

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgavebetegnelse | Edition Statement:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Pontoppidan, Henrik.

Muld : et tidsbillede.

2. Oplag.

København : P. G. Philipsen, 1892

378 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

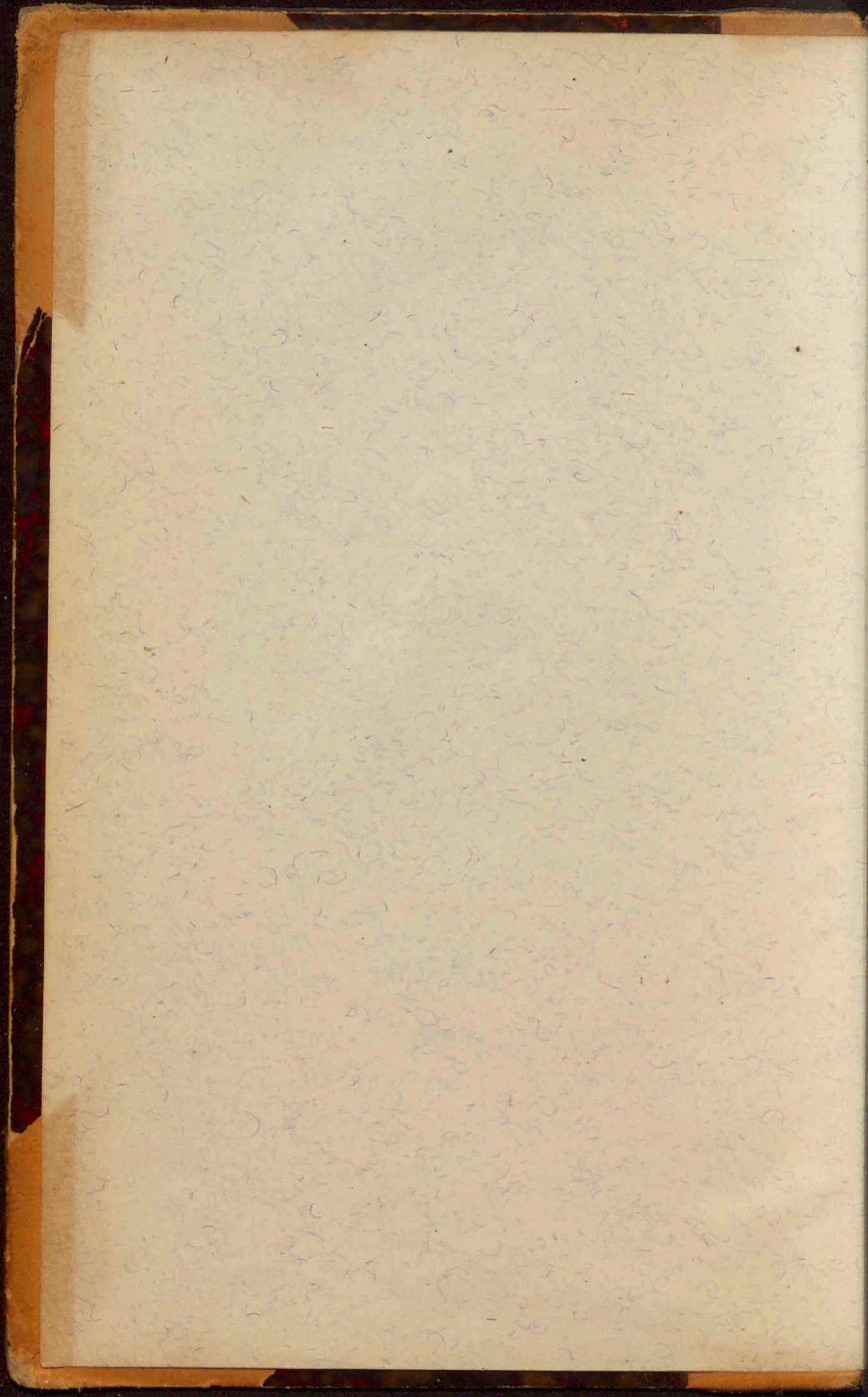
57. - 237.

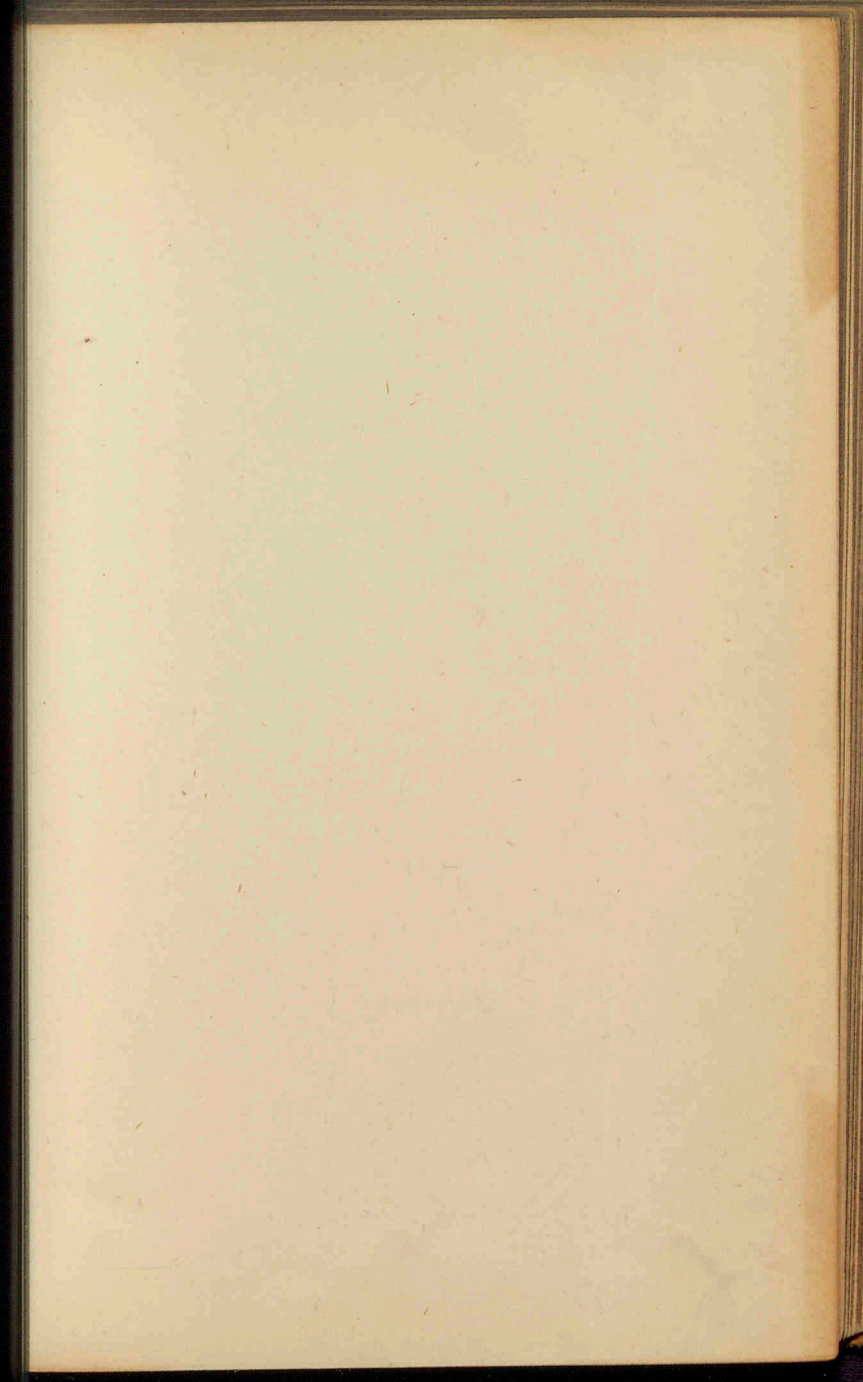

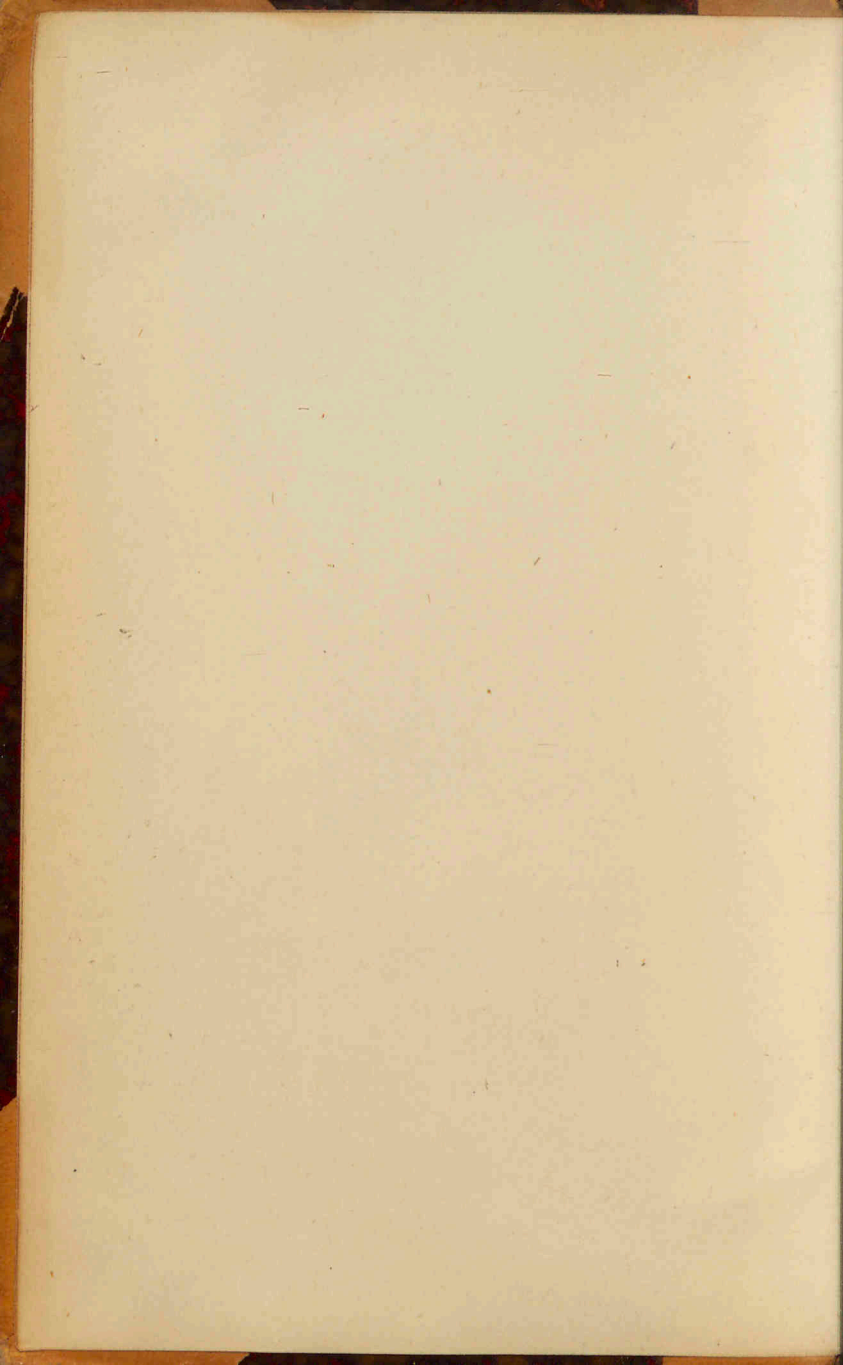
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

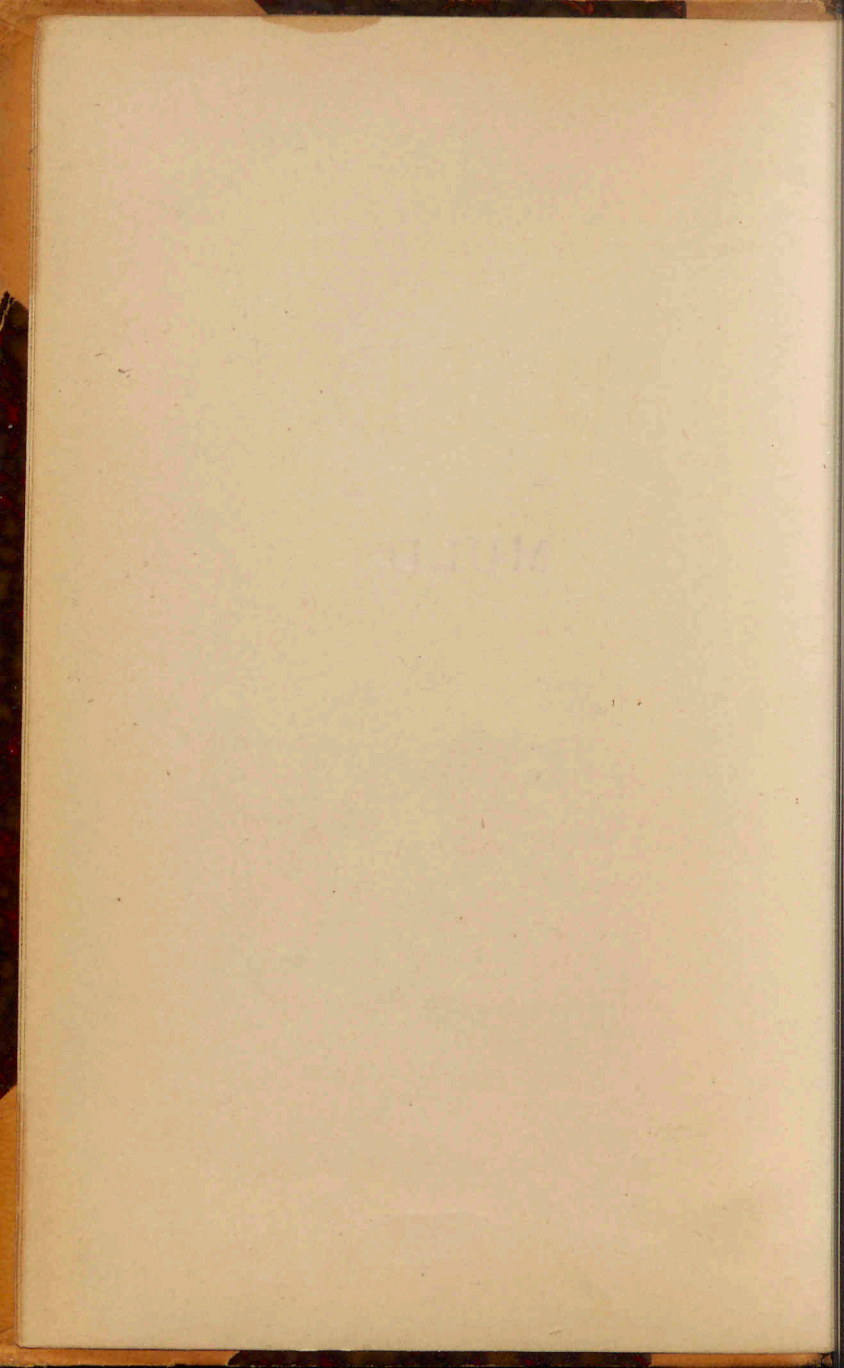
130017165993

MULD.

HENRIK PONTOPPIDAN.

MULD.

ET TIDSBILLEDE.

ANDET OPLAG.

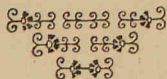
KØBENHAVN.

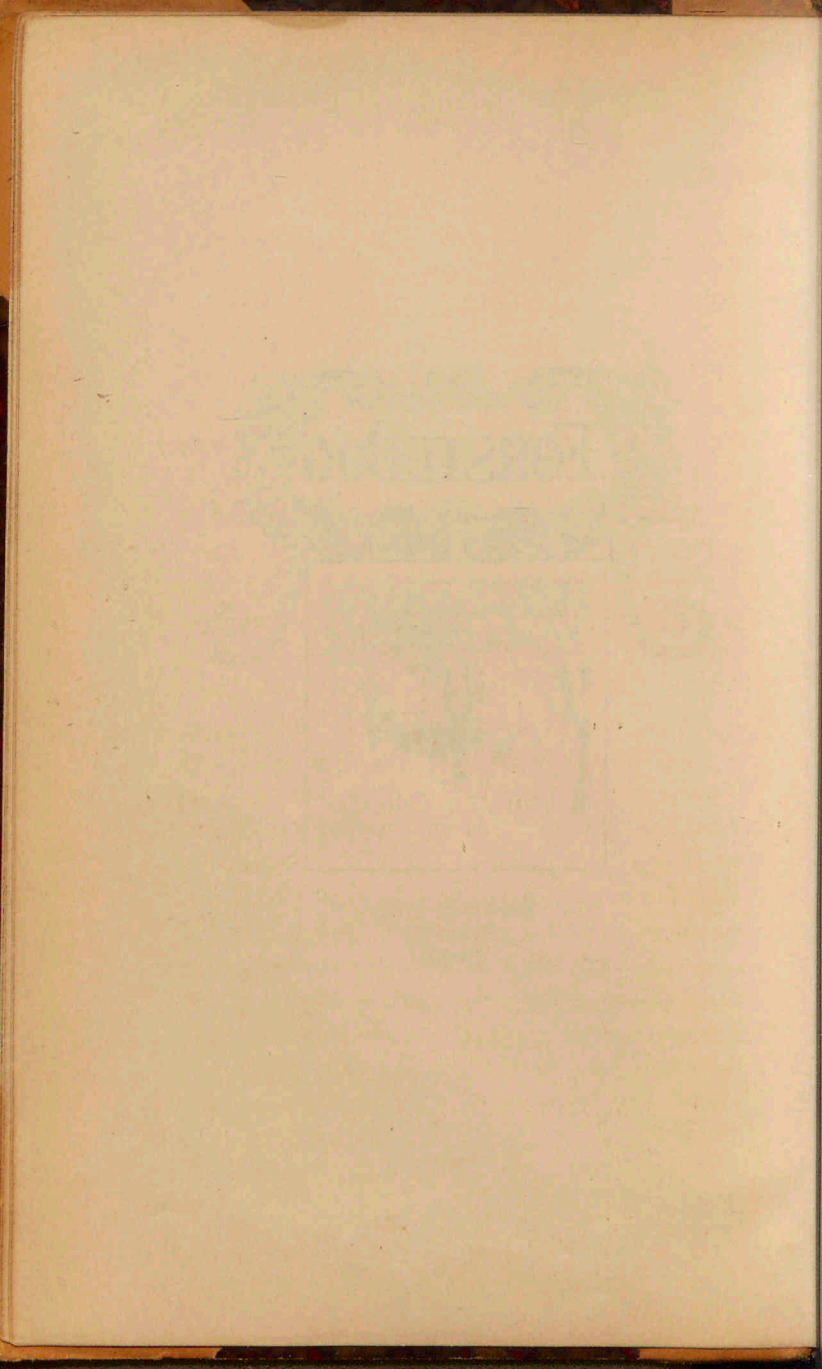
P. G. PHILIPSENS FORLAG.

THIELES BOGTRYKKERI.

1892.

I.

Der havde i otte Døgn raset et Herrens Vejr over Egnen. Paa vildt forrevne, sortebtaa Skyvinger var Stormen kommen jagende fra Øst og havde gennempisket Fjorden, saa store Skumflager var kastet højt op paa Markerne. Her havde den mange Steder fuldstændigt oprevet Bondens Vintersæd, nedtraadt Rør og Siv i Moserne, afsvedet Engene og tilstoppet Grøfterne med Jord og Sand, saa Vandet, der ikke kunde finde Afløb, bredte sig ud over Agre og Veje. Overalt saas styrtede Træer, knækkede Telegrafstænger, splittede Sædstakke og døde Fugle, som Orkanen havde slaaet mod Jorden og dræbt paa Stedet.

Inde i den lille Landsby Vejlby, der laa ganske ubeskyttet paa Toppen af en høj Banke, var en gammel Ladelænge en Nat blæst over Ende med et saadant Brag, at Folk overalt i Byen var sprunget op af deres Senge og i det blotte Linned styrtet

ud paa Gaden. Tolv Skorstenspiber var samme Nat væltet ned af Tagene, og inde i Præstegaardshaven var hele Blomsterbede oprodede og alle Stærekasserne blæst ned fra Træerne. Ja, heller ikke Provsten havde de himmelske Magter skaanet. Da han en Eftermiddag, mens Vejret var paa sit højeste, traadte ud paa Verandaen for at tage Ødelæggelsen i Øjesyn, havde Stormen løftet Hatten af hans hvide Hoved, slaaet den som en Bold ned mod Jorden, trillet den som et Hjul hen ad Vejen og trods alle Efterstræbelser ført den med sig i en ophvirvlet Støvsy. Først langt ude paa Landevejen havde den sluppet sit Bytte i en Grøft bag nogle Tjørn for at kaste sig over en lille Pige ude fra Overdrevet, der grædende stred sig frem paa Hjemvejen fra Skolen. Med Hyl og Hvin som hundrede løsslupne Djævle svøbte Blæsten sig om den lille udmattede Skabning, pustede sig op under hendes Skørter, trængte hende bestandig længere ud imod Vejkanten, indtil den tilsidst væltede hende over Ende ved en Afvisersten og under hendes fortvivlede Skrigen trillede hende ned i en vaad Mergelgrav, paa hvis Bund nogle udsendte Folk Dagen efter fandt et lille sammenbøjet Lig, der havde en ny Katekismus trykket krampagtigt beskyttende ind i Favnen.

I Mands Minde havde man ikke oplevet saadanne Dage.

„Vorherre bevare dem, der er paa Søen!“ raabte Folk til hinanden gennem Uvejrsbraget, naar man mødtes paa Landsbyens Gade, mens man Skridt for Skridt kæmpede sig hen ad Vejen med fremover bøjet Overkrop eller fløj afsted med Stormen paa sin Ryg.

„Godt for dem, der har vel takket og tæt spækket,“ tænkte de, der sad hjemme i de halvmørke Stuer, hvor man selv midt paa Dagen næppe kunde se at læse sin Avis, mens det peb og tudede rundt om, som om alle onde Aander var slupne løs over Byen. Inde i Staldene stod Hestene med rejste Øren og rystede af Angst; Køerne brølede omkap, som under en Ildebrand; selv Kattene gik og mjavede sygt, og Hundene krøb omkring med Halen mellem Benene og snuste uroligt.

Da Vejret endelig stilnede lidt, kom Sneen tumlende i hvide Horder; og skønt det endnu var tidligt paa Vinteren, i Begyndelsen af December, blev den overalt liggende paa Jorden, samlede sig i Grøfterne, skjulte de styrtede Træer ved Vejene, dyngede sig op over de knuste Gærder og oprevne Straatage.

I samfulde tre Dage og Nætter stod Himmel og Jord i ét.

Men da var der ogsaa adskillige, der i Stilhed begyndte at ransage deres Inderste og gøre deres Regnskab op med Gud i den Tro, at Dommens Dag maatte stunde til. Selv da man endelig om Aftenen paa den tredje Dag kunde begynde at skovle Snedriverne bort fra Portene og feje de tommetykke Snekager ned fra Ruderne, tænkte mere end én af dem, der i det frembrydende Maaneskin stod i deres Dør og stirrede ud over den øde, blaaehvide Sneørken, hvortil Land og Fjord var bleven forvandlet, hvad vel alt dette kunde „være imod“, d. v. s., om det ikke muligvis alt sammen var et Varsel, en himmelsk Forkyndelse af en eller anden betydningsfuld Begivenhed, der i den nærmeste Fremtid skulde overgaa Byen eller Sognet eller maaske det ganske Land.

II.

Inde i Provstens Studereværelse sad paa denne Aften en ung, fremmed Mand, som Dagen forud var naaet hertil midt under Snestormens vildeste Rasen.

Det var en høj, slankt bygget Skikkelse i sorte Klæder og med et hvidt Slips i Halsen. Fra et blegt Ansigt stirrede et Par ganske lyseblaa Øjne frem med et barnligt aabent Blik. Over Panden, der var høj og stærkt udadvælvet, bølgede et smukt blond, i Enderne svagt kruset Haar; paa Spidsen af Hagen og langs den nederste Rand af Kinderne groede fine, lyse Dun.

Lige over for ham sad Provst Tønnesen i en gammeldags Lænestol med Øreklapper og Nakkepude. Han var en smuk, kæmpebygget Prælatskikkelse med et mægtigt formet Hoved og et snehvidt, kort studset Haar, under hvilket man overalt skimtede den rosenrøde Hovedbund. Bag et Par langt nedhængende, endnu ganske sorte Bryn lyste to mørkegraa Øjne, der tilligemed Næsens og Læbernes fyldige Former gav det skægløse Ansigt et halvt sydlandsk Udseende. Hans Paa-klædning, lige fra det skinnende hvide Kammerdugs Halstørklæde til hans mønstrede Silkevest og de blankt pudsede Støvler, aabenbarede en hos Landsbypræster usædvanlig aarvaagen Sans for den ydre Anstand. Ogsaa hans Holdning, og Maaden, hvorpaa han nu og da i Talens Løb nippede til en langskaffet Kulpibe med tykt Rav-Mundstykke, røbede den selvbevidste Verdensmand.

Ved Siden af ham stod Fløjdøren aaben ind til Dagligstuen, et stort, herskabeligt udstyret Rum, hvor Husets Datter, en rødblond Dame, sad og syede ved en højstammet Lampe med søgrøn Silkeskærm.

Alt var stille rundt om. Det var, som om al Lyd var druknet i Snehavet deruden for. Foruden Provstens tonende Bas hørtes kun Kakkellovnsildens Buldren og den ensformige Eftersnakken af en Papegøje, der sad i et Bur inde hos Frøkenen i Dagligstuen.

Den unge Fremmede var Provstens nye Kapellan, hvis Ankomst man ikke alene i Præstegaarden men overalt i Sognet havde ventet i største Spænding. Især havde Provst Tønnesen i den sidste Tid gaaet usædvanlig tankefuld omkring og forberedt sig paa at modtage sin unge Lærling og Medhjælper; og ikke saa saare havde man i Dag rejst sig fra Middagsmaaltidet, før de to Præster trak sig tilbage til Studereværelsets grønne Halvskumring, hvor de nu sad paa fjerde Time og drøftede allehaande Ting, deres fælles, ansvarsfulde Gærning vedrørende.

Det var saa godt som udelukkende Provsten, der havde Ordet. Kapellanden var endnu en ganske ung Mand paa seks og tyve Aar, og det var ikke

mere end faa Dage siden, han af Bispen havde modtaget den højtidelige Indvielse til sin Sjælehyrdegærrning. Han følte sig øjensynligt ogsaa endnu lidt trykket af sin nye Værdighed. Hver Gang Provsten henvendte sig til ham under Tiltaleformen „Hr. Pastor“, blev han rød i Kinderne og saa' forlegent ned paa sin Støvlesnude.

Provst Tønnesen havde begyndt sit Foredrag i en roligt belærende Tone, hvori han lidt unødigt dvælede ved Ordene, som om han selv i Stilhed nød sin Stemmes ualmindelige Velklang og sine Sætningers Formfuldendthed. Det faldt ikke ofte i hans Lod at have en saa intelligent Tilhører, og han modstod derfor ikke Fristelsen til at give sin Veltalenhed en noget vid Tumleplads. Efterhaanden som han kom ind paa en nærmere Omtale af Nutidskirkens Stilling, og især da han kom til at berøre Tidens forskellige stridende Strømninger inden for Kirken, blev hans Tone dog mindre rolig, hans Sprog langt mindre behersket. Tilsidst bøjede han sig helt fremover og sagde med kraftigt Eftertryk, idet han saa' Kapellanen stift i Øjnene:

„Hvad jeg derfor, Hr. Pastor Hansted, i denne Sammenhæng særligt og alvorligt har ønsket at sige Dem, er da i faa Ord dette: Det er ikke alene Præstens Ret men hans hellige og ubrydelige

Pligt over for den Herre, som han tjener, og hvis Rige her paa Jorden han under Ansvar forvalter . . . jeg siger, det er Præstens uafviselige Pligt ved enhver Lejlighed at hævde Kirkens ubetingede Myndighed. Det skønne gamle patriarkalske Forhold, der forhen bestod mellem Sjølehyrden og Menigheden er — desværre! — snart en Saga blot. Og hvis er Skylden? Hvem er det, der nu i Aaringer systematisk har undergravet Kirkens Autoritet og nedbrudt Folkets nedarvede Respekt for dets guddommeligt indsatte Lærere? Er det de saakaldte Fritænkere? De aabenbare, frække Gudsfor nægttere? Saaledes siges der vel. Men tro det ikke! Nej, det er inden for Kirkens egne Rammer, at Fordærvelsen har fundet Næring. Det er disse ulykkesvangre Strømninger, der under Navn af demokratiske Friheds- og Lighedsbestræbelser er stegne op fra Folkedybet, og som nu har fundet Vej ogsaa til Kirkens hellige Haller . . . og ikke alene ved enkelte ungdommelige Brushoveder, men — desværre! — i den sidste Tid endog ved Kirkens højeste Tillidsmænd. Jeg behøver vist ikke at forklare mig nærmere. De véd sikkert, hvortil jeg her sigter. . . . Men hvorledes skal dette ende? Er det ikke at tage selve Antikristen, Verdens gamle Oprørsaaend, i sin Sold? Hvad er

vel disse saakaldte Grundtvigianere med deres Vennemøder og deres Højskoler, som i den sidste Tid understøttes endog af Staten? Og hvad er dette Kolportør-Uvæsen, disse prækende Skomagere og Skræddere, ganske uvidende Personer, der — læg vel Mærke hertil! — af Præster sendes ud i Landet med Myndighed til at vidne i den hellige Kirkes Navn? Jeg begriber ikke den Blindhed, der har slaaet visse af vore Embedsbrødre, at de ikke indser, hvor nedbrydende en saadan Fremfærd er for den Værdighed, den Avtoritet, som vi — det nytter dog ikke mellem os at nægte det — sandelig ikke kan undvære overfor den menige Mand, der umuligt er i Stand til at vurdere den sande Overlegenhed og rettelig bedømme aandelige Egenskaber. Det er denne skæbnesvangre Mangel paa Disciplin, der for Tiden hersker inden for den danske Præstestand, hvorom slige Udskejelser bærer sørgeligt Vidne. Og hvad bliver Følgen? Ser vi ikke allerede Frugterne? Disse Skomager- og Skræddervidner — er de ikke i Menigmands Øjne Vidundere af Veltalenhed, halve Profeter, som man alle Vegne flokkes om, og hvis Floskler og Fraser demoraliserer Menigheden, saa den tilsidst næppe længer har Øre for en ordentlig gennemtænkt Præken eller Sans for Gudstjenestens Høj-

tidelighed. . . . Det er saamænd ikke mere end faa Dage siden, at et saadant forløbent Individ præsenterede sig for mig her som en „Kollega“ og oven i Købet havde den Frækhed at anholde om Tilladelse til at benytte Kirken til sine Præstationer. Dertil er vi komne! Landstrygere paa Prækestolen, Forbrydere for Alteret! Skomager-svende og Læredrenge som Folkets aandelige Formyndere! Saaledes er Kirkens Glans blegnet! Dertil er dens Anseelse sunken! . . . Hvor skal dette ende? Jeg spørger Dem, Hr. Pastor Hansted, hvor skal dette ende?“

Provst Tønnesen havde talt sig op i en bestandig voldsommere Lidenskab. Hans Ansigt var blevet askegraat, hele hans Legeme sitrede. Ved de sidste Ord rejste han sig op i sin fulde Højde og rettede sin Kæmpekrop, som om han paa Stedet vilde udfordre til Kamp.

Fra sin Stol betragtede Kapellanen ham i stum Forbavselse, og inde i Dagligstuen vendte selv den unge Dame Hovedet, mens Papegøjen begyndte at skrige og baske med Vingerne.

Ganske ude af sig selv af Sindsoprør gav Provsten sig til at vandre frem og tilbage over Gulvet med Skridt, der gav Genlyd i Stuen. Da han efter et Par Minutters Forløb vendte tilbage,

stillede han sig op foran Kapellanen og betragtede ham med et gennemtrængende Blik, der flammede under de mørke Brynduske som Lyn bag en Uvejrssky.

„Jeg haaber,“ sagde han med endnu stærkt skælvende Stemme, „jeg haaber, Hr. Pastor Hansted, at De tilfulde forstaar mine Bekymringer med Hensyn til den Sag, jeg her nævnede. Jeg haaber, De med mig deler de Betæneligheder, som enhver samvittighedsfuld Gejstlig maa nære over for disse Bevægelser. . . . Jeg vil ikke skjule for Dem, at ogsaa her i Sognet har jeg begyndt at spore en Gæring, en udskejende Tendens, som det gælder om uden Skaansel at kvæle i Fødslen. En vis Væver Hansen, en lige saa uvidende som fræk Person, der er det sørgelige Produkt af denne saakaldte Højskolebevægelse, har i de sidste Aaringer forsøgt at skabe en Slags Revolutionsparti her i Menigheden, en Flok af Skrydere og Ignoranter, der vover aabenlyst at sætte sig op imod mig og ved alle Slags Optøjer søger at forstyrre Freden i Menigheden. Men jeg taaler ikke sligt! Jeg føler det som min Pligt med ubønhørlig Strenghed at kue denne Oprørs aand, og jeg haaber, Hr. Hansted, at jeg fremtidig tør stole ogsaa paa Deres Bistand i saa Henseende. Det er i det

hele mit Haab, Hr. Pastor Hansted, at vi i alt væsentligt skal kunne forstaa hinanden, saa vor fælles Virken her kan blive Gud vor Herre til Ære og Menigheden til Velsignelse!“

„Jeg har intet højere Ønske,“ svarede den unge Mand stille og saa' mod Gulvet.

„Derom var jeg ogsaa overbevist,“ vedblev Provsten, synlig tilfreds med Kapellanens Svar. „Alligevel er jeg glad ved at høre Bekræftelse derpaa af Deres egen Mund.... Jeg tvivler i det hele ikke om, at vi ved gensidig Imødekommenhed nok skal komme til Rette med hinanden.“

Efter dette Ordskitte genvandt Provst Tønnesen snart sin forrige Ligevægt. Han gik hen og stoppede sin Pibe i en Krog af Stuen, tændte den ved en Fidibus og tog atter Plads i sin Lænestol for at fortsætte sit afbrudte, saglige Foredrag.

Idet han gik over til, hvad han selv halvt spøgende kaldte „et lille Kursus i den praktiske Teologi,“ gav han sig til at gøre Rede for de mere specielle Opgaver for den gejstlige Virksomhed. Han omtalte Fremgangsmaaden ved Barnedaabshøjtideligheden, ved Nadvertjenesten baade i Kirken og ved Sygesengen; gav dernæst sin unge Elev Vejledning med Hensyn til Prækenernes passende Længde, til Messen, Altertjenesten o. s. v.,

og meddelte sluttelig forskellige praktiske Vink angaaende den rent ydre Anstand, „hvilken heller ingenlunde turde forsømmes“.

„Der er nu f. Eks. dette med Hænderne, hvilket ofte i Begyndelsen volder unge Prædikanter Bryderier. Som De véd, er der nogle Præster, der ynder at gestikulere meget stærkt, medens andre foretrækker at holde Hænderne roligt foldede. Det sidste giver unægtelig mere Inderlighed og er derfor navnlig paa sin Plads f. Ex. ved Brudevielser, hvor man i Almindelighed mere søger at tale til de blide Følelser end just at vække Tilhørernes Skyldbevidsthed. Ved andre Lejligheder mener jeg derimod, at en passende Gestikuleren er ganske tjenlig. Ved Ord som f. Eks. Herrens Forbandelse, Himmels Vrede, Helvedes evige Pine, o. s. v. er det dog ret naturligt, at man ledsager sine Ord med en Hævning af Armen, en Knytten af Haanden eller lignende, for at tildele dem mere Kraft. . . . En Ting maa jeg bede Dem endelig at lægge Dem paa Sinde, kære Ven — —“

I dette Øjeblik slog Klokken otte paa et fint klingende Taffelur inde i Dagligstuen. I det samme viste Provstens Datter sig i Døren og bad Herrerne ind til Te.

„Ja, saa maa vi lystre!“ afbrød Provsten livfuldt og rejste sig. Og idet han lagde sin Haand paa Kapellanens Skulder, tilføjede han spøgende: „Som De maaske allerede har lagt Mærke til, Hr. Hansted, er det nemlig min Datter, der regerer her i Huset — og jeg vil sige Dem, hun er en striks Kommandant! . . . Naa, vi kan jo altid fortsætte ved Lejlighed. Kom nu ind og tag til Takke med et landligt Nadverbord.“

III.

Spisestuen var — ligesom de fleste af Præstegaardens Værelser — et højt, herskabeligt Rum med Gibsstukkatur under Loftet og Landskabs-Dekorationer over Dørene. Skønt Vejlby og Skibberup Sognekald langt fra hørte til de fede, var hele Præstegaarden med tilhørende Udbygninger opført i en Stil, der mindede mere om en Storproprietærs Herresæde end om en Bolig for en Kirkens Tjener.

Provst Tønnesens Formand i Embedet havde nemlig været en hovedrig Mand, hvis første Gær-

ning i Sognet bestod i at nedrive den gamle Præstegaardsbygning til Grunden og i dennes Sted for egen Regning at lade opføre dette Palæ, hvis Kostbarhed den Gang havde givet Anledning til formelige Valfarter fra hele Amtet. Sin Formue havde han erhvervet ved Giftermaal med en ældre, pietistisk Baronesse, der havde taget det Løfte af ham, at han — i det mindste til sit halvtredsindstyvende Aar — vilde vedblive at være Præst; og skønt Baronessen var død faa Aar efter Bryllupet, havde han trofast opfyldt hendes Ønske, indtil den aftalte Aldersgrænse var naaet. Der gik endnu de fabelagtigste Fortællinger om den Letsindighed, hvormed han bortødslede sine Penge. Kom en Bonde til ham og beklagede sig over Uheld med Kreaturerne eller Brand i Sæden, straks slog han en Streg over hans Tiendeskyld og stak ham endda undertiden en Halvhundrededalerseddél i Haanden, naar han tog Afsked. Til Gengæld fordrede han blot, at man lod ham i Fred mellem hans Bøger og Kunstgenstande; og da Egnens Befolkning altid havde haft adskillig mindre Sans for Religionens Skatte end for mere haandgribelige Goder, havde der i de femten Aar, „Millionpræsten“ residerede her, hersket den bedste Forstaaelse mellem Menigheden og dens Overhoved.

Imidlertid havde Provst Tønnesen god Grund til bittært at beklage sig over sin Formand, der ved sin Fremfærd ganske havde forplumret Begreberne hos Menigheden. Alle havde i den Grad vænnet sig til at betragte baade Tiende og Offerpenge som noget, de kunde give eller lade være med at give efter Forgodtbefindende, at da Tønnesen forlangte ordnede Tilstande genindførte og endog med Strengthed fordrede de forskellige Ydelsers punktlige Erlæggelse, betragtedes dette som en for en Gejstlig usømmelig Pengegriskhed og gav Anledning til et Mytteri, der blev den første Begyndelse til det spændte Forhold, som siden uafbrudt havde bestaaet mellem Præstegaarden og en vis Del af Menigheden.

Dette fjendtlige Sindelag mod Provsten havde netop i de sidste Dage givet sig et nyt og karakteristisk Udslag; og Erindringen herom var den særlige Grund til det Udbrud af Hefthighed, der nys havde overfaldet ham under Samtalen med Kapellanen. Da nemlig de sammensvorne Bønder igen havde nægtet at betale Offer, og da Provsten i den Anledning lod pante hos dem, havde de alle efter forudgaaende Aftale ladet deres gamle Møgvogne og Gumpekarrer udskrive som Pantegods, hvorpaa de en Dag i et højtideligt Optog kørte disse

Genstande hen foran Præstegaarden, hvor Tvangsavktionen skulde afholdes. Her tilbagekøbte de under stor Munterhed deres Ejendele, som de derefter atter kørte bort i et hoverende Triumftog.

Havde Provst Tønnesen saaledes skellig Grund til at være misfornøjet med sin Formands Forhold til Menigheden, var han ham til Gengæld dobbelt taknemlig for den fyrstelige Bolig, han havde efterladt ham. Denne svarede just til, hvad der efter hans Forestilling var en passende Residens for vor Herre Kristi Statholder i Vejlbj og Skibberup Sogne; og den var da heller ikke uden Skyld i, at han endnu hensad i dette — i Forhold til hans Alder og Anciennet — temmelig tarvelige Embede. Hertil bidrog dog ogsaa en formentlig Krænkelser, der var bleven ham tilføjet fra højere Steder, og som han antog skyldtes personligt Nag hos hans nærmeste Overordnede, den saavel i kirkelig som politisk Henseende sjælden frisindede Bisp, til hvis Udnævnelse han for et Øjeblik siden i sin Samtale med Kapellanen havde hentydet. Det var nemlig ikke Provst Tønnesens Fejl at værdsætte sig selv for ringe; og da han et Par Gange var bleven forbigaaet ved Besættelsen af Landets større Embeder, betragtede han dette som en bevidst Forurettelse og besluttede ikke oftere at søge om

Forflyttelse under sin nuværende Bisp — en Beslutning, som hans Husstands Lidenhed og Renterne af en lille Privatformue havde sat ham i Stand til at gennemføre uden større Selvfornægtelse.

Lidt Balsam for sit Saar tog han dog imod, da han for et Par Aar siden lod sig udnævne til Provst — eller „Amtsprovst“, som han haardnakket fordrede sig kaldt af sine Sognebørn. I denne Stilling fik hans opsparede Handlekraft endelig en passende Tumbleplads, og hans Selvfølelse tog her Oprejsning for alle lidte Krænkelser. Han levede og aandede fra den Dag i gamle Reskripter og Lovparagrafer, udarbejdede med lidenskabelig Omhu arkelange Forestillinger til Stiftsøvrighed og Amtsraad, tilstillede ved enhver Lejlighed de ham undergivne Præster vidtløftige Forespørgsler og var i Særdeleshed en Skræk for Provstiets Skolelærere, hvem han forfulgte med en Uendelighed af Indberetningslister og Skemaer, hvis Udfyldelse blev dem paalagt med Tilhold om den punktligste Nøjagtighed. Thi navnlig overfor Skolevæsenet havde han i høj Grad skærpet den gejstlige Kontrol, og paa dette Omraade betragtede han sig ikke uden Grund som særlig sagkyndig, idet han i sine yngre Dage i en længere Aarrække havde været ansat som Adjunkt ved en af Landets lærde Skoler.

Med alle disse organisatoriske Foranstaltninger underholdt han nu ved Tebordet sin Kapellan, idet han lod forstaa, at naar han allerede nu havde søgt Medhjælp til sin kirkelige Gærning her i Sognet, var det hovedsageligt for med des større Kraft at kunne vie sig til disse mere ledende Opgaver.

Kapellan Hansted forholdt sig bestandig tavs og hørte stille paa sin Foresatte, mens han i Tanker smuldrede sit Brød paa Dugen uden at nyde noget. I det hele havde han i det Døgn, han nu havde tilbragt her i Præstegaarden, saa godt som intet spist. Alligevel gjorde han slet ikke Indtryk af at befinde sig ilde her. Tværtimod var der et Udtryk af Glæde og Taknemlighed i hans lyse, milde Øjne, naar han nu og da løftede Blikket og lod det glide rundt i Stuen for tilsidst at lade det dvæle et Øjeblik ved Husets Datter, der stod bag den dampende Selvkoger i Færd med at tilberede Teen.

Frøken Ragnhild Tønnesen var — ligesom Faderen — en statelig Skikkelse og i det hele dennes udtrykte Billede. Hun havde de samme store, udtryksfulde Øjne — kun en Kende lysere —, den samme sydlandsk formede Næse og yppige Mund. Men hendes Figur var slank, næsten indtil

Magerhed, og ikke heller havde hun arvet Provst Tønnesens sunde, mørkladne Ansigtifarve. Tværtimod var hendes Hud saa gennemskinnende og bleg — næsten maaneskinsagtig — som havde den aldrig været udsat hverken for Sol eller Blæst. Derimod var hendes fornemme Holdning og afmaalte Væsen atter ganske Faderens, ligesom Familieskabet kunde spores i den ualmindelige Omhu for den ydre Person, som røbede sig gennem hendes smagfuldt elegante og ganske moderne Klædedragt.

Frøken Ragnhild var fire og tyve Aar gammel og Provst Tønnesens eneste Barn. Naar hun i første Øjeblik maaske gjorde et noget ældre Indtryk, laa det til Dels i hendes Optræden, der bar Vidne om, at hun allerede længe havde haft Styret i sin Faders Hus. Endnu mens hun var Barn, havde Provst Tønnesen mistet sin Hustru; og det var just under det overvældende Indtryk af dette Tab, at han i sin Tid havde besluttet sig til at afbryde sin lovende pædagogiske Løbebane og flytte ud i en stille Præstegaard paa Landet for dér at søge Trøst og Ro for sig selv og sit Barn.

IV.

De skulde just til at rejse sig fra Bordet, da Husets gamle, halte Pige stak Hovedet ind fra Køkkenet og meldte, at der udenfor Porten holdt en Slæde med en Person, der absolut skulde tale med Provsten.

„Paa denne Tid af Døgnet!“ udbrød Provsten og rynkede ildevarslende sine Bryn. „Hvad kan han ville, Lone?“

„Ja, det kan en anden jo ikke vide,“ svarede det gamle Tyende surt. „Men for Resten sagde han, at det var til en, der var saa meget syg, at han skulde hente Provsten!“

„Til en syg! I dette Vejr! Og nu ved Natte-tid! ... Hvem kan det Menneske være, Lone?“

„Ja, det kender en anden jo ingen Ting til Men ellers siger han, at han er Anders Jørgens Søn fra Skibberup.“

„Hm! Ja saa!“ mumlede Provsten med mørk Mine og nikkede. „Herregud! Saa er det altsaa den gamle Anders Jørgen, der skal bort nu Hvor er Budet henne?“

„Jeg viste ham ind paa Kantoret.“

Provsten drak ud af sin Kop, tørrede sig med Servietten om Hagen og rejste sig.

Paa Vejen ind gennem Dagligstuen fremdrog han af Baglommen en sort Silkekalot, med hvilken han plejede at bedække sit Hoved, forinden han fremstillede sig for sine Sognebørn. Efter tillige at have forberedt sin Tilsynekomst ved en kraftig Rømmen, traadte han ind i Studereværelset — eller „Studerekantoret“, som Folkene i Sognet gærne kaldte det.

Her, i det grønlig Halvmørke henne ved Døren, stod en lille Skikkelse i en alt for stor Slagkavaj, hvorfra kun en lys Haartop, to blaarøde Hænder og et Par Fødder i hvide Uldsokker stak frem.

„God Aften!“ sagde Provsten venligt og slog ud med Haanden. „Er det dig, der ønsker at tale med mig?“

Som Svar kom først et Hik og derpaa et frygtsomt hvisket Ja.

„Hvad er dit Navn, min Ven?“ vedblev Provsten.

Man hørte et Øjeblik kun Fyrens Tænder klapre. Endelig kom det hæst og hurtigt:

„Ole Kristian Julius Andersen.“

„Er du en Søn af gamle Anders Jørgen i Skibberup?“

„Ja.“

„Saa var det altsaa dig, jeg havde til Konfirmationsforberedelse i Fjor, ikke sandt?“

„Jo.“

„Og nu kommer du for at anmode mig om at tage hen og berette din gamle Fader Jeg synes jo nok, jeg har hørt, at han har skrantet i nogen Tid.“

Ved disse Ord gik der et Ryk gennem Knøsen. Han begyndte at trippe uroligt paa Sokkerne, og Skindhuen løb som et Hjul mellem hans Hænder.

„Det er jo rigtignok noget sent paa Aftenen og under vanskelige Forhold,“ vedblev Provsten uforstyrret. „Men i Betragtning af Sagens Alvor skal jeg dog ikke vægre mig Hvad er der? Har du ellers noget paa Hjærtet? Føret er vel nogenlunde fremkommeligt nu? Er Sognevejen kastet?“

„Jo — men —“

„Er der ogsaa ryddet nede under Aasen?“

„Snekasterne er derude —“

„Godt! Gaa saa ud til dine Heste og hold dig parat! Jeg skal da straks være færdig.“

Med disse Ord hilste Provsten atter med Haanden og vendte tilbage til Dagligstuen — uden

at give Agt paa det Par raadvildt opspilede Øjne, hvormed Drengen fulgte ham henne fra Døren.

Da Tønnenes traadte ind i Dagligstuen og her fik Øje paa Kapellanen, der i det samme tilligemed Frøkenen kom ind fra Spisestuen, fløj der pludseligt et Smil over hans Ansigt.

„Hør, jeg faar en Idé!“ udbød han livligt. „De hørte jo nok, Hr. Hansted, at her var Bud fra en ældre, syg Mand i vort Anneks, der ønsker at berettes. Sandelig — jeg kan ikke tænke mig en bedre Lejlighed for Dem til at begynde Deres Gærning her end netop denne. Jeg kender godt den gamle — det har altid været en særdeles agtværdig og stræbsom Mand, for hvem et Par almindelige Trøsteord sikkert vil være tilstrækkelige. Jeg er overbevist om, at det hele ikke vil volde Dem ringeste Vanskelighed.“

Provstens Anmodning satte den unge Gejstlige i synlig Forlegenhed. Farven paa hans Kinder skiftede hurtigt et Par Gange, og han begyndte at fremstamme Undskyldninger. Provsten havde — sagde han — lovet at staa ham bi i den første Tid, indtil han havde opnaaet nogen Øvelse — desuden var han ganske uforberedt —

Men Provsten afbrød ham hastigt:

„Aa, det har saamænd ingen Verdens Ting at betyde. De kan jo paa Vejen derhen tænke over det Par Ord, De vil sige. Det gør jeg altid selv, og — som sagt — nogle almindelige Trøsteord vil i dette Tilfælde være mere end tilstrækkelige. Vær blot ved godt Mod, kære Ven, saa gaar det hele saamænd nok. Det gælder blot om at have Ritualet klart i Hovedet og ikke lade sig konfundere. Gaa De med Gud, kære Ven! Og stol altid trygt paa hans Velsignelse!“

Kapellanen gjorde efter disse Ord ikke flere Indvendinger. Han forlod stille Stuen og gik op paa sit Værelse for at iføre sig Ornatet.

V.

Et Kvarterstid efter var Kapellanen taget afsted, og Præstegaarden faldt atter tilbage til sin sædvanlige Stilhed og Fred. Frøken Ragnhild gik omkring inde i Dagligstuen og satte i Orden for Natten. Hun lukkede det store Flygel, der stod i et Hjørne under en lavrbærkranset Beethoven-Buste, samlede Noderne ind i et Skab og kyssede

den allerede halvt indslumrede Papegøje paa Næbet, inden hun hængte det sorte Klæde over dens Bur. Saa satte hun sig paa sin vante Plads ved Bordet under Lampens søgrønne Silkeskærm og gav sig atter i Færd med sit Stramajbroderi.

Imidlertid havde Provsten stoppet sin Pibe inde hos sig selv og begyndte at vandre frem og tilbage gennem begge Stuerne. Nu og da skottede han ligesom ængsteligt hen til Datteren, mens han med spidset Mund udstødte ualmindelig svære Røgskyer.

Endelig stansede han foran hende og sagde med en noget unaturlig Munterhed:

„Naa, lille Ragnhild! Hvad synes saa egentlig du om vor nye Gæst?“

Den unge Dames Ansigt fik et koldt og til-lukket Udtryk. Spørgsmaalet berørte hende øjen-synlig ubehageligt.

„Aa — han gør jo et ret vakkert Indtryk,“ sagde hun ligegyldigt.

„Ja, ikke sandt? Det forekommer ogsaa mig, at der er en velgørende Umiddelbarhed . . . noget barnlig friskt over ham, hvilket i vore Dage virke-lig er en Sjældenhed. Nu til Dags er unge Men-nesker paa tyve Aar jo allerede gamle livstrætte

Oldinge Det glæder mig virkelig, Ragnhild, at ogsaa du synes om ham. Han er jo dog fra nu af vor daglige Husfælle.“

Den unge Dames Bryn trak sig sammen.

„Ja, det er vel for Resten ikke værd at dømme for meget efter det første Indtryk,“ sagde hun kort. „Det vigtigste er jo desuden, om han har de rette Evner til sin Gærning . . . det faar vi nu se.“

„Naturligvis! Naturligvis!“ udbrød Provsten og fortsatte sin Gang over Gulvet. „Deri er jeg ganske enig med dig — ganske enig! — — Hm! — — Naa!“ — afbrød han sig selv, idet han saa' paa sit Ur. „Jeg ser, at Klokken er bleven mange. Det er nok paa Tiden, jeg kommer ind til mit Arbejde.“

Han kyssede sin Datter paa Panden til Godnat og gik ind i sin Stue.

Næppe havde han lukket Døren efter sig, før Døren ind til Spisestuen knirkede, og den gamle halte Tjenestepiges tørvebrune Ansigt viste sig i Aabningen. Da hun saa', at Frøkenen var alene, sneg hun sig ind i Stuen, hvor hun gav sig noget at bestille henne ved Kakkellovnen, mens hun idelig drejede Hovedet tilbage og ivrigt betragtede Ragnhild med et forslagent og nysgærrigt Blik. Tilsidst

humpede hun paa sine Strømpefødder hen til Bordet, hvor Frøkenen sad.

„Naa“ — sagde hun her med hviskende Stemme og kneb Øjnene polisk sammen. „Hvad tykkes Frøkenen saa om ham?“

„Om hvem?“ spurgte Ragnhild, idet hun hastig løftede Hovedet og saa' stift paa det gamle Tyende.

„Ih! Natyrlig ham — Kap'lanan!“

Fra Frøken Ragnhilds blaagraa Øjne fór et Lyn, der bebudede en artig Torden. Men i det samme betænkte hun sig, slog sin Vrede hen, tvang sig endog til at smile og svarede derpaa hurtigt og ligesom i hjærtelig Overgivenhed:

„Jo, Tak skal du have, lille Lone! Jeg synes rigtig udmærket godt om ham. Jeg er allerede helt forelsket i ham. I Morgen forlover jeg mig med ham, og paa Torsdag tænker vi at holde Bryllup. Dersom lille Lone paa Søndag otte Dage vil gøre os den Fornøjelse at komme til Barselstads hos os og holde vor Førstefødte over Daaben, vil baade min Mand og jeg være dig meget taknemlige. — Er du saa tilfreds?“

Den gamle Pige stak fornærmet sin store Underkæbe frem; og med sit sædvanlige skulende

og surmulende Udtryk trak hun sig smaamumlende tilbage mod Døren.

VI.

Imidlertid var den unge Kapellan allerede kommen et godt Stykke paa Vejen ad Skibberup til. Den Benaelse, der i første Øjeblik havde grebet ham ved Provstens uventede Anmodning, var hurtig forsvunden. Han var ved godt Mod og havde lænet sig mageligt tilbage i den store Agestol, hvorfra han overrasket betragtede det vidtstrakte Vinterlandskab omkring ham. Luften var efter Solnedgang bleven blikstille. Himlen var mørkeblaa og oversaaet med Stjerner. Kun langs med Horisonten i Vest laa endnu en Mindelse om det bortdragne Uvejr i Form af en langstrakt Skybanke, hvorover Maanens gyldne Horn krummede sig.

Paa Kapellanen virkede hele dette Syn som en Drømme-Aabenbaring. Han var et Købstadbarn og kendte kun Vinteren fra Byens Kulos, Taage og Søle. Endnu for halvandet Døgn siden havde han vandret omkring i de københavnske Gaders

tommetykke Smuds, bedøvet af Droskernes Rumlen, af Spurvognenes Klingren og Muslingesælgernes hæse Raab — og nu sad han her i Provstens store Bjørneskindspels og gled hen gennem et Æventyrland, et luftigt Ferige, hvor Træer og Buske ragede op over Markerne som hvide og blaalige Koraller, mens Slæden fór frem i en lydløs Vuggen, som svævede den paa lange, bløde Vinger.

Han blev med ét heftigt bevæget. Hans stakkels afdøde Moders Billede steg op for hans Sjæl, og han ønskede inderligt, at hun kunde se ham i dette Øjeblik. Han vidste, det havde været hendes højeste Ønske at opleve denne Dag; og han følte i denne Stund stærkere end nogen Sinde, hvorledes han skyldte hende mere end nogen anden, at han havde faaet Mod til at følge Kaldet som det hellige Ords Forkynder. Og hvor var han hende ikke taknemlig derfor! Det nyttede nu ikke længer hans kære Fader Etatsraaden at ryste paa Hovedet af hans „vilde Idé“. Loddet var kastet! Hans muntre Broder Garderløjtnanten, den vordende Kammerjunker, kunde nu ogsaa for Fremtiden spare sig den Ulejlighed at dreje om ad Sidegaderne af Frygt for at møde ham med en Hat, der ikke netop var efter nyeste Mode, eller med en Ven, der „ikke hørte til Selskabet“.

Og hans gode lille Søster, Fru Generalkonsulinden, — heller ikke hun behøvede nu længer at fælde Taarer over hans Mangel paa Selskabstone og slebne Manerer . . . Emanuel var rejst, „Seminaristen“ var borte, og han vilde sikkert ikke saa snart vende tilbage.

Nej, han vilde sikkert ikke vende tilbage. Han saa' sig lykkelig omkring over de vidtstrakte, blaaligt skimrende Snemarker, og han havde en Fornemmelse, som om han fra en mørk og dyb Brønd var stegen op til et Land, der laa Himlen ganske nær. Rundt om paa Markerne saaes smaa, rødlige Skær fra Hytternes oplyste Vinduer, der blinkede i Sneen som nedfaldne Stjerner. Over hele Naturen hvilede en overjordisk Fred. Der hørtes under Himmelbuen ingen anden Lyd end af Hestenes rustne Bjælder; men i den uendelige Stilhed lød denne Kimen med en tusindstemmig Klang, som om Luften hang fuld af usynlige Klokker.

Han faldt hen i Tanker Her var altsaa nu hans Hjem! Over disse Marker skulde han vandre, ind i disse Hytter skulde han træde som Herrens udkaarne Tjener! Han saa' sig allerede siddende derinde i de smaa, lavloftede Hjem, mellem lyttende, fattigt klædte Mænd og Kvinder, og han følte, hvorledes han vilde elske dem, hvorledes

han, selv i den usleste Vraa, — ja netop i den, — vilde føle sig hundrede Gange mere lykkelig end i sin Faders Pragtgemakker . . .

Han var saa opfyldt af disse Tanker, at han slet ikke lagde Mærke til, hvorledes den unge Fyr, der var hans Kusk, gentagne Gange vendte sig halvt om imod ham, som om han vilde tiltale ham, og derpaa igen dukkede hurtigt ned i sin store Kavaj, som om han alligevel ikke turde. Men pludseligt blev han vækket af et højt, mangestemigt Raab forude paa Vejen. Slæden var kommen ned i en dyb Hulvej, hvor Sneen havde samlet sig i saa mægtige Driver, at Hestene maatte bevæge sig Skridt for Skridt mellem de alenhøje Snemure, der var opkastede til bægge Sider. Kusken holdt øjeblikkeligt Hestene an, og i Skæret fra den sidste Stump af Maanen, der endnu tittede op over Skybanken i Vest, saa' Kapellanen et halvt hundrede Alen forude en Flok Snekastere i travlt Arbejde. Noget nærmere, kun en Snes Skridt borte, stod en anden Skare Mænd, som støttede sig til deres Skovle, og disse Mænd var det, der havde genkendt Provstens Agestol og derfor blev ved at raabe:

„I kan vel bie lidt, hvem I saa er . . . I ser vel nok, at Sneen er skreden her . . . Vi er klar om et Øjeblik . . . Hvem er I for Resten?“

„Jeg er Præsten!“ raabte Kapellanen tilbage — lidt forlegen, fordi det var første Gang, han nævnede sin nye Titel højt. „Vi er paa Vejen til en Syg.“

Lyden af hans Stemme bragte Mændene til at studse. De saa' alle paa én Gang op, gav sig til at stikke Hovederne sammen, hviske og strække Hals. Tilsidst gik en af dem hen foran Hestene, hvorfra han begyndte at snakke sagte med Kusken; og snart kom der Bevægelse i hele Flokken. Tøvende og ligesom med ængstelig Nysgærrighed nærmede man sig Slæden fra bægge Sider. De fleste af Mændene var smaa, tætbyggede, bredt smilende Skikkelser, hvis Øjne lyste som Fiskeskæl i de røde Ansigter. Nogle vraltede frem i store Søstøvler, andre havde Træsko og lange hvide Uldstrømper, der var trukne uden paa Bukserne og naaede højt op over Knæene. Størsteparten bar store, lodne Huer med Klapper ned over Ørene; en enkelt havde Sydvest.

Kapellan Hansted følte sig lidt underlig til Mode ved pludselig at se sig omringet af denne Skare nysgærrigt stirrende fremmede. Han tænkte paa, om han skulde tiltale dem. Det var dog aabenbart hans Sognebørn.

Da traadte en høj, sværtbeskægget Mand frem

af Flokken — en Kæmpe at se til imellem de andre og tydeligt nok ogsaa den, der var vant til at tage Ordet mellem dem. Med sine hvide, kraftige Tænder trak han en stor Tommel-Vante af den højre Haand og sagde derpaa med stærk Stemme:

„Undskyld vos vi er de Bymænd fra Skibberup, og vi hører, at det skal være vores nye Kap'lan og saa maa vi dog have Lov til at tillade os at byde Dem velkommen her. — Velkommen, Hr. Pastor Hansted!“

Nu traadte ogsaa de andre hastigt til, — og før Kapellanen fik sig besindet, saa' han sig omgivet af en halv Snes store, røde Næver, der rakte frem imod ham med trohjærtige „Velkommen“.

Han blev et Øjeblik ganske forvirret. Han følte, at han maatte sige noget, og mærkede ogsaa, at Mændene ventede det. Men det hele var kommet ham saa uforvarende, og han kunde intet andet finde paa at sige, end at gentage sit „Tak — Tak“, mens han hjærteligt trykkede de fremstrakte Hænder.

I det samme blev der raabt henne fra Rydningsarbejderne, at Vejen var farbar. Kusken rykkede i Tømmerne, og Slæden satte sig i Bevægelse.

Da fandt han i sidste Øjeblik paa at sige:

„Farvel, Venner og Tak for jeres Velkomst! Jeg vilde prise mig lykkelig, om jeg altid fandt saadanne Mænd til at rydde Vejen for mig! Det er mit Haab, at vi skal komme godt ud af det med hinanden!“

„Det vil vi nok!“ svaredes der tilbage fra mange Munde.

„Og vi trænger til det!“ raabte en dyb, truende Røst bagest i Flokken — efterfulgt af en bifaldende Mumlen.

Dette Ord og navnlig Tonen, hvori det udtaltes, bragte Kapellanen til at studse. Mens Slæden atter fløj vuggende hen over Sneen, hensesank han i forundret Grublen over, hvad Manden egentlig havde ment.

Saa længe sad han og tænkte herpaa, at Slæden naaede Skibberup By, uden at han anede det. Ved Synet af de første Huse fór han forskrækket op, . . . han havde undervejs ganske glemt den syge Mand og endnu ikke faaet overvejet, hvad han skulde tale til ham om. Men han beroligede sig snart. Mødet med Snekasterne havde gjort ham fortrøstningsfuld, og han tvivlede ikke om, at Vorherre atter i det afgørende Øjeblik vilde lægge ham de rette Ord i Munden.

VII.

Skibberup laa nede i en Lavning, omgiven af en Krans af mægtige Bakker, der kun aabnede sig mod Øst, ud mod den nærliggende Fjord. Hvad der straks vakte Kapellanens Forbavselse, var den ualmindelige Mængde smaa Huse og uanselige Halvgaarde, hvoraf Byen hovedsagelig bestod. Der saas næppe en eneste virkelig stor Bondegaard; men rundt om et vidtstrakt Gadekær, der midt i den hvide Sne spejlede Stjernehimlen i sit mørke Vand, laa henved et halvt hundrede Hytter malerisk grupperede under Bakkerne, nogle gravede ind i selve Skrænterne, ligesom en Sæterby omkring en Fjældsø. Forøvrigt var Byen halvt usynliggjort af de uhyre Snemasser, som Stormen havde ført herind ude fra Fjorden. Af flere Hytter stak kun et Par Rygræer og en sodet Skorstenspipe op. Fra enkelte Steder skinnede der endnu Lys ud af Vinduerne, og paa en Dørflise stod en gammel Mand med en Krykke og svingede muntert med sin Hue, idet Kapellanen fór forbi.

Slæden holdt udenfor en Halvgaard, der laa lidt for sig selv i Byens sydlige Udkant. De tjærede Portfløje var slaaet op, og inde under

Loftet i Portrummet hang en døsigt Lygte og drejede sig langsomt rundt i en Snor. Under denne Lygte maatte Kapellanden stige af; thi Gaardspladsen var saa pakfuld af Sne, at Slæden ikke kunde komme frem. Ad en smal Sti, der var kastet gennem Driven, begav han sig op til det lave Vaaningshus. Overalt var der dødsstille. Kun henne fra Stalden hørtes en svag Raslen som af et Jærntøj, og et Sted bag en Mur gik en Kat og mjavede. Først da han traadte ind i Forstuen, hørte han en Dør indenfor blive aabnet og en dæmpet Kvindestemme sige hastigt:

„Jeg syntes, jeg hørte Klokkerne Provsten er her vist!“

Han bankede paa Døren, og et Øjeblik efter stod han inde i en lav og dyb, gammeldags udstyret Stue med smaa Vinduer, Bjælkeloft og mørkt Lergulv. Et tyndt Talglys stod og brændte med krum Tande paa Enden af et svært Egebord, og herfra rejste sig ved hans Indtrædelse en lille, halvgammel Mand med strid, graasprængt Haarmanke og et Par irrede Messingbriller paa en bred Klumpnæse. Manden havde siddet og læst i en Avis, som han nu — synlig betuttet — skyndte sig at gemme inde under Bordet, og da han i det samme kom til at huske paa sine Briller, rev han

disse fra Øjnene med en forlegen Mine, som om han var bleven greben i en Naragtighed. Idet han derpaa vilde nærme sig den formentlige Provst, gik han pludseligt bagover af Forskrækkelse og stirrede med maabende Mund paa den fremmede Mand, der stod dør ved Døren og med venlig Stemme hilste Godaften.

„Bliv dog ikke bange!“ vedblev Kapellanen og nærmede sig. „Jeg er Provstens Stedfortræder — hans Kapellan — og kommer til Dem efter hans Anmodning — —“

I det samme aabnedes Døren inde fra Sideværelset, og et sværtbygget, midaldrende Fruentimmer med staalgraat Haar og store, lyse, udhvelvede Øjne traadte ind. Ogsaa hun standsede straks i stum Forfærdelse og maalte et Øjeblik den fremmede Præst med et just ikke venligt Blik. Men pludseligt fløj et lyst Smil over hendes Ansigt, og idet hun uden Forlegenhed nærmede sig Kapellanen og rakte ham sin kødfulde Haand, sagde hun med en ejendommelig barneblød og hjærtensgod Stemme:

„Det er da ikke muligt, at det er vor nye Kap'lan? . . . Nej, saa skal De da have ret saa mange hjertelige Velkommen! . . . Nu har jeg aldrig tænkt mig det saa godt! . . . Saa er De

virkelig endelig kommen hertil! . . . Nej, det var da det fornøjeligste, det . . . saa det er virkelig vor nye Præst! . . . Og saadan er det altsaa, at De ser ud! Ja, det havde jeg jo netop tænkt mig . . . Nej, det er da det fornøjeligste, det . . .“

Hun havde stillet sig op et Stykke fra ham, med bægge Hænder hvilende paa sin svære Mave, og blev ved at gentage sine Udbrud, mens hun henrykt betragtede ham fra Hoved til Fod.

Kapellanen, der tilsidst følte sig lidt genert ved denne Mønstring, gav sig til at spørge om den Syges Befindende.

Men hun kunde ikke komme sig af sin glade Overraskelse eller løsrive sig fra sin Beskuen. Først da Manden bag fra havde rykket hende et Par Gange i Skørtet, besvarede hun Kapellanens Spørgsmaal.

„Jo, ellers Tak,“ sagde hun da i forandret Tone og saa' hen imod Døren, som hun havde ladet staa paa Klem efter sig. „Nu er det da, Gud være lovet, blevet noget mildere . . . Men ved Middagstid var det ellers grumme simpelt, og da saa Vejret bedrede sig, saa syntes vi jo, at det var rigtigst at skikke Provsten Bud Men kanske skulde vi hellere have ladet det være, for der er da vistnok nu ingen Fare længer . . . og

det er jo ingen Plasér for Præsten saadan at tage ud ved Nattens Tid og i et saadant Vejføre . . .“

„Aa, tag Dem ikke det nær!“ afbrød Kapellanen hende. „For min Skyld har det ingen Ting at sige. De maa tilkalde mig naar som helst, og jeg skal altid være til Deres Tjeneste Og dersom De nu synes det, og dersom alt er beredt inde hos den Syge, skal vi saa ikke — —“

Konen aabnede varsomt Døren ind til Sideværelset, og alle tre traadte stille ned i et aflangt, svagt oplyst Kammer, der laa et Trin lavere end Dagligstuen. Ved Hovedgærdet af en bred Seng, der optog den ene korte Væg, stod et lille Bord med en Natlampe, en Medicinflaske og en Salmebog. I Sengen laa en brunhaaret ung Pige med tungt tillukkede Øjelaag og en mørk Feberrødme paa Kinderne.

Den unge Præst vendte sig hastigt omkring og udbrød forvirret:

„Men hvad er det?“

„Det er vor Datter,“ svarede Konen og saa forundret paa ham.

„Hvorledes? . . . Men Provsten sagde jo“ — Kapellanen begyndte at stamme. Han vendte af Undseelse stadig Ryggen til Sengen; thi den unge Pige laa paa Bondevis i det blotte Linned og havde

i Feberheden kastet bægge de nøgne Arme op paa Dynen. — „Det var jo en ældre Mand, der var syg . . . Provsten sagde, at det var . . . hed han ikke Anders Jørgen?“

„Mig?“ udbrød Manden ved Lyden af sit Navn og saa' fortumlet op med sine smaa, halvblinde Øjne. „Jeg takker for Forespørgslen . . . men jeg er ellers rigtig frisk.“

„Jamen, saa maa jo det hele bero paa en Misforstaaelse“

„Ja, det er vor Datter Hansine,“ vedblev Konen roligt og gav sig til at fortælle om, hvorledes Sygdommen for tre Dage siden var begyndt med Smerter i Ryggen og over Lænderne. I Begyndelsen havde de ikke troet, at det havde videre at betyde; men saa var Smerterne gaaet op i Nakken, og forrige Nat var Datteren pludselig bleven saa daarlig, at de havde maattet hente Doktor. Doktoren havde rystet paa Hovedet, og endnu i Middags havde han sagt, at det kunde blive til, hvad det skulde være Men nu troede de alligevel nok, at det værste var forbi.

Under denne Fortælling fik Kapellanen Tid til at komme sig nogenlunde af sin Overraskelse. Han følte endog en vis Skamfuldhed over sin Forvirring, og idet han med Magt samlede alle sine

Tanker om den hellige Handling, der forestod ham, nærmede han sig atter Sengen.

I det samme vaagnede den Syge og op-slog et Par mørkeblaa Øjne, der i Febervildelsen fæstede sig paa den fremmede Mand med et stift og uvilligt Blik. Moderen bøjede sig ned over hende og fortalte, hvem han var og da drog den unge Pige et langt, ligesom lettende Suk og lukkede atter Øjnene stille i med et Udtryk, som om hun vilde sige, at hun havde længtes og var beredt.

Moderen lagde varsomt Dynen tilrette omkring hende, tog Salmebogen fra Bordet og satte sig paa en Stol ved Hovedgærdet for at være hende behjælpelig, naar hun skulde drikke af Kalken. Den gamle Fader havde stillet sig andægtig op bag Sengens Fodende, og i sidste Øjeblik klemte ogsaa den unge, lyslokkede Knøs sig ind ad Døren, hvor han blev staaende op ad Karmen, med Læberne bævende af tilbagetrængt Graad, mens han ufravendt stirrede hen paa Naadebrødet og den lille Sølvkalk, som Kapellanen imidlertid havde taget frem af Etuiet og stillet paa Bordet under Lampen.

Alt var højtideligt stille. Der hørtes kun Lyden af et tungt dikkende Perpendikel-Ur henne fra Krogen og den Syges anstrængte Aandedræt.

Den unge Præst var traadt hen til Sengen og foldede Hænderne til Bøn.

Men enten det nu skyldtes Synet af den unge Pige eller den Sindsbevægelse, hvori den hellige Handling satte ham . . . eller om Grunden var den pludselige Overgang fra den friske Frostluft til den beklumrede Sygestue han kunde ikke samle en Sætning i sin Hjerne. En forunderlig Svimmelhed betog ham mere og mere, Tungen vilde ikke tale, og han følte, hvorledes den kolde Sved begyndte at prikke frem paa hans Pande.

Da kom han med ét til at mindes et lille Vers, en Aftenbøn, som hans Moder havde lært ham, da han var ganske lille. I mange Aar havde dette Vers været ude af hans Erindring. Nu steg det ned til ham som en Engel fra Himlen. Han havde en Fornemmelse, som om nogen stillede sig ved hans Side og tog ham ved Haanden. Næsten som en Fremmed hørte han sig selv tale varme, følte Ord om Naaden fra Herren, om Guds Algodhed, om Jesu Død for Menneskenes Synder. Endog Ritualets kendte Sætninger blev ligesom nye og levende i hans Mund, og idet han til sidst lagde sin Haand paa den Syges Pande for at tildele hende Syndsforladelsen, fornam han med

hele sin bævende Sjæl, at Guds almægtige Aand i dette Øjeblik meddelte sig igennem ham.

VIII.

Samme Nat sad fire Mennesker inde i Sogne-
raadsformand Jensens himmelblaa Stadsestue og
spillede Kort.

Der var — foruden Værten — Egnens Dyr-
læge Aggerbølle, den gamle Skolelærer Mortensen
og Købmand Villing. Alle fra Vejlbj.

Siden Klokken ti om Formiddagen havde de
siddet her ved det samme Bord — uden andre
Afbrydelser end dem, som Maaltiderne krævede. Nu
var Klokken bleven tre. To Gange var Lysene
brændt ned i Stagerne, og fire Gange i Aftenens
Løb var der bragt nyt, varmt Toddyvand ind fra
Køkkenet. Endnu syntes dog ingen at tænke paa
Opbrud, skønt den spritholdige Kognak, Osen fra
den rødglødende Kakkellovn og de tætte, blaa Tobaks-
dampe, der halvt usynliggjorde dem for hinanden,
kendelig havde slappet Fjedren i deres Lidenskab.

Der mælttes ikke et overflødigt Ord. Halvt
mekanisk spillede man Kortene ud og tog Stikkene

hjem. Selv den lille Købmand Villings stilkede Øjne, der ellers altid var saa travlt paa Færde overalt for om muligt at udspionere de medspillendes Kort, hang ham stive og blodunderløbne ud af det fede Hoved som paa en død Flynder, og i det hele fortsattes Spillet kun, fordi man endog manglede den fornødne Kraft til at bestemme sig for en endelig Afslutning.

Den eneste, der endnu holdt sig tapper, var den gamle Skolelærer Mortensen.

Men denne Mand var nu ogsaa som født til et L'hombrebord. Fra det Øjeblik, han omstændeligt udspilede sine rummelige Frakkeskøder for at indtage sin Plads, og indtil man rent ud betydede ham, at Spillet var forbi, sad han lige strunk med sit ærværdige, sølvhvide Hoved og skjulte den Feber, hvori Synet af Kort og Penge altid satte ham, under en ubevægelig Alvorsmaske, mens blot en ubetvingelig Skælven af Mundvigene og en uafladelig Knirken af hans gamle, stive Støvler forraadte den Sindsbevægelse, hvori han befandt sig. Nu og da strøg han sig med et rødt Silkelommetørklæde over sin høje Pande, der i kritiske Øjeblikke perlede af Sved; og vovede han sig efter omhyggelige Overvejelser endelig til et „Spurgt“, lukkede han

gærne samtidigt Øjnene, som om han i sit stille Sind tilføjede et: „I Jesu Navn“.

Ved hans højre Side sad Værten, Sogneraadsformand Jensen, og stred fortvivlet med Søvn. Han var en stor, tyk Bonde, med et højtblussende Ansigt, hvorfra en blød, blaarød Næse hang ned imod Munden som en Kalkunsnabel. Han var Egnens „rige Mand“, og hele hans Holdning og Klædedragt røbede ogsaa, at han regnede sig for noget mere end en almindelig Bonde. Af sine medspillende tituleredes han ogsaa sædvanligvis „Proprietær Jensen“ eller Hr. Jensen — uden Fornavn. Til Gengæld gav han dem Lov til at plukke ham saa meget, de lystede, ja han opslog regelmæssig en Slags hoverende Latter, hver Gang han maatte tage et nyt Kronestykke op af sin Bukselomme. Selve Spillet interesserede ham ikke synderligt, om end han satte Pris paa at have lært denne standsmaessige „Lummer“, som de spillede oppe paa Herregaardene. Derimod følte han sig smigret ved de andres griske Bejlen til hans Pengestykker, og han slængte Kronerne hen til dem med en Mine, som om han fodrede en Flok Grise.

Lige over for Skolelæreren sad Dyrslæge Aggerbølle — en kraftig, bredskuldret Mand med et

stort, rødbrunt Haar og Skæg, der hist og her var isprængt med smaa Totter af graat. Han sad med Haanden under Hovedet, hensunken i en mørk, sløv Grublen. Nu og da fór han sig skudrende med Haanden gennem sin buskede Manke og bankede sig paa Panden, mens han for sig selv fremmumlede bitre Forbandelser. Toddyerne var stegne ham til Hovedet, og han havde ikke været heldig denne Aften. Af Sogneraadsformandens Sølvskillinger havde kun en forsvindende Del fundet Vej til hans Vestelomme, — og for Dyr-læge Aggerbølle var Kortspil ikke som for de andre et almindeligt Tidsfordriv men en Kamp paa Liv og Død for sin Eksistens.

Pludseligt begyndte Skolelærer Mortensens gamle Støvler en lidenskabelig Knirkekoncert inde under Bordet. Bag de lange, sølvgraa Bryn skelede hans Blik ængsteligt hen til en Underkop med 25-Ørestykker, der stod midt paa Bordet — den saakaldte „Solokop“.

Tilslidst strøg han sig med Lommetørklædet ned over sit blege Ansigt, lukkede et Øjeblik Øjnene, som naar han om Søndagen læste i Kordøren, og sagde stille:

„Solo paa Koppen!“

Det gav et Sæt i de søvndrukne Kroppe. Dyrslægen løftede sit tunge Hoved og saa' paa ham med grædefærdig Forbitrelse.

„Hvad hedder hun?“ brummede han.

„Kløver,“ svarede Skolelæreren sagtmodigt.

Der blev købt i Tavshed. Dyrslægen rettede sig kampberedt i Vejret, drak ud af sit Glas og strøg sig neden fra op over Skægget med sin behaarede Haand. Hans Øjne var røde som en Tyr. Han vilde dog endnu engang forsøge en Dyst med Lykken. Blev nemlig denne Solo vunden, var Spillet af sig selv til Ende, og alt Haab dermed ude for denne Nat.

Mortensen havde „tre Matadorer, smaat fjerde“ i Trumf; desuden Kongen, Damen, tredje i Hjerter og to smaa Spadere. Dertil havde han Forhaanden. Som en forsigtig General holdt han sin Hjerter Konge tilbage og sendte først Damen i Ilden.

Dyrslægen, der var renonce, lod sig imidlertid ikke føre bag Lyset.

„Det er vist en Farisæer!“ brummede han og stak med Trumf.

Paa Skolelærer Mortensens Pande begyndte allerede de første klare Svedperler at piple frem.

Dyrslægen spillede en lille Spader; Købmanden stak med Kongen; Mortensen maatte bekende.

Men nu kom der Hjærter igen fra Villing; Mortensen bekendte med sin Konge, Dyrlæggen stak med Trumf og spillede Spader Dame ud.

Nu forstod Mortensen, at han var fortabt. Hans Støvler holdt pludselig op at knirke, og hans Ansigt blev hvidt som et Lagen.

Da lod han ubemærket den lille Spader, han skulde bekende med, falde ned i Skødet og derfra glide mellem Knæene ned paa Gulvet, hvor han behændigt satte Foden over den. Samtidigt stak han Damen med en lille Trumf. Derpaa kastede han sine tre Matadorer paa Bordet saa hurtigt efter hinanden, at han kunde faa Lejlighed til usét at erstatte det manglende Kort med et andet fra sit indvundne Stik, og i den almindelige Omtaagethed lagde ingen Mærke til, at Trumf-Seks fra hans første Stik gik igen i det sidste.

Skolelærer Mortensen vandt sin Solo, og Spillet blev endelig afsluttet.

I det samme slog ogsaa det lueforgyldte Ur oppe paa Chiffonièren fire smaa mindelige Slag. Med et fromt Smil samlede Mortensen sine mange, i lige store Tutter opstablede Pengestykker i en gammeldags Skindpung og forvarede denne paa Bunden af sin dybe Bukselomme, idet han omhyggeligt knappede over den.

I Døren ind til Sideværelset viste sig i det samme Værtens lille forvoksede Kone, der havde siddet inde ved Kakkellovnen og sovet i et stort Uldshawl. Med en næppe hørlig Stemme, der skulde lade fornem, og en kejtet Bevægelse af sin visne Haand bød hun Herrerne ind til „en lille Forfriskning“. Samtidig rejste ogsaa Sogneraadsformanden sig og gentog paa sin larmende Maade Indbydelsen:

„Ja værsgo', D'herrrer! En lille Forfriskning, mine Herrrer! ... Det kan gøre godt at faa noget i Livet efter al denne hersens Strabadseren!“

Den lille Forfriskning, der var anrettet inde i Sideværelset, viste sig at bestaa af et fuldt opdækket Bord med Flæskesylte, Skinkesteg, Medisterpølse, Spejlæg, Leverpostej, forskellige røgede Varer foruden — som Forret — en varm Bøf med Løg; dertil Brændevin og bajersk Øl i Overflod. Skønt Gæsterne i Løbet af Dagen og Natten havde indtaget fire solide Maaltider ved det samme Bord, satte de sig med god Vilje omkring Anretningen og tømte efterhaanden baade Brændevinskaraffen og de fleste af de velfyldte Fade. Bag efter blev der serveret Kaffe med Kognak.

Midt under Maaltidet brød Dyrlæge Aggerbølle ud i en halsbrækkende Ed og huggede sit Brænde-

vinsglas mod Bordet, saa Foden knækkede. Han var pludseligt kommen til at tænke paa en syg Ko, som han havde lovet at se til i en af Nabobyerne og som han netop havde været paa Vej hen til, da han om Formiddagen var falden herind hos Sogneraadsformanden. Ulykkeligvis havde Sogneraadsformanden straks foreslaaet at sende Bud efter Skolelæreren og Købmanden for at faa et Slag Kort; og da Aggerbølle netop var i stærk Forlegenhed for nogle Kroner til at betale en Bagerregning med, havde han hurtigt ladet sig overtale til at blive, idet han havde haabet i et Par Timers Tid at kunne vinde, hvad han trængte til. I Spillets Løb var da den syge Ko som alt andet i Verden ganske gaaet ham af Minde.

Sligt hændte iøvrigt ingenlunde sjælden Dyr-læge Aggerbølle. Hver Formiddag drog han ud fra sit Hjem i en lille bitte, af Vejsmuds overstænket Gig, højtidelig opfyldt af det Løfte til sig selv og sin Kone, at han vilde gøre en Rundrejse til alle sine Patienter. Men sjælden kom han længere end til den første Gaard, hvor der var Udsigt til at faa et Slag Kort og tjene Kontanter. Hans Liv var en uafbrudt vild Jagt efter en eller to Tikronesedler, som han nødvendig skulde betale inden fire og tyve Timer til Slagter, Bager eller Skomager;

og da Sygebesøgene ikke gav ham Penge i Haanden, modstod han aldrig Fristelsen til at forsøge paa ved et raskt Greb i Lykkens Pose at bringe sig ud af sin Forlegenhed.

... Han sank nu hen i en fuldstændig Sløvhedstilstand. Uden selv at vide det, tømte han Glas efter Glas og faldt tilsidst med aaben Mund tilbage paa Stolen, hvor han først vaagnede, da den lille Købmand Villing lagde Haanden paa hans Skulder og sagde:

„Kom nu, Aggerbølle ... Klokken er fem!“

IX.

Da Skolelærer Mortensen laa hjemme i sin bløde Dunseng, foldede han Hænderne over Dynen og bad sit Fadervor. Ved Siden af ham laa hans Kone og vendte sin store, tunge Krop i Halvsøvne, saa Sengebunden knagede under hende.

Endelig blev hun saa vaagen, at hun med snøvlende Stemme kunde sige:

„Vandt du noget, Mortensen?“

Mortensen bad uforstyrret sit Fadervor til Ende og svarede derpaa:

„Tolv Kroner, min Bedste!“ -- hvorpaa han mildt og fredeligt slumrede ind.

Imidlertid var ogsaa Købmand Villing naaet hjem til sin Bod, der laa omtrent midt i Byen i Nærheden af Gadekæret. Han havde gaaet og halvsovet paa Vejen; men idet han nu traadte ind i Butikken og fornam den vante, blandede Duft af Sæbe, Rosiner, Kaffe og Skraatobak, gjorde denne ham med ét lysvaagen. Han blev et Øjeblik staaende i Mørket med spidsede Øren og lyttede til en tryk Snorken, der lød inde fra et lille Af-lukke bag ved Kramboden, hvor Butiksdrengen sov. Derpaa tændte han en Lysestump, der stod og ventede ham paa Disken, eftertalte lydløst Bytte-Skillingerne i Pengeskuffen, undersøgte Svedske- og Rosinkasserne, kiggede op gennem Loftslommen og stak Lyset ned i Kælderrummet. Først da han paa denne Maade havde forvissat sig om, at der intet mistænkeligt forefandtes, gik han ind i Sovekammeret.

Her rejste hans unge Kone sig i det samme over Ende i Sengen, gned sine Øjne og begyndte straks paa en omstændelig Beretning om alt, hvad der i Dagens Løb var hændet i Butikken; om Mølleren, der havde været der med Gryn, om Hans Jensen, der havde købt et Anker Brændevin,

om gamle Søren Skrædder, som hun havde krediteret for et Pund Kandis o. s. v. Hun var en lille buttet Skabning med et rundt Barneansigt, indrammet af en stor Gammelkone-Natkappe.

Villing klædte sig imidlertid hastig af og gav nu og da lydeligt sit Bifald til Kende. „Godt . . . meget godt, lille Sine . . . fuldkommen rigtigt gjort, lille Ven,“ indskød han uafbrudt, mens han sprang om paa Gulvet i Hosesokker og Underbenklæder, som om han var paa Jagt efter sin egen Skygge, der snart krøb sammen som en Tudse henne i en Krog, snart strakte sig som et Spøgelse op ad det lille Kammers lave Vægge.

Endnu længe efter, at de havde slukket Lyset, blev de ved at snakke nede under Dynen om Kaffepriiser, Mel og Kredit. Selv i deres ømmeste Øjeblikke kunde disse to fornuftige Mennesker ikke slippe deres Butik og Forretning af Tankerne. Under de varmeste Omfavnelser kærtegnede de hinanden med forhaabningsfulde Beregninger over Indtægt og Fortjeneste; deres Kys var Beseglingen af vellykkede Forretninger, og naar de omsider faldt i Søvn, og naar deres runde Hoveder laa dér ved Siden af hinanden paa Pudene, med halvaabne Munde ligesom to Sparebøsser, fyldtes deres

Drømme med skønne Syner af lange Talrækker, store Varelagre og vægtige Kassebøger. —

Dyrlæge Aggerbølle var den af de tre Natte-vandrere, der havde længst til sit Hjem.

Han beboede et forsømt Hus en halv Fjerdingsvej fra Byen, paa Vejen ud imod Kysten. I længst forsvunden Tid — for femten Aar siden, da han som nygift flyttede her til Egnen — havde han med Forsæt valgt sig dette afsides liggende Sted for her i romantisk Ensomhed at nyde sin Kærlighedslykke. Fra Vinduerne var der en vidtstrakt Udsigt over Fjorden og Stranden, og mangen stille Foraarsaften og mangen maaneklar Høstnat havde han og hans unge Hustru sværmet her mellem de tavse Bakker, Arm i Arm og Kind mod Kind, mens Hjerterne bankede af Fryd og sommerlyse Haab.

Nu bandede han mangen Gang den lange Vej, naar han i mørke Nætter — ør af Drik og Spil — tumlede hjemad til Fods gennem Pløre og Sne. Hans Gig blev nemlig gerne staaende Natten over paa det Sted, hvor han i Dagens Løb var strandet, da han i Almindelighed ved Hjemfartstid var i en saadan Tilstand, at man ikke turde betro ham Styret af en Hest.

Heller ikke denne Nat havde Sogneraads-

formanden villet udlevere ham hans Køretøj, skønt Luften var lys paa Grund af Sneen, og Vejen desuden kastet næsten helt ud til hans Bolig. Men Aggerbølle fulgte rigtignok heller ikke Vejen. I store Buer svinglede han ud over Markerne, i Sne til op over sine store Knæstøvler, standsede hvert Øjeblik med en høj Veklage, bankede sig med den knyttede Haand paa Panden og udstødte Forbandelser mod sig selv og hele Verden. Aldrig — syntes han — havde Skæbnen været ham saa grum som netop i Dag! Aldrig — syntes han — havde han elsket sin Kone og sine Børn saa hjærteoprivende som just nu, da alle Sunde lukkede sig for ham! I Morgen vilde Bageren komme for tredje Gang med sin Regning. Allerede sidste Gang var han bleven truet med Foged og Stævning. Hvor skulde han nu finde en Udvej? Han ejede jo næppe nok en Strikke til at hænge sig i! ... Han standsede igen i en stor Snedrive, knappede sin Frakke op, tog med sine valne Fingre ned i sin Vestelomme og fremtog herfra nogle Smaamynter, som han lagde ned i sin hule Haand. En Stund stod han og gennemtalte dem nøje. Saa drog han atter et højt, hylende Suk, knyttede Hænderne og svinglede videre.

Da han endelig naaede Hjemmet og havde fundet Laagen i det halvt nedtraadte Havestakit,

gjorde Frygt og Skamfuldhed ham — som sædvanligt — et Øjeblik ganske ædru. Inde i Forstuen trak han forsigtigt sine tunge Skaftestøvler af Fødderne, hvorefter han paa Strømpesokker listede sig ind i Sovekammeret. I dette, der var opfyldt af Barnesenge, brændte en nedskruet Natlampe paa en Stol henne ved hans Hustrus Hovedgærde.

Han udstødte et Gisp af Lettelse. Hans Kones Øjne var tillukkede, hendes magre Haand laa let krummet under den blege Kind; hun syntes at sove trygt. Men næppe var han begyndt at afklæde sig, før han hørte hende bevæge Hovedet paa Pud'en, og idet han saa' derhen, mødte han Blikket fra hendes store, mørke Øjne, hvis blanke Glans tydeligere end Ord fortalte, at heller ikke for hende havde Natten haft Søvn.

„God — god Aften, lille So-fie!“ hikkede han kærligt, idet han støttede sig til Sengestolpen.

„God Morgen!“ svarede hun roligt.

„Hæ! Naa, ja —“ sagde han med et Forsøg paa en frejdig Latter. „Det er nok ogsaa blevet noget sent . . . eller tidligt, hæ! . . . Men det er denne Mortensen . . . du véd nok . . . han er en ren Hund ved et Spillebord . . . en ren Hund!“

Hun svarede ham ikke, lukkede blot atter Øjnene tungt i, aabnede dem derpaa igen og sagde:

„Her har været ridende Bud fra Anders Jensen i Egedet. Du havde nok lovet at komme derhen til en syg Ko.“

„Jeg?“ udbrød han, blussende rød, og søgte at se hende stift i Øjnene. „Det véd jeg ikke noget om . . . det maa være en Fejltagelse!“

Hun vedblev uforstyrret:

„Buddet skulde blot bringe den Besked, at det nu kunde være det samme, for Koen var død. Men du skulde heller ikke for Fremtiden gøre dig den Ulejlighed at se derhen, lagde han til.“

Dyrlæge Aggerbølle blev tavs. Han stod lænet op mod Sengestolpen og saa' mod Gulvet, — med blaat opsvulmede Aarer i Panden og sammenpressede Læber.

Paa én Gang rettede han sig i Vejret med en frysende Bevægelse, fór sig med Haanden gennem sit buskede Haar, gik derpaa med faste Skridt hen til sin Hustru og rakte den højre Haand ud imod hende.

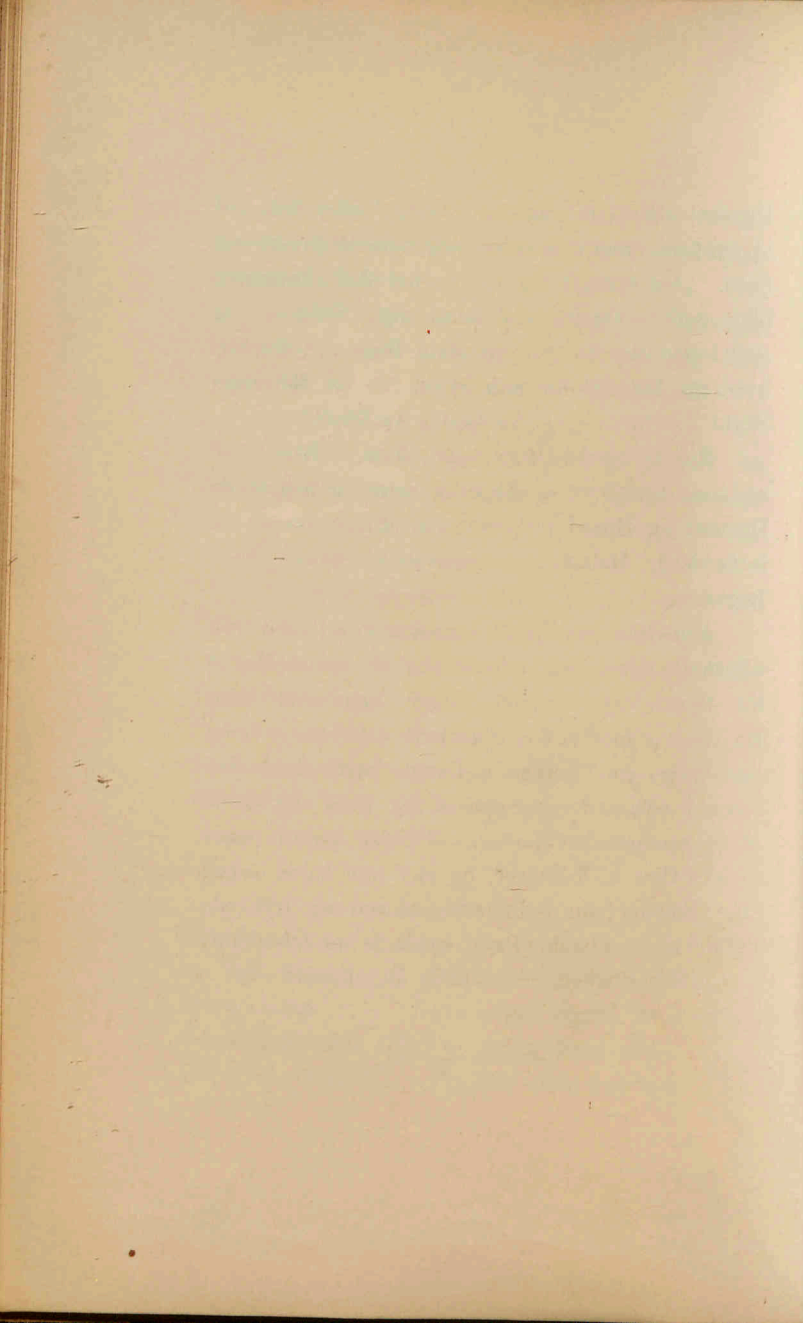
„Her har du mit Haandslag paa, Sofie, at det denne Nat er sidste Gang, jeg har rørt ved et Spil Kort Du kan stole paa mit Ord denne Gang Jeg sværger dig til, at jeg fra denne Dag skal blive et andet Menneske Hører du, Sofie Du skal stole paa mig

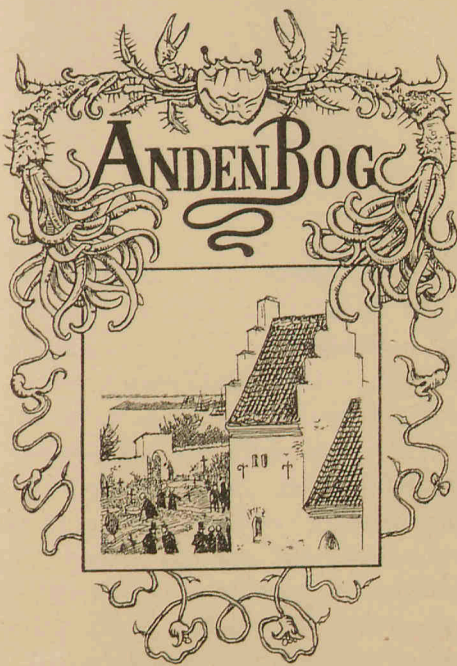
Du skal stole paa mig denne Gang," blev han ved at gentage, mens Graaden begyndte at presse sig frem. „Jeg sværger dig til . . . det skal altsammen blive godt. Og jeg skal lønne dig, Sofie — jeg skal lønne dig for alle de onde Dage . . . for alt, hvad du har lidt for min Skyld . . . for Børnenes Skyld . . . for — — Aa Gud! Aa Gud!“

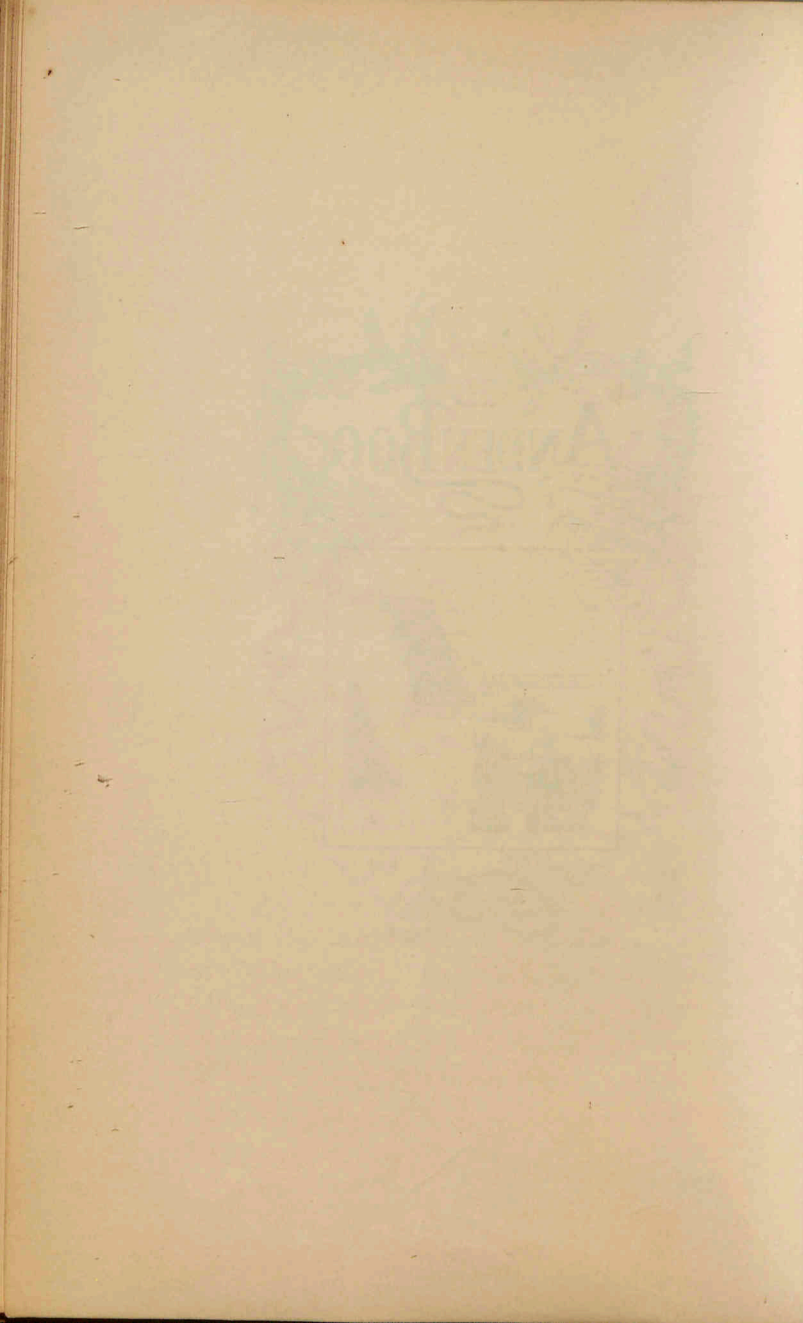
Rusen havde atter taget ham. Han sank ned paa Knæ ved sin Hustrus Seng og begravede Hænder og Hoved i Dynen som et Barn, mens en forfærdelig Hulken gennemrystede hans svære Legeme.

Hun laa et Øjeblik ganske stille, med fast tillukkede Øjne. Saa løftede hun sin matte Haand fra Dynen og lod den stryge hen over hans Haar; — hun kunde ikke lade det være, skønt hun mere end hundrede Gange havde hørt den samme oprivende Angergraad og ladet sig skuffe af de samme dyre Løfter. Tilsidst fyldtes ogsaa hendes Øjne med Taarer, og idet hun lagde bægge sine Hænder om hans store Hoved og trykkede det ind til sit indfaldne Bryst, hviskede hun over ham:

„Min stakkels — stakkels Bernhard!“

I.

Skibberup Kirke laa næsten en Fjerdingsvej fra Skibberup By — ensomt, paa Toppen af en nøgen Banke, der rejste sig et Stykke ude i Fjorden. Blot en lav og smal Tange forbandt „Kirkenæsset“ med det øvrige Land, og mellem dets Grus og Sten voksede kun lidt blegt Græs, lidt Lyng og nogle jordkrybende Tjørn. Selve Kirken var en ældgammel, stærkt forfalden Kampestensbygning med et senere tilbygget Murstenstaarn. Hele Pladsen gjorde i sin øde Forladthed et ualmindelig uhyggeligt Indtryk. Rundt om mellem de vejrblæste Grave laa nedstyrtede Teglsten, Kalkbrokker og Rudeskaar; og traadte man ind i Kirkens halvmørke Indre, mødtes man her af en isnende Klamhed fra de fuldkomment nøgne Kalkmure, der selv midt om Sommeren var ganske grønne af

Fugtighed, og som om Vinteren gemte paa en saa bitterlig Kulde, at Vandet undertiden bundfrøs i Døbefonten, mens Præsten maatte staa paa Prækestolen i Sivsko og store Bælgvanter.

Om Hverdagene laa Kirken hen i uforstyrret Fred, kun besøgt af den lange, skindmagre Kløkker — „Døden“, som man kaldte ham — der med sine lange Knokkelarme lagt dybsindigt over Kors bag paa Ryggen vandrede herud fra Byen hver Morgen og Aften for at røre de rustne Taarnklokker og lade nogle basdybe Toner runge ud over Rævene, som luskede omkring mellem Tjørnene, over Degnens Faar, der gik og græssede tungsindigt udenfor Kirkegaardsmuren, og nu og da over en enlig Fiskermand, der laa med sin Baad inde under de stejle Skrænter og drog Agn.

Om Søndagen derimod — især paa de store Højtidsdage — var her Liv og Fest. Da myldrede det paa Vejen herud fra Skibberup af helligdagsklædte Fodgængere og blankt pudsede Køretøjer; og rundt om Næsset kom Fiskerfamilierne sejlene i Baade og lagde til ved Strandens store Sten, hvorfra Mændene bar Kvinderne i Land paa deres Arme. Kvinderne havde alle sorte Kirkehætter paa Hovedet, og mange bar Moskranse og Blomsterkors, som de lagde hen paa de

vejrblæste Grave, forinden de i Gaasegang gik ind i Kirken. Imidlertid stod „Døden“ henne paa sin Udkigspost ved et Hjørne af Kirkegaardsmuren og stirrede ud over Vejlbyvejen, hvorfra Præstens Vogn skulde komme. Saa snart den bukledede Ka-leschehimmel skimtedes derude mellem Bakkerne, ilede han med lange Skridt tværs over Gravene og ind i sit Taarnrum; og mens nu ogsaa Mændene, der havde samlet sig i samtalede Grupper udenfor Kirkeporten, langsomt trak sig ind i Kirken og under andagtsfuld Hosten og Snøften tog Plads under de genlydende Hvælvinger, gav Klokkerne i Taarnet sig til at bamle, saa til sidst alle Kirkens Mure begyndte at ryste.

Dog — alt dette var i Grunden nu en halvforglemmt Saga. Siden Provst Tønnesen var kommen her til Sognet, havde Kirken mangan Gang staaet øde ogsaa paa Helligdagene; de rustne Klokker havde bamlet over mennesketomme Veje, og inde i Stolestaderne hostede blot et Par fattige Tiende-Skyldnere, der ikke turde udsætte sig for Provstens Vrede. Og dog var det netop paa Tønnesens Foranstaltning, at der for nogle Aar siden var bleven anbragt en Kakkelovn i Kirkerummet og lagt tykke Sivmaatter paa Gulvet inde i Stolestaderne.

Men inde i Skibberup By var det, at Menighedens oprørske Hoveder fortrinsvis havde samlet sig, ligesom det var dér, at den berygtede Væver Hansen havde sit Standkvarter. Synet af disse tomme Stolerader hensatte da ogsaa hver Søndag Provst Tønnesen i et sandt Raseri. Han kunde under Prækenen tale sig op i en saa flammende Lidenskab og hugge sin Haand i Pulten med en saadan Kraft, at selv Sct. Peder, der sammen med de andre Apostle fandtes udskaaren i Træ paa Prækestolens Sider, en Gang bogstaveligt tabte baade Næse og Mund af Forskrækkelse.

Efter at Kapellan Hansted var kommen til Sognet, var der imidlertid igen indtraadt en Forandring i disse Forhold, og en Søndag i Slutningen af Marts — paa Aarets første Foraarsdag — lød Salmesangen fra Kirken atter mangestemmigt ud over Fjorden og blandede sig her med Skriget af Maagerne, der kredsede udenfor Kysten.

Ude paa Vejen foran Kirkegaardsmuren holdt en lang Række Køretøjer med spejlblanke Heste og ventede paa, at Gudstjenesten skulde være forbi. Nogle af Kuskene sad oppe i Agestolene og halvsov med Hovedet i Hænderne. Andre laa nede i Vejgrøften og fordrev Tiden med at røge Tobak og passiare. Forrest i Vognrækken,

lige foran Kirkegaardsporten, holdt Provstens Ka-lesche med en højt svævende Buk og en gammel, fruentimmeragtig Kusk i en stor, blaa Slagkavaj.

Blandt de ventende Bønderkarle var det Skik at drive Løjer med Provstens Kusk — „Maren“, som han gerne kaldtes efter sin afdøde Kone, hvem man til Gengæld (og ikke uden Grund) havde tildelt hans eget Døbenavn Rasmus. Ogsaa i Dag stod en fire-fem muntre Fyre omkring ham med Hænderne i Lommerne og lo.

„Hør Maren!“ sagde en af dem og kneb polisk det ene Øje til. „Hvad bliver det egentlig til med jeres Frøken og ham Kap'lanan? Nu synes jeg, de maa ha'e kigget længe nok paa hinanden, saa de snart kunde skrive Redelighed.“

„Aa, jeg skal sige dig noget,“ sagde en anden, der stod skødesløst lænet op til Portstolpen. „Det maa ikke gaa for hastigt til mellem fine Folk. Det er med disse hersens Frøkner ligesom med Hønsene — de skal altid vrikke lidt med Gumpen, før de gi'er sig over. Er det ikke sandt, hvad jeg siger, Maren?“

Den tiltalte sad ubevægelig paa sin høje Buk og stirrede stift ud over Hestenes Øren uden at svare. Han fandt det ganske uforeneligt med sin halvt gejstlige Stilling at indlade sig i

Passiar med slige Gudsbespottere, der forhaanede Provstens Kusk og tog Frøken Ragnhilds Navn forfængeligt.

I det samme sluttede Salmesangen inde i Kirken, Døren til Vaabenhuset aabnedes, og Folk begyndte at strømme ud.

Blandt de Mænd, der efterhaanden samlede sig foran Indgangen for her at oppebie Kirkestævnet, var der en, som fra alle Sider var Genstand for usædvanlig Opmærksomhed. Det var en midaldrende, bondeklædt Mand, høj, mager, noget ludende, med lange, fremoverhængende Arme og et paafaldende lille Hoved. I dette lille, noget fladtrykte Hoved sad et ejendommeligt Katteansigt — klogt og aarvaagent, med to smaa rødrandede Øjne og et tyndt, rødligt Fuldskæg. De fleste af Mændene gik hen og rakte ham Haanden og saa' samtidigt op paa ham med et spørgende Blik, hvilket han regelmæssigt besvarede ved at trække Munden op til et skævt Smil og sænke det ene Øjelaag.

Pludseligt delte Menneskemassen sig foran Kirkedøren, og i denne viste sig Kapellan Hansteds præsteklædte Skikkelse.

Skønt han allerede havde præket adskillige Gange, baade her og i Vejlbj, saa' han bleg og

anstrengt ud og hilste med tydelig Forlegenhed paa den forsamlede Mængde, der da ogsaa temmelig trevent blottede Hovederne, idet han gik forbi. Manden med Katteansigtet rørte endog slet ikke Hatten men blev staaende med sin skævt optrukne Mund, mens et spottende Blik fra hans halvt tillukkede Øjne fulgte den ungdommelige Præsteskikkelse lige til Vogndøren, hvor „Døden“ stod med Hatten i Haanden og krummede sig i Støvet som en Orm.

Saa snart den gamle Kusk havde sat Hestene i Bevægelse, sank Kapellanen tilbage i Vognhjørnet og lagde med et lidende Udtryk den ene Haand op paa Issen. Sin bløde, bredskyggede Plyshat havde han straks kastet fra sig paa Bagsædet, som om den brændte ham om Panden; — og mens Kaleschen knirkende og knagende skumplede hen ad den ujævne Vej, blev han siddende saaledes i flere Minutter, med tillukkede Øjne og fast sammenpresset Mund, som om han havde ondt ved at lade være med at græde.

II.

Han blev modtagen hjemme i Præstegaarden af Provst Tønnesen, der netop var vendt tilbage fra Gudstjenesten i Vejlbj Kirke. Forholdet mellem de to Præster var nemlig ordnet saaledes, at de bægge prækede hver Søndag, den ene i Vejlbj, den anden i Skibberup. Dette var et Paafund af Provsten, som næppe uden Grund frygtede for, at de ildesindede Skibberuppere, der saa haardnakket udeblev fra hans egen Forkyndelse, yderligere skulde vise deres Fjendskab ved at strømme til Kirkerne, saasnart Kapellanen prækede. Derfor gav han ogsaa først i sidste Øjeblik til Kende, i hvilken Kirke han selv ønskede at forrette Tjenesten; og Følgen heraf havde været, at bægge Kirkerne i nogen Tid var bleven fyldt af Skarer, der hver for sig haabede at faa den nye Præst at høre.

Oplivet ved Synet af sine trofaste Vejlbj-Tilhængere vendte Provsten nu tilbage i fornøjet Stemning og satte sig til Frokostbordet med en fortræffelig Appetit.

Hertil bidrog desuden en Festlighed, der om Aftenen skulde afholdes i Præstegaarden, og hvortil man allerede i flere Dage havde haft travlt

med Forberedelser. I Almindelighed levede Provsten og Frøkenen meget stille, idet de aldrig deltog i Bøndernes og kun sjælden i Egnens faa og temmelig tarvelige Proprietærfamiliers Selskabelighed. Men to Gange om Aaret afholdt Provsten en større, ligesom officiel Bispisning, hvortil Repræsentanter for de forskellige Lag af Menigheden blev tilsagte omtrent som til en Fyrstes Taffel.

Provst Tønnesen forestod ved disse Lejligheder altid selv Ledelsen af Festforberedelserne. Det var hans Lidenskab overalt at styre, ordne og udstede Befalinger. Allerede for flere Dage siden havde han givet Ordre for Indkøb af Vin, Kød og Delikatesser, og ikke saa saare havde han nu sat sig til Rette ved Frokostbordet og anbragt sin store Serviet under Hagen, før han begyndte at give sin Datter omhyggelige Anvisninger angaaende Vinens Temperering og Salaternes Tilberedelse.

Imidlertid sad Kapellan Hansted tavs og aandsfraværende og smuldrede efter Sædvane sit Brød paa Dugen næsten uden at nyde noget. Hans Udseende havde kendeligt forandret sig i Vinterens Løb. Han var bleven endnu mere hulkindet, og over hans før saa klare, frejdige Øjne laa ligesom en Taage, der forraadte, at en Orm gnavede ved hans Hjærte.

Fra den anden Side af Bordet iagttog Frøken Ragnhild ham flere Gange med et opmærksomt Blik. Under Paaskud af Travlhed i Anledning af Aftenselskabet havde hun imod Sædvane ikke fulgt sin Fader til Kirke og var endnu klædt i en lysblomstret Formiddagskjole af et blødt, varmt Stof, med langt og spidst nedløbende Liv, snævert sluttende Ærmer og store Skulderpuffer. Over hendes maaneskinsblege Ansigt med de store, blaa-graa Øjne laa et Udtryk af skjult Bekymring, af søsterlig Deltagelse for Kapellanens Sorg, som hun syntes at kende og forstaa.

Tilslidst blev ogsaa Provst Tønnesen opmærksom paa Hr. Hansteds usædvanlig dybe Aandsfraværenhed, og da han — ved pludseligt at henvende et Spørgsmaal til ham — fik et forvirret Svar, rynkede han misbilligende sine Bryn. Han fandt det ikke passende, at hans Kapellan var uopmærksom, naar han talte, selv om det kun var om Postejer og Salater.

I det hele var Provst Tønnesen slet ikke saa fornøjet med sin Kapellan, som han en Tid havde troet at skulle blive. Han følte sig besværet af dette for hver Dag mere sære og indesluttede Menneske, der gik omkring i hans Hus som et Bytte for en eller anden fiks Idé. Han forstod

ikke, hvad det var, der kunde nage ham, al den Stund han var sig bevidst, at baade han selv og hans Datter efter Evne bestræbte sig for at gøre ham Opholdet her saa hjemligt og hyggeligt som muligt. Særlig følte han sig ubehageligt berørt af Kapellanens Opførsel overfor Ragnhild. Han havde ikke kunnet forblive blind for, at der var de to noget imellem, og han mente at have Grund til at tro, at Hr. Hansted ikke var hans Datter ganske ligegyldig. Men endnu havde Kapellanden tydeligt nok ikke foretaget noget afgørende Skridt. Provst Tønnesen vidste ikke, om det skyldtes Vankelmodighed eller overdreven Undseelse, men i hvert Tilfælde forekom det ham, at han med Grund kunde beklage sig.

Naar han ikke des mindre hidtil havde holdt sin Utaalmodighed i Tømme, var det alene af Hensyn til Ragnhild, hvis Ensomhed og ubetryggede Fremtid undertiden voldte ham Bekymringer. Ogsaa ved denne Lejlighed bed han sin Fortørnelse i sig — om end kun med stor Selvovervindelse. Men ikke saa saare var Frokostbordet hævet og Kapellanden gaaet op paa sit Værelse, før han maatte give sit Hjærte Luft.

„Jeg forstaar mig ikke paa det Menneske!“ udbrød han, idet han begyndte at vandre heftigt

frem og tilbage over Spisestuens Gulv. „Jeg begriber ikke, hvad det er, han gaar og spekulerer paa. Han sidder hver Dag hernede saa tavs og udeltagende, som om der var overgaaet ham en stor Ulykke! . . . Kan du forstaa, hvad Grunden kan være, Ragnhild?“

„Aa,“ svarede Datteren roligt; hun var bleven siddende ved Bordet, tilbagelænet mod Stoleryggen, og saa' med tankefuldt sammenknebne Øjne ud gennem Vinduerne. „Det er vel ikke saa underligt, om han i Begyndelsen kan føle sig lidt tynget af sin Gærning. Han er jo endnu saa ung . . . og desuden har han maaske mærket, at hans Prækener ikke har vundet udelte Bifald hos Befolkningen.“

„Aa, for den Sags Skyld behøvede han dog virkelig ikke at gøre sig Bebrejdelser,“ svarede Provsten med Selvfølelse. „Og det er saamænd heller slet ikke den Slags Ting, der er i Vejen . . . i saa Fald var han sikkert kommen til mig med sine Bekymringer. Nej, jeg er bange for, at han gaar omkring og véd ikke rigtig Besked med sig selv. Der er noget ubeslutsomt over ham. Maaske har han sat sig fast i en eller anden fiks Idé om sig selv. Sligt ligger jo til Familien, hører jeg. Hans Moder var nok — efter hvad Pastor Petersen

for nogen Tid siden fortalte mig — en temmelig overspændt Dame, der endogsaa paa en ulykkelig Maade endte sit Liv i et Anfald af Sindssyge.“

Frøken Ragnhild vendte Ansigtet mod sin Fader og saa' paa ham med et opskræmt Blik.

„Hvad er det, du siger? ... Hans Moder!“

Provsten standsede og rømmede sig. Han var i sin Ivrighed kommen til at forsnakke sig i en Sag, som han af Skaansomhed mod Kapellanen og af Hensyn til Menigheden havde fundet det rigtigst at fortie.

„Nu — jeg mener naturligvis ikke saadan bogstaveligt!“ sagde han, idet han med et udglattende Smil og en Haandbevægelse fortsatte sin Gang. „Folk siger jo desuden saa meget Jeg mener blot, at vor kære Hr. Hansted maaske har en noget for stor Tilbøjelighed til at fordybe sig i sig selv, en Brist paa Evne til at assimilere sig ... Jeg synes dog, jeg har gjort, hvad der stod i min Magt, for at han kunde føle sig vel tilpas imellem os. Og det har du da ogsaa, véd jeg. Jeg har jo oftere set jer spadserere sammen i Haven. I har jo — saa vidt jeg har forstaaet — nogenlunde fælles Interesser; din Musik sætter han stor Pris paa, — det har han selv fortalt mig. Jeg kan derfor ikke begribe, hvad der

gør ham saa tilbageholdende For det kan vel ikke tænkes, at du, Ragnhild — — at du ved en eller anden Ting kan have — — at du paa en eller anden Maade kan være kommen til at støde ham — ?“

Provst Tønnesen standsede atter — denne Gang i en mørk Krog af Stuen — og betragtede herfra sin Datter med et forsigtigt forskende Blik.

Hun lod, som om hun overhørte hans Ord. Hun sad med Armene korslagte over Brystet og saa' frēm for sig med det utilgængelige Udtryk, hvormed hun over for Faderen regelmæssigt afviste enhver Sammenstilling af sit og Kapellanens Navn.

Provst Tønnesen rynkede sine buskede Bryn. Han forstod sig ikke længer paa sit Barn! . . . Med mørk Mine fortsatte han tavs sin Vandring over Gulvet og forlod kort efter Stuen.

III.

Kapellan Hansted var gaaet op paa sit Værelse, et rummeligt Kvistkammer, der laa stille og ensomt, omgivet af et stort Loftsrum, ligesom en lille

Verden for sig selv. Trods den skraanende Tagvæg og det sparsomme Lys fra Stuens eneste Vindue saa' der hyggeligt ud. Der var Skrivebord, Sofa, en gammeldags Mahogni Skrivepult, Reoler fulde af Bøger, en stor Lænestol, smaa Tæpper paa Gulvet og en Seng bag et Skærmbrædt. Luften derinde var frisk og krydret. Kapellanen var nemlig et Særsyn mellem Teologer — han røg ikke Tobak. Derimod var han ivrig Blomsterdyrker; i Vinduet stod der fuldt af Potteplanter, og op ad Karmen snoede sig en Vedbendranke med lysegrønne Spirer.

Over Sofaen, mellem to store Billeder af Luther og Melancton, hang en lille Samling Familieportræter. Her saa' man Kapellanens Fader, en høj, mager, statelig udseende Herre, der diplomatisk tilknappet stod støttet til en Konsol med en Silkehat i Haanden og et bredt Ordensbaand i Knaphullet. Ved Siden af ham hang et lille Daguerreotypi-Billede af hans Moder, omgivet af en Krans gule Evighedsblomster. Billedet skrev sig øjensynligt fra Fru Hansteds Pigedage. Det var saa bleget af Solen, at man kun ligesom gennem en Taage kunde skimte et ungdommeligt Hoved med en mærkelig høj Frisure og to store, lyse, vidt aabne Øjne. Desuden var der Billeder

af Kapellanens Broder, Garderløjtnanten — et kønt ungt Menneske med et kækt og muntert Ansigt — samt af Søsteren, Generalkonsulinden, en lille fuglefin Skabning, endnu næsten et Barn, med nervøst missende Øjne og et sygeligt Smil.

Og derhenne ved Skrivebordet sad nu Emanuel, det ældste af Etatsraad Hansteds Børn. Han sad med Haanden under Kinden, iført en brun Klædes Slobrok, i Færd med at aabne et Brev.

Brevet var fra Faderen. Han havde modtaget det allerede den foregaaende Dag men opsat at læse det, for ikke at forstyrres i Udarbejdelsen af sin Præken. Nu aabnede han det næsten med Uvilje og gennemlæste det i Begyndelsen flygtigt og adspredt. Det var de sædvanlige omstændelige Beretninger om intetsigende Familiebegivenheder, om Broderen, der havde været paa Hofbal, om Generalkonsulens Fødselsdagsmiddag, om Søsterens Baby, der havde faaet Tænder o. s. v., o. s. v. Efterhaanden fængsledes alligevel hans Opmærksomhed. Han læste langsommere, Ord for Ord, undertiden med et tankefuldt Smil, tilsidst med et Stænk af Vemod.

Brevets Slutning lød:

„Som du kan vide, min kære Søn, glæder det os alle meget at erfare, at du bestandig er

rask og føler dig tilfreds derude i din Ørken — som din Broder stadig spøgefuldt kalder dit fjerne Opholdssted. Det er jo et smukt og ophøjet Kald, du har valgt dig; og nægter jeg end bestandig ikke, at jeg hellere havde set dig gøre et Valg af Livsstilling, der var mere i Overensstemmelse med vore Familietraditioner, og som navnlig ikke havde ført dig saa langt bort fra os, er det af et oprigtigt Hjærte, at jeg og vi alle ønsker dig Held og Velsignelse til din ansvarsfulde Gærning. Det er naturligvis lidt vanskeligt for os, der altid har levet udelukkende i Omgang med Folk af vor egen Dannelsesklasse, til Bunds at fatte Muligheden af en nøjere, frugtbringende Forstaaelse mellem Mennesker af saa ulige Kaar og Opdragelse som f. Eks. dig og den Befolkning, mellem hvilken du har valgt at leve. Jeg nægter ikke, at et tilfredsstillende aandeligt Samkvem under saadanne Forhold — selvfølgelig udenfor det strengt religiøse Gebet — altid har staaet for mig som en uopklaret Gaade. Men maaske ligger det i mit Ukendskab til de faktiske Forhold, og jeg kan kun gentage, at alle vore bedste Ønsker følger dig i din Gærning.“

Emanuel læste det sidste Stykke to Gange langsomt igennem — og under Læsningen drog en

bestandig mørkere Skygge sig ned over hans Ansigt. Saa sank Haanden med Brevet langsomt i hans Skød; og i denne Stilling blev han siddende ubevægelig, med Øjnene stift rettede mod Gulvet.

Pludseligt rejste han sig og begyndte at vandre heftig frem og tilbage i Værelset. Han kunde ikke — han vilde ikke tro, at Faderen og de andre havde Ret; — at alt, hvad han saa lykkelig havde haabet og drømt, var lutter tomt Fantasteri! Og dog! Og dog! Var det ikke den samme Tvivl, der nu nagede og pinte ham selv? Var ikke hans eget Hjærte begyndt at tabe Troen paa, at i hvert Fald han ejede Evne til at gøre Fyldest i dette Kald? Han vidste, at han med al sin Kraft og Vilje havde søgt at dygtiggøre sig til sin Gærning. De mange tæt beskrevne Ark i hans Skrivebordsskuffe kunde vidne om den utrættelige Flid, den samvittighedsfulde Omhu, hvormed han Uge efter Uge havde forberedt sig til sine Prækener — i Haabet om, at det dog tilsidst skulde lykkes ham at tage sine Tilhørere fangen under sit Ords, sin Bekenfelses Magt. Men forgæves! Aldrig saa snart traadte han om Søndagen frem paa Prækestolen og saa' de mange fremmede Øjne rettede imod ham nede fra Kirkens Gulv, før det var, som om

al Ordenes Varme og Overbevisning frøs bort paa hans Læbe. Med Fortvivlelse hørte han sine Sætninger klinge hule og tomme hen under de genlydende Hvælvinger, mens han mærkede en bestandig tungere Døsighed sænke sig over hele Forsamlingen. Det var, som om der mellem ham og Menigheden aabnede sig et bestandig dybere og dybere Svælg, hvorover hans Stemme ikke kunde naa — en mørk og isnende Afgrund, hvori alle hans himmelstræbende Ord ét for ét sank ned som ihjelfrosne Fugle.

Han havde standset sin urolige Gang og stillet sig hen i den brede Vindusfordybning, hvor han længe blev staaende ubevægelig og stirrede ud. Solen faldt gylden ind over hans slanke, blonde Skikkelse; og som han stod dér i sin løst bundne Slobrok, med Skuldren støttet til Murkanten, og ligesom indrammet af Vinduskarmens grønne Vedbendranke, mindede han om en ung Munk, der fra sin ensomme Klostercelle stirrer drømmende ud over den Verden, som ejer alle hans Længsler.

Han kunde fra sit Vindu overse næsten hele Sognet. Lige neden under sig havde han et Hjørne af Præstegaardshaven, og over denne saa' han ud over et Par af Vejlbys store, cementpudsede Gaarde og det stensatte Gadekær. Herfra kunde

han paa en Strækning af over en halv Mil følge den brede Sognevej, der bugtede sig frem over de højt liggende Marker, indtil den langt i Syd dukkede ned mellem de tre store, nøgne Muldbølger, bag hvilke Skibberup skjulte sig saa omhyggeligt, at ikke en Skorstenspipe var at øjne over Bakkekamene. Fjernere skimtedes Taarnet af den ensomt liggende Kirke, og langs hele den østlige Horisont saas Fjordens blaanende Flade og de grønne og hvide Brinker ovre bag den modsatte Bred.

Hver Dag havde Emanuel staaet her og stirret ud, og han kendte allerede hvert Hus, hvert Træ, hver Høj i det hele Landskab. Hans Blik havde drømmende fulgt — snart Bøndernes Plovspand, der én Dag i Slud, én Dag i Sol bevægede sig tungt over de vaade Agre, snart Fjordfiskernes Baade, der med hvide eller brune Sejl krydsede frem imellem Kysterne; snart Skibberuppernes hurtige Køretøjer, naar de rullede hjem fra Staden ad den bugtede Sognevej, hvor de for hver Svingning blev mindre og mindre for hans Øjne, indtil de tilsidst som smaa Mus smuttede ned imellem de tre Muldvarpeskud i det fjerne. Om Aftenen, naar den sidste Solfakkell var slukket i Sydvest, havde han set Lysene tændes ét for ét rundt om i Hytterne, ligesom Stjerner paa en Himmel. I sin

Ensomhed havde han da digtet sig ind i de fattige Beboeres nøjsomme og trælsomme Liv; og han havde tænkt paa den Gang, da han i sin Afsky for det Samfund, han selv ved Fødselen tilhørte, havde troet sig beslægtet med disse Jordens frie Børn og drømt om at kunne leve i frit Samkvem med dem som Ven og Broder.

Han forstod nu, at han havde taget fejl. Hans Øjne var bleven aabnede for det dybe, uoverstigelige Svælg, der skilte ham fra disse Jordens Hyttebeboere, som levede her i deres halvt underjordiske Boliger og gravede og puslede i den mørke Muld — et Slags Troldfolk, hvis Væsen var en Gaade, hvis Sprog man næppe nok forstod, hvis Tanker, Drømme, Sorger og Forhaabninger ingen kendte. Og vilde det vel nogensinde blive anderledes? Var det ikke, som om Menneskeheden ganske havde forglemt det Trylleord, der kunde faa Højene til at løfte sig paa Ildsøjler og bringe Muldfolket frem i Dagens Lys og Luft?

... Han blev revet ud af sine Betragtninger ved med ét at høre et muntert Fløjtekvidder over sit Hoved.

Han saa' op. En Stær!

Det var da forunderligt, tænkte han Han havde hele Dagen været saa optaget af sine

Tanker, at han slet ikke havde lagt Mærke til, hvorledes Solen endelig var brudt frem igennem de kolde Taager, der nu i ugevis havde indhyllet Landet. Han saa' sig omkring og atter fløjtede en Stær i hans Nærhed, og endnu en, og én til hele Haven var fuld af Vaar!

Han smilte vemodigt. Han kom til at tænke paa de mange Gange, han i Vinterens Løb havde længtes efter Foraarets Komme — fordi han havde haft en besynderlig Tro paa, at dermed vilde nok endelig alting blive godt; at med Vaarbrydningen i den vinterbundne Mark og Fjord vilde der ogsaa blive løst op for det Kærlighedens Kildespring, han følte opstemmet i sit eget Hjærte.

Han vendte sig om mod Stuen, gik hen til Skrivebordet, hvor han omhyggelig gemte Faderens Brev i en af Skufferne, strøg sig derpaa med bægge Hænder fra Panden op gennem Haaret, ligesom for at bortjage alle tyngende Tanker, skiftede Klæder, tog sin Hat og en Silkeparaply, der stod ved Døren, og forlod Værelset.

IV.

Han gik ned ad den knirkende Loftstrappe, gennem Forstuen og ud af en Laage ved Siden af Hovedbygningen for gennem Haven at naa ud paa fri Mark.

Næppe var han imidlertid kommen forbi den første, store Græsplæne, før han hørte, at nogen kaldte paa ham.

Det var Frøken Ragnhilds Stemme.

Han blev lidt ærgerlig. Han vilde i dette Øjeblik helst være alene, og det var med en noget mut Mine, at han vendte om og gik tilbage.

Frøken Ragnhild kom imod ham oppe fra Verandaen — endnu klædt i sin lysblomstrede Formiddagskjole med det stramt snørede, langt nedløbende Liv. Idet hun steg ned ad Verandaens Trappetrin, saa' man under Nederdelens Kant et Par spidsnæsede Lakske med Remme. Over Skuldrene og lidt ned paa Armene laa et blegblaat Shawl, der foran Brystet var knyttet i en løs Knude. Paa hendes brunrøde, krusede Haar sad en kæmpemæssig Straahat, opkrammet i Nakken og fæstet med en Agraf.

„Maa jeg tale to Ord med Dem, inden De

gaar, Hr. Hansted?“ spurgte hun med en noget kunstlet Munterhed, idet hun allerede paa Afstand opmærksomt iagttog ham med missende Øjne. „Har De noget imod at følge mig et Øjeblik ned i Kastanjealléen . . . Jeg skulde se, om jeg kunde finde et Par Violer.“

De fulgtes gennem Haven.

Denne, der ligesom selve Præstegaarden var en af „Millionpræstens“ Efterladenskaber, mindede med sine udstrakte Græsplæner, sine Busketter, sine store Stenvaser, sine lange Alléer og kunstfærdigt tilklippede Ligusterhække nok saa meget om en adelig Herregaardspark som om en borgerlig Præstegaardshave, — og Provst Tønnenesen satte en Ære i efter Evne at vedligeholde den i dens fordums Herlighed. Over en dyb Grøft, der gennemskar Haven i den ene Ende, var der bygget en Træbro i kinesisk Stil med Dragehoveder og Bambustag, — og over denne Bro gik nu Frøken Ragnhild og Emanuel.

„Naa,“ sagde den sidste efter nogle Øjeblikkes Tavshed. „Tør jeg saa spørge, hvad det er, De ønsker at sige mig, Frøken?“

Hun lo lidt.

„Er De saa nysgærrig?“

„Ja vist!“ svarede han med et Forsøg paa at

anslaa hendes muntre Tone. „Desuden har jeg Hastværk! Som De ser, er jeg rejseklædt, pilgrimsklædt jeg er paa Vejen ud til mit forjættede Land!“

„Deres forjættede Land? Hvad mener De?“

„Aa, jeg mener vist egentlig ingen Ting,“ sagde han pludseligt igen alvorlig og saa' ned.

De gik atter et Par Minutter i Tavshed.

Hun skottede et Par Gange hen til ham med sit opmærksomme Blik. Han gik dér ved Siden af hende i sin lange Overfrakke, med bægge Hænder og Paraplyen paa Ryggen, en Smule foroverbøjet og lidt slæbende i Gangen.

„Hvor De dog er et utaknemligt Menneske!“ sagde hun saa igen med et Forsøg paa at le. „Jeg kunde virkelig have Lyst til at holde en ordentlig Straffepræken for Dem. Har De da slet ikke lagt Mærke til, at baade Himmel og Jord skoggerler til Dem i Dag, og at alle Vorherres Fugle synger omkap over Deres Hoved? Ser De heller ikke, hvordan jeg allerede priser Sommer i Dag? Eller kan da intet i Verden længer slaa et Smil af Deres Ansigt? Jeg vil sige Dem, jeg er virkelig paa Veje til at blive en Smule fornærmet paa Dem. Jeg er f. Eks. overbevist om, at De slet ikke har lagt Mærke til, hvorledes jeg i Dag havde pyntet

Frokostbordet — alene fordi De forleden sagde, at De satte mere Pris paa at se en Blomsterbuket end en Oksesteg paa et Bord. De véd, at jeg for mit eget Vedkommende absolut foretrække Oksestegen.“

Han smilte halvt forlegen.

„Jeg føler det godt, Frøken — jeg er et ganske uværdigt Menneske. Skænd derfor kun dygtigt paa mig . . . jeg fortjener det. Men De skal se, jeg skal nok forbedre mig. Det er vistnok bare saadan en Slags Børnesygdom, jeg er i Færd med at faa ud af Kroppen . . . lidt gammeldags Romantik maaske. De véd jo, hvad de allernyeste Profeter præker. Vi bærer alle paa en Arv af mølædt Romantik, siger de, — og vistnok har da enten min Fader eller min Moder en Gang ejet en større Kapital deraf end de fleste.“

„Deres Moder — ?“

„Ja — men lad os tale om noget andet, Frøken! De skulde dog ikke gaa og glemme, hvad det var, De vilde fortælle mig. For det var vel ikke dette?“

De var kommen ind i en bred Kastanjeallé, der dannede Havens Afslutning ud imod Markerne. En jublende Hærskare af metalglinsende Stære sværmede her omkring i Solskinnet mellem Træ-

kronerne, og ude fra det fri kom en varm Em, der duftede af Jord og friske Spirer.

Mellem to Stammer stod en saakaldet „Naturbænk“; foran denne standsede Frøken Ragnhild, idet hun sagde:

„Skal vi ikke sætte os lidt? Her skinner Solen saa rart.“

Hun slog med Kvasterne af sit Shawl noget vissent Løv bort fra Bænkens Træmmesæde og tog Plads i det ene Hjørne. Emanuel blev staaende foran hende, lænet til sin Paraply, og gjorde ikke Mine til at sætte sig.

Hun sad et Øjeblik foroverbøjet, med Hænderne samlede i Skødet, og betragtede tavs Spidsen af sine Sko. Saa sagde hun, uden at løfte Hovedet:

„De talte om Deres Moder Jeg kommer til at tænke paa er det noget, jeg har drømt, eller har De ikke en Gang fortalt mig, at De ikke var meget gammel, da Deres Moder døde?“

„Jeg?“ sagde han studsende og skottede ned til hende med et pludseligt agtpaagivende Blik. „Aa, jeg var en 15—16 Aar Men hvorfor spørger De om det?“

„Aa, jeg véd ikke —“

„Har De nylig talt med nogen om min Moder?“

„Ja, Fader og jeg talte i Dag om
Fader har vistnok truffet nogen, der i sin Tid har
kendt Deres Moder.“

Kapellanens Blik mørknedes.

„Saa har Deres Fader formodentlig ogsaa talt
om om min Moders Endeligt?“

„Ja.“

Der gik en smertelig Trækning over hans
Ansigt. Efter et Øjebliks Tavshed sagde han —
sagte og ligesom med Besvær:

„Min stakkels Moder var et Offer for sin Tid,
for sin Slægt, for det Samfund, som ogsaa De og
jeg tilhører, Frøken, og som fra Fødslen lægger
en Spændetrøje om os allesammen for langsomt
at tage Livet af dem, der mangler enten Mod eller
Kraft til at sprænge den.“

Hun saa' noget forundret op paa ham og
sagde:

„Ja, hvorledes mener De egentlig —?“

„Aa, jeg mener, at naar vi vil være rigtig
ærlige, bliver vi vist nødt til at indrømme, at vi
alle gaar og slæber paa en mer eller mindre tung
Byrde af Livstræthed, Livslede, Ensomhedsfølelse
eller hvad vi nu vil kalde denne Nutidssygdom,
der er vor Overkulturs bitre Frugt. Der er dem,
der har Sjælskraft nok til at bære denne Byrde

uden helt at forkrøbles; men det er derfor ikke altid netop de ringeste eller svageste, hvis Hjærte brister under den. De skal se, vi segner maaske tilsidst alle sammen i Kampen især vi stakkels Menneskekarrikaturer, der er avlede i de store Byers Feber, født imellem Dampskorstene, Telegraftaade, Jærnbaner og Sporvogne . . . hvor mange Generationer tror De, vi holder ud til endnu? — — — Og det er jo netop det, der er det fortvivlede!“ vedblev han med en pludselig Overgang i Stemmen, idet han med Magt kastedes tilbage i gamle, nagende Tanker. „Kan De dog ikke forstaa, Frøken, hvor ganske bagvendt det er, at jeg har faaet det Kald at lære andre at leve og dø — jeg, som netop selv trænger til at lære at leve Livet retteligt — og netop af dem, jeg er sat til at være Lærer for? Eller er det da ikke sandt, at vi alle af Hjærtet bør misunde den fattige Husmand, der glad og uden Klage træller Uger igennem, spiser sit tørre Brød og sover sødt i gammel Halm. Findes der en større Livsvisdom? . . . Men hvor er det da taabeligt, at jeg — det stakkels, fordærvede Kulturmisfoster — at jeg vil være en Fører for de sunde, et Eksempel for de ubesmittede! Jeg forsikrer Dem, Frøken Ragnhild jeg træder aldrig over Tærsklen til den

usleste Fattigmandshytte, uden at Hjærtet banker i mit Bryst af hellig Andagt. Jeg har en Fornemmelse af, at jeg burde drage mine Sko af, — at jeg betræder en Helligdom, hvor de menneskelige Følelser endnu er bevarede i hele deres skønne, ædle Oprindelighed, saaledes som Vorherre i Tidernes Morgen har nedlagt dem i Menneskene. — — — “

Han var kommen ind paa sin sædvanlige lidenskabelige Lovprisning af Landboernes Liv, hvorom Frøken Ragnhild og han i Vinterens Løb havde haft saa mangen varm Debat. Frøken Ragnhild tilstod nemlig ganske aabent, at hun afskyede Livet paa Landet, der efter hendes Mening var det samme som en levende Begravelse; og hun lagde heller ikke Skjul paa, at hun betragtede Bønderne som Væsner, der tilhørte en lavere Menneskekaste, — en Slags snart krybende, snart anmassende, altid ildelugtende Halvmennesker, med hvilke hun ønskede at komme i saa lidt Berøring som muligt.

Ogsaa ved denne Lejlighed bestred hun paa det ivrigste Emanuels Anskuelser. Hun havde lænet sig tilbage mod Bænkens Rygstød og saa nu utvungent smilende op paa ham. Naar mange af disse Bønder — sagde hun — befandt sig saa

vel i deres Smuds og mugne Halm og næppe nok attraaede nogen højere Lykke, saa beviste dette blot, hvor lidt de i Virkeligheden endnu adskilte sig fra de umælende, f. Eks. fra Grisene, hos hvem sikkert ogsaa alle Hjærtets Følelser var bevarede i uforfalsket Grisethed.

„Men det nytter sikkert ikke, at vi snakker derom,“ endte hun livligt. „De er nu en Gang bleven uforbederlig bidt af en gal Grøftegraver — og det er ganske taabeligt af mig at ville forsøge paa at overbevise Dem. Det Arbejde gør saamænd ogsaa nok en Gang den kære Virkelighed. Vent blot!“

Hun lo; — og som hun sad dér i sin lyse, fornemt farvestemte Dragt, saa behersket i hver af det slanke Legemes Linjer lige fra Spidsen af den lille fremstrakte Laksko og op til den kæmpe-mæssige Florentiner-Hat, der kastede en Skygge som et Kniplingsslør ned over den halve Del af hendes blege Ansigt med de leverbrune Læber — kunde man virkelig et Øjeblik komme til at tvivle om, at hun tilhørte den samme Menneskerace som det tunge, graa, i Jorden puslende Vadmelsfolk, i hvis Midte hun var fordømt til at leve.

Emanuel, som havde følt sig stødt af hendes Ord, gjorde Mine til at gaa. Forinden vendte han sig dog endnu en Gang om imod hende og sagde:

„Jeg skulde dog vide, hvad det var, De vilde meddele mig De glemmer vist, at De endnu ikke har sagt mig det.“

Frøken Ragnhild blev lidt rød. Hun havde nemlig ikke haft anden Grund til at kalde ham tilbage end Lysten til at faa ham i Tale for at forsøge paa at opmuntre ham lidt.

Saa fandt hun paa at sige:

„Jo, ser De, Hr. Hansted Som De maaske véd, skal vi i Dag have en lille Festlighed her i Præstegaarden.“

„Ja, det forekommer mig virkelig, at jeg har hørt en lille Fugl synge derom.“

„Naa, ja — gør De kun Nar! Den Slags Ting bliver nu altid til en Begivenhed herude paa Landet, hvor der Aaret rundt ikke sker noget interessantere — hvilket for øvrigt netop beviser, hvad jeg før har sagt om den Sag. Men nok om det! Som De sikkert allerede har forestillet Dem, vil jeg blive den elskværdigste Værtinde for mine Gæster. Disse ere — saa vidt jeg véd — de Herrer Peter Nielsen og Niels Petersen og Peter Nielsen Petersen og Niels Petersen Nielsen Ja, nu skal De slet ikke saa forarget rynke Deres Bryn. Jeg har saamænd ikke det ringeste imod de kære Mennesker. Kun kan jeg ikke forlige

mig med, at de spytter paa mine fine Gulvtæpper — ja, for det var der sidste Gang én, der gjorde. Muligt er sligt en Ytring af den Følelsernes Umiddelbarhed, hvorom De før talte saa smukt; men ikke des mindre er jeg den helst foruden Og nu var det altsaa, jeg vilde bede Dem om, Hr. Hansted, at ogsaa De vilde vise Dem rigtig elskværdig mod vore Gæster i Aften. Og skulde det paa en eller anden Maade hænde, at jeg i Aftenens Løb fik Forfald — f. Eks. ved, at jeg blev overfalden af min store Hovedpine eller sligt — saa er De nok saa god at være min galante Stedfortræder hos Damerne.“

„Frøkenen kan — som De véd — ganske befale over mig,“ svarede Emanuel, idet han med ironisk Høflighed blottede sit Hoved og bukkede. „Er der ellers noget, hvormed jeg kan være Frøkenen til Tjeneste?“

„Ja — De vil nok vise Dem saa forekommende for en Gangs Skyld ikke at være altfor upræcis i Dag. Jeg tror, at Fader ved denne Lejlighed vilde blive særlig utaalmodig, dersom vi skulde blive nødt til at vente efter Dem. Kom derfor heller en halv Time før Tiden — saa kan De oven i Købet hjælpe mig lidt med Arrangementet.“

„Jeg skal gøre mit bedste! Men saa maa De virkelig ogsaa tillade, at jeg forlader Dem—nu. Dér ser jeg desuden Deres Hr. Fader komme med ilsomme Skridt. De kan tro, der er noget alvorligt i Vejen med Salaterne! Jeg har den Ære at anbefale mig!“ —

Nede for Enden af Alléen var Provst Tønnesen virkelig kommen spadserende med Hænderne paa Ryggen — øjensynlig i Færd med at memorere en Festtale. Ikke saa saare fik han imidlertid Øje paa det unge Par ved Bænken, før han skyndsomst vendte omkring og vandrede videre den anden Vej ind gennem Haven.

V.

Frøken Ragnhild blev endnu siddende lidt paa Bænken, med Hænderne løst foldede i sit Skød, og saa' tankefuldt ud til Siden. Saa rejste hun sig og gik langsomt op imod Præstegaarden. Her blev hun modtaget af den i Dagens Anledning ganske fortumlede gamle Tjenestepige, der havde været helt ulykkelig over hendes lange Fraværelse

og havde hundrede Spørgsmaal at gøre angaaende Madens Tillavning og Festbordets Dækning. Frøken Ragnhild gav sine Anvisninger i en kort, bestemt Tone og gik derpaa ind i Dagligstuen, hvor hun satte sig hen til Vinduet med en Bog, en engelsk Roman, som hun paa maa og faa tog ud af Bogskabet.

Da hun havde læst et Kvarters Tid, saa' hun hen paa Uret over Hjørnepiedestalen. Klokken var tre. Saa lagde hun Bogen og rejste sig, puslede lidt omkring i Stuen, stod et Øjeblik og saa' paa Papegøjen, der var falden i Søvn i sit Bur, og satte sig tilsidst hen ved Flyglet, hvor hun gav sig til at gennemspille et af Chopins Præludier.

Saa saa' hun atter hen paa Uret.

Ti Minutter over tre.

Hun anslog igen et Par Akkorder for at fortsætte sit Spil. Men pludseligt brød hun af, rejste sig, tog en Avis fra det svære, runde Mahognibord i Midten af Stuen og satte sig atter hen paa Stolen ved Vinduet. Med Avisen udfoldet i Skødet og med Hagen støttet i sin smalle, hvide Haand blev hun siddende her uden at læse, mens hun lod Blikket glide langsomt frem og tilbage over den store, tomme Gaardsplads og Staldlængernes øde Straatage indtil Klokken endelig slog

halv fire. Saa rejste hun sig og gik ind i sit Værelse for at klæde sig om.

De fremmede Gæster ventedes Klokken seks; og da Middagsmaaltidet i Dag paa Grund af Selskabet skulde overspringes, var der rigelig Tid til et omhyggeligt Toilette. Men selv under sædvanlige Forhold var den daglige Omklædning en af Døgnets Hovedbegivenheder for Frøken Ragnhild. I sit næsten overdaadigt udstyrede Sovekammer, i hvis Luft der altid sporedes Duften af en fin Viol-Essens, tilbragte hun regelmæssigt de to Timer før Middag. Det var hende en Underholdning at staa foran sit legemsstore Spejl og betragte sin Person under Af- og Paaklædningen, nyde Synet af sin Nakke, sin blottede Skulder, sit udslaaede Haar, prøve en ny Frisure eller forsøge en ny Farvesammenstilling paa sin Dragt . . . ikke paa Grund af tom Forfængelighed eller Glimrelyst — hvem skulde hun desuden bryde sig om at glimre for her? — men fordi det flygtigt tilfredsstillede hendes Trang til Skønhed, Finhed og Harmoni.

Hvad skulde hun desuden tage sig for? Hver Morgen dyrkede hun sin Musik — og dette var hendes lykkeligste Øjeblikke. Men mere end tre Timer havde Lægen paa det strengeste forbudt hende et tilbringe ved Klaveret. To Timer til-

bragte hun daglig med at læse — helst fremmede Sprog — og to Timer kunde hun til Nød slaa ihjel ved at deltage i Husholdningen, skønt hendes personlige Hjælp dér var ganske overflødig. Men endnu havde Dagen otte lange, tomme Timer, — hvad skulde hun gøre med dem? Spadsere? Men i Vinterens otte Maaneder laa Marker og Veje rundt om som et ufremkommeligt Morads, eller Sneen rejste sig omkring Præstegaarden som en uoverstigelig Mur. Selv om Sommeren satte Synet af de store, stumme Agre, de nøgne, ensformige Stendiger, den altid enten blaanende eller graanende Fjord hende i en nedtrykt Sindsstemning. Hele denne Ørken af Livløshed, der overalt omgav hende, kunde formelig indgyde hende Skræk. Og endda var det levende endnu værre end det døde! Allerværst var det at spadsere ind igennem Byen, hvor hun paa Forhaand vidste, hvilke Mennesker hun vilde træffe, paa hvilke Steder og ved hvilken Beskæftigelse; hvor hun var nødt til at gengælde Bønderkarlenes paatrængende Hilsner og besvare de halvt paaklædte Husmandskoners enfoldige Talemaader om Vejr og Høstudsigter og Nattefrost. I Almindelighed indskrænkede hun derfor sine Vandringer til en ensom Sti, der fra Præstegaardshaven førte ud imod Strandbakkerne. Her tog

hun sig gjerne henimod Solnedgang en lille rask Motion — indtil Lyden af en Flok hjemdragende Markarbejdere eller en lummer Luftning fra en gødet Ager jog hende hjem.

I otte Aar havde hun levet her i samme Ensomhed. Hun var født i den jyske Provinsby, hvor hendes Fader i sin Tid havde været Adjunkt, og fra sit trettende Aar, da hun mistede sin Moder, og indtil sin Konfirmation havde hun opholdt sig hos et Par Tanter inde i København for at fuldende sin Uddannelse i et højere Pigeinstitut. Først med sit fyldte sekstende Aar havde hun taget fast Ophold i Præstegaarden.

Hun var den Gang kommen herud med sit unge Hjærte svulmende af lykkelige Forhaabninger. Hun vidste fra sin Roman-Læsning og fra Teatret, at i Landsbypræstegaardenes unge Døtre havde den danske Kvinde sat sine huldeste Blomster, hvis friske Ynde alle Digtere havde besunget, og paa hvis Besiddelse alle ædle unge Mænds ømme Længsler gik ud. Ikke heller var hun helt uvidende om sine egne personlige Fortrin; — hendes hvide Hudfarve og egernrøde Uldhaar havde allerede, mens hun var Skolepige, vakt Opmærksomhed i hendes jyske Fødeby, og nu gik hun derfor hver Dag omkring i stille, sød

Forventning, — beredt paa at modtage den Hyldest, der tilkom hende.

Endnu huskede hun tydeligt, hvorledes hun den Gang i Sommertiden kunde gaa halve Dage ude i Haven, med en tyk Fletning ned ad Ryggen, lyse Halvhandsker og en frisk Mosrose i Brystet. Snart satte hun sig hen for at drømme i Skyggen under et sagte susende Træ, snart steg hun op paa Diget ud mod Markerne, lagde Armen skyggende over Øjnene og stirrede ud over det solflimrende Landskab — som om hun hver Dag for Alvor kunde vente, at to fodrejsende Studenter skulde dukke op i Horisonten. Hun forestillede sig levende, hvorledes de bægge saa' ud, hvorledes de — støvede og solbrændte — vilde kigge nysgærrigt ind ad Havelaagen, og hvorledes Faderen i det samme vilde træde ud paa Verandaen og byde dem ind; hvorledes de da i første Øjeblik vilde være røde og forlegne men senere blive muntre og ligefremme og tilsidst synge bellmanske Sange ude i Maaneskinnet i Haven; hvorledes endelig den ene — ikke den morsomme og lystige, men han med det dybe, alvorlige Blik — ved Afskeden vilde trykke hendes Haand og stamme nogle forvirrede Ord om ikke at glemme ham, og hvorledes han saa Aaret efter vilde

vende tilbage som Kandidat med 'bedste Karakter og i bevægede Ord anholde Faderen om hendes Haand.

Men der kom aldrig Turister til denne triste Afkrog af Landet, og Sommer efter Sommer gik, uden at der viste sig mindste Tegn til noget Æventyr.

Ragnhild Tønnesen maatte smile, naar hun nu tænkte tilbage paa disse sine Sekstenaars-Sværmerier. Hun var siden ofte bleven ulejligen af Friere blandt Egnens øltykke Proprietærsønner, der øjensynligt slet ikke kunde forstaa, at hun — især i sin nuværende fremrykkede Alder — ikke med Taknemlighed modtog deres Tilbud. Men for øvrigt var Aarene hengledne stille og ensformige ved Faderens Side uden ydre Oplevelser af nogen Betydning. Naar hun nu og da saa' tilbage paa sit Liv, forstod hun næsten ikke, at hun virkelig ikke var mere end fire og tyve Aar, at hun altsaa netop befandt sig midt i sin „Blomstring“. Hun syntes absolut, hun maatte være begyndt at blive gammel. Der fandtes snart sagt intet mere i Verden, der kunde opfylde hende — uden netop hendes Musik. Selv det aarlige Foraars-Besøg i København, der i de første Aar af hendes Landliv havde været som en tre Uger lang Fest for hende,

og hvortil hun Maaneder i Forvejen havde beredt sig i hoppende Glæde, var hende ikke længere til virkelig Oplivelse. Hun var efterhaanden bleven fremmed for Forholdene inde i Hovedstaden, de gamle Venner og Bekendte var blevne spredte, hendes Tanter var døde, og saa var det ogsaa bagefter, som om Livet her hjemme blot blev dobbelt tomt og Naturen omkring hende dobbelt uhyggelig i sin stumme, forstenede Livløshed.

Derfor var det hende heller slet ikke behageligt, at Faderen i sin Tid bestemte sig til at tage en Kapellan. Hun ønskede ikke at forstyrres i den Søvnngængertilværelse, hvortil hun lidt efter lidt havde vænnet sig. Da hun tillige mærkede, at Folk, endnu inden Kapellanens Ankomst, uden videre klappede hende sammen med ham, blev hendes Sindelag imod ham paa Forhaand ikke blidere, og i Begyndelsen var da ogsaa Forholdet mellem hende og Hr. Hansted temmelig køligt, for ikke at sige spændt. Men efterhaanden som hun mærkede, at den nye Husfælle kun ønskede at leve i den samme uforstyrrede Tilbagetrukkenhed som hun selv, forligede hun sig bedre med hans daglige Nærværelse. Da hun tillige opdagede hans Sans for Musik, og at han fra sin Faders Hus

kendte flere af de mest ansete Komponister, som det morede hende at høre om, begyndte han saa smaat at vække hendes Interesse. Da samtidig ogsaa Emanuel følte en stedse større Trang til at have én at tale med og betro sig til, udviklede der sig lidt efter lidt, og næsten uden at de selv mærkede det, det utvungne, halvt fortrolige Forhold, som havde vakt Provst Tønnesens Opmærksomhed og Eftertanke.

Naar imidlertid Provsten — og adskillige med ham — af dette Forhold byggede Fremtidsplaner for det unge Par, beroede dette paa en fuldstændig Misforstaaelse. Skønt Frøken Ragnhild i Virkeligheden var den yngste af de to, betragtede hun sig bestandig som Kapellanen adskilligt overlegen baade med Hensyn til Alder og Erfaring. Hun ansaa ham for et retskaffent, varmt følende, men en lille Smule enfoldigt Menneske, hvem Misforhold i Hjemmet havde drevet ud at søge nye Verdner blandt fremmede. Blot hans Navn Emanuel havde fra første Færd kastet et Gran af Komik over hans Person. Hans Ungdom og Ubehjælpssomhed havde siden vakt hendes moderlige Instinkt, og jo mere indesluttet og nedtrykt han i Vinterens Løb var bleven, jo mere hun havde set ham lide under de Skuffelser, hun selv kendte saa godt,

des mere følte hun Trang til at vinde hans Fortrolighed for mulig at adsprede og opmuntre ham lidt.

Selv den flygtigste Erotik var der fra ingen af Siderne Tale om — og i denne Henseende herskede der heller ingen Misforstaaelse imellem dem.

VI.

Emanuel var gaaet ud af en Laage i den yderste Ende af Præstegaardshaven, hvorfra man kom ud paa fri Mark. Han befandt sig her paa Egnens højeste Punkt, den saakaldte „Præstebakke“, fra hvis Top man kunde se milevidt ud over Landet. Overalt laa de lysegrønne Rugagre og glitrede i Solen mellem det mørke Pløjeland; over Moser og Kær bølgede lette blaa Taager; Grøfter og Mergelgrave dampede, og over hele Landet laa en Luft saa grødefugtig, saa foraarsfrisk, saa fyldt med Sol og forjættende Fuglekvidder, som om Sommeren kunde holde sit festlige Indtog, hvad Dag det skulde være.

Emanuel fulgte en Sti, der fra Præstegaarden gik over en Række øde Udmarker ud imod Fjorden.

Det var just den samme Sti, paa hvilken Frøken Ragnhild plejede at tage sin lille hastige Solnedgangs-Promenade. Herpaa tænkte han dog ikke, og ikke heller var det netop derfor, at denne Sti efterhaanden var bleven ogsaa hans Yndlings-Spadseregang. Naar de bægge havde vundet Forkærlighed for den, var Grunden imidlertid den samme for ham som for hende; de kunde her være mest alene. I deres Ensomhed søgte de uvilkaarligt endnu ensommere Steder, og paa disse afsides liggende Marker saas kun hist og her en lille Hytte og en enlig Bondekarl, der gik og pløjede.

Hver Dag i Vinterens Løb havde Emanuel vandret her i sin lange Frakke og med sin sædvanlige Følgesvend, den sorte Silkeparaply, der efterhaanden var bleven ham kær næsten som en trofast Ven. Ofte havde han i halve Døgn sværmet omkring mellem Bakkerne og langs den øde Strand uden Maal og Med; og i dette fortrolige Samliv med Naturen havde han tilsidst fundet noget af en Erstatning for Savnet af menneskelig Omgang. Herude vedblev alt at være ham saa nyt og forunderligt. Han havde aldrig før tænkt sig, at der kunde være noget saa fængslende ved Synet af f. Eks. en vintergraa Skyhimmels tunge Vandring

over Jorden, noget saa betagende ved at lytte til Kragernes vilde Skrig, naar de ved Solfaldstid drog flokkevis hjemad over Markerne. Hans Hjærte var kommet til at banke af Henrykkelse, da han en Dag allerede i Begyndelsen af Februar havde set de første smaa blege Spirer titte op af Grøftbundene Og den første Lærke! Aldrig vilde han glemme det Øjeblik, da han midt i Ødemarkernes mægtige Stilhed pludseligt hørte den lille Himmelklokke kime sommerligt over hans Hoved, mens alt endnu laa stivnet i Vinterdød omkring ham.

Han gik nu ned til Stranden, hvor han plejede at opholde sig i nogen Tid for at iagttage Maagerne, der stumme og urolige kredsede omkring et Punkt i Luften, som om de tav med en vigtig Hemmelighed. Men i Dag var Stranden tom. Varmen og Engenes Dampe havde drevet Fugleflokkene ud imod Fjordmundingen og Havet. Saa fortsatte han sin Vandring langs med Kysten og nød Synet af Fjordens store, stille, spejlblaa Flade, hvori Genbo-Landets fjerne Fiskerbyer og kratklædte Skrænter med vidunderlig Klarhed aftegnede sig.

Tilsidst steg han op paa en Høj langt i Syd, hvorfra han atter havde et vidt Skue over Egnen. Lige under ham laa Skibberup mellem sine tre nøgne Muldbjærge.

Han følte sig altid ejendommeligt tiltrukken ved Synet af denne By, der med sine Klynger af smaa Hytter, sit vidt forgrenede Gadekær og sine mange mærkelige Smøger og Smug syntes ham langt mere idyllisk end Vejlbys Samling af nye, stive Bøndergaarde, som han daglig havde for Øje. Det gjorde ham derfor ogsaa altid dobbelt bedrøvet at tænke paa, at det netop var i denne By, at den præstefjendske Bevægelse i Sognet havde sit Hovedsæde; og han følte i dette Øjeblik ligesom en Naal i sit Hjærte, da han pludseligt fik Øje paa en lav, affæddig Bygning i Byens Midte, over hvis Straatag der vajede et stort Dannebrogssflag. Han anede, at her var den „Forsamlingsaal“, hvorfra den berygtede Væver Hansen førte sin hidsige Kamp imod Kirken.

I den ene Ende af Byen, paa en Plads for sig selv, laa et lille Sted med gulkalkede Længer, i hvilket Emanuel straks genkendte den Halvgaard, hvortil han hin Vinteraften var bleven hentet i Slæde for at berette Ejerens syge Datter. Han havde siden ofte tænkt paa denne Aften og paa de fremmede Mennesker, mellem hvilke han paa en saa ejendommelig Maade var kommen til at indvie sin præstelige Virksomhed. Han havde ogsaa flere Gange haft Lyst til at forny sit Besøg hos

dem og spørge til Datterens Befindende; men endnu havde han lige saa lidt haft Mod hertil som til at blande sig med andre af Egnens Familier. Hans medfødte Undseelse havde hurtigt faaet ham til at trække sig tilbage fra enhver personlig Tilnærmelse, efter at Befolkningen — næsten umiddelbart efter hans første Præken — saa utvetydigt havde lagt et uvenligt Sindelag imod ham for Dagen.

Men i Dag var det, som om Solen og Vaarlufsten indgød han fornyet Mod, og han fattede den Beslutning endelig at gøre Alvor af sit Besøg. Han sagde til sig selv, at han dog ikke kunde blive ved at leve her paa denne Maade, at der nødvendigt maatte træffes en Afgørelse. Han følte i dette Øjeblik med forøget Styrke, at han skyldte sig selv ikke at tøve længer med at komme til Klarhed over sin Stilling men gøre et alvorligt Forsøg paa at fatte Grunden til den Misstemning, der saa pludseligt havde rejst sig imod ham.

Han knappede sin Frakke, børstede sig lidt, trak en sort Handske paa den venstre Haand og gik med faste Skridt ned imod Byen.

VII.

Det var første Gang, at Emanuel viste sig i Skibberup uden Præstekjole. Hans Tilsynekomst vakte derfor overalt i Byen en usædvanlig Opmærksomhed. Alle Vegne havde Foraarsluften og Søndagsfriheden lokket Folk ud af Husene; selv de gamle Krøblinge var krøbne ud fra Kakkellovnskrogene og sad og soled sig paa Dørfliserne. I Husmændenes smaa Haver havde baade Mand og Kone travlt med at grave, Kattene sad og spandt paa Tagryggene og rundt om løb barhovedede Børn og legede.

Men det var ikke mange, hverken af Mændene eller Kvinderne, der havde en Hilsen tilovers for den unge Præst, skønt de alle saa' op fra deres Arbejde og fulgte ham med Øjnene, saa langt de kunde. Enkelte af de unge Karle, der hang over Gærderne hos de unge Piger eller stod inde i Gaardportene og røg paa lange Piber, lod sig endog af det muntre Solskinsvejr forlede til temmelig uærbødige Smil og halvhøje Bemærkninger, idet han gik forbi.

I Døren til et lavt Hus stod en Mand i blaastribede Skjorteærmer og med et Barn paa Armen.

Det var den store, svært beskæggede Snekaster, der hin Vinteraften havde holdt en lille hjærtelig Velkomsttale til Emanuel, da denne var paa Vejen ud til den syge unge Pige. Nu smilte Manden blot med sine hvide Tænder, mens Emanuel gik forbi; og da Barnet i det samme gav sig til at græde, sagde han ganske højt, idet han med Fingren tørrede det under Næsen:

„Du skal saamænd ikke blive ræd, min Tøs!
 Det er jo bare vores unge Velærværdighed!“

Skønt Emanuel allerede var temmelig vant til Befolkningens Uhøflighed, og skønt han havde sat sig fast i den Overbevisning, at Grunden til det uheldige Forhold imellem ham og Menigheden hovedsagelig skyldtes en Mangel hos ham selv, maatte han ofte kæmpe med en dump Vrede, som især Ungdommens Opførsel vakte hos ham. Ogsaa i Dag havde han ondt ved at bevare sin Ligevægt, og han aandede ikke frit, før han naaede Anders Jørgens Halvgaard i den sydlige Ende af Byen. Men heller ikke her var det uden Sindsbevægelse, at han gik ind gennem den lave Port og genkendte Lygten, der endnu hang og drejede sig langsomt rundt i en Snor under Loftsbjælken.

Inde i Gaardsrummet standsede han og saa' sig omkring. Intet Menneske var at se eller høre.

Han gik da op til det lave Vaaningshus, fandt ind i Forstuen og bankede her to Gange paa en Dør til venstre. Ingen svarede. Efter et Øjeblik's Betænkning aabnede han af sig selv og traadte ind i den dybe, lavloftede Dagligstue, hvis aarhundredgamle Udstyr allerede hin Aften havde vakt hans Opmærksomhed. Stuen var tom. Heller ikke fra Naborummene hørtes nogen Lyd uden tunge Perpendikelslag af et Ur inde i Sideværelset, hvor den unge Pige havde ligget syg. Han begyndte at blive raadvild. Han gav sig til at banke paa forskellige Døre, der førte ind til den øvrige Del af Lejligheden. Men intet Sted fik han Svar. Huset var som forladt.

Et Øjeblik blev han staaende i Tanker midt paa Gulvet og lod sit Blik glide rundt i Stuen. Han genkendte det svære Egebord og Bænken under de smaa, mangerudede Vinduer, Væggenes grønmalede Paneler, den firkantede Bilæggerovn med de tynde, snoede Ben, det mørke, sandbestrøede Lergulv, Spinderokken og det blaastribede Alkove-Forhæng i Stuens ene Hjørne. Paa en Hylde oppe under Loftet stod en Række solblanke Tintallerkener, og paa Væggen over en gammel Armstol ved Kakkellovnen hang som Prydelse et Halmkors, en „Majkost“ og to indrammede Navne-

duge med Aarstallet 1798. Alt røbede en nøje-regnende Sans for Orden og Renlighed. Der hvilede over hele den lille, solopfyldte Bondestue en troskyldig, søndagsfestlig Hygge, der gjorde Emanuel ganske indtaget i den. Uvilkaarligt sammenlignede han denne Simpelhed med sit eget Hjems brogede Luksus, med disse moderne Købstadboligers blødagtige Udstyr af tykke Tæpper, Fløjelsmøbler, tunge Portierer og eksotiske Bladplanter, hvori en overmoden Kulturs fordærvede Smag havde givet sig Udtryk.

Paa Pillen mellem Vinduerne fik han tilsidst Øje paa en lille Samling Portræter af bekendte Mænd i simple Træsnit. Der var Tscherning, Grundtvig, Monrad og endnu et Par Mænd, som han ikke kendte. Midtpunktet dannedes af et større Billede, der forestillede Frederik den syvende i Færd med at underskrive Grundloven. Emanuel erindrede at have set de samme Billeder i sin afdøde Moders Stue, — og det gjorde et underligt Indtryk paa ham efter saa mange Aars Forløb at møde dem igen i disse Omgivelser.

Han blev udreven af sine Betragtninger ved at høre Trin ude i Gaarden. Fra en lille Laage mellem Staldlængerne kom en ung Pige gaaende med et Mælkeaaag over Skuldrene, fulgt af den

hvidhaarede Knøs, der hin Vinteraften havde været hans Kusk paa Slædeturen hertil. Den unge Pige var søndagsklædt og bar en kirsebærrød Kjole med sort, snørklet Snorebesætning paa Bryst og Arme. Kjoleskørtet havde hun foran hæftet op i Bæltet, og omkring Hovedet havde hun bundet et lyst Tørklæde, der gav hendes rundkindede Ansigt et dobbelt fyldigt og rødhusset Udseende. Rundt om den ene Malkespand krumbugtede sig en hvid-sokket Kat, hvis urolige Agtpaagivenhed var ligelig delt mellem den unge Pige og to smaa Killinger, som Drengen bar paa sine Arme. Omtrent midt i Gaarden satte den pludseligt med et Spring hen til en udhulet Sten foran et tomt Hundehus, hvor den øjensynlig var vant til at faa sin Mælke-ration tildelt. Men da Pigen tankefuldt fortsatte sin Vej, som om hun i Dag ikke huskede dette, sprang Dyret atter hen til hende og gav sig til med Poten at kradse paa hendes Skørtekant. Saa smilte hun, halvt alvorligt, vendte sig om og hældte en rigelig Portion af den endnu svagt dampende Mælk ned i den udhulede Sten. Men nu begyndte Kattens Martyrium for Alvor. I Stedet for at udlevere Killingerne tog Drengen dem i sine Hænder og løftede dem under Latter højt op over sit Hoved, mens han med Foden søgte at

værge sig mod den rasende Moder, der snart søgte at entre op ad hans Ben, snart med ulykkelig Mine vendte sig mod den unge Pige, som om den var vant til dér at søge Beskyttelse. Pigen bad for det stakkels Dyr, skønt heller ikke hun kunde lade være med at smile lidt. Men Drengen vilde ikke slippe sit Bytte og blev ved at danse rundt i Gaarden med den mjavende Kat i Hælene.

Inde bag Dagligstuevinduet stod Emanuel stille og iagttog denne Scene. Hans Blik hvilede især paa den unge Pige, i hvem han øjeblikkeligt havde genkendt Husets Datter. Han havde tænkt sig hende noget højere og anseligere; men til Gengæld røbede hendes lille tætbyggede Skikkelse en særegen Alvor parret med en saadan Ungdomsfriskhed, at han havde ondt ved at løsrive sig fra sin Beskuen.

Da Drengen blev ved at fortsætte med sin Leg, fandt han det dog rigtigst ikke at tøve længere med at give sin Nærværelse til Kende. Han gik tilbage gennem den Dør, han var kommen ind af, og traadte ud paa Stenflisen foran Forstuen.

Idet de to Søkende fik Øje paa ham, udstødte de bægge et lille Raab af Forfærdelse. Mørkerød i Kinderne løste den unge Pige hurtigt Kjolesnippen

fra sit Bælte og rev Malketørklædet af Hovedet, mens Broderen skyndsomt slap Killingerne og tog Flugten ind gennem den nærmeste Lodør.

Emanuel steg ned ad de to Trappetrin og gik hen for at hilse Goddag.

„Lad Dem endelig ikke forstyrre!“ sagde han, idet han løftede sin mørkebrune Plyshat et Par Tommer fra Hovedet. „Jeg kom tilfældigt her forbi og fik da Lyst til at se indenfor og høre, hvorledes De befandt Dem. Jeg ser da, at De er kommen Dem rigtig godt siden sidst.“

„Tak,“ mumlede hun og saa' sig tilbage med et mørkt og uroligt Blik, som om hun søgte efter Undsætning.

I det samme aabnedes den ene Stalddør, og den gamle Anders Jørgen kom stampende ud i tunge, blikbeslaaede Træsko og med et Kotøj i Haanden. Han var i hvid- og sortstribede Uldskjortearmer og bar paa sin stride, graa Haarmanke en lodden Hue med en Kvast. Han gik og nynnede paa en munter Sang, men ikke saa saare opdagede hans halvblinde Øjne Kapellanen, før ogsaa han med ét blev ganske stiv af Forskrækkelse og kastede Kotøjret langt fra sig, som om han var bleven greben i en Forbrydelse.

Emanuel gik hen til ham og rakte ham venligt

Haanden. Alligevel kunde den Gamle ikke komme sig af sin Befippelse, men blev ved at fremhikke forvirrede Undskyldninger for sit „hverdagsagtige Udseende“.

„Aa, bryd Dem dog ikke om det! Ordsproget siger jo, at en Mand skal ligne sit Arbejde,“ sagde Emanuel — bestandig mere frimodig ved Synet af de andres Raadvildhed. „Jeg haaber, De befinder Dem vel, Anders Jørgen? Det er snart længe siden, jeg saa' Dem.“

„Tak . . . mange Tak . . . men det er jo saadan, at Kvæget maa jo passes, enten det er Søgn eller Hellig,“ vedblev den Gamle at undskylde sig. „Og vi har justement et Par Nybær-Kvier . . . og den ene har det saadan med et isnet Yver . . . og saa er det jo ikke saa godt at forsømme hende.“

„Naturligvis! Gør Dem ingen Bebrejdelser!“ afbrød Emanuel smilende. „Jeg kom blot tilfældigt her forbi og fik da Lyst til at se, hvorledes det stod til hos Dem. Jeg ser da, at Deres Datter . . . er det ikke Hansine, hun hedder?“

„Jo, Deres Velærværdighed.“

„Jeg ser da, at hun er kommen sig rigtig godt . . . Hun har da altsaa nu forhaabentlig helt overstaaet sin Sygdom.“

„Jeg siger saa mange Tak . . . Jeg tror da nok, at hun nu, Gud ske Lov, er rigtig frisk igen . . . Men værsgo' — vil Kap'lanan ikke se indenfor i Stuen. Vor Mo'er kommer straks . . . hun gik bare et bitte Jav op til en Kone ude i Egedet.“

De fulgtes over Gaardspladsen og gik ind i Stuen, hvor Solen endnu brændte varmt paa Vinduerne og kastede mangerudede Firkanter af gyldent Lys hen over Bord og det sandstrøede Gulv. Anders Jørgen bød Emanuel Sæde paa Stuens Hædersplads, den gamle Armstol ved Kakkellovnen, medens han selv — i hvide Hosesokker — anbragte sig paa Kanten af en Træstol ved Fodenden af Alkoven. Her foldede han andægtigt sine Hænder i Skødet, med Haandfladerne opadvendte, saaledes som han plejede at gøre det under Prækenen om Søndagen; og i denne Stilling blev han siddende, mens han med urolig og anspændt Mine lyttede til hver Lyd ude fra Gaarden — i det tydeligt udtrykte Haab, at det var hans Kone, der vendte tilbage for at udfri ham af denne Elendighed.

Emanuel derimod følte sig bestandig mere vel til Mode i den lille hyggelige Bondestue. Han havde hurtigt fundet et Samtaleemne i det smukke Foraarsvejr, og med en Lethed, der overraskede ham selv, talte han om den Glæde og Taknemmelig-

hed, som særlig Landmanden maatte føle ved saaledes at se Vorherre lægge sin Velsignelse i hans Arbejde. Han lagde slet ikke Mærke til Anders Jørgens urolige Adspredthed. Derimod saa' han i Talens Løb ofte opmærksomt hen paa Husets Datter, der imidlertid var kommen ind i Stuen og havde sat sig hen med et Haandarbejde paa Bænken under det ene Vindu, hvor Solen faldt ind over hendes lille, støtte Skikkelse og lagde en varm Glans over hendes mørkebrune Haarfletninger. Hun havde fuldstændiggjort sin Paaklædning med en bred, hæklet Halskrave, der faldt i Tunger ud imod Skuldrene; Haaret havde hun glatkæmmet med Vand og bundet op over Nakken som en Kringle.

Hun havde gjort sin Indtrædelse med en noget tvungen strunk Holdning og en halvmut Mine, med hvilken hun syntes at ville tage Oprejsning for den Forvirring, hvori Kapellanden før havde truffet hende. Men fra det Øjeblik, hun havde faaet sig anbragt paa Bænken i den Ende af Stuen, der var Emanuel fjernest, blev hun siddende dér ubevægeligt bøjet over sit Haandarbejde og halvt bortvendt, som om hun bestræbte sig for saa meget som muligt at bringe sin Nærværelse i Forglemmelse, medens dog hele hendes Stilling og Kindernes Farve tydeligt

røbede, at hun i sin fjerne Krog var lutter Øren og begærligt opfangede ethvert af Kapellanens Ord.

Emanuel tænkte ikke paa, at hans Blik maaske undertiden hvilede temmelig ugenert paa hende. Han var saa opfyldt af Glæde over endelig at have fundet en lille Tilhørerkreds, at han efterhaanden ganske glemte al Forlegenhed.

Paa én Gang hørtes Trin over Stenbroen ude i Gaården. Anders Jørgen lettede sig i Sædet med et Udtryk af Befrielse, og henne ved Vinduet kastede den unge Pige hurtigt et Blik ud gennem Ruden for at forberede den kommende. Men pludseligt skiftede hendes Ansigt Farve, og med forvirret, næsten skrækslagen Mine søgte hendes Øjne Faderen.

Et Øjeblik efter lød tre sindige Slag paa Døren.

VII.

Den indtrædende var den høje, magre, noget foroverludende Mand med det mærkelige Katteansigt, der om Formiddagen efter Gudstjenesten havde været Genstand for saa megen Opmærksomhed blandt Emanuels Tilhørere. Han blev et Øjeblik

staaende ved Døren og saa' sig omkring, idet han smilte med sin skævt optrukne Mund. Derpaa sagde han med slæbende Stemme „God Dag“ og gik rundt og gav Haanden.

Den gamle Anders Jørgen, der øjeblikkeligt havde rejst sig fra Stolen, var bleven ganske bleg af Skræk og saa' paa den fremmede med et forfjamsket bønfoldende Blik, som denne imidlertid tydeligt søgte at undgaa.

Paa Emanuel gjorde den fremmedes Person og hele Væsen et usædvanligt frastødende Indtryk. Han mindedes at have sét det samme Ansigt et Par Gange i Kirken, hvor det ligeledes havde indgydt ham en Følelse af ualmindeligt Ubehag. Og denne Følelse blev nu ikke mindre levende, da den fremmede vendte sig imod ham, fikserede ham med et Blik, der halvt skjultes af hans røde, svulne Øjenlaag, og forestillede sig selv med de Ord:

„Mit Navn er Væver Hansen.“

Emanuel havde al sin Selvbeherskelse behov for ikke at tabe Fatningen. Han følte selv, at han blev brændende rød.

Han bevarede dog Aandsnærværelse nok til med passende kold Tilbageholdenhed at gengælde Mandens Hilsen, hvorefter han uden videre fortsatte Samtalen med Anders Jørgen. Ja uvilkaarligt

lagde den berygtede Vævers Nærværelse efterhaanden lidt af en fornem Præsteværdighed ind i hans Holdning og Tone, saa den kom til at minde flygtigt om Provst Tønnesens.

Imidlertid syntes det, som om Væveren slet ikke havde noget ondt i Sinde. Han havde anbragt sig henne paa Bænken for Enden af Bordet og sad dér foroverbøjet, med Albuerne paa Knæene og med bægge sine store røde Hænder for Munden, som om han alene var kommen herind for at være en andægtig Tilhører sammen med de andre.

Det varede dog ikke længe, før hans Ansigt begyndte at fortrække sig i Grimacer, mens han snart rømmede sig, snart anstrengte sig for at hoste, snart saa' sig smilende omkring fra Alkoven og hen til Vinduet, hvor Hansine — blodrød i Kinderne og med bølgende Barm — dukkede sig ned i sit Sytøj og ikke vovede at løfte Øjnene.

Emanuel's Ansigt blev mere og mere blegt. Den dumpe Harme, som nys havde rørt sig hos ham overfor de unge Karle inde i Byen, begyndte atter at kæmpe sig frem i hans Bryst og gjorde hans Tale stammende. Endnu betvang han dog sin Vrede; men da Væveren tilsidst begyndte at mumle bag sine Hænder og gøre halvhøje spydige Bemærkninger til hans Tale, brast omsider hans

Taalmodighed. Med en Blanding af ungdommelig Hidsighed og præstelig Fortørnelse vendte han sig om imod ham og udbrød:

„Jeg véd ikke, om det er Væver Hansens Hensigt at fortrænge mig her fra Stuen. Jeg vil i saa Fald sige Dem, at det ikke skal lykkes Dem, og at jeg ikke vil finde mig i Deres Forstyrrelser.“

Henne ved Alkoven rejste Anders Jørgen sig bestyrtet og vilde mægle Fred. Men Emanuels Blod var kommet i Kog, og da var han ikke let at standse.

„Jeg kender Dem meget godt af Omtale, Væver Hansen,“ vedblev han med sitrende Læber. „Provst Tønnesen har fortalt mig adskilligt om Dem, og jeg vil sige Dem, at De skal tage Dem i Agt. Hverken Provst Tønnesen eller jeg agter længer at taale Deres Forsøg paa at bringe Splid og Ufred i Menigheden. Hvad særlig mig selv angaar, vil jeg her lade Dem vide, at ogsaa min Taalmodighed har en Grænse, og at jeg ikke vil finde mig i, at De vedvarende forulemper mig i min Virksomhed. Jeg véd, at jeg efter Evne har bestræbt mig for at skabe et Tillidsforhold mellem mig og Menigheden, og jeg har ønsket i Mindelighed at udjævne enhver Tvist Men er det

Meningen, at her skal være Krig — nu vel! Saa tager jeg den op! Vi faar da se, hvem der er stærkest her!“

Der var bleven dødsstille i Stuen efter hans Ord. Selv Væverén sad et Øjeblik og dukkede med Hovedet som efter et uventet Nakkedrag. Men snart spillede igen det skæve, æggende Smil i hans sammentrykkede Ansigt. Det saa' ud, som om den unge Præsts Vrede ligefrem fornøjede ham.

Efter en Stunds Tavshed sagde han saa paa sin langsomme, uforstyrrelige Maade:

„Hr. Pastoren gør mig saamænd ganske Uret. De siger, at De kender mig og véd, hvad jeg er for et slemme og ryggesløst Menneske ... og det har De jo hørt fra Provsten selv, saa det maa vel ha'e sin Rigtighed. For Hr. Provsten har nu saa mange Gange ladet mig baade stege og røge i Helvede, saa jeg tænker, han mener mig det af et ærligt Hjærte. Men se, det véd De jo nok, Hr. Pastor, at det alligevel ikke altid gaar præcis, som Provsterne præker ... og kanske er jeg ikke lige netop saa sort, som Provsten gjerne vil gøre mig til. Men det skal jeg for Resten ikke lægge Dølgemaal paa, at jeg virkelig kom her ind for at træffe Dem og snakke lidt med Dem saadan mellem Væg og Dør, som man siger ... For det har jeg saa-

mænd længe haft i Tankerne, at jeg skulde hen og gøre Dem en Besøgelse en Dag. Jeg syntes jo da, at vi kanske nok kunde have et og andet at snakke med hinanden om. Og da jeg saa hørte, at De var gaaet herind til Anders Jørgen, saa mente jeg jo, at det var ikke værd at spille Lejligheden.“

„Vi har saavist intet at tale med hinanden om,“ afbrød Emanuel kort og med en Stemme, der endnu dirrede af Sindsbevægelse.

„Ja ja — det kan jo være,“ fortsatte Væveren lige sindigt men i forandret Tone, mens Smilet et Øjeblik forlod hans Ansigt, og hans halvt tillukkede Øjne iagttog Kapellanen skarpt med et ligesom prøvende Blik. „Jeg tror nu lige godt, at Hr. Pastoren tager forkert af os Skibberuppere! For det er nu en Gang saadan med os, at vi har immerda vor egen Maade at ta'e Sagerne paa. Vi snakker saadan lige jævnt ud om alle Dele . . . og se derfor er Hr. Pastoren nu bleven vred paa mig i Dag. Og dog siger jeg Dem, at jeg mindst af alt tænkte paa at fornærme Dem.“

„Ja, saa forstaar jeg ikke Deres Opførsel,“ svarede Emanuel bestandig lige afvisende, skønt han allerede var begyndt at blive roligere og at føle sig lidt skamfuld over sin Opfarendhed.

„Nej, det er netop Sagen, Hr. Pastor! . . . Det er justement det, at De forstaar os ikke her. Det er jo netop, hvad vi hele Tiden har kunnet mærke og allesammen været saadan rigtig inderlig bedrøvede over, kan jeg sige. Og derfor er det ogsaa, vi saa længe har tænkt paa, at det kanske kunde være rigtigt, om vi fik en Samtale med Dem derom.“

Den pludselige Alvor, hvormed han sagde disse Ord, og den rolige Selvtillidsfuldhed, hvormed han talte i hele Menighedens Navn, gjorde Emanuel tvivlraadig. Han skottede hen til ham med et usikkert Blik og sagde:

„Dersom De virkelig har noget at tale med mig om, skal jeg naturligvis beredvillig staa til Deres Tjeneste . . . Kun forekommer det mig, at Lejligheden kunde have været mere passende valgt.“

„Ja, se — er det ikke netop det, jeg siger? Vi Skibberuppere kommer altid saa akavet som en Kat gennem en Skorsten! . . . Men nu maa jeg alligevel nok faa Lov til at udtale for Dem, Hr. Pastor, at det jo dog ikke kan undre Dem, at vi har været saa meget mærkelig til Mode ved at have Dem her iblandt os. Vi har jo da umuligt kunnet lade være med bestandig at tænke paa den Kvinde, der en Gang var ligesom en hellig Jomfru for

alle os Venner af Folkesagen her i denne Egn, og hvis Minde endnu lever iblandt os som et af vore skønneste og helligste.“

„Jeg forstaar ikke, hvem De mener,“ sagde Emanuel og saa' overrasket hen paa ham.

„Hvem jeg mener?“ gentog Væveren og blev ved at stirre paa Kapellanen, som om han med sit Blik vilde trylle ham fast til Stolen. „Ja, hvem kan jeg vel mene andre end hende, — der af alle Mennesker ogsaa stod Dem nærmest, Hr. Pastor Hansted, og som nu længst er forløst fra alle Sorger og Smerter . . . Deres Fru Moder.“

Det gav et Sæt i Emanuel. Havde han hørt rigtigt?

„Min Moder?“ udbrød han, halvt højt, — og uvilkaarligt søgte hans Øjne den lille Samling Portræter paa Væggen mellem Vinduerne.

„Ja, det var jo rigtignok, forinden hun blev Kapellanens Moder, at hun var det for os Folkevenner, som vi aldrig skal glemme hende . . . skønt vi da ogsaa fik Beviser paa, at hun ikke helt slog Haanden af os, fordi hun blev Deres Hr. Faders Kone. Men nu kan De da nok forstaa, Hr. Pastor, hvad for en Stolthed og Glæde der blev hos os, da vi fik at vide, at det var Fru Hansteds Søn, vi skulde have til vor Kap'lan.

Vi tænkte jo, at det maatte da rigtig blive en Præst efter vort Hjærte. Og vi trængte netop saa meget til en saadan Mand her i Sognet . . . ja, vi trænger rigtig saa inderlig til ham, Hr. Pastor Hansted!“

Emanuel kunde ikke komme sig af sin Forbavselse over for anden Gang i Løbet af denne Dag at høre Moderen nævnet, denne Gang endog som en uforglemmelig Beskytter, — Moderen, hvis Minde allerede var som udslettet i hans eget Hjem, og hvis Navn dér blev hvisket ængsteligt i Krogene for ikke at genopvække Erindringen om den Skam, som hendes ulykkelige Endeligt havde kastet ind over den ansete Hanstedske Familie.

„Men se, nu maa jeg jo nok faa Lov til at sige Dem,“ vedblev Væveren, mens hans Øjne stadig aarvaagent vogtede paa den unge Præst. „Nu maa jeg vel nok faa Lov til ganske ærligt at sige Dem, Hr. Pastor, at vi ikke saadan rigtig har fundet hos Dem, hvad vi saa meget haabede paa . . . og det har De kanske ogsaa nok selv kunnet mærke, tænker jeg. Se, der er nu f. Eks. Deres Prækener . . . Ja, nu maa Pastoren ikke blive vred,“ afbrød han sig selv med forstilt Ængstelse, da han efter sit sidste Ord pludseligt saa' en Trækning fare over Kapellanens Ansigt. „Men jeg

maa jo nok have Lov til at sige, at skønt vi jo da er glade ved, at De ikke — saadan som visse andre — taler til os ligesom til en Flok umælende Kvæg, og skønt vi jo ogsaa godt kan fornemme, at Deres Prækener er meget vel betænkte og smukke og poetiske og rigtig, hvad man saadan kalder vel holdte — saa er det jo dog alligevel kun det samme, som vi har hørt saa mange, mange Gange før. Og hvad er det saa, vore go'e Præster altid fortæller os Bønder? Det er, at vi skal være lydige og dydige og ikke stjæle og ikke bande men vende os til Gud i vor Sorg og stole paa Herrens Naade — og saadan videre. Men det kender vi jo dog altsammen i Forvejen paa vores elleve Fingre, og vi bliver saamænd ikke bedre Mennesker, om vi saa hver eneste Søndag faar den hele Katekismus paa de skønneste Vers! . . . Nej, dersom en Mand som Dem, Hr. Pastor Hansted, vilde fortælle os noget om Dem selv og ikke om os — for derom kan De dog aldrig fortælle os andet, end hvad vi véd meget bedre i Forvejen — nej, men saadan rigtig om Dem selv, og om, hvordan nu De med Deres Læsning og Opdragelse er kommen til Deres Syn paa Kristendommen og Folkelivet . . . se, det var noget, vi Bønder kunde lære noget af . . . det er det, vi trænger til, for at vi kan se, hvordan nu

andre Mennesker lever og tænker i deres Forhold. Og se, det var jo det, vi saa meget ønskede, at vor Præst skulde hjælpe os til. — Ja, jeg véd nu ikke, om Hr. Pastoren forstaar mig. Jeg er jo kuns en menig Mand og har hverken lært til Præst eller Degn, saa jeg er kanske lidt maadelig til at belægge mine Ord.“

Emanuel havde ladet ham tale ud. Han følte godt, hvor ydmygende det var for ham at maatte høre paa denne Tale — oven i Købet i andres Nærværelse. Men han havde ikke kunnet tvinge et afbrydende Ord over sine Læber, fordi han inderst i sit Hjærte maatte erkende, at Væveren havde Ret, ja at denne Mand havde fundet Udtryk netop for de samme Tanker, som i den sidste Tid dunkelt havde foresvævet ham selv.

Først da Væveren standsede, og da han mærkede, hvorledes alle Blikke rettedes forventningsfuldt imod ham, tog han sig sammen og svarede:

„Jeg har maaske — som De ogsaa formoder — næppe tilfulde forstaaet Deres Mening . . . og muligt kan jeg ikke helt være enig med Dem i alle Deres Anskuelser. Men jeg paaskønner den Aabenhjærtighed, hvormed De har udtalt Dem for mig. En saadan gensidig Aabenhjærtighed er ganske

sikkert den første Betingelse for, at en nøjere Forstaaelse overhovedet kan blive mulig.“

„Ja, det er netop præcis ogsaa vor Mening,“ sagde Væveren med pludselig Ivrighed. „Og det var just derfor, vi mente, at det kanske vilde være godt, om vi en Gang fik snakket lidt med Dem — saadan lige jævnt ud. Vi kender Dem jo endnu kun ude fra vor Kirke — og nu vil jeg da ikke sige andet, end at vi ogsaa flere Gange har været rigtig glade for, hvad vi dér har hørt af Dem — men vi synes jo immer, vi kunde have Lyst til at komme lidt mere i Lag med Dem end som saa. Vi Folk fra Landet har nu altid saadan en egen Nysgærrighed efter at lære vor Præst rigtig at kende, saa vi kan gaa frit til ham med vore Spørgsmaal om alle Dele — og hvad vi nu saadan ellers kan have paa Hjærtet. Vi Bønder, der gaar her Dagen op og Dagen ned i samme Slæb, vi faar nu saadan en grumme stor Trang til at have et Menneske imellem os, som kan gi'e os Oplysning og Belæring — ogsaa om den Slags Sager, som der ikke lige netop kan snakkes om fra en Prækestol. Men se, det vil nu vore go'e Præster aldrig rigtig forstaa, og derfor er det ogsaa mangen Gang saa slemme fat imellem os. Se, vi har nu f. Eks. her i Skibberup saadan et Forsamlingshus, som vi

kalder det . . . Ja-ja, jeg tænker, at Kapellanen nok har hørt om det ogsaa og véd, hvad det er for en Røverrede, vi holder der, — for saadan har da Provsten mere end én Gang kaldt det. Men for Resten gør vi da ikke andet, end at vi samles saadan i god Forstaaelse og snakker om, hvad vi nu kan ha'e Lyst til, eller vi læser lidt højt af vores Bøger, enten det nu er et gudeligt Skrift eller disse Folkelæsninger, som vi kalder dem, — for vi mener jo, at det da maa være en lige saa god Tidsfordriv at høre et godt Ord som at ligge og snue de lange Vinteraftner hen ad Bænkene eller bruge dem til Kortenspil og anden Svir, saadan som det var brugeligt i de gode gamle Dage, som Provsten snakker saa meget om. Men det forstaar sig jo af sig selv, at det, som vi Bøndermennesker kan have at fortælle hinanden, ikke kan være saadan synderlig bevendt; — nej, men kunde vi faa saadan en Mand som Dem, Hr. Pastor, til at besøge os og ganske jævnt snakke med os og fortælle os om, hvad De nu kunde have Lyst til, — se, det var noget andet; det var noget, vi kunde blive glade ved og skulde være rigtig saa meget taknemlige for. For vi synes jo da, at De alligevel er saadan et jævnt og folkeligt Menneske, som vi nok kunde komme til at slutte os

rigtig inderlig til. Og saa ligner De da ogsaa Deres Moder saa grangivelig i hele Udtrykket, efter hvad jeg saadan kan skønne, ihvorvel jeg kun har set hende én Gang for mange Herrens Aar siden ved et af vore Vennemøder ovre i Sandinge. Derfor skal jeg love for, at der vilde blive Glæde den Dag, da det spurgtes, at Kapellanen vilde besøge os i Forsamlingshuset — for saa vidste vi da, at vi endelig havde fundet, hvad vi saa længe og inderligt har ønsket os. Ja se, det var bare saadan disse Par Ord, jeg gjerne vilde tillade mig at sige Dem; og nu maa Hr. Pastoren da ikke være vred, fordi jeg har snakket saa frit til Dem. Jeg kan forsikre Dem til, at jeg kun har gjort det i den allerbedste Mening.“

Emanuel forholdt sig bestandig tavs. Han var saa underlig bedøvet af Væverens Ord, der pludseligt aabnede ham en Udsigt til Opfyldelse af alle de Længsler, han husede i sin Sjæl. Han vidste ikke længer, hvad han skulde tro. Var det virkelig en Ven, dette Menneske, om hvem han havde hørt saa meget slet? Eller var det hele et lumsk Forsøg paa at lokke ham i en Fælde? . . . Og Anders Jørgen og hans Datter? Var de i hemmeligt Ledtog med denne Mand? Han havde tilfældigt opfanget det spændt forventningsfulde Udtryk, hvormed den unge

Pige henne over sit Sytøj i Smug bevogtede ham, som om hun med sit Blik vilde stjæle ham Svaret bort fra Læben.

I Stedet for at svare, rejste han sig for at gaa. Han følte, at han ikke længer havde Magten over sine Tanker, og frygtede for helt at tabe Fatningen overfor disse fremmede Mennesker. Med en Undskyldning, fordi hans Tid i Dag ikke tillod ham at fortsætte Samtalen længer, greb han efter sin Hat og begyndte at tage Afsked.

Under de andres dybe Tavshed gik han rundt og gav Haanden. Og da han kort efter forlod Stuen, var der ingen, der fulgte ham.

IX.

Med hastige Skridt forlod Emanuel Gaarden. For at undgaa igen at komme ind i Byen tog han Vejen op over den nærmeste Bakkeskraaning og søgte herfra tilbage til Stranden. Ved Bevægelsen i den friske Luft genvandt han hurtigt sin Fatning. Den lille Bondestues indelukkede Atmosfære og den lange Stillesiddens havde bidraget

til at fremkalde den Forvirring, der havde overrumplet ham.

Han befandt sig i en sælsom, paa én Gang befriet og nedtrykt Sindsstemning. Han var glad ved endelig at have stiftet Bekendtskab med den saa meget omtalte og frygtede Væver; og han havde en lykkelig Forudfølelse af, at Mødet med denne Mand ikke vilde blive uden Betydning for hans fremtidige Virksomhed i Menigheden. Men han skammede sig, fordi han ikke havde haft Mod til at tale ganske aabent med ham. Hvad Grund havde han egentlig til at mistænke denne Mand? Vistnok talte Rygtet ikke til hans Fordel, — men Rygtet vilde i dette Tilfælde blot sige Provst Tønnesen, der næppe kunde kaldes upartisk i dette Forhold. Med hvilken Ret havde han da absolut forudsat en skjult Hensigt bag hans Aabenhjærtighed?

Han gennemgik i Erindringen paany den hele Samtale. Men idet han derved igen kom til at mindes Væverens forunderlige Ord om hans Moder, kastedes hans Tanker med ét ud i en ganske anden Retning.

Han havde, siden han blev voksen, ikke ofte hørt sin Moder omtale; og i det hele vidste han ikke meget mere om hende, end hvad han huskede

selv at have set. Men allerede i adskillige Aar havde han haft paa Fornemmelsen, at der var noget i hendes Ungdomsliv, som Familien omhyggeligt søgte at dække over. Hvad det var, havde han aldrig kunnet forstaa. Hans Ungdomsvenner og Kammerater havde — efter Moderens ulykkelige Død — altid været bange for blot at hentyde til hende i hans Nærværelse; og selv havde han haft en naturlig Skyhed for at tale om hende til fremmede, især da Faderen og de øvrige Slægtninge bestandig bevarede den urokkeligste Tavs-
hed angaaende alt, hvad der vedrørte Moderens Forhold. Kun en meget gammel Tante, der havde Bolig i et Kloster, havde en Gang i et ophidset Øjeblik sagt til ham, at han dog ikke skulde for-
glemme, „hvor dybt hans Moder i sin Tid havde forsyndet sig mod sin Stand.“

Nu blev Væverens Ord og Billederne paa Bondestuens Væg ham et Fingerpeg til Forstaaelse af, i hvad Retning „Forsyndelsen“ maatte være gaaet. Og jo mere han fordybede sig i Erindringen om hendes Væsen og underlig ensomme Liv i hans Faders Hus, des mere lysnede det i Taagen om hendes Billede.

Han saa' hende for sig med det højt opsatte Haar og den sorte, tarvelige Kjole, der i hans

Drengaar altid havde gjort ham lidt genert, fordi den saa lidt lignede Klædedragten hos de andre Damer af deres Omgangskreds, hvilke tydeligt nok ogsaa altid følte sig lidt trykkede af hendes Nærværelse. Han erindrede hendes private Dagligstue, der heller slet ikke lignede Lejlighedens øvrige Værelser, og hvor hun ofte i dagevis lukkede sig inde uden at ville modtage Besøg. Mangen Gang, mens han var Barn, havde han i Mørkningen staaet udenfor Døren og ikke vidst, om han turde banke paa. Naar han da endelig havde faaet Mod til at klemme sig ind, havde han set Moderen sidde sammenbøjet i Hjørnet af den lange Hesthaarssofa og stirre ubevægelig frem for sig, som om hun ikke havde hørt ham komme. Først naar han en Tid havde staaet hos hende og hvisket „Mo'er“, lagde hun sin Haand op paa hans Hoved og klappede ham tavs paa Haaret, eller hun tog ham op paa sit Skød og trykkede ham ind til sig med heftig Ømhed, mens hun fortalte ham de mange Sagn om Kæmper og Kongesønner, der under Kristi Banner drog ud i Verden for at stride for Sandhed og Ret . . . Han huskede ogsaa, at hans to Søkende sjældnere besøgte Moderen i hendes Værelse og gerne faldt i Søvn over hendes Fortællinger. De var yngre og morede sig bedre

i Faderens smukke Læseværelse med Billedbøgerne og den store Jord-Globus. Derfor kaldte Tjenestefolkene dem ogsaa „det smaa Herskab“, mens han selv med et Slags Øgenavn kaldtes „Fruens Dreng“. Hvor havde han ikke ogsaa ofte og bittert følt, at fra Moderens Dødsdag var det, han blev ene og hjemløs i sin Faders Hus!

Han gik saa længe langs med Stranden og fordybede sig i disse Minder, at han ganske glemte baade Tid og Sted. Da han endelig naaede tilbage til Præstegaarden, saa' han til sin Forskrækkelse, at de indbudne Gæster allerede var begyndt at komme, og han maatte skynde sig med sin Omklædning for ikke at møde for sent til Bordet.

Da han et Kvarterstid efter traadte ind i Dagligstuen, hvor hele Selskabet nu var forsamlet, modtoges han af et højst unaadigt Blik fra Provsten, der — iført Kjole og Kalot — gestikulerede midt paa Gulvet i Samtale med et Par ligeledes kjoleklædte Herrer.

Der var samlet godt og vel en Snes Mennesker. Der var Sognets tre Proprietærer, den gamle Skolelærer Mortensen, Dyr læge Aggerbølle og Købmand Villing, alle med Fruer i Silkekjoler. Desuden var der seks Vejlby-Bønder med deres Koner samt den unge Hjælpelærer Johansen. Af Folk

fra Skibberup var der ingen til Stede, og ligeledes manglede der Repræsentanter for Vejlbj Husmænd, idet de sidste af de trofaste blandt disse fornylig til Provst Tønnesens store Harme var bleven grebne som Tilhørere i Væver Hansens Forsamlingssal.

De to af Proprietærerne var høje, kraftige Skikkelser, der lignede hinanden som et Par Brødre uden dog at være det. Den tredje var en lille, gnavent udseende Tyksak med et rødsprængt Ansigt, i hvis Fedt to store, udvæltende Øjne laa og svømmede som et Par Spejlæg. Fra hans brede Underkæbe, som skød sig en Tomme frem for Overansigtet ligesom et Ædetrug, voksede graa Skæggehaar ned over en uhyre Hagesæk, der hang ud over Halsen som en Bug. Med sine korte Arme lagt bag paa Ryggen gik han og smaagryntede henne ved Døren ind til Spisestuen og saa' hvert Øjeblik utaalmodigt paa sit Ur.

De seks ganske ensklædte Bønderkoner — i sorte Uldkjoler og Huer med brede Guldgaloner — sad i en tavs Række henne under Vinduerne, med de brune Hænder ubevægeligt i Skødet omkring et sammenlagt Lommetørklæde. Opad Væggene i deres Nærhed stod deres vadmelsklædte Mænd og saa' lige saa alvorsfulde ud. Kun da Provsten en

Gang kom hen til dem og i elskværdig Selskabsstemning henvendte en spøgende Bemærkning til en af dem, trak de alle paa én Gang Mundvigene lidt op med et Forsøg paa at smile.

Alene Sogneraadsformand Jensen færdedes ugenert omkring paa Gulvet med sin blaarøde Kalkunsnabel og lod frimodigt sin Stemme gjalde under Loftet som en Mand, der var vant til at bevæge sig i det højere Selskabsliv.

I Lænestolene omkring det runde Bord i Midten af Stuen sad Fruerne og bredte deres lange Silkeslæb ud over det tæppebelagte Gulv. Her gik Mundene livligt i den Slags Samtale, hvori ingen véd, hverken hvad de selv siger eller hvad de andre svarer. Ordet førtes især af den ene Proprietærfrue, en garderhøj Dame i grønt Satin med hvide Blonder, der nylig var vendt hjem fra en Københavnsrejse og utrættelig opregnede, hvad hun havde set og oplevet. I Munden paa hinanden istemte de andre hendes Lovprisninger af Københavns nye Forskønelser og Udvidelser. Kun Fru Mortensen, Skolelærerens fyldige Frue, hvem det i de sidste tyve Aar ikke havde været forundt at besøge Hovedstaden, sad og spidsede Munden med fornærmet Mine og erklærede tilsidst højlydt, at

hun fandt København afskyelig og hellere vilde dø end oftere at betræde den.

Hendes Bemærkning vakte en formelig Storm af Modsigelser. Med „kære Fru Mortensen“ vendte alle sig imod hende; men den uforknytte Skolelærerfrue gentog med Overbevisning sine Ord og tilføjede, at hun rigtignok ikke kunde forstaa, hvorledes Folk kunde udholde at leve blot otte Dage i et saadant Vognspektakkel og Menneskemylr.

Imidlertid sad den lille magre, uanselige Fru Aggerbølle og stirrede tavs hen for sig med bekymret og adspredt Mine, som om hendes Tanker endnu ikke havde sluppet Hjemmet og Børnene. Hun sad med Hænderne i Skødet og syntes segnefærdig af Træthed og Nattevaagen. Det saa' ud, som om hun med Flid havde valgt sig Pladsen bag den svulmende Fru Mortensen, for at ikke Aftenskæret skulde falde for spottende ind over hendes tidligt ældede Træk og falmede Silkekjole, hvis gammeldags Snit og altfor rummelige Liv sørgmodigt fortalte om svunden Ungdomsherlighed. Nu og da skottede hun frygtsomt hen til sin Mand, der med udfordrende Holdning havde stillet sig op foran Kakkellovnen, som om han vilde fornægte ethvert Kendskab til den Duft af Benzin, der fra hans stærkt glinsende Livkjole bredte sig ud over

den Del af Stuen, hvor han opholdt sig. Han var først højt op paa Formiddagen kommen hjem fra et Barnedaabsgilde hos en Bonde i et af Nabo-sognene, og rundt om i den ubeskæggede Del af hans Ansigt sad der endnu Mindelser om Nattens Strabadser i Form af mørkerøde Pletter, der tydede paa, at det paagældende Barn ikke var bleven døbt alene med Vand.

I Ensomhed henne ved Flygelet stod den unge Hjælpelærer Johansen med det ene Ben kastet let over det andet, saaledes at Taaspidsen netop berørte Gulvet. Han havde en hvid Handske paa den ene Haand og et Lommetørklæde stukket ind mellem Vesten og sit store Skjortebryst.

Hr. Johansen, der var kommen til Sognet omtrent samtidigt med Emanuel, var — i Modsætning til denne — hurtigt bleven Egnens erklærede Løve. Med sit store, mørke Skuespillerhaar, der ved højtidelige Lejligheder var krøllet over hele Hovedet, med sit fede, blege, skægløse Ansigt, sit Kunstværk af et stivet og pibet Skjortebryst, sine fyldige Ben og smaa Damefødder havde han ved Vinterens Gilder indtaget især Vejlbys unge Piger og Koner; ja selv til Proprietærgaardene havde hans selskabelige Talenter skaffet ham Adgang, og det ansaas allerede for ikke helt usandsynligt, at

en af Egnens unge Frøkner en Gang kunde finde paa at skænke ham mere end sin Beundring.

Et Øjeblik efter Emanuels Ankomst aabnedes Fløjdøren ind til Spisestuen. Frøken Ragnhild kom ind og bad Selskabet til Bords.

Hun var klædt i et sort Silkestof med store, brandgule Palmeblade og i en Slags Kniplings-overkjole, der var gennemsigtig paa den øverste Del af Brystet og den nederste Del af Armene. Rundt om den høje, slanke Hals bar hun en tynd, firdobbelt Guldkæde, der foran var samlet i en Opal-Laas. Over det brunrøde Haars Nakkesnegl sad en stor Skildpaddes-Kam.

„Vil d'Hrr. behage at tage Damer!“ raabte Provsten og bød selv Armen til den garderhøje Proprietærfrue.

Mellem de ældre Herrer blev der et Kapløb hen imod Frøken Ragnhild. Sogneraadsformand Jensen, der stod hende nærmest, blev den lykkelige og førte hende med løftet Snabel ind i Spisestuen. Emanuel bukkede for Fru Aggerbølle, der sad tilovers, efter at de andre Herrer havde taget Damer. Bønderne tog deres egne Koner ved Haanden og sluttede i tavs Trup den højtidelige Procession.

X.

Midt paa Bordet, under en mægtig Hængelampe, stod en høj Blomsteropsats. Foran hver Bordende straaledede en Armstage med syv Lys. Paa hver Tallerken stod Servietten oprejst i Form af en Bispehue, hvorunder der skjulte sig et lille Brød. Forøvrigt bestod Opdækningen af en Samling fine og lækre Retter. Der var Fisk i forskelligfarvede Geléer, farcerede Fugle, flere Slags Salater i store blaa Glasskaale, Hummer og Sardiner i Daaser foruden endnu flere Ting — alt anbragt med Frøken Ragnhilds sikre og raffinerede Smag.

Skønt Anretningen egentlig ikke frembød nogen Overraskelse, idet den altid var saa nogenlunde ens ved disse Lejligheder, gjorde Bordets festlige Præg og det ualmindelig smukke Service straks et betagende Indtryk paa Gæsterne, og Maaltidet forløb i Begyndelsen under andagtsfuld Tavshed.

Kun den lille, tykke Proprietær satte sig straks forslugen til Rette med Albuerne ud til Siden og øste i sig med Kniv og Gaffel af alt, hvad der kom i hans Nærhed.

Derimod kæmpede Dyr læge Aggerbølle tappert mod sine slette Tilbøjeligheder. Længe sad han

med det samme Glas Rødvin foran sig og fyldte aldrig mere end Halvdelen af sin Tallerken, — hvorfor han ogsaa med et Blik fuldt af stolt Selvfølelse saa' over til sin Kone, hvem han paa Vejen til Præstegaarden højtideligt havde lovet at vise Maadehold og Anstand.

Provst Tønnesen var i Begyndelsen saa at sige den eneste, der talte, og i det hele viste han sig som en lige saa elskværdig som underholdende Vært. Han sørgede for, at Fadene cirkulerede, bad Herrerne at skænke i Glassene, fortalte smaa Historier og røbede i hele sit galante Væsen den fordums Selskabsmand, hvem Synet af festlig Belysning, af Blomster og Damer i Silke uvilkaarlig henrev og satte i Stemning.

Da man havde spist i et Kvartertid, slog han paa sit Glas og holdt en længere Tale. Idet han gik ud fra et af Salomos Ordsprog, talte han i et rigt og formfuldt Sprog om den Styrke, man føler ved i vanskelige Tider at vide sig omgivet af en trofast Venneskare. Han udtalte det Haab, at den Kreds af Meningsfæller, han i dette Øjeblik saa' omkring sig, „ogsaa for Menighedsfredens Skyld“ aldrig vilde blive brudt, og endte med i hjærtelige Ord at takke Gæsterne for deres Nærværelse.

Straks efter rejste den ene af de to høje,

sværtbyggede Proprietærer sig og tolkede i et rullende Foredrag Selskabets Tak til Provst Tønnen for hans velsignelsesrige Virksomhed i Sognet. Et Øjeblik truede han med at komme ind paa en nærmere Drøftelse af de alvorlige Spørgsmaal, som Tønnen let havde strøffet, idet han fremkastede en Bemærkning om disse „Tidens nedbrydende Tendenser“, som Provsten her lykkeligvis var et saa kraftigt Værn imod. Men da han i det samme kørte fast, som om hans Ordforraad paa én Gang var sluppet op, afsluttede han brat med at foreslaa en Skaal for Provst Tønnen og Frøken Ragnhild.

Efter at man atter havde rejst sig og klinket, blev Stemningen friere blandt Gæsterne; og da tilsidst Desserten — en mægtig Plumbudding — blev bragt flammende ind paa Bordet, brød Tilfredsheden snart ud i en almindelig Livlighed.

Men da slog ogsaa Dyr læge Aggerbølles onde Time. Plumbudding var en af hans Livretter, og desuden begyndte nu Karaflerne med de hede Vine at gaa rundt. Tillige var han saa uheldig lige over for sig at have et slet Eksempel i den lille grisetykke Proprietær, der under hele Maaltidet sad med samme gnavent forslugne Mine og „huggede i sig som en Bændelorm“ — som Aggerbølle senere

udtrykte sig — af alle de lækreste Retter, saa han formelig havde maattet vende Øjnene bort for ikke at bringes i Fristelse.

Men om det skulde gælde hans Liv, kunde han nu ikke længer modstaa. Idet han kastede et fortvivlet bønfoldende Blik over til sin Kone, skar han sig et Stykke paa halvandet Pund ud af Buddingen og tømte lige efter to svingende fulde Glas Sherry — ligesom for straks at gøre sig døv for Samvittighedens Stemme.

Rundt om Bordet lød nu uafbrudt munter Latter og højkrøstet Samtale. Kun Bønderne forholdt sig stadig lige tavse. De havde hele Tiden siddet og stukket ængsteligt til de gaadefulde Retter som til døde Rotter og nippet til Vinen som til Medicin.

En af dem hviskede til sin Nabo, idet han modfaldent betragtede et Buddingstykke, der blev ved at flamme paa hans Tallerken:

„Hvem der havde sig en af vor Mo'ers Ævelskiver. Dette hersens rygendes er vist itte godt for en Bondemav'.“

Emanuel havde faaet Plads omtrent midt paa en af Bordets Længdesider. Heller ikke han havde under hele Maaltidet talt mange Ord, og hans Borddame, der var saa optaget af at vogte paa sin Mand, tilskyndede ham heller ikke dertil. Han

var forarget over denne tomme og opstyltede Fest. Endnu summede Samtalen med Væveren i hans Øren, og gennem Stuens Taage af Lys og Damp saa' han bestandig Billedet af den lille solopfyldte Bondestue med dens troskyldige, søndagsfestlige Hygge.

Henne fra den nederste Bordende søgte Frøken Ragnhild flere Gange at tiltrække sig hans Opmærksomhed for at drikke et Glas med ham. Men med Vilje undveg han hendes Blik; thi af alle i hele Selskabet var hun næsten den, der i Aften var ham mest imod. Han fandt hendes Dragt udæskende, ja anstødelig, og med dyb Skamfuldhed lagde han Mærke til, hvorledes den unge Hjælpelærer Johansen, der havde Plads i hendes Nærhed, med Øjnene formelig slugte hendes hvide Hals og Arme, der skimtedes gennem Kjolestoffet, mens han hældede sig frem over Bordet og sagde hende Behageligheder. Og hun hørte slet ikke helt ligegyldig paa denne latterlige Karikatur af et Hovedstadsmenneske. Hun havde lagt sig tilbage i Stolen og saa' helt oplivet ud. Varmen, Vinen og Lyden af de mange Menneskestemmer havde givet hendes Kinder et svagt Anstrøg af Farve; og naar hun smilte, sænkede hun velbehageligt Øjenlaagene lidt, næsten som i en let Beruselse.

Han gav sig til i Tankerne at sammenligne hende med den alvorlige, sundt rødmussede Bondepige, som han nys havde været sammen med, og som i sin tarvelige, mørkerøde Kjole syntes ham hundrede Gange smukkere end nogen af disse papegøjepyntede Damer i Silke og Tyll. Han lod sit Blik glide hen over det hele Selskab — lige oppe fra Provstens og Proprietærernes selvglade Skikkelser og ned til Bøndernes tavse Række — og han tænkte paa, hvor forfærdeligt han havde ladet sig føre bag Lyset. Han, der i sin Tid havde troet for bestandig at være flygtet bort fra Kultursamfundets Vederstyggelighed — han var blot her faldet i Armene paa dette Samfunds Vrængebillede. Eller var der ikke her den samme Letfærdighed, det samme Hovmod, det samme Hykleri?

Bordet hævedes . . . og Gæsterne spredte sig i Værelserne. Damerne slog sig ned i Dagligstuen, mens Herrerne samlede sig i Studereværelset for at ryge.

I Døren til Spisestuen mødtes Frøken Ragnhild og Emanuel.

„Velbekomme!“ udbrød hun overgivent og rakte Haanden frem. „De kunde ellers nok have sagt Tak for Mad, synes jeg. Eller finder De maaske ikke, at mit Bord fortjente Ros? . . . Og hvorfor

har De hele Tiden været saa ugalant slet ikke at se hen til mig? Jeg vilde drikke et Glas med Dem.“

„Aa . . . jeg saa' Dem for Resten meget godt. Men Hr. Johansen var saa stærkt beskæftiget af Dem, og jeg nænnede ikke at tage Dem fra ham.“

„Den stakkels Johansen!“ lo hun. „Ham er De dog altid paa Nakken af. Jeg indrømmer, at han er latterlig . . . men Herregud . . . han er alligevel lidt af et Menneske. Han taler dog ikke altid om Køer og Sædpriser. Han er endog en Mand med Smag. Jeg mærkede i Dag, at han bruger en Parfume, der virkelig slet ikke er ilde . . . og han konverserede mig baade om Wagner og Beethoven. Hvad kan man forlange mere?“

„De har sikkert Ret. Jeg mener ogsaa, at De og Hr. Johansen passer fortræffeligt til hinanden.“

Tonen i Emanuels Svar fik Frøkenen til at studse. Hun saa' paa ham og sagde derpaa, tydelig stødt:

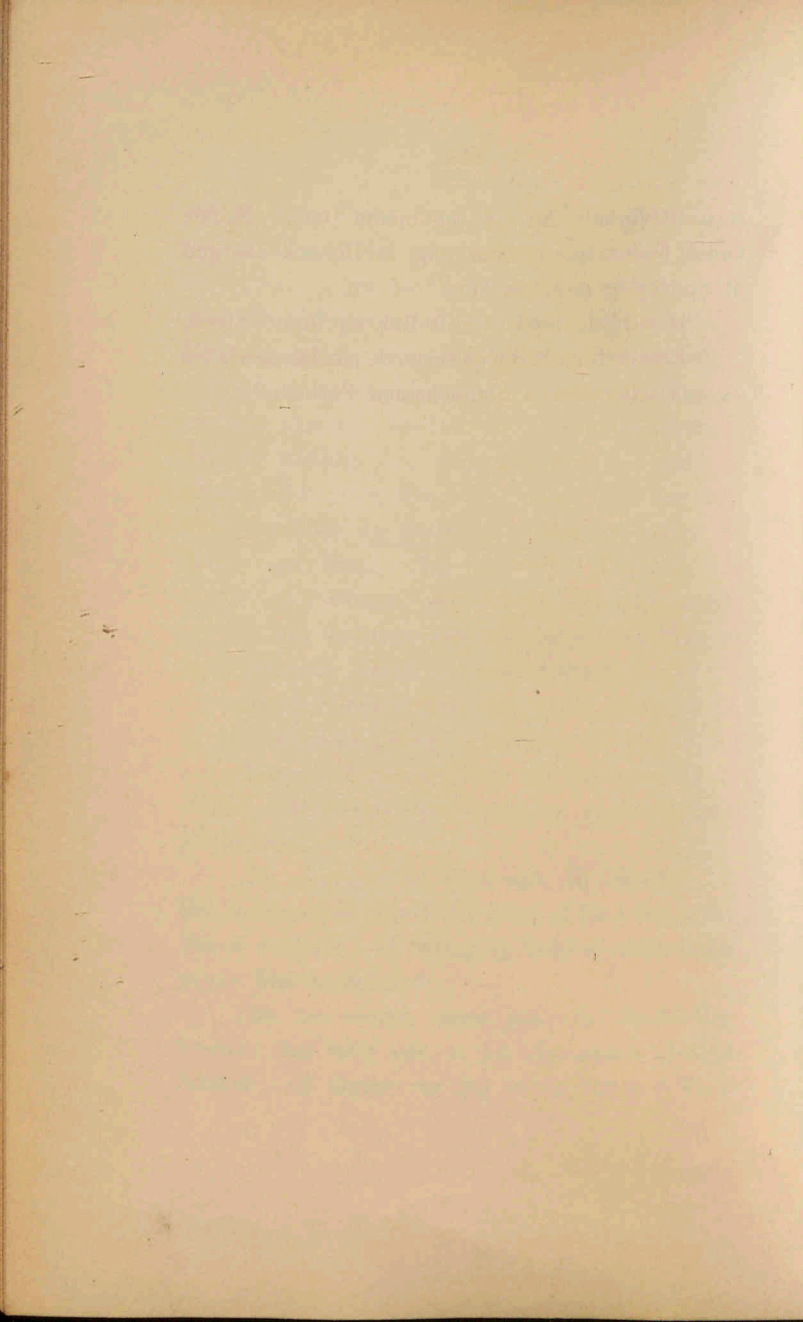
„De glemmer vist Dem selv, Hr. Hansted . . . Det forekommer mig i det hele, at De i den sidste Tid er begyndt i en beklagelig Grad at miste Deres gamle Elskværdighed.“

„De har vistnok ogsaa paa dette Punkt Ret, Frøken! Jeg føler selv, at jeg ikke passer til dette Selskab, og derfor var jeg netop ogsaa i Færd

med at forlade det, da jeg mødte Dem. Skulde Deres Fader spørge efter mig, er De nok saa god at undskylde mig hos ham.“

Han hilste med et stift Buk og forlod Stuen.

Frøken Ragnhild blev staaende paa Dørtærskelen og saa' efter ham i himmelfalden Forbavselse.

TREDIE BOG

THE BOSTON

I.

En Søndag Eftermiddag i Maj var Forsamlingshuset i Skibberup fuldt af en stor Skare Mennesker, paa hvis spændt forventningsfulde Ansigter man kunde læse, at der forestod noget usædvanligt. Det var i Virkeligheden ogsaa en Mærkedag i Skibberup Bys Historie. Den Taler, der i Dag ventedes, var ingen ringere end Provst Tønnesens Kapellan, Hr. Pastor Hansted.

Hver Plads i den langstrakte, halvmørke Sal — en forhenværende Lade — var optaget, og i de aabent staaende Vinduer hang Klynger af Karle og Knøse, der med deres Kroppe spærrede det halve Dagslys ude. Overalt lød en livlig Summen af glade og højrøstede Stemmer. Man mærkede straks, at det ikke var en Forsamling Vejlbys Bønder, man havde for sig; thi skønt Afstanden mellem Vejlbys og Skibberup ikke var større end en god halv Mil, var de to Tvillingbyers Beboere

saa forskellige, som om de ikke tilhørte samme Landsdel.

Dette Forhold beroede ikke paa nogen Tilfældighed men skyldtes Byernes uensartede Beliggenhed og de forskellige Livsvilkaar, Beboerne i Tidens Løb havde været underkastede. Mens de sagtmødige Vejlbj-Bønder fra Arilds Tid udelukkende havde beskæftiget sig med at pløje og høste deres store Agre, var Skibberup oprindelig — og til Dels endnu — en Fiskerby, hvis Beboere delvis ernærede sig af Havet. Endnu for et Par Menneskealdere siden betragtede Skibberupperne Dyrkningen af deres Jord som en Biting, der helst overlodes Kvinderne, medens Mændene plaskede omkring i nære og fjerne Fjorde og gjorde Landgang rundt om paa Kysterne for at afhænde deres Fangst.

Mange Fortællinger var endnu bevarede om disse gamle Skibberupperes stundom temmelig lystige Æventyr til Lands og til Vands. En enkelt havde Historien endog optegnet blandt Landets Krigsbedrifter:

En Nat i Aarhundredets Begyndelse, under den engelske Krig, roede fire Brødre hjem fra et muntert Svirelag hos nogle Venner inde i en af Nabofjordene. Udenfor Fjordmundingen fik de —

trods en tæt Taage — Øje paa en engelsk Kaper, der drev for smaa Sejl et Stykke fra Kysten, med en Prise paa Slæb. I deres overgivne Stemning blev de enig om at styre op imod den fremmede Røver og spille den et Puds. Mens to af Brødrene ladede hver en gammel Flintebøsse, roede de andre lydløst lige ind paa Livet af Engelskmanden, hvorefter de pludseligt alle gav sig til at udstøde høje Kampskrig, idet de to bevæbnede affyrede en Salve af løst Krudt op i Luften. Ombord paa Kaperen, hvor alle — undtagen en Rorgænger — laa i tryk (og næppe ganske ædru) Søvn, fremkaldte Knaldet af Skuddene den største Forvirring. Alle Mand kom i Hast paa Dækket; og da de i første Øjeblik paa Grund af Mørket og Taagen intet kunde se, og da Brødrene blev ved at skyde og skrige, troede de sig i Forskrækkelsen overrumplede af en dansk Krydser, højste ilsomt alle Sejl, kappede Slæbetovet til Prisen og stod til Havs. De forbavsede Spasmagere bordede straks det efterladte Bytte og førte det den næste Dag triumferende til nærmeste Havn.

Denne raske Bedrift gjorde i hine Dage Skibberups Navn kendt over hele Landet. De fire Brødre modtog som Belønning hver fem og tyve Daler af Kronens Kasse, mens en Officer, der nogle

Dage efter Begivenheden ankom til Stedet for at optage Rapport over det skete, blev benaadet med en personlig Tak af Majestæten og udnævnt til Kommandør.

... I den ene Ende af Salen stod en simpel Talerstol, bag hvilken den gamle Ladelænges raa Lervæg var dækket af et Dannebrogssflag, der var ophængt saaledes, at det hvide Kors tegnede sig oprejst i den røde Dug. Bænkerækkerne foran Talerstolen var saa godt som udelukkende optaget af Kvinder, mens Mændene havde Plads i den nederste Ende af Salen og langs med Væggene til bægge Sider.

En særlig Opmærksomhed i Forsamlingen vakte Else Anders Jørgen og hendes Datter Hansine, der havde taget Sæde paa en af de midterste Bænkerækker. Else Anders Jørgens fyldige Skikkelse med de lyse, udhævede Øjne, det staaugraa Haar og den store Gyldenstykkets-Hue, hvorfra to brede, røde Silkebaand hang ned til den ene Side, vilde have tiltrukket sig Opmærksomhed i enhver Forsamling; men en særlig Grund til den Opsigt, hun i Dag vakte, var den almindelig kendte Omstændighed, at det var i hendes Hjem, Kapellanen og Væver Hansen havde haft de Sammenkomster, der dannede Indledningen til denne Dags store Begivenhed.

Paa en Maade mente man endog at skyldte Else Sagens lykkelige Tilendebringelse. Da hun nemlig ikke havde været til Stede ved Kapellanens og Væver Hansens første Sammentræf i hendes Hus, og da hun ved Hjemkomsten hørte om dets uheldige Udfald, havde hun taget den Beslutning paa egen Haand at opsøge Hr. Hansted, for hvem hun — trods alt — havde bevaret en usvækket Hengivenhed, siden de første Gang mødtes ved Datterens Sygeseng. Straks den paafølgende Søndag gik hun efter Gudstjenesten hen til ham udenfor Kirken og bad ham om endnu samme Aften at forny sit Besøg hos hende „for at træffe gode Venner, der meget ønskede at tale med ham“. Hr. Hansted havde straks og med Glæde modtaget hendes Indbydelse; og da hun i Forvejen havde sikret sig Væver Hansens og et Par andre af Byens ledende Mænds Nærværelse, kom det saaledes endelig til en alvorlig Menings-Udveksling mellem Kapellanen og Menigheden.

I Anledning af disse Hr. Hansteds gentagne Besøg i Anders Jørgens Hus, men især paa Grund af den Opmærksomhed, han siden saa tydeligt havde vist Else og hendes Datter, idet han hver Søndag havde opsøgt dem udenfor Kirken og fulgt dem et Stykke paa Vej mod Hjemmet ... havde

Hansines Veninder ofte drillet hende med Kapellanen, til hvem hun efter deres Paastand længe skulde have baaret en hemmelig Kærlighed. Rigtignok protesterede hun selv ivrigt mod Beskyldningen, og det saa' ud, som om det var for yderligere at bevise sin Uskyld, at hun netop i Dag — i Modsætning til de fleste andre af Forsamlingens unge Piger — havde iført sig en ganske tarvelig, mørkegrøn Hvergarnskjole uden mindste Pynt eller Besætning.

Alligevel saa' hun godt ud; — det var ikke for ingenting, at man regnede hende blandt Byens smukke Piger, skønt der herskede et lille Misforhold mellem den øverste Del af Ansigtet med de mørke, sammengroede Bryn over de dybtliggende, alvorlige Øjne og Underansigtets barnligt uudviklede Form. Hun sad med sin sædvanlige, næsten unaturligt strunke Holdning, der gav hendes lille sluttede Skikkelse et Præg af Selvsikkerhed og Kraft, og hun hverken deltog i eller paahørte den livlige Snak, der førtes mellem Kvinderne i hendes Nærhed.

Denne Mangel paa Deltagelse for, hvad der foregik omkring hende, var imidlertid saa gammel hos hende, at den ikke længer vakte nogens Forundring. Allerede mens hun var Barn, havde man moret sig over den pudsige mutte Mine, hvormed

hun besvarede enhver — venlig eller uvenlig — Tilnærmelse af Fremmede. Men især var hendes Indesluttethed bleven paafaldende, efter at hun for et Par Aar siden havde været Elev paa en Højskole og som saadan deltaget i et „Vennemøde“ inde i København, hvor blandt andre selve den gamle Grundtvig havde talt — for sidste Gang. Siden den Tid saas hun ikke ofte udenfor sin Faders Hus og Mark; og navnlig holdt hun sig ganske borte fra de undertiden temmelig frie Forlystelser, hvormed Byens Ungdom fordrev Fritimerne om Søndagen og i de lyse Sommeraftener. Derimod hørte man hende bestandig gaa og synge ved sit Arbejde i Stald og i Køkken, eller naar hun gik med Malkeaaget den lange Vej op over Markerne.

Blandt Byens Folk morede man sig undertiden lidt over hende, men fæstede sig iøvrigt ikke synderligt ved disse Egenheder. Hun var jo endnu halvt et Barn, kun nitten Aar, og desuden kendte man godt dette aparte Væsen fra andre af Egnens unge Piger, der havde været paa Højskole. Man vidste, at der altid skulde hengaa nogen Tid, inden de Unge igen fandt sig tilrette i de jævne, dagligdags Bondevaner.

. . . Imidlertid var Klokken bleven fem, og Kapellanen havde endnu ikke indfundet sig. Blandt

den Flok Mænd, der med Væver Hansen i Spidsen havde samlet sig henne ved Indgangsdøren for at modtage ham, begyndte der at spores nogen Ængstelse. Man vidste, at der i den sidste Tid havde hersket et meget spændt Forhold mellem Provst Tønnesen og Kapellanen, efter at dennes Omgang med Væver Hansen og andre bekendte Skibberuppere var bleven Provsten bekendt. Og nu ængstedes man for, at Tønnesen — trods alle Forsigtighedsforanstaltninger — ogsaa skulde have faaet Nys om denne Sammenkomst og i sidste Øjeblik ligefrem have forbudt Hr. Hansted at give Møde.

Navnlig røbede Væverens blege Ansigt med de rødrandede Øjne en heftig Beklemmelse. Han vidste, hvad der stod paa Spil for ham, om Kapellanen i Dag svigtede ham; . . . men han vidste ogsaa, hvilken krigerisk Allarm det vilde vække, naar det Dagen efter blev bekendt i hele Egnen, at Provstens egen Medhjælper havde været Foredragsholder i hans Forsamlingshus.

II.

Endelig saas en ensom Skikkelse oppe paa Strandbakkerne. Det var Emanuel. Han bar en lys Sommerfrakke over den ene Arm og gik med hastige Skridt ned imod Byen. Da han fik Øje paa den ventende Skare udenfor Forsamlingshuset, fremskyndede han yderligere sin Gang, og et Par Minutter efter stod han ved Indgangsdøren.

Hans Ansigt var — trods Varmen og den hurtige Marsch — ualmindeligt blegt og røbede en nervøs Ophidselse, der gav det et ganske fremmed Udseende. Med tavse Haandtryk hilste han aandsfraværende paa Væver Hansen og et Par andre af de omkringstaaende Mænd, hvorpaa han straks traadte ind i Salen.

Her forstummede øjeblikkelig al Samtale, og rundt om langs Væggene strakte man Hals for at komme til at se. Med sine lange, abeagtige Arme banede Væver Hansen ham Vej gennem Mængden og førte ham op til den øverste Ende af Salen, hvor han bød ham Sæde paa Hæderspladsen, en Kurvestol med hullet Sæde.

Efter at der her var vekslet et Par Ord imellem dem, besteg Væveren Talerstolen og trak en Sangbog frem af sin Baglomme. Med Bogen

mellem Hænderne blev han et Øjeblik staaende ganske tavs, kneb det ene Øje til og lod det andet glide rundt over Forsamlingen, mens der i hans Ansigt langsomt bredte sig et lunt triumferende, Provst Tønnesen helliget Smil, der blev besvaret med en forstaaende Munterhed af Mandfolkene henne ved Vinduerne og i den nederste Ende af Salen.

Endelig sagde han med sin uskyldigt lydende Stemme:

„Ja, saa skulde vi vel ha'e en Sang at begynde med, go'e Venner! Hr. Pastor Hansted har ikke noget særligt Ønske i den Henseende, saa vi kan vælge, hvad vi selv synes. Hvad skal vi saa syng'?"

Der blev fra Forsamlingen raabt paa forskellige Sange. Tilsidst blev man enig om „Frem, Bondemand, frem!“

„Ja, la' vos syng' den,“ sagde Væveren med et betydningsfuldt Smil. „Det er en Sang, der passer vos!“

Han gav selv med skingrende Fistel Tonen an, og straks brød Stemmerne øredøvende frem fra alle Sider. Det var ikke Sang. Det var en vild, begejstret Skrigen, en Beruselse i egen Lungekraft, der truede med at sprænge Væggene.

Emanuel havde anbragt sig i Kurvestolen, hvor han sad foroverbøjet, med korslagte Ben, og ofte

strøg sig uroligt med Haanden gennem Haaret. Han deltog ikke i Sangen og følte sig i det hele ikke rigtig vel til Mode. Den skumle, mørke Sal, de mange frittende Blikke, Væver Hansens prosaiske Indledningsord og denne larmende, uharmoniske Sang havde i Øjeblikket bragt ham ud af Stemning.

Desuden pintes han af Samvittighedsskrupler, fordi han — paa Grund af et uberegneligt Uheld — ikke havde faaet Lejlighed til at meddele Provst Tønnesen, at han agtede at tale her i Dag. Med Vilje havde han opsat indtil det sidste Øjeblik at give Provsten nogen Meddelelse herom, ligesom han havde bedet Væver Hansen ikke offentlig at bekendtgøre Mødets Afholdelse, for at ikke Tønnesen skulde faa Tid til at udvirke et lovformeligt Forbud mod hans Deltagelse. Men da han, kort før han forlod Præstegaarden i den nævnte Hensigt havde opsøgt Provsten, var denne tilfældigvis en halv Time i Forvejen taget bort for at besøge en af Nabopræsterne.

Under disse Forhold havde han fundet det rigtigst i det mindste at bringe sin Meddelelse til Frøken Ragnhild, med hvem han efter Sammenstødet ved Præstegaardens Aftenselskab atter havde forliget sig, skønt den gamle Fortrolighed ingenlunde havde ladet sig genoprette. Frøken Ragnhild havde vist langt mindre Forundring, end Emanuel

havde tænkt sig. Hun havde gennem Præstegaardens gamle Pige hørt et og andet om, hvad man rundt i Sognet fortalte om Kapellanen; og desuden havde forskellige af hans egne Udtalelser i den sidste Tid ladet hende ane, hvad der forestod.

Men blev ikke Frøken Ragnhild forbavset, blev til Gengæld Emanuel det selv — paa Grund af den ualmindelig bestemte Maade, hvorpaa Frøkenen i Dag tog Bladet fra Munden overfor ham og paa det alvorligste fraraadede ham det paatænkte Skridt.

„De er dog med al Deres Forsagthed et underlig letsindigt Menneske,“ havde hun sagt. „Dér styrter De Dem blindthen ud i noget, som De slet ikke véd, hvad er — blot fordi De ikke føler Dem tilfreds i de Forhold, hvori De for Øjeblikket befinder Dem. Det er vistnok ganske taabeligt af mig at ville forsøge paa at bringe Dem til Fornuft. Jeg véd jo, hvordan De er, naar De en Gang har sat Dem noget i Hovedet. Men jeg vil alligevel ikke lade være med at bede Dem alvorligt betænke, Hr. Hansted, hvilke Følger et saadant Skridt kan faa for Dem ... og for os. Naar De véd — og det véd De — paa hvilken Maade denne Væver Hansen og hans Eftersnakkere har optraadt overfor Fader, skulde man for Resten synes, at det maatte være overflødigt at gøre opmærksom paa, hvor

mildest talt mærkelig . . . ja rent ud upassende enhver Tilnærmelse til disse Folk maa forekomme . . . og i Virkeligheden ogsaa er.“

Uden at give ham Tid til at svare havde hun dermed vendt sig fra ham og forladt Stuen.

Disse Ord og navnlig Tonen, hvori de udtaltes, havde bortblæst de sidste Skæl fra Emanuels Øjne. Han havde vel ingenlunde været blind for, hvad hans Optræden i Forsamlingshuset vilde kunne drage efter sig i Præstegaarden, og navnlig var han fuldt forberedt paa, at hans Dage som Provst Tønnesens Kapellan herefter var talte. Men han havde dog troet, at man i hvert Fald vilde respektere hans alvorlige Overbevisning — ja han havde end ikke helt kunnet slippe et lille Haab om, at Stormen kunde ende med et mindeligt Forlig. Nu forstod han, at ethvert Forsøg paa at komme til Forstaaelse med hinanden vilde være frugtesløst; at han herefter saavel i Præstegaarden som af alle andre „rettroende“ baade her og andet Steds vilde blive betragtet som en Forræder, for hvem der ikke skulde være Naade.

Derfor var det ham nu dobbelt pinligt, at han overfor Provsten var kommen til at fortie sin Beslutning paa en Maade, der kunde tage sig ud som Fejghed. Foruden at gøre ham mere klart-seende, havde dette fornyede Sammenstød med

Frøken Ragnhild vakt hos ham den Selvfølelse og Kampiver, som han — trods alt — indtil det sidste havde manglet. Nu følte han kun Længsel efter for Alvor at bryde med sin Fortid og gøre sig fri. Selv i dette Øjeblik, da den mørke Sals Uhygge og Forsamlingens ringe Højtidelighed havde bragt ham ud af Stemning, brændte han af Utaalmodighed efter at komme til en Afgørelse, efter at kaste Broen af bag sig og foretage det Skridt, der vilde bringe hans Forhold ud over enhver Tvedydighed.

Saasnart Sangen var til Ende, rejste han sig og besteg Talerstolen.

III.

Han havde med Vilje ikke udarbejdet sit Foredrag i Forvejen. Han vilde en Gang forsøge at stole paa Nuets Indskydelser og lade Ordene falde, som Hjærtet hvert Øjeblik tilhviskede ham dem — for derved at tvinge sig bort fra den altfor stive, kunstlede Fremstillingsform, som han efter gammel Mønster havde vænnet sig til i sine omhyggeligt nedskrevne Prækener.

Alligevel mødte han ingenlunde uforberedt. Det Emne, han havde valgt at tale om, havde tværtimod i den sidste Tid daglig og paa en særegen Maade beskæftiget ham. Han vilde nemlig følge den Anvisning, Væver Hansen havde givet ham i deres allerførste Samtale, og tale om sig selv. Han vilde forsøge i store Rids at tegne et Billede af et Hovedstadsbarns Liv under Opvæksten og gøre Rede for de Indtryk, et saadant Barn var underkastet, for derigennem at lade ane de Livsvilkaar og Paavirkninger, der havde været bestemmende for hans egen Udvikling og tilsidst ført ham til den Skillevej, hvor han nu stod.

Han begyndte med at fortælle en lille Historie. Det var Fortællingen om den unge Prinsesse, der en Dag af en Bejler fik en smuk Blomst forærende og straks blev meget henrykt over den og vilde fæste den til sit Bryst. Men da hun derved opdagede, at Blomsten ikke var nogen kunstig Efterligning af Naturen, dannet af Silkestof eller farvede Fjer, men en ægte, levende Rose, kastede hun den fornærmet fra sig og bød sin Kammerpige øjeblikkeligt at feje den ækle Bondeblomst væk.

Denne Fortælling — sagde han — syntes ham, anvendt paa vore Dage, at indeholde en dyb og sørgelig Sandhed. Det var nemlig i vor Tid ikke

alene unge forvænte Prinsesser, der saaledes haanligt kastede Vrag paa Livets levende Blomster . . . nej, hele den saakaldte moderne Kultur, saaledes som den fremvoksede i de store Byer, var en bevidst Stræben efter at forfalske Guds jordiske Gaver, et hovmodigt Forsøg paa at omdanne eller — som det hed — „udvikle og forbedre“ Guds Værk her paa Jorden og skabe en Verdensorden efter Menneskenes egen fattige Forstand. Man behøvede blot at kigge ind i en hvilken som helst af vore større Købstæder, eller behøvede blot at tænke paa, hvorledes Folk i de store Verdensbyer klumpede sig sammen i hundred tusindvis som i et nyt Babelstaarn og med Kulstøv og høje Huse og Dampskorstene lukkede Vorherres Sol og Luft ude . . . og man havde straks en Fornemmelse af den Naturstridighed, hvormed hele dette Samfund var opbygget. Eller saa' man paa Menneskene, paa disse altid pyntede Damer, der ved alle Slags kunstige Maskiner — Korsetter, Krinoliner eller hvad nu alt det Stads hed — „forskønnede“ deres Udseende; saa' man paa disse unge og gamle Herrer, der uglede sig ud efter sidste Parisermode og ved Hjælp af Pomader, Voks og varme Jærn berøvede deres Haar og Skæg ethvert naturligt Fald . . . i

stort som i smaat mærkede man dette triumferende Oprør mod alle Naturens Love.

Eller gik man fra Gaden ind i Husene, søgte man disse Folk ved deres Beskæftigelse, i deres Adspredelser, i deres Glæder og Sorger ... overalt fornam man, hvorledes Nutidens Civilisation, idet den havde løsrevet Menneskene fra Livets evig unge Moderskød, Naturen, havde fordømt dem til en Skinverden og en Skintilværelse, som tilsidst endog forekom dem at være den eneste sande og fornuftige. Den trætte Arbejder, der om Aftenen søgte til Brændevinsboden for ved Glasset at fremkalde et Øjeblik kunstig Livsglæde; de unge Damer, der i Skumringen satte sig til Klaveret for ved Hjælp af Toner at fremtrylle Maaneskinsstemninger, Bølgebrus og Lærketriller inden fire Vægge; alle de Mennesker, der inde i Teatrenes kvælende Varme og forpestede Luft fældede Taarer over nogle betalte Gøglere, der mellem malede Lærreder fremhyklede menneskelige Sorger og Lidenskaber; „Kunstelskeren“, der bedst nød Synet af den oprørte Sø eller den blomstrende Eng, naar han havde den hængende i Glas og Ramme paa sin Væg ... var alle disse ikke ganske som Prinsessen, der foretrak den farvede Fjer for den levende, duftende Rose?

„Og dog“ — fortsatte han — „dette er endda kun den mindre væsentlige, ydre Side af Sagen. Ser vi dybere i de moderne Forhold, søger vi det indre Liv bag denne grimme Maske . . . hvad ser vi da? Vi ser Menneskeheden delt ved en uhyre Kløft, der skiller — ikke de gode fra de onde, de ærlige fra de uærlige, Guds Børn fra Syndens Trælle, — nej, men de rige fra de fattige, de nydende fra de ydende og lidende. Paa den ene Side møder vi den store Hob i Arbejde og Armod; paa den anden Side en udvalgt Kreds i Lediggang og Overflod. Hist raader Kulde, Mørke og Van-kundighed; her Lys, Pragt og aandelig Overmæt-telse. Saaledes har vore Dages Kultur gennemført Kristi Lov om Broderskabet mellem Menneskene! Saaledes har den opfyldt det store Bud om Kærlig-heden til Næsten! Og jo højere Kulturen stiger i et Samfund, des forfærdeligere breder Kløften sig, des frygteligere raaber Jammeren hist, des frækkere tumler Letfærdigheden sig her . . . indtil vi i de store Millionbyer, de saakaldte Kulturcentrer, ser det hele Samfund i vild moralsk Opløsningstilstand og hører Stemmerne fra bægge Sider smelte sammen til et enkelt, enstonigt Raab: den døendes Skrig efter Luft!“

Han havde hurtigt talt sig varm. Han mær-

kede godt, at han noget hovedkulds havde styrtet sig ind i en Tankegang, der snarere skulde være fremkommen som Resultatet af hans Paavisninger. Men han havde en Trang til straks at gøre sit Standpunkt klart for sine Tilhørere, et Begær efter uforbeholdent at bekende det Livssyn, der under de sidste Maaneders Ensomhed og Selvfordybelse havde rodfæstet sig hos ham. Da han først kom ind paa sit gamle Stridsæmne, var det, som om en Storm greb fat i hans Tanker; Ordene løftede sig fra hans Læber med en Flugt og Varme, der var ham selv helt overraskende.

Han følte godt, at det var Brodden i Frøken Ragnhilds Ord, der endnu stak ham i Hjertet og holdt hans Lidenskab i Aande, — at det var hendes aabenlyse Udfordring, der fremtvang dette utilslørede Svar. Dertil kom endnu den højtidelige Stilhed omkring ham, disse lange Rækker af spændt lyttende Hoveder, der strakte sig helt ind i den fjerne Baggrunds Mørke. Her fornam han ikke — som i Kirken — noget Kulde-Svælg mellem sig og sine Tilhørere. For første Gang følte han den Beruselse, der ligger i at mærke Hundreders Tanker fængslede af ens Ords Magt, Hundreders Blikke hængende ved ens Læber.

Han slog ind i en noget lettere Tone, idet

han gik over til en mere indgaaende Omtale af Livet i et velstaaende Hovedstadshjem.

Først søgte han at give en Forestilling om den oprivende Uro, som fra Gaden, fra Forretningslivet, fra Kafé- og Selskabstummelen trængte ind ogsaa i Hjemmene. Han omtalte det flagrende Visitliv, den evige Jagt efter Nydelse, og den alt opslugende Selskabelighed. Mens hans Tilhøreres Øjne bestandig blev større og rundere — som Børns, naar der fortælles Æventyr — gav han en halvt humoristisk Skildring af en elegant moderne Selskabssalon, beskrev dens straalende Lysekroner, dens forgyldte Spejle, dens Plantedekorationer og persiske Draperier; fortalte dernæst om de tre Timer lange Maaltider ved Borde, der bugnede af Sølv, Krystal, Blomster og Frugter . . . Maaltider med indtil en halv Snes forskellige Vine og ti-tolv Retter Mad, hvis franske Navne fandtes trykte med Guldbogstaver paa dobbeltføjede Kort „ligesom de ti Bud paa Mose Tavler“. Ogsaa Selskabernes Damer, og da navnlig deres Toiletter, skænkede han en udførlig Omtale. Med en Sagkundskab, som kun faa vilde have tiltænkt ham, gav han et helt Maleri af en Dame i Selskabsdragt, beskrev hendes langslæbende Silkekjole med Brokade af Guld og Sølv, hendes hvide Strudsfijsvifte,

hendes essensduftende Handsker — „saa lange som Strømpeskafter“ — hendes Kniplinger, Amethyster, Diamanter — „alt undertiden til Værdier, hvoraf en Arbejderfamilie kunde leve sorgfrit i flere Aar.“

Dernæst omtalte han Gæsternes Samtaler, den „Konversation“, hvori den selskabelige Underholdning mellem Mænd og Kvinder hovedsagelig bestod. Den, der havde Evne til paa en flot og spøgende Maade at kaste Bold med alt mellem Himmel og Jord, sagdes at have Konversations-talent, og alene efter dette bedømtes Menneskenes Værd i den selskabelige Verden. At tale alvorligt om alvorlige Emner, at drøfte Menneskenes inderligste Længsler og dybeste Tanker betragtedes som ikke passende og kaldtes Seminarisme. Ligeledes stred det mod god Tone at tale om sine egne Livsformaal, om sine Planer og Forhaabninger, hvorimod det blev meget paaskønnet at snakke om alskens Bynyt og Døgnsladder, om Kunst, Damepynt og Teater.

„I denne Feberluft, i denne fortærende Hvileløshed“ — fortsatte han — „vokser da Ungdommen op. Mellem denne Letfærdighed, dette Hovmod, dette Pjank og Hykleri modtager den de første dybe Indtryk, der er af en saa afgørende Betydning for det

fremtidige Menneſkeliv. Allerede ſom ganske ſmaa indføres nemlig Børnene i Selskabslivets Tummel og Pral, — ſerveres efter Bordet ſom en Slags Deſſert, pyntede ſom Kranſekage-Engle, med ſtivede Skørter og arrangerede Lokker. Det gælder jo om i Tide at faa de unge vænnet til Uniformen og opøvet i Disciplinen. Der er ſaa uendelig meget, der ſkal kues, klippes, knækkes, ſlibes og poleres, før et fra Guds Værkſted udgaaet Barn kan blive et præſentabelt Salonmenneske. Endnu før man har lært Børnene at bede Fadervor, oplærer man dem da ſamvittighedsfuldt i de ſelskabelige Vedtægter ſom i en Katekismuſlærdom . . . lærer dem, hvorledes Samfundet fordrer, at de ſkal bukke, neje, ſpiſe, ſmile, pudſe Næſe o. ſ. v.; og Skolen gaar her Haand i Haand med Hjemmene. . . . Det er Modejournalen, der er bleven dette Samfunds Bibel. Det er den ſelskabelige Vedtægt, der er dets højeste Morallov. Kan man da undre ſig over Reſultaterne? Se paa Damerne, der træder ind i Balsalen i nedringede Dragter, ſom vilde faa enhver ſædelig Landſbypige til at forgaa af Skam . . . og det blot, fordi Øjeblikkets Mode af en Dame fordrer en ſaadan utugtig Blottelſe. Det er den opvokſende Slægts Mødre, Søſtre, ja Tanter og Bedſtemødre, der danser dér halv-

nøgne i fremmede Mænds Arme. I Sandhed et godt Eksempel! Saa vidt er det jo nemlig kommet, at der i vore Dage er Moder ogsaa for Hjærtets Følelser — ganske som for Hatte og Støvler! Kyskhedens Fordringer, Blufærdighedens Krav stilles ikke længer af Stemmer i Menneskenes eget Bryst men foreskrives for Sæsonen af Skrædderlavet i Paris! ... Eller se paa de opvoksende Mænd, paa disse Ynglinge, hvis Fremtidsbestemmelse det er at være det store Folks Lærere, Ledere og Dommere! Inden de har naaet Tyveaarsalderen, har de fleste af dem opgivet enhver højere og ædlere Stræben og kastet enhver Tro paa Livets sande, bærende Magter overbord. De har jo lært, at Samfundet kun fordrer af dem et ulasteligt Ydre, en korrekt Optræden, et forbindtligt Smil; at et stivet Skjortebryst er det Skjold, der gør dem usaarlige i Livets Strid; at et vel friseret Haar, smukke Klæder og en snoet Knebelsbart — det er de Midler, der fortrinsvis behøves for at sikre sig en smuk og lysende Fremtid! En „haabefuld Yngling“ — det vil sige den, der viser sig lærvilligst i Samfundets Hykleri, medens „Familiens Sorg“ er Navnet paa den, hvis hele Natur oprøres mod denne Samfundsorden, og som med Hænder og

Fødder værger sig mod den Gift, som Hjem og Skole daglig drypper ham i Øje og Øre.“ — — —

Han holdt inde. Han mærkede, at de bitre Minder fra hans Hjem havde taget Magten over hans Tanker, og han vilde standse et Øjeblik for at tvinge sig til Rolighed.

Men da han i dette Øjemed tog til sit Ur, opdagede han til sin Forfærdelse, at Tiden var løbet ganske fra ham. Han havde allerede talt i over fem Kvarter.

„Ja, saa maa jeg nok holde op,“ sagde han med et undskyldende Smil; og skønt man fra alle Sider af Forsamlingen livligt protesterede og bad ham at fortsætte, besluttede han sig til at bryde af.

„Nej, jeg tror, det er bedst, jeg stopper her ... jeg kan dog ikke i Dag blive færdig med alt, hvad jeg gjerne vilde sige. Men kan vi blive enige om en anden Søndag at samles her igen, kan vi jo til den Tid fortsætte.“

„Ja—ja,“ raabtes der fra hele Forsamlingen.

„Ja, send kun Bud efter mig; jeg skal altid være til Tjeneste. — Men inden jeg i Dag slutter, maa jeg dog endnu tilføje et Par personlige Bemærkninger. Naar man — som jeg — er udgaaet fra de Forhold, jeg her har søgt at gøre jer

fortrolige med, saa føler man en usigelig Taknemmelighed imod dem, der i Ungdomsaarene stod ved ens Side og holdt Øjet aabent for det Lys, der fører ud af alt Mørke, og pegede mod den Vej, der rækker over alle Afgrunde. Denne Vej har jeg fulgt, og saaledes er jeg kommen til jer. Hvad Gærning jeg kan udrette imellem jer, véd endnu kun Gud. Men jeg føler Trang til at udtale for jer, at hvorledes end min Stilling her i Sognet fremtidig vil blive — og mulig vil der ske en Forandring i den fra denne Dag — saa har jeg en sikker Tro paa, at naar vi først tilfulde lærer at kende og forstaa hinanden, vil vort Samliv ogsaa nok blive til Lykke og Velsignelse. Kan disse Timer bidrage dertil, er min Hensigt med dem naaet.“

Han gjorde en let Bøjning og steg ned af Talerstolen.

IV.

Der gik et Sus af Klæder og tilbageholdt Aandedræt gennem Salen, da han sluttede. Man var betaget af Glæde og Overraskelse. Et saadant

Frisprog havde ikke selv de forhaabningsfuldeste turdet vente! Men Antydningerne i Kapellanens sidste Ord kastede tillige en ubestemmelig Alvor over Sindene. Man havde ikke før tænkt paa, at dette Møde maaske kunde faa langtrækkende Følger.

Alle saa' hen paa Væver Hansen, der ogsaa endelig rejste sin lange, leddeløse Skikkelse fra en Bænkeende i forreste Række og langsomt steg op paa Talerstolen. Med paafaldende faa og tørre Ord tolkede han Forsamlingens Tak for „det belærende Foredrag“; hvorpaa han — efter disse Møders Skik — spurgte Tilhørerne, om nogen ønskede at knytte Bemærkninger til den holdte Tale ... „at sige, dersom Hr. Pastoren da ikke har noget derimod,“ tilføjede han, idet han smilende vendte sig mod Emanuel, der tavs rystede paa Hovedet.

„Ja, saa er Ordet frit,“ sagde han med en Haandbevægelse ud over Forsamlingen og krøb atter ned.

I samme Nu skød en Skikkelse op fra en af de midterste Bænke — et lille hæsligt, fattigt klædt Fruentimmer, hvis Tilsynekomst straks vakte almindelig Uro i Salen. Nogle begyndte endog at hysse og raabe, at hun skulde sætte sig. Men Konen var øjensynlig vant baade til at optræde

offentlig og til at møde Modstand ved sin Optræden. Uden i mindste Maade at agte paa Tilraabene blottede hun et Par frygtelige, ganske tandløse Gummer og begyndte med en næsten uhorlig Stemme, der lød som Kattemjav i en Pose, og med mange stødvise Fagter af sin kloformede Haand at fremsætte en lang Række Spørgsmaal til Kapellanen, hvem hun haardnakket titulerede „den sidste ærede Taler“.

Alt det, Kapellanen havde sagt her i Dag — begyndte hun — kunde maaske være meget smukt og rigtigt. Men hun vilde gerne spørge den sidste ærede Taler, hvad han mente om Skatte-loven og den nye Skoleordning. Hun vilde ogsaa gerne spørge, hvordan den ærede Taler stillede sig til Indførelsen af det nye Salmebogstillæg, og om han syntes, at det var rigtigt, naar en Mand, der selv havde fjorten Køer, ikke vilde unde sin Husmand en Smule Græsning i en Vejgrøft. Saa vilde hun ogsaa nok vide den sidste ærede Talers Mening om Fordømmelseslæren, om Fredssagen og Alderdomsforsørgelsen . . .

Uroen i Forsamlingen steg. Alles Øjne vendte sig atter mod Væveren, der imidlertid syntes ganske optaget af at betragte noget mærkeligt under sine Støvlesaal. Først da Hysningen blev saa

almindelig, at den ganske overdøvede den talendes Røst, saa' han ligesom overrasket op, smilte derpaa bredt og rejste sig.

„Hør nu, bitte Maren Smeds — skal vi ikke gemme alt det dér til en anden Gang. Jeg tykkes, at vi skulde nu ikke spolere det skønne Indtryk af Hr. Pastorens Tale ved for megen Snak bagefter.“

„Hør! Hør!“ lød det fra alle Sider.

Væveren, der syntes at ville have tilføjet noget, standsede pludseligt og satte sig. Samtidigt blev Maren Smeds af et halvt Dusin Hænder trukket bagfra i Kjoleskørtet, saa hun sank ned paa Bænken med et Bump som af en Trædukke.

Emanuel, der havde rejst sig og med uforstaaende Miner betragtet baade den talende og de hyssende, fik af en nærstaaende tilhvisket et Par forklarende Ord, hvorefter han beroliget nikkede og satte sig igen.

Men nu blev der Røre henne i Baggrunden. En Mand traadte rask op paa den bageste Bæk og bad med høj Røst om Ordet.

Det var den store, sværtbeskæggede Vikingeskikkelse, som Emanuel et Par Gange før havde mødt paa sin Vej — første Gang som Ordfører for Snekasterne hin Vinteraften paa Slædefarten her til Skibberup.

Med en Stemme, der gjaldede i Hallen som en Lur, sagde han:

„Maa ogsaa jeg faa Lov til at sige Hr. Pastor Hansted Tak for, hvad vi har hørt af ham i Dag . . . men mest dog for, at han er her til Stede. Jeg tror, at vi nu alle kan sige, at vi har fundet den Mand, som vi har længtes efter, og at vi ikke tog fejl i at glæde os, da vi hørte, hvem det var, der skulde blive vores Kap'lan her i Sognet. Kanske vi ikke har været saadan rigtig klar over det før, — og saa vil jeg bare sige, at det maa Kap'lanan saa ha'e vos undskyldt for — men i Dag har vi faaet Øjnene op for, hvem han er, og siger ham rigtig saa mange Tak.“

„Hør! Hør!“ lød det fra Ungdommen i de tætpakkede Vinduer og fra Mændene langs med Væggene, mens Kvinderne nikkede bifaldende.

„Og maa jeg saa endnu blot faa Lov til at sige saa meget som, at . . . skulde der i Anledning af denne Dag komme Bryderier og Ubehageligheder for Kap'lanan deroppe fra — noksagt! — saa er der Plads til en Præst ogsaa hernede hos os! Kommer Hr. Hansted i Forlegenhed deroppe — ikke sandt, Venner? — saa staar vi alle parat med aabne Arme og tager imod ham med et voldsomt Hurra! Skal vi gi'e hinanden et Ord paa det?“

Et dundrende Hør fra Vinduer og Vægge, ja fra Kvinderne med, fulgte disse Ord. Her havde Ilden naaet Minen. En Bølgen og Brusen rejste sig over hele Forsamlingen, og henne ved et af Vinduerne gjorde nogle unge Karle Tilløb til krigerriske Leveraab for Kapellanen.

Emanuel havde rejst sig. Med et Udtryk, der viste, at Vikingens Kamplur havde rejst Bølger ogsaa i hans Sind, stillede han sig hen ved Siden af Talerstolen — og straks blev alt tyst. Et Øjeblik stod han, som om han udkæmpede noget med sig selv. Saa sagde han med lav men fast og tydelig Stemme:

„Jeg takker jer for jeres Tilslutning, Venner! Den har gjort mig glad og tryg. Ingen véd, hvad Fremtiden vil bringe; men jeg nærer ikke længer Frygt.“ — Og med hævet Røst tilføjede han, idet hans Kinder med ét blussede: „Jeg kender nu mit Kald; og om jeg end skal møde Modstand, ja maaske Kamp, — intet skal hindre mig i at følge det. Vær vis paa det! . . . Og idet jeg nu takker jer alle for i Dag, vil jeg til Slutning bede jer om at samles med mig i en Bøn. Og jeg vil bede jer at gøre dette ved, at vi synger vor gamle, dejlige Salme:

Alt staar i Gud Faders Haand!“

Sangen blev sunget og endnu én, og bagefter raabte flere endda paa én til, — men da rejste Væver Hansen sig og erklærede brat Mødet for afsluttet.

Klokken var ogsaa bleven langt over syv. Salen var næsten ganske mørk, og Luften derinde kvælende. Lidt lysere blev der, da Karlene nu sprang ned fra Vinduerne — nogle ud, andre ind. I et rødtligt Skær fra den nedgaaende Sol brød Forsamlingen op og trængte sig under øredøvende Spektakkel mod Udgangen.

Paa sin Vej ud af Salen blev Emanuel overalt omringet af Folk, der vilde trykke hans Haand og takke ham. Han følte sig som baaret frem af Taknemmelighed og Hyldest. Det summede i Luften omkring ham med Udbrud af Glæde og Beundring. „Nej, hvor det dog er en skøn ung Mand!“ — „Ja, han ser dog ret ud som et Guds Barn.“ — „Saa from og god!“ — „Og han skal nok saadan ligne sin salig Mo'er!“

Udenfor Indgangen kom ogsaa Else hen til ham og trykkede rørt hans Haand, mens barnlige Glædestaarer stod hende i de lyse Øjne. Han sagde smilende: „Selv Tak, Else!“ — og saa' sig i det samme om efter Hansine.

Hun var der ikke.

Det blev ham midt i Glæden en lille Skuffelse. Skønt han ikke havde set hende, var han overbevist om, at hun maatte være her til Stede.

V.

I det samme kom „Vikingen“ hen til ham og forestillede sig selv som Tømrer Nielsen. Med et selvfornejt, men friskt og behageligt Smil, der blottede hans skinnende hvide Tandrækker, sagde han, efter at Emanuel med et Par Ord havde takket ham for hans Udtalelse:

„Kunde det kanske ikke more Hr. Pastoren at følge med vos ned til Stranden? Vi plejer van at samles dernede efter Møderne og saadan synge lidt og passiare sammen i al Jævnhed, naar Vejret tillader det . . . Og i Aften er det jo blevet et rigtigt Vorherres Sommervej, som vi siger; saa vi vilde jo blive saa meget glade, om Hr. Pastoren vilde bæere vos med Deres Nærværelse.“

Emanuel tog med Glæde mod Indbydelsen. Han havde ikke mindste Lyst til allerede nu at forlade sine nye Venner og vende hjem til Præstegaarden.

„Det kan jo blive rigtig prægtigt! Og saa mange Folk her er samlet i Dag!“ sagde han og lod sit Blik glide ud over de tætte Menneskeklynger. Samtidigt søgte han igen efter Hansine. Han kunde ikke faa sig selv til at tro, at hun ikke skulde være her.

Øjeblikkeligt hviskedes det fra Gruppe til Gruppe, at Kapellanen vilde følge med til Stranden. Budskabet vakte Travlhed hos dem, der havde noget at skøtte i Hjemmene, enten Børn at give Die eller Kvæg at fodre, inden de kunde tage afsted. Endog „Gammel-Erik“ saas med sin Søndags-Krykke at humpe ilsomt hjem til sin Kat helt ovre paa den anden Side af det store Gadekær, hvorover en Ildhimmel flammede.

En Flok Ungdom, Piger og Karle, havde allerede begivet sig paa Vej ud til Samlingspladsen paa den nordre Strand — Pigerne forrest, Arm i Arm og nynnende; Karlene klumpvis bagefter med tændte Piber og Cigarer. Snart fulgte ogsaa de ældre, — mest parvis, arbejdende sig tungt op ad den stejle Sti, der førte over de høje Strandbakker.

Til Emanuel havde et Par af Byens ældre Mænd sluttet sig, to smaa livlige Skikkelser af den sædvanlige Skibberup-Type med lange, forover-

hængende Arme og korte Ben, der løftedes højt under Gangen. De hørte bække til Skibberups ledende Personer og søgte ad mange Omveje og under mange forsigtige Hostelyd og Rømninger at faa Emanuel til at udtale sig nærmere om, hvad han mente, at Provsten nu vilde sige til „denne hersens Historie“, og hvorledes han tænkte, at Fremtiden i det hele vilde stille sig.

Men Emanuel drejede bestandig bort fra Emnet. Han trængte til for i Aften at lade Sind og Tanker hvile og i disse korte Timer at nyde sin Lykke og Frihedsfølelse ubeskaaren. Desuden syntes Aftenen ham altfor smuk til at lægge Krigsplaner i. Det var, som om selve Naturen vilde mane til en Stunds Fred og Forsoning. Ofte standsede han derfor og tvang Mændene til Tavshed ved med et Udbrud af Henrykkelse at se sig omkring. Lutter Farveharmoni over Himlen, lutter drømmende Hengivelse i Jordens dybe Undfangelsesrødme! Og ikke en Luftning, ikke en Lyd! ... Jo! Højt, højt oppe under den flammende Himmel ringede en usynlig Lærke Solen ned ... et Lydpunkt midt i den uendelige Stilhed, en eneste, sitrende Tone, paa én Gang fjern og besynderlig nær, mindende om en ensom Stjernes Blinken.

Da de naaede op til Bakketoppen, saa' de her — kun et Par hundrede Skridt borte — Ungdommens Karavane, der havde slaaet Lejr paa et blomsterbroget Markstykke ved Vejkanten men nu igen brød op og drog videre — de forreste syngende.

Gennem Emanuel gik der pludseligt et lille Ryk. Blandt de bageste havde han faaet Øje paa den, han hele Tiden havde spējdet efter — Hansine.

Hun gik Arm i Arm med en høj, kraftig, rødhaaret Pige, i hvem han genkendte „Skovfogedens“ Plejedatter Ane, Hansines bedste Veninde, som han i Kirken altid havde set i Hansines Selskab. Ved denne Piges anden Arm hang en lille, tynd og sjasket Skikkelse, hvis altfor lange, sorte Kjole og karleagtige Skridt ledte Tanken hen paa en Konfirmand. Ane bar paa sit teglstensrøde Haar en lille, lys Straahat med skotske Baand, der saa' ud, som om den var bestemt til et Barn; forøvrig havde hun en mørkegrøn Hvergarnskjole, der lignede Hansines, og et brandgult Halstørklæde, der hang med en trekantet Snip ned ad Ryggen. Hansine havde en lav, bredskygget Hat af brunt Straa og ingen Tørklædesnip ned ad Ryggen; derimod naaede hendes sorte

Hattebaand næsten ned til Livet, som var omsluttet af det blanke Læderbælte, der var alle kvindelige Højskoleelevers Kendemærke. Konfirmanden havde sort Shavl med Frynser og Vinterhat med grønne Vindrueklaser.

Det saa' ud, som om Skovfogeddatteren havde holdt de andre to tilbage for at betro dem en vigtig Nyhed. Konfirmanden bøjede Overkroppen frem, saa den dannede næsten en ret Vinkel med Benene, og kiggede Veninden op i Ansigtet, som om hun med Blikket sugede hende Ordene ud af Øjnene. Hansine derimod syntes kun at høre efter med det ene Øre. Hun gik og saa' ned for sig, lidt ud til Siden, som om hun vilde skjule for de andre, at hun ikke var opmærksom. Naar hun kom forbi en Blomst ved Vejkanten, som hun kunde naa uden at slippe Venindens Arm, bøjede hun sig ned og plukkede den.

Emanuel gik og iagttog disse Enkeltheder, mens han temmelig fraværende svarede paa de to Bønders fornyede Spørgsmaal om Provst Tønnesen og Fremtiden.

Især slap hans Øjne sjælden Hansine. Han kunde ikke selv nærmere forklare, hvad det var, der saa stærkt interesserede ham hos denne unge Pige, som han paa en Maade slet ikke kendte.

Der kom altid en uigennembrydelig Faamæltthed over hende i hans Nærhed, og i det hele havde han kun faaet talt med hende et Par Gange og altid om temmelig ligegyldige Ting. Under hans Besøg i hendes Hjem havde hun bestandig siddet tavs og halvt bortvendt henne paa Bænkeenden under Vinduet, uden nogensinde at se op fra sit Haandarbejde, ... men der var noget i hendes besynderligt indadvendte Væsen, i hendes paa én Gang sky og trodsige Blik, ja selv i denne Utilgængelighed, hvormed hun væbnede sig over for ham, der indgød ham Anelser om en Sjælens Renhed, en Følelsens Dybde og Oprindelighed, som betog ham under Fornemmelsen af en Slags Ærefrygt.

Straks, da han nu fik Øje paa hende, havde han søgt at paaskynde sine Ledsageres Gang. Han længtes efter at komme til at hilse paa hende og muligt i hendes Ansigt at læse, hvilket Indtryk hans Tale havde gjort paa hende. Men de to Bønder var vanskelige at faa ud over en endog meget sindig Pasgang, og inden de naaede de tre unge Piger, satte disse i Løb ned ad den sidste, bratte Bakkeskraaning ud mod Stranden.

Faa Øjeblikke efter befandt ogsaa Emanuel og hans Ledsagere sig paa Samlingspladsen.

Denne var en sandet Plet umiddelbart ved

Vandet, en halvrund Udvidelse af den ellers smalle Strandbred, der her skød sig ind mellem et Par høje, stejle Bakkeskrænter. „Kirken“ kaldtes Pladsen af Egnens Folk, fordi de paastod, at den mindede dem om en Korrunding. En gammel sorttjæret Baad stod opskudt paa Stranden, og i denne havde allerede alle Pigerne anbragt sig i tætte Rækker paa Tofter og langs Ræling, mens Karlene havde lejret sig rundt om i Sandet. Hansine og hendes Veninder havde faaet Plads yderst ude i Baadens Forstavn, der vendte ud imod Vandet, hvor der endnu gik lidt Sø efter forudgaaende Dages Uvejr, — og denne Samling af forskelligt farvede Kjoler og broget besatte Sommerhatte tog sig i Solnedgangsskæret helt malerisk ud mod Strandens hvide Sand og Fjordens dybtblaa, ligesom blodblandede Bølger.

Efterhaanden ankom nu ogsaa hele det øvrige Følge og tog Plads rundt om paa Skraaningerne. Til allersidst — og modtaget med Jubel — viste „Gammel-Erik“ sig paa sin Krykke, humpende lyksaligt smilende ned ad Stien med sit krumme Ben og sin syge Fod, der med de mange omviklede Klude ganske lignede et Svøbelsebarn.

Denne gamle Mand, der var Byens Stolthed og Kæledægge, havde en Historie, som i korte

Træk var hele Sognets. Indtil sit fem og tredsindstyvende Aar havde Gammel-Erik været Egnens mest berygtede Slags- og Svirebroder, der oftest laa døddrukken omkring i Landevejsgrøfterne og levede af, hvad han om Natten stjal eller røvede rundt om i Gaardene. Men siden et nyt aandeligt Liv ved Væver Hansen var bleven vakt her — og maaske tillige paa Grund af den Lemlæstelse, der samtidig ved et Svirelæg havde gjort ham til Krøbling — var han paa én Gang bleven til et helt nyt Menneske, der nu levede fredeligt og lykkeligt i Samliv med en rød Kat, overalt modtaget og hyldet som det levende Vidnesbyrd om det nye Ords undergørende Magt.

Emanuel havde skilt sig fra sine to Ledsagere og sat sig op paa en Afsats højere oppe paa Skrænten. Han trængte til et Øjeblik at være ene med sine Tanker.

Og som han nu sad dér og saa' paa, hvorledes Par efter Par langsomt steg ned imod Stranden — altid Kvinde med Kvinde og Mand med Mand; saa', hvorledes de alle standsede et Øjeblik ved Foden af Stien, ligesom overvældede af Skæret fra Himmel og Hav, for at søge sig Siddepladser paa Skrænterne, . . . kom han til at mindes det Navn „Kirken“, hvormed Befolkningen

havde døbt denne Plads. Han fik i dette Øjeblik selv en Fornemmelse af at være Vidne til en Kirkegang, højtideligere end nogen, han hidtil havde deltaget i. I lange Rækker sad tilsidst den hele Menighed omkring ham paa de terrasseformede Skraaninger — Kvinderne nederst, med Kjøleskørtet samlet i Skødet og Lommetørklædet mellem Hænderne, nogle i store, sorte Kirkehætter, andre i deres pragtfulde Gyldenstykkets Huer, der i det svindende Dagskær straaledede om deres Hoveder ligesom Helgenglorier. I Rækkerne ovenover sad Mændene, med Armene tungt støttede paa de optrukne Knæ. Allerøverst saas en Gruppe Børn, der laa med Haanden under Kinden og kiggede ned — ligesom de hvilende Engle mellem Skyerne paa gamle Alterbilleder.

Dette Indtryk af Kirke forstærkedes yderligere, da der pludselig blev ganske tyst rundt om paa Skrænterne. De unge Piger henne i Baaden var begyndt at synge.

Med Armene om hinandens Liv og Ansigterne vendte imod Søen sang de en gammel, from Aftensang:

„Nu trækker Bonden sit Hors i Stald,
nu søger hvert Kryb sin Rede;
Smaaafuglene tier i Skovens Hal,
og Ræven bortlusker fra Hede.

I Vesterleden en Port saa rød
 sig aabner bag gyldne Banker.
 Did vandrer at hvile i Himlens Skød
 de dagtrætte Mennesketanker.

Du Tvivlersjæl, som paa vildsom Sti
 vil flygte for Mulmets Komme, —
 hvi gaar du Guds Himmerigs Dør forbi
 og ængstes, naar Dagen er omme?

Den Gud, der redte hver lille Fugl
 en Dunseng for lunt den at fjæle,
 han glemte vel ikke et naadigt Skjul
 for hjemløse Menneskesjæle.

Nej, bank kun trøstig paa Himlens Borg,
 Guds Engle smaa den oplader;
 de tager din Byrde, din Angst, din Sorg
 og fører dig ind til Gud Fader!“

VI.

Sangen lød smukt i den stille, lyse Foraars-
 aften. Stemmerne havde her i det fri ikke den
 skurrende Klang som inde under Forsamlingssalens
 lave Loft. Det var, som om det vide Rum gav

dem Fylde; som om Himmel og Jord laante dem deres Farver.

Bag efter sang de et Par Fædrelandssange, som den øvrige Forsamling efterhaanden istemte. Derpaa raabte en kraftig Karlestemme: „Hr. Bures Død“.

„Hr. Bures Død! . . . Hr. Bures Død!“ gentoges der straks ivrigt rundt om, mens alle Karlene rejste sig over Ende fra deres halvt liggende Stillinger.

Ane — Hansines rødhaarede Veninde — blev af Pigerne valgt til Forsangerske. Hun sad helt ude paa den yderste Ende af Baaden ligesom en Gallionsfigur og begyndte straks at synge med en høj, kraftig Røst, hvis lyse Klang mindede om hendes Haars Farve. Hele den øvrige Forsamling sang Omkvædet, i hvilket Pigerne faldt ind med 2den Stemme. Midt paa den sandede Plads stod Tømrer Nielsen med skrævende Ben og slog Takt med Armen, mens han i smilende Begejstring istemte Korsangen, saa Tænderne lyste bag det mørke Vikingskæg.

Og det var den aarle Morgenstund.

Solen op!

Hr. Bure kyssed Fru Inger paa Mund.

Ho! Haa! Saa frisk en Morgen!

Hr. Bure sadled sin Ganger graa,
 Abildgraa!
 Fru Inger fra Svalen, hun stirred derpaa.
 Ho! Haa! Hvor Skoven er grøn!

Saa spændte han Sejl under bredden Raa,
 Silkesejl!
 Hr. Bure, han vugged paa Bølgen den blaa.
 Ho! Haa! Det er tungt at skilles!

Der var ialt nogle og tyve Vers. Da det sidste var sunget, sprang Pigerne af Baaden, mens alle Mandfolkene klappede i Hænderne.

„Ja den Sang kender Hr. Pastoren maaske ikke,“ sagde i det samme en ung, smilende Mand med blond Fuldsæg, der tilligemed et Par andre yngre Bønder slog sig ned i Emanuels Nærhed for at indlede en Snak med ham. „Det er saadan en Yndlingssang for Ungdommen her, fordi den er digtet sammen af vores egen Højskoleforstander derovre i Sandinge, som Hr. Pastoren vel nok har hørt tales om. Han er jo da vist kendt i det hele Land.“

Emanuel huskede godt at have hørt „Sandinge Højskole“ nævne som det Sted, hvor Egnens Ungdom efter Væver Hansens Anvisning søgte hen for at opnaa en højere aandelig Udvikling end den, Almueskolen kunde give; og han rykkede nu tæt-

tere hen til de tre Bønder for at erfare lidt nærmere om disse ejendommelige Undervisningsanstalter, der i de senere Aar havde vundet en saa vid Ud-bredelse paa Landet, og som han ofte havde haft stor Lyst til at lære nøjere at kende.

Han hørte da allerførst til sin Forundring, at Sandinge kun laa knapt halvanden Mil borte, et Stykke bag den modsatte Fjordbred. Fra det Sted, hvor de sad, kunde man endog tydeligt se de mørke Lyngbakker ovre paa Genbolandet, bag hvilke Byen skjulte sig. Manden med det blonde Fuldsæg, der selv var en gammel Sandinge-Elev, gav tillige en saa begejstret Beskrivelse af Livet og Undervisningen paa Skolen, men især af dens Forstander, at Emanuel blev ganske længselsfuld efter at stifte Bekendtskab med denne Mand og lovede sig selv ikke at tøve længe med at gøre ham et Besøg.

Imidlertid var der kommen Madkurve frem henne fra Konerne. Nogle af Pigerne bød Smørrebrød rundt paa Kurvelaag og store Skræppeblade, mens andre gik omkring med Mælk paa Flasker. Tømrer Nielsen forestod Udskænkningen af en Dunk saakaldet „langt“ Øl og optraadte i det hele som Ceremonimester, hvorimod Væver Hansen sad

i ophøjet Tilbagetrukkenhed oppe paa en Tue og snakkede med et Par gamle Koner.

Efterhaanden samledes Opmærksomheden paa nogle unge Karle, der stod ude ved Havkanten og under stor Munterhed stirrede op paa en stor Sky, som de paastod lignede en tyk, fordrukken Kone. „Konens“ Hoved var farvet rødt af det sidste, svage Solskær og havde et himmelblaat Øje midt i Panden; Overkroppen var uldgraa og svulmende, hvorimod Nederdelen havde en blaaviolet Farve og hang som en Sæk helt ned over den østlige Horisont, hvor den bar Virslev, Gimminge, Brunkeby og endnu et Par af Genbolandets Kirkebyer paa sit Slæb.

Med ét brast hele Forsamlingen ud i Skoggerlatter. Sky-Konens Hoved havde skilt sig fra Kroppen og styrede gladelig sin egen Kaas ud over Himlen. Samtidig skød det noget som en lang Næse ud til den ene Side og spærrede sit blaa Øje højere og højere op, mens den øvrige Krop langsomt sank sammen ligesom i haabløs Fortvivlelse.

Dette morede de unge, saa de straks begyndte at søge Billeder ogsaa i de øvrige Solnedgangs-Skyer i Horisonten. I smaa Klynger stillede de sig op langs med Stranden, og hurtigt udviklede

der sig nu en livlig Kappelstrid om, hvem der kunde se mest. Nogle paastod i Skyernes Omrids at se baade Slotte og Kirker med rubinrøde Kupler og gyldne Spir. Andre øjnede „ganske tydeligt“ Dyreskikkelser, Ryttere og kendte Menneskeansigter . . . en enkelt endog en Kalesche med fire Heste for, to Lakajer bag paa og en Brud inde i Vognen. Hermed var dog ogsaa Skummet paa Kruset tappet, og man spredtes igen under Latter.

Men Lystigheden var vakt nu. Fire Piger tog hinanden i Hænderne og snurrede rundt, saa Skørterne susede. Andre Piger kom til . . . en stor Kreds dannedes under Sang. Da nærmede ogsaa Karlene sig og vilde være med. Men dette satte Pigerne sig alle som én imod; tappert værgede de sig mod enhver Karl, der søgte at bryde deres Kæde eller smutte ind under den . . . indtil en lille grævlingeagtig Tyksak listede sig til at tage Tilløb helt ude fra Havkanten og — før nogen anede det — sprang over to Pigers Hænder ind i Kredsen. Saa blev Freden sluttet og Fæstningen aabnet.

Det blev mere Leg end Dans. Man stillede sig op i to store Rundkredse, Karlene inderst, Pigerne yderst, med Ansigterne vendte mod hinanden. Under stadig Sang bevægede Parrene sig hele Tiden paa samme Plet, mens de snart

klappede i Hænderne, snart stampede med Foden, snart gjorde andre Fagter, afpassede efter Sangens Ord.

„Og Ræven rask over Isen fór,
og Ræven rask over Isen fór, —
saa faar vi Lov, saa faar vi Lov
at synge Kongernes Vise.
Her ser vi Kongerne, som de gaar,
og som de sidder, og som de staar
og som de drejer sig i Dansen.“

Ved de sidste Ord tog Karl og Pige fat i hinanden og snurrede rundt. Derpaa blev det samme Vers gentaget blot med den Forandring, at det denne Gang blev til „Dronningernes Vise“, ligesom det var en Dronnings Væsen, der søgtes efterlignet under Dansen; hvorefter Turen paa samme Maade kom til Herremanden, Præsten, Prokuratoren, Bonden, Smeden, Snedkeren og andre Haandværkere.

Der var især blandt Karlene ikke faa med Evne til ganske vittigt at efterabe de forskellige Bestillingers særegne Lader. Navnlig vakte det stormende Munterhed blandt Tilskuerne oppe paa Skrænterne, da man tilsidst naaede „Skrædderens Vise“, og alle Karlene satte sig ned i Sandet med korslagte Ben og gav sig til at sy med lange Sting i Luften.

Emanuel, der atter var bleven ene, sad med Haanden under Kinden og saa' ned over denne Scene med et bevæget, halvt fraværende Smil. Ungdommens glade Toner førte hans Tanker med sig ud over Vandet ... og længere bort.

Han kom til at tænke paa sit Barndomshjem, paa sin egen glædeløse Ungdom, paa alt, hvad han i sin Ensomhed havde digtet og drømt. Han følte det nu — her sad han midt i sin virkeliggjorte Drøm. Dette var den barneglade Livsensfest, han dunkelt havde anet. Her var det forjættede Land, hvis Mælk og Honning han havde smægtet efter!

Hans Øjne søgte Hansine. Først efter lang Leden fandt han hende mellem en lille Klynge ældre Piger, der ikke deltog i Dansen men stod og saa' til henne ved Siden af Baaden. Hun havde taget Plads bag ved de andre, paa Baadens Ræling, hvor hun sad med Hovedet halvt bortvendt, Blikket ubevægelig rettet mod et fjernt Punkt ude over Vandet, som om Sangens Toner ogsaa førte hendes Tanker ud paa vide Rejser. Skumringen var allerede saa fremskreden, at Ansigtets Træk ikke kunde skælnes i den Afstand, hvori Emanuel befandt sig. Men des tydeligere tegnede sig Legemets Omrids mod den nu næsten ensfarvede, blommerøde

Havflade. Han fulgte med Blikket Ansigtets buttede Profil, Overkroppens kraftigt rundede Linier ... og alt imens voksede der en Ængstelse frem hos ham, Ængstelsen for, at hun af en eller anden Grund skulde have faaet noget imod ham. Han forstod ellers ikke, at hun den hele Dag saa omhyggeligt havde undgaaet at hilse paa ham, ja blot at komme i hans Nærhed. Havde hun maaske følt sig skuffet af hans Tale? Han havde dog flere Gange talt netop med Tanken paa hende ... havde hele Tiden ønsket, at først og fremmest hun skulde kunne forstaa ham. Skulde hun da netop være den eneste, hvem hans Ord ikke havde naaet?

Hans urolige Mine blev bemærket af nogle ældre Folk, der straks lod deres lagttagelse gaa videre til andre. Da man derved kom til at tænke paa, at Kapellanen muligt mishelligede Ungdommens Dans, gav man Tegn til, at den maatte høre op. Forøvrigt var Aftenen ogsaa nu saa fremrykket, at det var Tid at tænke paa Opbrud. En kold Em begyndte at stige op af Jorden, og Stjernerne var fuldtændte.

Et Par gamle Folk rejste sig og begyndte at tage Afsked. Straks efter fulgte de andre Eksemplet.

For Resten var man en lille Smule skuffet, fordi man havde ventet, at Emanuel vilde have talt, for-

talt et Æventyr eller lignende. Gammel-Erik, der havde taget Plads lige under ham — som en Discipel ved sin Mesters Fødder — havde hvert Øjeblik, naar der blev lidt Tavshed i Forsamlingen, løftet sig paa Armen og stirret op paa ham med en livsalig forventningsfuld Mine som et Barn, der venter at faa hele Alfe- og Troldeverdenen oprullet for sine Øjne.

Alligevel gik de alle endnu en Gang hen til ham og gav ham Haanden med et hjærteligt „Tak for i Dag“.

Kun Hansine tog straks, da Opbrudet begyndte, sin rødhaarede Veninde under Armen og bortfjernede sig med hende langs Stranden for at følge hende paa Vej hjem til „Skovfogedboligen“ — som Egnens Folk velvilligt benævnedes en tarvelig Hytte for Opsynsfolkene ved en lille Lund i det sydøstlige Hjørne af Sognet.

VII.

Faa Minutter efter stod Emanuel oppe paa en Bakkeryg, hvorover en Sti trak sig nordpaa ind til Vejlby. Han havde taget sin brede Plyshat

af Hovedet og lagt Haanden op for Øjnene, mens han lyttede til den allerede fjerne Lyd af det lange Mennesketog, der syngende drog hjemad mod Skibberup.

De sidste Toner døde hen. Han var alene.

Rundt om ham strakte sig den ørkenstille Jord. Over hans Hoved løftede sig den mægtige Himmelkuppel med blege, fjerntlysende Stjerner. Ubønhørlig tavs hvilede Naturen som i en Forstening.

Han havde en Følelse, som om han med ét var bleven lukket ude af et lysende Paradis Han vendte tøvende Øjnene ind imod Vejlbys og skimtede i det fjerne den højtragende Præstegaards-park, der tegnede sig som en mørk, truende Skybanke mod Horisontens sidste svage Lysskær Der ventede ham nu Opgørelsen, Kampen, Bannlysningen!

Han gik et Par Skridt fremad men følte sig saa mat og tung, at han maatte sætte sig paa en stor Sten, der laa ved Siden af Stien. Den Beklemthed, han hele Aftenen med Vold havde kuert og holdt nede, fik nu her i Ensomheden Overmagten og kastede sig over ham som et løsluppet Rovdyr.

Det var ikke, fordi han nu fortrød, hvad han

havde gjort. Han følte sig blot saa bittært ene, saa hjemløs og forladt! Der var nu ikke længer ét Sted i hele Verden, han kunde kalde sit, . . . ikke ét Menneske, hos hvem han kunde finde Støtte og Trøst. Havde han endda haft et Hjem, hvor han kunde finde Fred og Hvile efter Kampen; havde han haft en from og trofast Hustru, der vilde dele med ham hans Sejr og Nederlag . . . det vilde da have været selve Livets Lyst at kæmpe for Frihed og Lykke. Men dette var som at stride paa nogen Hede og med tomme Hænder. Aldrig en Trøst, ikke en Tilflugt!

Han sad en Stund og stirrede ud i Luften, mens et Navn svævede paa hans Læber Hansines.

Saa rev han sig med Vold ud af sine Tanker. Drømme! sagde han halvhøjt og rejste sig op. Et Øjeblik stod han og saa' ned over Fjorden, der nu laa indhyllet i hvide, klare Taager. Saa fortsatte han langsomt sin Gang.

Men han kunde ikke slippe Tanken paa Hansine. Det var, som om al hans Uro, Nedtrykthed og Angst tilsidt samlede sig i dette ene Spørgsmaal: Hvorfor flyr hun mig? Hvormed støder jeg hende bort? . . Det syntes ham mere og mere, at Svaret herpaa indeholdt et Varsel for

hele hans Fremtid, at han med denne Uvished ikke var i Stand til at kunne begynde nogen Kamp.

Han standsede.

Han maatte have Klarhed endnu i Aften. Han huskede at have set Hansine forlade Samlingspladsen sammen med sin Veninde og gøre denne Følgeskab langs med Stranden. Hun vilde altsaa komme tilbage. Den lige Vej hjem til Byen gik hun næppe, da hun i saa Fald skulde over Mosen og Bækkeløbet. Hun vilde følgelig komme tilbage til Samlingspladsen. Der maatte han endnu kunne møde hende og tale uforstyrret med hende, tvinge hende til at sige, hvad hun havde imod ham, hvorfor hun skyede ham, hvad han havde gjort hende ...

Han vendte om og gik tilbage. Af Frygt for at komme for sent skyndte han sig, saa han i Halvmørket snublede over hver Sten, og efter faa Minutters Forløb befandt han sig atter i „Kirken“.

I det samme standsede han brat, og hans Hjærte holdt op at slaa ... dér kom hun netop imod ham, ikke hundrede Skridt borte, underlig stor at se til i Tusmørket, udflydende som en Skygge mod den taageslørede Fjord.

Hun gik lige ude i Strandkanten, ganske langsomt — som den, der har længtes efter Ensom-

hed — og sang med halvhøj Stemme, mens hun stirrede ud over Fjorden.

Pludseligt standsede hun, og bægge hendes Hænder fór op under Hjærtet — hun havde set ham.

For at give hende Tid til at genkende ham nærmede han sig ganske langsomt; og da han naaede hende, littede han høfligt paa Hatten.

„Bliv ikke bange, Hansine . . . Som De ser, er det blot mig. Jeg haaber, jeg ikke forstyrrer Dem. Jeg skal ikke gøre Dem noget ondt, som De vel kan vide.“

De sidste Ord faldt ham uvilkaarligt ud af Munden ved Synet af hendes Forfærdelse. Hun stod som ramt af et Slag. Ansigtet var kalkhvidt, Øjnene stirrede paa ham under de mørke Bryn med et underlig forvildet Blik.

I sin Ubehjælpssomhed gav han sig til at give en omstændelig Forklaring af sit Komme. Han sagde, at han havde set hende følge sin Veninde paa Vej; og da han hele Dagen slet ikke havde faaet hilst paa hende, bestemte han sig til at gaa hende i Møde for at snakke lidt med hende.

Men hun blev staaende lige stum og rørte sig ikke af Pletten. Hendes Ansigt var ubevægeligt som en Maske, og hun blev ved at stirre paa ham

med dette mørke, halvt sky, halvt truende Blik, der mindede om et saaret Dyr.

„Men bedste Hansine!“ udbød han. „De kan da umuligt være bleven vred paa mig, fordi jeg har standset Dem. Jeg forsikrer Dem, De behøver ikke at have nogen som helst Slags Ængstelse for mig. Jeg vilde, som sagt, kun hilse paa Dem og snakke med Dem om Ting, som for den Sags Skyld enhver kunde høre paa. Det tvivler De dog vel heller ikke om?“

Hun forblev lige tavs.

Blodet fór Emanuel til Kinderne. Skulde hun virkelig for Alvor mistænke ham? Tanken forekom ham alt for urimelig, og dog indsaa' han nu, at han havde baaret sig lidt ubetænksomt ad ved at opsøge hende paa denne Tid og i denne Ensomhed. Han søgte derfor at slaa det hele hen i Spøg.

Alligevel var der nogen Bitterhed i hans Tone, da han sagde:

„Naa, jeg synes virkelig at være kommen Dem til Ulejlighed. De maa undskylde mig ... det var sandelig ikke min Hensigt. Ærlig talt tænkte jeg ikke paa, at Tid og Sted maaske var lidt upassende valgt. Herre Gud, jeg er jo dog Deres Præst ... og jeg havde haabet, vi var for

gode Bekendte til at misforstaa hinanden! Naa — God Nat da! Ja, for Deres Haand tør de dog vel nok give mig til Afsked?“

Hun gav ham tøvende Haanden men trak den hurtigt til sig igen med et kort „Godnat“; vendte sig derpaa og gik tilbage samme Vej, hun var kommen.

Emanuel blev staaende som lammet af Forbavselse. Han havde mærket, hvor hendes Haand var kold, og hvor den rystede. Hvad i Alverden var der dog i Vejen med hende?

„Hansine!“ kaldte han.

Hun lod, som om hun ikke hørte ham, og paaskyndede sin Gang.

„Hansine!“ kaldte han igen, denne Gang med hele sin Stemmes Kraft, — og da standsede hun, ligesom magtstjaalen.

Han gik hen til hende; og skønt hun vendte Ryggen til ham, saa' han straks, at hun kæmpede for ikke at komme til at græde.

„Men hvad er der dog sket?“ udbrød han forfærdet.

Lyden af hans Stemme ligesom vakte hende, og hun vilde fly. Men han holdt hende tilbage ved et Greb i hendes Arm.

„Nej, nej — saaledes maa De ikke gaa her-

fra. Hvad er der dog i Vejen, Hansine? Har nogen gjort Dem ondt? . . . Vil De ikke betro Dem til mig? Jeg forsikrer Dem, jeg er Deres Ven.“

Hun søgte at vride sig fra ham; men han lagde Armen om hendes Skulder og holdt hende fast.

„Jeg slipper Dem ikke i denne Tilstand. De er jo ikke Dem selv mægtig. For Himlens Skyld, Hansine — hvad er der dog sket? Hvad har man gjort Dem?“

Han stod ganske raadvild. Var hun syg? . . . Nogen Lyd af Graad hørtes ikke; men han havde en Fornemmelse, som om det var et Legeme i Krampe, han holdt i sine Arme. Hvad skulde han dog gribe til?

Han havde Taarer i Øjnene af Medlidenhed. Han kunde ikke udholde at se hende lide saaledes. Hans eget Sind var i et saadant Oprør, at han næppe kunde beherske sig. Thi just i dette Øjeblik kom han til fuld Klarhed over sine Følelser for denne unge Pige. Han vidste det nu — han elskede hende! For første Gang i sit Liv følte han Kærligheden flamme op i Hjertet og betage Sind og Sanser. Han elskede hende! Han følte det med hele sin Sjæl — hende var det, han fra

sin Ungdom havde drømt om, hende, han hele sit Liv havde længtes efter!

„Slip mig! . . . Lad mig gaa!“ stødte hun hæst frem mellem de sammenbidte Tænder.

Men han holdt fast. Om det havde kostet hans Liv, kunde han ikke have sluppet hende.

„Hansine!“ sagde han med en Stemme, der skulde være beroligende men som forgæves søgte at skjule hans egen lidenskabelige Sindsbevægelse. „Kan jeg slet ikke være Dem til nogen Trøst? Har De slet ingen Tillid til mig? Er De vred paa mig? . . . De maa sige mig det, for jeg har den hele Dag tænkt saa meget derpaa, fordi De slet ikke har villet hilse paa mig, . . . og jeg har netop længtes saa meget efter at se Dem. Er De vred paa mig? Naar De blot vil svare mig paa dette ene Spørgsmaal, skal jeg slippe Dem. Hører De, Hansine? De maa ikke gaa, før de har sagt mig det. Er De vred paa mig?“

„Nej! . . . Slip mig!“

Men han slap ikke.

Noget i hendes Stemme og i den Hjærtets vilde Banken, som han kunde fornemme helt op i sin Arm, tændte med ét et Lys for ham. Havde han været blind? Kunde det være muligt, at ogsaa hun; . . . Tankerne suste som Storm-

vind gennem hans Hoved, en Svimmelhed betog ham

Han tvang sig med al sin Kraft til at være rolig for ikke at skræmme hende. Skælvende bøjede han sig ned over hende og stammede:

„Hansine, De maa svare mig blot paa én Ting endnu. De maa ikke blive vred ... men er det rigtigt, naar jeg føler, at det er Gud selv, der har ført os sammen her i Aften? - De maa ikke skjule noget for mig. Holder De lidt af mig? Sig mig det ... holder De blot en lille Smule af mig?“

Hun rykkede til med fortvivlet Kraft for at komme løs og udstødte et halvt Skrig. Men nu laa bægge hans Arme omkring hende, og han drog hende til sig med ubehersket Lidenskab.

„Er det sandt? Hansine ... kære, kære Hansine, holder De virkelig lidt af mig?“

Hun hørte intet længer. Hun var sunket magtesløs sammen i hans Arme, mens Graaden endelig vældede frem — med en Bitterhed og Kraft, som om den skulde sønderrive hende. Hun var lammet af Skam og Fortvivlelse. Det saa' ud, som om hun bestræbte sig for at synke mod Jorden og anraabte den om at aabne sig og skjule hende.

„Saa, saa ... græd dog ikke mere, bedste

Ven! Nu er jo alting godt, ikke sandt? Er det ikke? Kom, saa vil vi følges hjem til dig for at tale med dine Forældre . . . Kom!“

Disse Ord vakte hende.

„De maa ikke gaa med mig,“ sagde hun hurtigt, idet hun rettede sig og med Bagen af Haanden strøg sig over de forgrædte Øjne.

„Men hvorfor? . . . Vil du ikke, at nogen skal se os, før vi har talt med dine Forældre? Naa, maaske har du Ret. Saa skilles vi her . . . det er jo blevet silde. God Nat da, Hansine! Men i Morgen kommer jeg til dig; saa skal vi tale rigtig meget med hinanden.“

Hun var allerede paa Vejen bort fra ham, da han med bedende Stemme kaldte hende tilbage.

„Du vil da ikke gaa fra mig uden at sige mig Farvel?“

Hun vendte sig om og rakte ham mekanisk sin Haand. Han tog den mellem bægge sine og trykkede den med Ømhed til sine Læber.

Da brød al hendes Graad og Fortvivlelse op paa ny; hun vendte sig hastigt og skyndte sig bort.

Han stod et Øjeblik raadvild. Skulde han virkelig forlade hende saaledes?

Han fulgte efter hende.

„Hansine, ... skal jeg alligevel ikke hellere følge dig?“

„Nej, nej,“ sagde hun heftigt og stampede med Foden.

Han forstod hende ikke ... men fulgte dog ikke længer.

„Ja, saa kommer jeg altsaa i Morgen,“ raabte han efter hende. „Og saa ser jeg nok igen et Smil i dit Ansigt, ikke sandt?“

Hun svarede ikke. Han hørte kun hendes trøstesløse Hulken, mens hun næsten i Løb forsvandt op over Bakkerne. —

Da Emanuel et Øjeblik efter vendte sig om mod Stranden, blev han ubehageligt overrasket ved at se en Mandsperson i lys Overfrakke, der stod et Stykke borte, støttet til en Stok. Han genkendte øjeblikkeligt Hjælpelærer Johansen og forstod, at denne efter sin Sædvane havde snuset omkring mellem Bakkerne efter enlig gaaende Piger.

Han bestemte sig til at lade, som om han ikke havde set ham. Men Hjælpelæreren lettede med udsøgt Ærbødighed paa sin stivpuldede Straahat og raabte:

„En herlig Aften i Aften, Hr. Pastor! Ret et gudsvelsignet Sommervejr!“

VIII.

Den næste Morgen hvilede der som en lummer Tordenluft over Vejlby Præstegaard. Da Emanuel — noget senere end sædvanligt — kom ned til Tebordet, fandt han hverken Provsten eller Frøken Ragnhild. Den gamle, halte Tjenestepige, der kom ind fra Køkkenet, skænkede tavs hans Te og skød den forsigtig hen til ham fra den anden Side af Bordet med en Mine, i hvilken Emanuel allerede læste sin Dødsdom.

Ude i Havens lange Hasselallé vandrede Provst Tønnesen rastløs frem og tilbage. Svære Tobaksskyer, der med ligesom ængstelig Hast fór fra hans Pibespids og forputtede sig i Hasselhækkene, røbede tydeligere end Ord hans Sindsstemning, — saaledes dampede Provst Tønnesen kun, naar hans Sind var i det højeste Oprør. Først ved Morgen-teen havde Frøken Ragnhild fortalt ham om Kapellanens Optræden i Forsamlingshuset; men forinden havde han faaet Nys om Sagen gennem en Kludekræmmerske, der tidligt paa Morgenstunden havde været inde i Køkkenet hos Lone og dér genfortalt, hvad hun om Aftenen havde hørt berettet i Skib-

berup om Hr. Hansteds Foredrag. Provsten, der den Gang endnu befandt sig i sit Sovekammer, havde herfra opsnappet enkelte af Konens Ord, saa Datterens Meddelelse blev kun en Bekræftelse af, hvad han forud havde anet.

Fra Enden af Alléen nærmede sig en Person i lys Sommerfrakke og stiv Straahat med violet Baand.

Det var Hjælpelærer Johansen.

Da Provsten fik Øje paa ham, standsede han og raabte ham utaalmodigt i Møde:

„Naa! Hvad er der nu paa Færde?“

Hr. Johansen blottede sit krøllede Hoved, standsede i fire Skridts Afstand, bukkede og sagde:

„Undskyld, Deres Højærværdighed — jeg har en Barnefødsel at anmelde til Kirkebogen.“

„Naa, ikke andet! Hvorfor kommer De i den Anledning listende, som om der var sket en Ulykke? ... Hvis Barn er det?“

„Pigen Mette Andersens.“

„Ja saa. Igen en Pige! ... Ja naturligvis! Letfærdighed og Udsvævelser paa alle Kanter! Frigørelse for alle Baand — det er jo Tidens Løsen!“

Hjælpelærer Johansen saa' nedad og ud til Siden med et uroligt Blik. Han var ikke ganske

sikker paa, til hvem disse Ord sigtede; og han havde for Tiden selv en noget belastet Samvittighed med Hensyn til det berørte Punkt.

„Jeg haaber“ — vedblev Provsten strengt — „at De, Hr. Johansen, alvorligt optugter Skolebørnene i Pligtens Bud. Det er i vore Dage, da Tøjlesløsheden prækkes som Lære paa alle Torve, mere nødvendigt end nogen Sinde. Se ikke gennem Fingre! Troldene skal tæmmes!“

„Jeg troer at turde sige Deres Højærværdighed, at jeg i den Henseende har bestræbt mig efter yderste Evne. Jeg har netop bestandig omhyggeligt søgt at skærpe Børnenes Pligtsfølelse. Men—n . . . hm! . . . det er jo det gode Eksempel, det fornemmelig her kommer an paa. Det slette Eksempels Magt er destoværre netop paa dette Punkt saa overordentlig stor.“

„Ja vist — naturligvis!“ svarede Provsten med let Overraskelse og betragtede Hr. Johansen nøjere. „Men hvad tænker De nærmest paa her? Sigter De nogen bestemt for at være det slette Eksempel i Menigheden?“

„Gud bevares, Deres Højærværdighed . . . det var ikke min Mening at anklage nogen enkelt. Jeg mente blot saadan ganske i Almindelighed —“

„Snak! Behold Omsvøbene for Dem selv —

og forklar Dem ordentligt! Hvem er det, De tænker paa? Hvem er det, De anser for at være de særlig skadelige Elementer i Menigheden? . . . Naa, tal ud!“

„Hm! Deres Højærværdighed har virkelig misforstaaet mig. Jeg mente blot — saadan ganske løseligt —.“

„Ingen Omsvøb, siger jeg Dem nok en Gang! Svar mig paa, hvad jeg spørger om!“

„Jeg forsikrer Deres Højærværdighed, det var bare min Mening, at . . . at f. Eks. en Mand som Hr. Kapellanen maaske for Menighedens Skyld burde være lidt forsigtigere i sin Adfærd . . . Folk paa Landet misforstaar saa let.“

„Kapellanen!“ udbrød Provsten med rynkede Bryn og maalte Hjælpelæreren tre Gange fra Hoved til Fod. „Hvor falder det Dem ind at nævne Hr. Hansted i denne Sammenhæng? De vil dog vel ikke beskylde Hr. Pastor Hansted for at begaa Skamløsheder? . . . Naa, tal ud og forklar Dem, Menneske!“ brølede han med ét og stampede med Foden.

Hr. Johansen vred sig som en Orm i Klemme. Det havde ganske vist været hans Plan at bortlede mulig Opmærksomhed fra den Uregelmæssighed, hvori han selv var bleven indviklet, ved at benytte sig af det lille Indblik i Kapellanens Privatliv, som

Tilfældet den foregaaende Aften havde skænket ham. Men han havde blot haft til Hensigt foreløbigt at bibringe Provsten en lille Mistanke til Kapellanen, ikke at optræde som egentlig Angiver.

Nu sad han fast i Saksen og forstod, at han gjorde vel i at overgive Hr. Hansted paa Naade og Unaade. Han rettede sig i Vejret, skruede Halsen frem med en Bevægelse, som om han sank sin sidste Betænkelighed, og sagde:

„Ja, jeg tilstaar ... jeg mener virkelig, at det ikke er noget godt Eksempel at give Menigheden, naar Hr. Kapellan Hansted kan træffes sent om Aftenen paa et ensomt Sted i særdeles øm Berøring med en af Egnens unge Piger.“

Provst Tønnesens Ansigt blev askegraat. Han maalte atter langsomt Hjælpe læreren tre Gange og sagde endelig:

„Hvem har set det? Svar!“

„Det har jeg selv, Deres Højærværdighed!“

„De! ... Og sent om Aftenen, siger De?“

„Mellem ti og elleve.“

„Og paa et afsidesliggende Sted?“

„Ude ved Hammervigen ... „Kirken“, som Befolkningen kalder Stedet.“

„Og De er ganske sikker paa, at De ikke tager fejl ... i nogen Henseende?“

Hr. Johansen bøjede Hovedet og saa' undseligt ud til Siden.

„Det var virkelig ikke muligt at tage fejl, Deres Højærværdighed.“

Der blev et Øjebliks Stilhed. Derpaa sagde Provsten:

„Kan De omtrentlig angive, paa hvilken Tid ... jeg mener, hvilken Aften det var, De saa' Hr. Hansted i den omtalte Situation?“

„Det kan jeg let, for det var netop i Gaar Aftes.“

„I Gaar! Efter Mødet! Saa, dér har vi alt-saa Forklaringen!“ udbrød han, uden selv at vide, at han tænkte højt.

Derefter saa' han atter strengt paa Hjælpe-læreren og sagde:

„Hvad De her har fortalt mig, bliyer foreløbigt mellem os. Forstaar De?“

Hr. Johansen bukkede.

„Jeg skal nu lade Sagen undersøge, og jeg vil sige Dem, det vil komme Dem dyrt til at staa, hvis De blot paa et eneste Punkt har vist Dem uefterrettelig! ... Den Barnefødsel, De talte om, skal jeg huske at indføre. Har De Papirerne med? Godt! Ja, saa er der ikke mere for i Dag.“ —

Da Provst Tønnesen kort efter fra Verandaen

kom ind gennem den tomme Spisestue, slog han Døren op ud til Køkkenet og råbte, saa det genlød i hele Huset:

„Er Lone dér?“

„Ja vel,“ lød det halvkvalt et Sted nede fra Kælderen.

„Gaa op til Kapellanen og sig ham, at jeg ønsker at tale med ham. Jeg er paa mit Værelse. Men sig, at han skal komme straks. Jeg venter!“

IX.

Provst Tønnesen gik med Hænderne paa Ryggen frem og tilbage over Gulvet i sit Studereværelse, da Emanuel bankede paa Døren, og — uden at afvente noget Svar paa sin Banken — rask traadte ind.

„Provsten ønsker at tale med mig.“

Tønnesen svarede ikke og afbrød ikke heller sin Gang, men bød ham med en kort Haandbevægelse at sætte sig.

Emanuel tog Plads paa en Stol i Nærheden af Døren. Han holdt Hovedet løftet, lagde Benene overkors og stak den højre Haand ind bag Opslaget

paa sin lange sorte, tæt tilknappede Frakke. Hans kampberedte Holdning og Miner skjulte imidlertid kun maadeligt en heftig indre Uro. Paa de blege Kinder kom og svandt smaa røde Feberpletter i hurtig Skiften; Øjnene var matte og farveløse som efter en Nat uden Søvn.

Da Provsten vedblev at være tavs og kun lod sine Støvlesaaler tale, udbrød Emanuel tilsidst i nervøs Utaalmodighed, idet han forandrede Stilling og fór sig med Haanden gennem Haaret:

„Jeg kan tænke, det er om mit Foredrag i Gaar, at Provsten ønsker at tale med mig. Jeg beklager naturligvis, at jeg ikke fik Lejlighed til at underrette Dem derom i Forvejen. Det var min Hensigt at gøre det, men — —“

Han blev stoppet af et Lynblik fra Tønnesen, der endelig var standset henne ved det ene Vindu.

„Den Sag skal vi senere tale om. At De har fundet det passende — trods den Stilling, De indtager hos mig — at give Gæsterolle i Væver Hansens Cirkus, har jeg ganske rigtigt allerede erfaret, og herfor skal De ved anden Lejlighed staa mig til Regnskab. Foreløbigt er der imidlertid en anden Sag, som jeg ønsker en Udtalelse fra Dem om. Det er nemlig kommet mig for Øre,“ vedblev han, idet han nu langsomt nærmede sig

over Gulvet, med Hænderne bag paa Ryggen og de funklende Øjne stift rettede mod Emanuel. „Det er kommet mig for Øre, Hr. Kapellan, at De i et Punkt, hvor De mere end i noget andet burde være det følgeværdige Eksempel for Egnens Ungdom, ved Deres Opførsel rent ud har vakt Forargelse i Menigheden. Kort og godt — er det sandt, Hr. Hansted, at De har natlige Stævnemøder med visse af Egnens unge Piger?“

Emanuel havde rejst sig. Kindernes Feberpletter havde i et Nu bredt sig over Pande og Tindinger; hele hans Ansigt flammede.

„Hvem har sagt det?“

„Det kan være Dem det samme,“ raabte Provsten ham nu lige ind i Ansigtet. „Hvorledes forholder det sig? Jeg ønsker en kort og utvetydig Udtalelse, Hr. Kapellan. Altsaa — ja eller nej!“

Emanuel bed Læberne sammen. Det var kun med yderste Møje, at han afholdt sig fra at slynge Provsten en Fornærmelse i Ansigtet.

Endelig sagde han:

„Dersom der med visse unge Piger menes Anders Jørgens Datter — og om andre kan der ikke være Tale — saa er det halvvejs sandt.“

„Ja saa! De tilstaar altsaa!“

„Ja; — hun er nemlig min Forlovede. Nogen

udstrakt Forargelse kan dette Forhold imidlertid umuligt endnu have vakt i Menigheden, eftersom det i Gaar Aftes var første Gang, jeg talte med hende alene. Og dette skete endda — efter hvad jeg nu forstaar — ikke helt uden Vidner. Hr. Hjælpelærer Johansen var nemlig ogsaa til Stede.“

Provst Tønnesen var veget først ét, derpaa endnu ét tungt Skridt tilbage. Hans Hænder faldt fra Ryggen slapt ned til Siderne, og han stirrede paa sin Kapellan, som om det svævede ham paa Læben at spørge ham, om han var bleven gal.

„Hvad er det, De siger? . . . Er Anders Jørgens Datter . . . Deres Forlovede?“

„Ja.“

Provstens Ansigt fremviste i Løbet af et halvt Minut en hel Skala af de mest modstridende Udtryk. Tilsidst ligesom forstenedes det i et Udtryk af Forfærdelse, blandet med dyb Medlidenhed.

Det var just heller ikke en Nyforlovets Lyksalighed, Emanuels Ansigt i dette Øjeblik udtrykte. Hans sitrende Træk og forvaagede Øjne røbede — trods al Forstillelse — et oprevet Sinds Kamp med begyndende Ængstelser og Tvivl.

Efter en lang Stunds Tavshed traadte Provsten ham atter ganske nær og lagde varsomt sin Haand paa hans Skulder.

„Hr. Hansted!“ sagde han halvhøjt. „Jeg maa tale et Ord med Dem ... ikke som Deres Foresatte men som en sand og oprigtig, faderlig Ven. Maaske kan De i den Sindsstemning, hvori De for Øjeblikket befinder Dem, kun vanskeligt opfatte mig som saadan, — og dog forsikrer jeg Dem, jeg er det, og jeg tænker her kun paa Deres eget Bedste. — — Nej, nej, nu maa De ikke afbryde mig. Nu maa jeg en Gang have Lov til at tale ud. Jeg maa — hører De? De véd i denne Tid ikke selv, hvad De gør. De er syg, besnakket, forlokket ... jeg véd ikke hvad; men jeg beder Dem med al den Magt, jeg ejer over Dem, at gøre dette Skridt om, inden nogen større Skade er sket. Hører De? De maa — De skal! Du gode Gud, hvorledes er dog dette gaaet til? Hvor har De dog haft Deres Fornuft henne? Hvad tænker De, at Deres Familie, Deres Venner, hele Deres Omgangskreds vil sige? Gaa dog i Dem selv, Hr. Hansted ... betænk, hvad De her indlader Dem paa; indse dog, hvad De sætter paa Spil — —.“

Emanuel rykkede et Skridt tilbage for at frigøre sin Skulder for Provstens Haand og udbrød:

„Jeg kan ikke tillade Dem at tale saaledes. Mit Forhold her ... min Glæde og min Lykke

mangler De ganske Forudsætninger til at forstaa, og det nytter ikke at tale mere derom.“

Provsten stod en Stund og bed sig i Underlæben, mens han et Øjeblik betragtede ham med et tvivlraadigt Blik. Hans brede Bryst gik højt, Ansigtet var sprængrodt; — det saa' ud, som om en Flom af voldsomme Ord kogte ham i Struben.

Saa vendte han sig med ét børt og gik langsomt hen til Vinduet, hvor han blev staaende tavs og stirrede ud.

I mere end to Minutter var der dødsstille i Værelset.

Omsider sagde Emanuel:

„Har Provsten mere at tale med mig om?“

Tønnesen vendte sig om.

„Ja, Hr. Hansted!“ sagde han med tilkæmpet Ro. „Jeg føler det som min Pligt endnu en Gang paa det alvorligste at advare Dem mod det skæbnesvangre Skridt, De er ved at foretage. Jeg har optaget Dem i mit Hus, og jeg kan ikke roligt se paa, at De saaledes gør en Ulykke paa Dem selv — og paa andre. Naturligvis tvivler jeg ikke om, at De handler i den bedste Tro,“ vedblev han, idet han atter langsomt nærmede sig over Gulvet. „Naturligvis mener De selv, at dette vil kunne

blive til Lykke baade for Dem selv og den unge Pige. Men De er en Drømmer, en Sværmer, Hr. Hansted — det har jeg længe mærket! Fantasteriet ligger Dem som en ulyksalig Mødrene-arv i Blodet og fører Dem som en blindet Mand ud paa vilde Veje. Se dog ind i Deres sande Jeg. Riv det Drømmebind fra Øjnene, og De skal selv forfærdes for den Afgrund, man har lokket Dem ud til. Hvorledes er det dog gaaet til, at De med Deres Kundskaber og Forstand har kunnet lade Dem i den Grad forblinde? Hvad skal man tro, hvad skal man tænke om Dem, Hr. Hansted?“

„Det skal jeg ikke udtale mig om. Jeg véd kun, at jeg ikke kan imødekomme Deres Ønsker ved at fortryde mine Handlinger — hverken den ene eller den anden af dem. Naar jeg i Gaar talte i Skibberup Forsamlingshus, skete det efter modne Overvejelser, og jeg har ingen Grund til at ønske det ugjort. Jeg føler, at jeg i Gaar for første Gang i Sandhed var sammen med Menigheden, — og havde Provsten været til Stede, vilde De sikkert have maattet indrømme, at Tilfredsheden herover var gensidig.“

„Det tror jeg saamænd hjærtelig gerne!“
busede Tønnesen med ét ud. „Naar man fortæller

Børn og Bønder Æventyr og dertil smigrer lidt for dem, saa bliver de saa glade. Er det den store Opdagelse, De har gjort, saa har De sandelig været noget længe om den. Den Visdom kunde jeg saamænd have belært Dem med for længe siden.“

„Provsten tager ganske fejl,“ svarede Emanuel behersket og med et Præg af Værdighed. „Det var hverken Æventyr eller Smigrerier, der lukkede Tilhørernes Øren op, men alene den Omstændighed, at jeg stod frem med mit Vidnesbyrd som et Menneske blandt Mennesker, ikke som en Dommer mellem Syndere. Det er min store Opdagelse — om Provsten virkelig interesserer sig for at kende den — at man som Præst kan have en anden Opgave end den, altid at gaa rundt som Himlens Skatteopkræver og indkassere Menneskenes Syndeskyld, — og herpaa har jeg netop i Gaar faaet den ønskeligste Bekræftelse.“

„Aa—haa! Saa vidt er det altsaa kommet med Dem! Saa forstokket er De allerede bleven, at jeg skal høre alle Væver Hansens Floskler af Deres Mund! Sandelig, De har været en lærvillig Elev, Hr. Hansted! Er det saaledes fat med Dem, saa forstaar jeg, at jeg kan spare mig Ulejligheden med at forsøge paa at bringe Dem til Fornuft Men saa er De vel ogsaa forberedt paa,“ fortsatte

han med hævet Stemme og traadte nu Emanuel helt ind paa Livet. „Saa er De vel ogsaa forberedt paa de Skridt, som jeg agter at foretage efter dette? Kort og godt, Hr. Kapellan! De har at vælge nu — enten mig eller Væver Hansen!“

„I saa Fald ... er Valget truffet.“

„Ja saa! Meget godt! De taler dristigt! ... Men forstaar De ogsaa ret, hvad dette vil sige? Er De klar over, at dette betyder, at Deres Tid her hos mig da er forbi ... uigenkaldelig forbi, forstaar De?“

„Det har jeg netop tænkt mig. Men jeg har fra nu af min egen Gærning her i Sognet, — og den forbliver ganske upaavirket af, om jeg er Provstens Kapellan eller ikke.“

„Ser man det! Det er et forberedt Angreb! En formelig Krigserklæring! De vil rejse en aabenlys Kamp i min Menighed!“

„Nej, slet ikke. Jeg for min Del ønsker intet hellere end at faa Lov til i Fred at gøre, hvad godt jeg kan, for min egen og andres Udvikling.“

„Men jeg ikke. Saa let leger vi ikke her! Paa en saa lumpen Maade lader jeg mig ikke svinebinde — vær vis paa det! En Styrkeprøve skal det gælde, Godtfolk — og I skal ikke være for rolige for Udfaldet! Ja se kun paa mig! Maal

Dem kun med mig, min unge Herre! Det kunde dog maaske endnu bringe Dem en Smule til Fornuft. De gamle Træer falder ikke for det første Hug, — men det hænder derimod undertiden de unge; det skal De komme til at sande! Igaar talte De, Hr. Hansted! Nu har jeg Ordet!“

X.

Da Provst Tønnesen et Øjeblik efter med Allarm slog Døren op til Dagligstuen, kom Frøken Ragnhild i det samme ind fra Spisestuen med en stor Porcellænsskaal fuld af gule Blomster mellem Hænderne.

Hun var klædt i en bekvem Morgenslobrok af bredstribet Stof, der omkring Livet var sammenholdt af en tyk Snor med lange Ender og Kvaster. Paa Hovedet sad en flad, lysegraa Filthat uden anden Pynt end et hvidt Slør, der hang hende ned ad Ryggen. Hun var som sædvanlig bleg, men op under hendes Hage kastede Blomsterne et pragtfuldt rødgult Skær, som var det en Skaal fuld af flammende Sollys, hun bar.

„Hvad er der sket?“ spurgte hun straks, forfærdet ved Synet af Faderens ophidsede Udseende, og standsede foran det svære Mahognibord i Midten af Stuen.

„Ja, det maa du nok spørge om! Jeg tror saa sandelig, at Verden er gaaet helt af Lave i denne Tid! Folk er som forheksede — komplet gale!“

„Men hvad er der da sket?“

„Aa — det er saamænd hverken mere eller mindre, end at vor Ven Hr. Hansted er gaaet hen og har forlovet sig!“

Frøken Ragnhild satte hurtigt Skaalen fra sig paa Bordet, saa noget af Vandet spildtes over de fremlagte Pragtværker.

„Hvad siger du? ... Hr. Hansted!“

„Ja, saa minsandten! Men du vil næppe kunne gætte, hvem der er den udkaarne, Ragnhild!“

„Er det ... er det en Dame her fra Egnen?“

„Ja, her fra Egnen er hun ganske vist; men Dame kan man just ikke kalde hende. Det er nemlig Anders Jørgens Datter i Skibberup. Hvad mener du om det?“

„Du gode Gud! Det er da ikke muligt!“

„Ja, det maa du sandelig nok sige!“ raabte Provsten — han gik som sædvanligt frem og til-

bage over Gulvet med larmende Skridt — „Man véd virkelig tilsidst ikke, hvad man skal tænke om denne Galskabernes Tid, vi lever i. Det er næsten, som om al sund Fornuft er ved at gaa ganske ud af Verden! Overalt dette Skrabud for Almuen ... denne vanvittige Bondeforgudelse, der synes ligesom anden Pest at ligge i Luften i vor Tid. Hvordan i Alverden skal man ellers forklare sig, at hidtil ret fornuftige Mennesker paa én Gang og tilsyneladende uden al Foranledning bliver som besatte, ... at endog Folk blandt mine egne Studenterkammerater paa deres gamle Dage pludseligt begynder at skabe sig til Nar ved at klæde sig i Vadmel, tale bondsk og lade deres Døtre malke Køer? ... Og nu dette! Det er jo komplet Galmandsværk! Og du skal se, Ragnhild — det bliver endda ikke herved! Dette er blot det første Udslag af Fjanteriet. Der vil følge andre efter. Hr. Hansted har allerede i den Grad mistet al sund Sans og Samling, at han som alle indskrænkede Personer, der bliver grebne af noget nyt, har faaet den Idé om sig selv, at han har en Mission at udføre her. Han vil være den ny Tids Profet hos os, stifte Parti, gøre Optøjer kort og godt, ... saadan som det er Mode i vore Dage!“

Frøken Ragnhild havde med en Søvnngængers

mekaniske Bevægelser løst Hatten af sit Hoved og var gaaet hen til Vinduet. Her satte hun sig ligesom overvældet af Træthed ned paa en Stol og gav sig til at stirre ud i Gaarden. Saa snart hun mærkede, at Faderen var standset henne i en Krog af Stuen og derfra iagttog hende, lænede hun sig tilbage mod Stoleryggen og sagde, uden egentlig at mene det:

„Ja, paa en Maade er dette vel kun, hvad man maatte vente efter den Retning, Hr. Hansteds hele Udvikling i den senere Tid har taget. Det har jo længe været at mærke paa ham, at det vilde bære hen imod noget saadant.“

„Ja, det er netop det, jeg ikke helt kan lade være med at bebrejde mig, Ragnhild! Jeg burde straks fra Begyndelsen have taget om ham med fastere Haand. Hvem véd — maaske havde han da staaet til at redde. Jeg fik jo hurtigt en Mistanke . . . men han var jo dog et voksent Menneske, og det er sandelig vanskeligt at behandle en Mand som syg, før man har ganske sikre Beviser paa Sygdommen i Hænde. Men nu er der for mig ikke længer nogen Tvivl . . . han er gal, komplet forskruet. Naar jeg tænker tilbage, kan jeg jo følge Sygdommens Udvikling Skridt for Skridt lige fra det Øjeblik, han betraadte vort Hus. Det er

Moderens Vanvid, der slaar ud igen i Sønnen. Hun havde nok, efter hvad jeg har hørt, i sin Ungdom en ganske lignende Snært af Ligheds-Raptussen fra otteogfyrre og gjorde en Gang ligefrem Skandale paa et offentligt Møde ved en fuldkommen revolutionær Tale. Og — ja, er det nu ikke mærkeligt? — ovre hos Pastor Petersens, hvor man i det hele har meddelt mig de forskellige Ting om hende, fortalte de, at det skal være netop her — i vor umiddelbare Nærhed — at hun i sin Tid søgte at praktisere sine vilde Idéer. Hun skal nemlig have været det egentlige Ophav til den Højskole derovre i Sandinge, som jo ogsaa vi hovedsagelig skylder al vor Uro i Sognet. I saa Fald kan man med Sandhed sige, at Hr. Hansted nu er bleven et Offer for sin Moders Ungdoms-Daarskaber. Men saadan gaar det!“

Frøken Ragnhild hørte ikke længer Faderens Ord, og hun mærkede det næppe, da han endelig forlod Stuen og slog Døren til Studereværelset i efter sig.

Hun forstod egentlig ikke, at denne Forlovelse kunde gøre et saa stærkt Indtryk paa hende, al den Stund hun var sig bevidst ikke selv at lide nogen Skuffelse i den Anledning. Tværtimod havde hendes Interesse for Hr. Hansted i den senere Tid

snarest været i Aftagende; og det hævede ham just ikke i hendes Øjne, at han nu var gaaet hen og havde forelsket sig i en Bondepige. Hun syntes, der var noget saa ynkverdigt ved denne alt beherskende Tilbøjelighed for det smaa, det uudviklede, det barnlige og enfoldige.

Alligevel var det, som om der ved denne Begivenhed var slukket endnu et Lys i hendes Tilværelse; som om der var bleven endnu et nyt tomt Rum inden i hende. Hun følte, at hun havde mistet en Omgangsven, der paa en Maade var hendes eneste. Men — hvad værre var — hun havde mistet en forstaaende Lidelsesfælle i denne Ørken af Ensomhed og Melankoli ... Var det mere?

Hun saa' hen til sin gamle Ven „Methusalem“ — Papegøjen — der sad i en Ring uden for sit Bur og pudsede sine grønne Brystfjer. Herregud, saa var de altsaa igen ene to! Naa, hun kunde for den Sags Skyld tænke sig et langt tristere Selskab og skulde ikke misunde Kapellanen hans nye Venner. Hun for sit Vedkommende havde nu aldrig kunnet indse, at et saadant lille Dyrs mennekelige Plapren ikke var nok saa underholdende som den dyriske Grynten, Brummen og Gøen, hvoraf en Bondes Tale hovedsagelig bestod. Og

saa var der dog lidt af et Temperament i saadan en lille Krabat. Den kunde finde paa de tusinde Pudsigheder, kunde være kælen, skælmsk, nedtrykt, overgiven, koket, indsmigrende, opfarende — alt i en og samme Time ligesom med Intelligensens Nervøsitet. Desuden var det dog en Vederkvægelse en Gang imellem at se paa andet end de evige Spurve og Krager med deres grimme graa Vadmelsdragt. Naar Solen skinnede paa „Methusalems“ Silkefjer, kunde den pynte i en Stue eller paa en Græsplæne næsten som en fint paaklædt Dame.

Hun vilde just strække Haanden ud for at kærtegne den, da hun hørte noget knirke udenfor paa Gangen. Der var ingen Tvivl . . . det var Kapellanen, der gik ned ad Trappen fra sit Værelse.

Hun sad et Øjeblik og saa' ned i sit Skød, i heftig Strid med sig selv. Saa rejste hun sig, gik rask over Gulvet hen til Forstuedøren og aabnede den.

Her stod Emanuel, med Hat paa Hovedet og Paraply i Haanden, i Færd med at gaa ud.

Idet han saa' hende, blev han stærkt rød. Samtidigt kom der noget stikkende i hans Blik. Det saa' ud, som om han væbnede sig mod hendes forventede Spotterier og var fast bestemt paa at betale hende dem tilbage.

Hun rakte venligt Haanden frem imod ham.

„Fader har fortalt mig, hvad der er hændet Dem, Hr. Hansted! . . . Jeg ønsker Dem af Hjærtet til Lykke!“

Han saa' mistroisk paa hende og tog ikke hendes Haand.

„Jeg kender jo ikke personligt den unge Pige,“ vedblev hun roligt. „Men jeg erindrer, at jeg flere Gange har hørt hende paa det fordelagtigste omtalt, saa jeg tvivler ikke om, at det vil blive til Lykke for Dem.“

Efter disse Ord tog Emanuel — om end tøvende — hendes hvide, bløde Haand, og da hun lod ham beholde den, trykkede han den varmt.

„Tak — tusind Tak, Frøken!“ sagde han, bevæget af Glæde og Overraskelse. „De véd ikke, hvor jeg er glad ved, at netop De forstaar mig!“

„Nu ja, jeg har maaske ogsaa flere Forudsætninger dertil end de fleste.“

„Det har De — det har De, Frøken!“

„Jeg mener . . . vi har jo talt sammen om mange Ting. Derfor véd De ogsaa, at vi har forskellige Meninger om adskilligt mellem Himmel og Jord. Men De har forhaabentligt ogsaa faaet

det Indtryk af mig, at jeg altid agter dem, der har Mod til at leve efter deres egen Lære.“

„Ja, som Deres Elev gør jeg Dem ellers ikke Ære, Frøken Ragnhild!“

„Dermed kan jeg ikke smigre mig, nej! — De gaar vel nu hen til Deres Forlovede?“ spurgte hun hurtigt.

„Ja.“

„Saa hils hende fra mig og bring hende min oprigtigste Lykønskning.“

XI.

Heller ikke Hansine havde lukket et Øje den hele Nat. I halvt forvildet Tilstand var hun om Aftenen naaet til sit Hjem, hvor hendes Forældre lykkeligvis allerede var gaaet til Ro, saa hun kunde snige sig ind i sit Kammer og klæde sig af, uden at nogen saa' hende. Her havde hun derpaa ligget Time efter Time sammenkrøben i sin Seng, med en Flig af Lagnet presset for Munden, for at ingen skulde høre hendes fortvivlede Graad.

Skønt den Tanke, at en ung Præst eller Folketaler en Gang — ligesom Prinsen i Æven-

tyrene — vilde krydse hendes Vej, fatte Kærlighed til hende og løfte hende som sin Hustru op over Bondens trælsomme Liv til en Flugt mod Aandens lyse Højder, egentlig ikke var hende fremmed, idet den havde tilhørt hendes Drømme fra den allerførste Gang, hun som halvvoksen var til Stede ved et af de store Vennemøder ovre i Sandinge; og skønt det virkelig var sandt, hvad hendes Veninder paa-stod, at denne hendes Drømmes Helt i Vinterens Løb mere og mere havde antaget Kapellanens hele Væsen og Skikkelse, — havde hun under Mødet med Emanuel ikke et Øjeblik troet, at hans Ord havde været andet end et Udtryk for Medlidenhed, et Forsøg paa i hans Egenskab af Præst at trøste hende og tale hende tilrette. Derfor ønskede hun nu, at hun maatte dø. Hele Natten laa hun og rystede af Angst for Dagens Komme, fordi hun ikke forstod, hvorledes hun skulde faa Mod til igen at se Mennesker, efter at hun saa forsmædeligt havde røbet sin Hemmelighed.

Alligevel, da det lysnede mod Dag og Fuglenes søvndrukne Pippen begyndte at høres i Haven udenfor hendes Vindu, blev hun roligere. Hun gav sig til med mere Samling at gennemtænke, hvad Kapellanen havde sagt, og hvorledes i det hele alt var gaaet for sig.

Og jo mere levende hun i Erindringen genkaldte sig Aftenens Begivenhed, des mere Vold maatte hun anvende mod sig selv for at skyde den Tanke fra sig, at Kapellanen virkelig havde bedet hende om at blive hans Hustru. Hun huskede det kærlige Tonefald, hvormed han havde sagt, at han holdt af hende; hun huskede, hvorledes han med sit Lommetørklæde havde tørret hendes vaade Kinder og Øjne og bedet hende ikke at græde. Han havde jo ogsaa sagt, at han vilde komme her i Dag, at han vilde tale med hendes Forældre og bede om deres Samtykke.

Hun begyndte igen at hulke. Det blev hende mere og mere umuligt at bortforklare hans Frieri. Hvad skulde hun dog gøre? . . . Havde hun blot aldrig fulgt med Ane langs Stranden, saa var denne Ulykke maaske ikke sket!

Hun besluttede tilsidst at betro sig til sin Moder. Saa snart hun hørte Stemmer inde fra den anden Side af Væggen, hvor Forældrene havde deres Sovekammer, stod hun op og klædte sig paa, idet hun med Svampen omhyggeligt søgte at udviske Sporene af Nattens Kampe.

Dette maatte imidlertid ikke være lykkedes hende; thi da hun kom ud i Køkkenet, hvor

Moderen allerede var i Færd med at tænde op i Komfuret, udbrød denne straks:

„Herre Gud, mit Barn! Hvad er der paa Færde?“

Hansine vilde i Begyndelsen ingen Ting sige og gav sig til at tage Mælkefade ned fra „Rækken“. Men da Moderen mærkede, at Datterens Tavshed i Dag ikke skyldtes hendes sædvanlige Uomgængelighed, og derfor blev ved at trænge ind paa hende, ja tilsidst gjorde sig næsten vred og tog hende i Armen for at faa hende til at tale, begyndte Hansine med sin mutte Mine at fortælle, at hun om Aftenen havde truffet Kapellanen nede ved Stranden, og at han — at han — —

Længere kunde hun ikke komme.

„Naa, hvad han? Saa fortæl dog, bedste Barn!“ sagde Moderen.

„Han har . . . har friet til mig!“ brød hun endelig ud og kastede sig i det samme over Ryggen af Køkkenstolen under en stum Hulken.

Moderen foldede Hænderne i Forfærdelse og kunde længe ikke tale.

„Det er da ikke sandt, Hansine?“ sagde hun endelig, næsten hviskende — som havde Talen været om en tilstaaet Forbrydelse.

Da Datteren ikke svarede men blot blev ved

at hulke stumt, tilføjede hun — ganske bleg og halvt grædefærdig:

„Det er jo dog noget saa rent ubegribeligt, Hansine! ... Om jeg da kan forstaa, hvordan det kan være gaaet til! Hvem skulde dog kunne tænke, at der kunde ske noget saa galt! ... Og hvad skal Folk vel mene om det? Det er jo rent forskrækeligt, Hansine!“

I det samme kom Anders Jørgen stampende ind ude fra Gaarden med to Blikspande for at hente Mælk til Kalvene.

„Hvad er her til Torvs, Godtfolk?“ udbrød han morgenlystig og holdt Spandene ud fra sig i stive Arme.

Da han langt om længe af Elses stammende Beretning havde forstaaet, hvad der var paa Færde, satte ogsaa han et højst betænkeligt Ansigt op. Han havde nemlig en Gang for alle gjort sig det til Vane at antage sin Kones Miner, — men i Grunden stod det ham ikke ganske klart, hvad her var at græde for. Han skulde snarere have været tilbøjelig til at betragte det skete som en lykkelig Himlens Tilskikkelse; men han vogtede sig altid vel for at røbe Meninger, som Else ikke først havde godkendt, fordi han overhovedet ikke havde synderlig Tillid til sin egen Dømmekraft.

Nu stod han dér med sine underlig døde, blaaehvide Øjeæbler og stirrede raadvildt frem og tilbage fra Moder til Datter. Og da ingen af dem sagde noget, faldt det ham tilsidst ud af Munden:

„Jamen . . . jamen, Hansine! Hvordan i Alverden er dette hersens dog kommet?“

„Det véd jeg ikke,“ sagde endelig Hansine, halvt vredt. Hun hvilede endnu Hovedet paa sin Arm men havde holdt op at græde. Forældrenes samstemmende Beklagelser begyndte at krænke hende.

Men nu nærmede Moderen sig og lagde varmt sin Haand paa hendes Skulder.

„Jamen, sig mig dog, Hansine . . . holder du da ogsaa af ham?“

Først svarede hun ikke; men da Moderen gentog sit Spørgsmaal og samtidigt lod sin Haand stryge med et ligesom tilgivende Kærtegn over hendes Haar, mumlede hun:

„Det gør jeg vel nok.“

„Ja for det er da endelig det, det kommer an paa, mit Barn, at I bægge tror, det kan blive til Lykke for jer. For skønt det jo rigtignok er helt underligt for en anden at tænke paa, saa — naar det nu en Gang er blevet saadan — saa kan man jo kun bede Vorherre at lægge sin Velsignelse til.“

„— sin Velsignelse til,“ gentog Faderen ivrig. Det begyndte at lysne til Smil i hans Ansigt.

„Naar nu bare Folk ikke vil se for ilde til det, . . . det er det, jeg frygter mest,“ vedblev Else og tørrede med Forklædet en Taare af sit Øje. „Det fejler vel ikke, at der vil komme til at gaa megen ond Snak om det, og kanske er der dem, der lige ud vil sige, at vi har været med til at lave alt dette herre med Kap'lanan, bare for at lokke ham til os. Men det faar man jo se at komme over.“

„Aa, man kan vel ikke ha'e saa meget at snakke om,“ prøvede Anders Jørgen forsigtigt. „Folk kender jo da nok Kap'lanan nu.“

Else plejede ikke at høre efter, hvad han sagde; og heller ikke nu lagde hun Mærke til hans Tale men blev staaende tavs og saa' med bekymret Tankefuldhed paa Datteren.

Efter en Stunds Forløb sagde hun, halvt undseligt:

„Ja saa kommer maaske han . . . din . . . jeg mener Kap'lanan, her i Dag?“

„Han sagde, han vilde komme i Formiddag,“ mumlede Hansine, stadig uden at løfte Hovedet.

„Ja, saa maa vi se at komme til Arbejdet. Her skulde dog se lidt ordentligt ud, til han

kommer. Han skulde dog ikke gærne se andet, end at han var velkommen . . . Du, Anders, maa ogsaa hæge dig lidt, naar du har givet Kvæget.“

„Jeg?“ sagde han forbavset og saa' ned ad sin graa, lappede Vadmelsdragt, hvor Avner og Hakkelsestraa hang og dinglede i den lodne Lu. —

Det blev en travl Morgen. Da det var Mandag, laa der meget ubesørget Arbejde fra den foregaaende Hviledag. Der var stillet Fløde til Syrning for at kærnes, et Kar Valle skulde ostes og en halv Gris nedsaltes. Endda havde de Vadsketøj paa Bleg, og i Stalden stod en syg Ko, der skulde malkes hveranden Time.

Else, der forstod, at hun i Dag ikke kunde gøre stor Regning paa Hansines Hjælp, og som da heller ikke nænnede at lægge Beslag paa hende, sendte Bud efter en Husmandskone, som ogsaa straks indfandt sig. Til denne vovede hun alligevel ikke, da det kom til Stykket, at fortælle Nyheden, skønt Konen flere Gange nysgærrigt frittede og tilsidst rent ud spurgte, om der ventedes fremmede til Huset.

„Ja, der kommer kanske nok et Menneske,“ svarede Else undvigende og gik ned i Saltekælderen.

Imidlertid havde Hansine opsøgt sin Broder Ole ude i Stalden og bedet ham om, saa snart

han kunde se sit Snit at løbe ud i „Skoven“ til Ane og sige hende, at hun endelig maatte komme hen til hende straks; Hansine skulde absolut tale med hende endnu i Formiddag. Ole, som ikke forstod et Muk af hele denne Morgens Hurlumhej, lovede ikke des mindre straks at bringe Søsterens Besked i rette Hænder; og et Øjeblik efter saa' hun ham i fuldt Firspring op over Bakkerne.

Mens hun i Uro ventede paa sin Veninde, satte hun sig ind ved Vinduet i sit Kammer for at være uforstyrret. Med sine forgrædte Øjne stirrede hun ud i den lille skyggefulde Have, hvor de ægformede Solpletter sagte gled hen over Græs og Gange i deres Sneglevandring fra Vest til Øst, — og hun forstod ikke, at Verden saaledes kunde gaa sin daglige Gang, som om intet var sket. Dér gik Hønsene roligt og skrabede i Jorden under Stikkelsbærbuskene, og Skaderne fløj sladderagtige fra Trætop til Trætop, ganske som i Gaar. Henne bag Diget saa' hun den solbeskinnede Ryg af det gamle, brune Øg, der stod ubevægelig med sænket Hoved og lod sig gennembage; og hun tænkte paa, hvor saadan et Dyr i Grunden havde det godt. Det havde ingen Sorger, ingen Ængstelser, det kendte ikke denne forfærdelige Beklemthed,

der fik Hjærtet til at banke, saa hele Legemet smertede.

Endelig kom Veninden. Under mange forlegne Omsvøb og megen Kamp med Taarerne betroede Hansine hende hende paa Sengekanten alt, hvad der om Aftenen var sket, idet hun tog det højtidelige Løfte af hende, at hun aldrig vilde fortælle til nogen af Veninderne, hvorledes det var gaaet for sig.

Ane blev ikke nær saa forbavset, som Hansine havde troet. Hun omfavnede hende straks under et stormende Udbrud af Henrykkelse og Stolthed og paastod frejdigt, at det altsammen var noget, hun havde tænkt sig for længe siden. Hun havde nemlig en Nat haft en Drøm, hvori hun havde set Hansine i Brudedragt danse med en Mand, der ganske lignede Kapellanen. For Resten — tilføjede hun — var den Slags Ting saamænd noget, der ikke vilde blive saa ualmindeligt herefterdags, da Lighed og Folkelighed nu blev præket allevegne, saa for den Sags Skyld skulde Hansine ikke gøre sig Bekymringer.

Men Hansine var ikke saa let at berolige. Selv da Veninden, for at opmuntre hende, slyngede Armene om hendes Liv og gav sig til at oprulle straalende Billeder af den Fremtid, der nu ventede

hende, vedblev hun at være adspredt og urolig; Tiden nærmede sig nemlig, da Kapellanen kunde ventes.

„Jeg maa vist gaa ind i Stuen nu,“ sagde hun med ét og rejste sig. — „Men du skal følge med,“ føjede hun til og strakte Haanden ud med en saa modfalden Mine, at Ane gav sig til at le ganske højt.

„Jeg tror, for Dyden, at den Kap'lan halvt har skræmmet Livet af dig, min Putte! Jeg kan jo slet ikke kende dig igen. Er det virkelig dig, der aldrig før skulde løfte en Øjenvippe, om man saa stak dig med Stoppenaale!“

„Ja, du har let nok ved at snakke, du!“ sagde Hansine, idet et Suk steg op fra hendes beklemte Bryst.

I henved en Time sad de to Veninder derefter ene inde i Dagligstuen, bægge paa samme Stol, og med hinanden om Livet. Ane vedblev ufortrøden at udmale sine glimrende Fremtidsbilleder. Hansine prøvede nu og da at smile, naar Venindens Fantasi tog stærkest Fart; men oftest sad hun fraværende og fór ængstelig sammen ved hver Lyd ude fra Gaarden.

„Man skal vel egentlig til at kalde dig for Frøken nu,“ skæmtede Ane. „Frøken Hansine Andersen, — det lyder jo nok saa gåvt.“

„Aa, ti dog stille, du!“

„Ja, saadan har du nu Raad til at snakke, fordi du skal blive Præstekone. Men hvad skal der blive af et andet stakkels Menneske? Der kommer nok ingen Kap'lan og vil være god Ven med mig. Jeg maa nok være kisteglad, om jeg kan slippe til at faa en gammel Degn eller en Skomager eller — —“

Det rykkede paa én Gang i dem bægge. Der hørt Støvletrin udenfor paa Stentrappen og lidt efter ude fra Forstuen. I samme Nu var de bægge oppe fra Stolen.

XII.

Da Emanuel traadte ind, udtrykte hans Ansigt straks en alvorlig Skuffelse over i dette Øjeblik at finde den rødhaarede Veninde ved Hansines Side. Men han beherskede sig hurtigt, og da Ane traadte frem imod ham og ønskede ham til Lykke — saa kogende rød i Hovedet, at Ansigtets Fregner skinnede ganske hvide — takkede han med et hjærteligt Smil.

Derpaa gik han hen til Hansine, der stod halvt bortvendt og saa' mod Gulvet, og rakte hende bægge sine Hænder. Hun gav ham — skønt nølende — ogsaa bægge sine, som han trykkede varmt og længe, mens han tavs betragtede hende.

Hun forstod godt, at han vilde have hende til at se op; men hun kunde ikke faa sig selv dertil. Da han endelig gav hendes Hænder fri, skottede hun hen til Veninden, mens der gik et Lettelsens Suk igennem hende, — hun havde været angst for, at han skulde kysse hende.

I det samme aabnedes sagte Døren til Køkkenet, og Moderen kom ind i nystrøget Bomuldsforklæde og med en lille sort Hue paa Hovedet. Hun var i første Øjeblik stærkt benauet, og da hun søgte at skjule dette, fik hendes Maade at hilse paa og hendes hele Væsen overfor Emanuel et Skær af halvt mistænksom Tilbageholdenhed.

Emanuel tog hendes Haand og sagde nogle Ord om, at han haabede, Anledningen til hans Komme var hende bekendt, og at hverken hun eller hendes Mand nærede Frygt for at betro ham Hansines Fremtid. Han vilde da — tilføje han — for første Gang i sit Liv føle sig fuldt ud lykkelig.

Else svarede ved at lade sin Haand stryge ligesom medlidende over Hansines Haar og Kind;

og da hun overhovedet ikke var god til at tie med, hvad Hjærtet var fuldt af, sagde hun:

„Det havde vi jo rigtignok aldrig kunnet tænke os, at det skulde kunne gaa saadan til, ... og jeg kan jo ikke sige andet, end at det jo er meget underligt for os. Det er jo ogsaa i alle Maader kommet os rigtig, hvad man kan kalde overraskende. Lige Børn leger bedst, siger man jo ellers, og Hansine er jo kun oplært som simpel Bondepige. Det havde Kap'lanens Familie vel heller ikke tænkt sig, at den skulde faa en saadan Svigerdatter. Og man vilde jo dog ikke gærne, at ens Børn blev skamsete, hvor de kom hen. Men naar det nu en Gang er bleven saadan, saa er der jo ikke noget at sige dertil, og saa kan man jo kun bede Vorherre om at lægge sin Velsegnelse til.“

Der opstod et Øjebliks Tavshed.

Den blev afbrudt ved, at Anders Jørgen kom ind — i mørke Helligdagsslæder og rene, hvide Hosesokker. Han blev tvivlrædige staaende ved Døren og saa' hen paa Else, som om han afventede et Tegn fra hende. Omsider skraaede han kejtet over Gulvet og hilste „Til Lykke og Velsegnelse“.

Emanuel trykkede tavs hans Haand.

„Værsgo', vil Kap'lanan ikke sætte sig," sagde Else.

Mens de andre tog Plads rundt om i Stuen — Hansine og hendes Veninde henne paa Bænkeenden under det ene Vindu — satte Emanuel sig i Armstolen ved Kakkellovnen. Han var forstemt, næsten vred. Det forekom ham, at han havde haft Ret til at vente en mere hjærtelig Modtagelse.

Else gav sig til at tale om Vejret, om det begyndende Savn af Regn for Græssets og Vaarsædens Skyld, om den megen Sygdom, der var mellem Folk, og om den nye Distriktslæge inde i Kyndløse. Emanuel svarede kun med enkelte Enstavelsesord. Tilsidst forstummede Samtalen helt, og der indtraadte en lang og pinlig Stilhed.

„Hør, Anders," sagde endelig Else, henvendt til sin Mand, „Kap'lanan kunde kanske have Lyst til at se Kvæget."

Anders Jørgen lattede sig halvt af Stolen, og der kom Liv i hans døde Øjeæbler.

„Ja — kanske Kap'lanan har Lyst til at se Kre'turet?"

Emanuel sagde Ja og rejste sig temmelig brat, idet han knappede sin Frakke. Det saa'

næsten ud, som om han tænkte paa at forlade dem med det samme.

Men da begyndte Else at blive ængstelig. Hun gik hen til ham og sagde, mens hun forsøgte at smile med sit gamle, hjærtevindende Smil:

„Ja nu slaar De Dem vel til Ro hos os i Dag, ikke sandt? De vil jo nok tage til Takke med, hvad vi kan byde til Middag i al Tarvelighed. Havde vi vidst dette her noget før, skulde vi nok have haft det lidt mere festligt. Og nu maa De da ikke være vred, fordi vi kanske straks var lidt underlige til Mode ved at høre om det. Vi havde jo aldrig kunnet tænkt os, at vor Hansine skulde komme saa højt paa Straa og faa en saadan Mand som Dem. Men vi er jo da i Grunden allesammen kun inderlig glade og taknemmelige for, hvad der er sket; De maa nu da ikke tro andet. Og nu bliver De nok her hos os i Dag, ikke sandt?“

„Kære Else,“ svarede Emanuel, øjeblikkeligt formildet, og tog hendes Haand. „Jeg vilde unægtelig gærne have Lov til fra nu af at betragte dette Sted som mit Hjem. Jeg har længtes saa meget efter at kunne gøre det, ... og jeg har da paa en Maade heller ikke længer noget andet.“

„Ja, saa skal De ogsaa være ret af Hjærtet velkommen,“ sagde Else, idet hun med ét helt gen-

vandt sin gamle Fortrolighed, og klappede ham paa Armen. „Vi har jo holdt saa meget af Dem lige fra den allerførste Gang, vi saa' Dem ... det er da vist og sandt, at vi har. Men gaa De nu ud med Anders og se Dem lidt om. Det er jo ikke store Sager, vi har at vise frem; for det er jo endda en fattig Bondegaard, De er kommen til. Men det vidste De vel nok i Forvejen, tænker jeg.“

„Jeg vidste i hvert Fald, at jeg ikke søgte den Slags Rigdom, om hvilken I herude paa Landet har det smukke Ord: Møl æder den, Skam begræder den“, svarede Emanuel smilende. Derpaa vendte han sig mod Hansine og tilføjede: „Skal ikke ogsaa du ud og se dig lidt om i Stalden?“

Hun forstod ikke Vinket, blev rød og sagde — med et Blik paa Moderen — at hun vistnok skulde hjælpe til i Køkkenet.

„Ja, ja! Paa Gensyn da!“ sagde han og sendte hende et Nik.

XIII.

Anders Jørgen og Emanuel gik først ud i Hestestalden, der laa i en nybygget Længe lige over for det bedagede Vaaningshus. Her stod to

store, røde Vallakker og et loddent Aarsføl, der alle begyndte at rasle med Grimeskafterne og „gnægge“ nede i Krybberne med denne hule, hyggelige Lyd, hvormed Heste modtager kendte Folk i Stalden.

Med en pludselig Livlighed, der vakte Emanuels Forbavselse, gav Anders Jørgen sig til at gøre omstændelig Rede for Dyrenes Alder, Karakter og Stamtræ. Med særlig Stolthed fortalte han, at „Tøsen dér“ — han mente Føllet — var en direkte Ætling af den berømte *Stærkodder II*, der tre Aar i Træk havde taget første Præmie ved Hingsteskuet i Roskilde, og som i det hele kunde bedække sit Bryst med flere Hæderstegn og Æresmedailler end nogen Fyrste.

Emanuel hørte opmærksomt paa ham og besaa' med stor Interesse de forskellige Indretninger i Stalden og i den tilstødende Skære- og Tærskelo. Han undersøgte Hakkelsekniven og Rensemaskinen, udspurgte om de enkelte Skruers og Tandhjuls Betydning og lod sig i det hele grundigt indvie i disse Landbrugets Mysterier, som han ikke havde været paa nært Hold, siden han som Barn havde besøgt en Onkel paa en Herregaard ovre i Jylland.

Da de kom ind i Kostalden, fængsledes hans Opmærksomhed dog mest af en Fuglerede, der

var klinet op under en af de spindelvævsbesatte Loftsbjælker, og hvorfra et Svalepar netop fløj ud, idet de traadte ind.

„Nej, se dog!“ udbrød han henrykt.

Anders Jørgen, som mente, at et saa begejstret Udraab alene kunde gælde hans Kvægbestand, lod med et fornøjet Smil sin Haand falde tungt ned paa Bagen af en mægtig Fedeko og sagde:

„Ja, her skal Kap'lanan se et Stykke Kyd!“

Kørerne var nemlig Anders Jørgens Kælebørn, og som Kvægopdrætter og Kvægfeder havde han vundet noget af et Ry i Egnen. Han vidste nøjagtigt, hvor meget hver af hans syv Køer havde malket og vejjet i al den Tid, han havde haft dem i sin Stald. Han huskede paa sine Fingre, hvor mange Pund Klid, Skraa, Halm og Rapskager de havde fortæret, og hvorledes Forholdet i de sidste tyve Aar havde stillet sig mellem Smør-, Kød- og Foderpriser, — og om alt dette udbredte han sig med en overraskende Tungefærdighed for Emanuel, idet han tillige gav en hel videnskabelig Forklaring af den nymodens Kraft- og Staldfodring, af hvilken han viste sig at være en lidenskabelig Tilhænger.

Emanuel stod og hørte paa ham med stigende Forbavselse. Den lille, halvblinde Mand med det kejtede Væsen, som han hidtil havde anset for

lidt af en enfoldig Pusling — han stod nu her foran ham fuld af Iver og forfægtede selvstændige Anskuelser, aabenbarede en Indsigt, udfoldede en Sagkundskab, der ganske overvældede ham.

Han tog af dette en ny Bekræftelse paa, at meget af den Miskendelse og Uret, hvorunder Bønderne alle Dage havde lidt og endnu led, alene skyldtes Mangel paa ret Forstaaelse af den Kærne, der skjulte sig bag deres ydre Uanselighed og Ubehjælpssomhed, og at det derfor var ganske nødvendigt for dem, der vilde udrette noget mellem disse Folk, at slutte sig til dem helt og holdent for at kunne vinde deres Fortrolighed.

Anders Jørgen, der følte sig smigret ved Emanuels Interesse for hans Bedrift, blev mere og mere meddelsom. Han førte ham efterhaanden rundt gennem alle Udlænger og Udhuse, viste ham Havreboden, den lukkede Hestegang, tog ham med ind i Faarestien, ned i Roekælderen, — og Emanuel fulgte overalt uden Modstand.

Først da de kom ind i Svinehuset, og da Anders Jørgen dér i sin Ivrighed vilde have ham med over Indhegningen, for at han kunde føle Svinene paa Flæsket, lagde han sin Haand paa hans Skulder og sagde smilende:

„Tak, kære Anders Jørgen — men det, tror

jeg, jeg maa bede om at have tilgode til en anden Gang.“

I det samme viste ogsaa den hvidblonde Ole sig for at sige, at Middagsmaden var færdig. Emanuel hilste kammeratligt paa sin tilkommende Svoger og tog ham for første Gang nøjere i Øjesyn. Det var en køn, frisk, femtenaarig Knøs, lidt lille ligesom Hansine og med et endnu ganske barnligt Ansigtsudtryk.

„Vi to skal blive Venner!“ sagde Emanuel og kneb ham i den æblerøde Kind.

Fyren stirrede maabende op paa ham og derefter hen paa Faderen; og ikke saa saare havde Emanuel sluppet ham, før han løb alt, hvad han kunde, bag om Ladelængen og ind i Bryggerset, hvor han grinende fortalte Husmandskonen, hvad Kapellanen havde sagt. Men Konen, som efterhaanden havde faaet Færten af, hvad der var paa Færde, trak Munden op til Ørene og sagde:

„Du er en rigtig Fjerding, Ole! Kan du da ikke begribe, hvad her gaar for sig!“

I samme Øjeblik begreb Ole. Rød som det dryppende Blod stirrede han op paa Konen, vendte sig derpaa omkring og løb sin Vej. Da Moderen lidt efter traadte ud paa Stenflisen og raabte ham

ind til Maden, svarede han ikke, og under hele Maaltidet lod han sig ikke se.

Inde i Stuen var Bordet dækket med en ren, hvid Dug og blomsterbemalede Lertallerkener. Pladsen for Bordenden var forbeholdt Emanuel. Han havde straks søgt at faa Hansine til at tage Plads ved hans Side, men han opdagede snart, at det vilde være stridende mod god Bondeskik, om Husets Datter satte sig ved Bordet, saalænge Gæsterne spiste. Saa maatte han nøjes med at nikke til hende, naar hun bar ud og ind fra Køkkenet.

Han var fuldkommen lykkelig. De Tvivlens klamme Taager, der i den lange søvnløse Nat havde lejret sig om hans Sind, var forlængst atter spredte. Han følte sig saa overbevist om sin Kærligheds Sejr over Frygt og gammel Fordom, at han syntes, alle Ting tilsmilede ham et: „Til Lykke!“

Retterne var for Emanuels Vaner ret tarvelige, og han vidste end ikke, at Risengrød og speget Flæsk med Røræg i Bønderhjem betragtedes som Højtidsmad. Aldrig havde alligevel et Maaltid forekommet ham festligere end dette. Solen kastede sine Guldskiver midt ind over Dugen, og han syntes, at han nu først var kommen rigtig ud paa Landet. Gennem Forstuedørene, der var aabnede, strøg

en frisk Duft af Hø og Stald ind fra Gaardspladsen; og paa de milde Luftstrømme gled snart en hvid Sommerfugl ind — ligesom et lille Skib for fulde Sejl — snart en travl Humlebi, der brusede frem som en Luftens Damper og et Øjeblik fyldte Stuen med sin vrede Summen, før den fór ud igen.

Til sidst viste ogsaa Hønsene sig i Flok, hidlokkede af Skeernes og Gaffernes Raslen. Én for én hoppede de husvante ind over Tærskelen og begyndte straks at opplukke de tabte Krummer fra Lergulvet under Bord og Bænk. Kun den store, knejsende Hane blev staaende udenfor i Forstuen og smaaklukkede som en aarvaagen Inspektør, paa én Gang opmuntrende og advarende.

.... Efter Bordet følte Hansine sig saa træt, at hun maatte gaa ind i sit Kammer og lægge sig lidt.

Det var en haard Skuffelse for Emanuel, der havde længtes efter at komme til at tale med hende i Enrum. I en Timestid maatte han nu nøjes med Elses Selskab, idet ogsaa Anders Jørgen saa' sit Snit til at liste sig bort for ovre i Loen at tage den sædvanlige Middagsskraber med sin ene, blikbeslaaede Træsko til Hovedpude.

Paa Bønderkoners Vis førte Else Emanuel rundt i hele Huset. Hun viste ham baade Køkken

og Bryggers — hvor den smilende Husmandskone lykønskende rakte ham en pjaskvaad Haand — og førte ham ned i Salte- og Mælkekælderens, hvor hun til Ære for ham lod et Parti frisk-kærnet Smør nedslaa i en Drittel. Tilsidst gik de ind i „Salen“, et stort, blaakalket Rum, der laa for sig selv paa den anden Side af Forstuen. Af Møbler fandtes her kun et dobbelt Klædeskab og tre store, grønmalede Kister, hvori Husets Forraad af Linned, Dækketøj og gamle Familieerindringer laa forvarede. Else aabnede Kisterne en efter en, og Emanuel saa' her mange Ting, der vakte hans højeste Interesse. Der var aarhundredgamle Brude-skjorter, Brystsmækker og „Hængklæder“, kunst-færdigt overbroderede med „Hedebosting“, og med indvævede Navne og Aarstal, der havde kostet Aaringers Arbejde; desuden gamle Gyldenstykkets Hovedtøjer og perlestukne Huer, der havde tilhørt Forfædrenes Bryllupsdragter; Bønnebøger, Sko-spænder, Brystkæder og Sølvknapper.

Else selv var mest optaget af at fremvise sin gennem mange Aar opsparede Beholdning af Lær-reder, Vadmel og spunden Uld; thi denne ud-gjorde — hvad Emanuel ikke tænkte paa og heller ikke vilde have forstaaet — Børnenes hovedsageligste Medgift, idet Gaarden var en Fæsteejendom paa

tre Mænds Levetider, hvoraf Anders Jørgens var den sidste.

„Ja, dette er nu, hvad vi har faaet samlet,“ sagde hun, — ikke helt uden Stolthed — mens hun fremtog Stykke for Stykke af sine Skatte og med Haanden strøg ligesom kærtegnende hen over dem. „Det er jo kanske ikke saa meget, for Anders og jeg blev jo sent gifte, og de første Aaringer var det kun smaat med Udkommet, saa der var ikke stort at lægge til bedste. Vi har jo ogsaa mangen Gang haft Uheld baade med Kvæget og Høsten, saa vi maa vel endda være glade til, at vi dog er kommen saa vidt, som vi er. Den Gang jeg fik Tanker til Anders, spaaede min Moder mig rigtignok baade Fattigkassen og al Elendighed, men Vorherre vilde det nu alligevel anderledes med os, og vi har saamænd meget at sige ham Tak for.“

Hendes Syslen med disse mange hengemte Sager genvakte allehaande gamle Minder, og hun begyndte af sig selv at fortælle om, hvorledes Anders og hun i deres Ungdom havde fundet hinanden, mens de tjente i Gaarde sammen i et af Nabosognene. Fuld af Beundring hørte Emanuel paa hendes halvt skæmtende Beretning om, hvorledes de i femten Aar havde maattet tjene hos

Fremmede og udstaa alle Slags Genvordigheder, før de i Fællesskab havde faaet sammensparet saa meget, at de kunde fæste Bo, — og han følte i dette Øjeblik en ny Glæde ved at tænke paa, at han kunde blive dette gamle, trofaste Ægtepar en Trøst og Støtte i deres Alderdom.

XIV.

Imidlertid havde Rygtet om Forlovelsen bredt sig fra Præstegaarden ud i Egnen og ved Middagstid ogsaa naaet Skibberup. I Begyndelsen havde man her ikke villet fæste Lid til det; men da det oplystes, at Kapellanen om Formiddagen var set at gaa ind til Anders Jørgens og ikke siden var vendt tilbage, blev man tvivlraadig. I Løbet af den sidste Timestid havde de forskellige Ansigter — baade voksnes og Børns — tittet over Havegærdet eller ind gennem Porten for at faa Kig paa et eller andet, der kunde bringe lidt Klarhed i Sagen, og mens nu Else og Emanuel befandt sig inde i „Salen“, vovede et Par af Byens Kvinder sig helt ind i Bryggerset, hvor de gav sig til at hviske med Husmandskonen.

Da det herved blev slaaet fast, at Rygtet virkelig talte sandt, blev der en Overraskelse i hele Byen. Ingen kunde nu længer holde sig tilbage men maatte hen til Gærdet for mulig at faa et Glimt af de nyforlovede at se; og da Else og Emanuel vendte tilbage til Stuen, sad her allerede et Par af Husets nærmere Venner, der var kommen for at ønske til Lykke.

De efterfulgtes snart af flere, og i det hele viste det sig, at Elses Frygt for Sladder og Misundelse havde været ganske ugrundet. Alle opfattede, hvad der var sket, som en Slags Æresoprejsning, der var givet den hele Menighed, ja den hele Bondestand . . . en levende Besegling af det Forbund, der Dagen forud var sluttet i Forsamlingshuset.

Hansine, der var kommen ind fra sit Kammer straks efter, at de første Gæster havde vist sig, gav da heller ikke i sin Maade at være paa nogen Anledning til Skumlerier. Mens Veninden, der stadig tog Plads ved hendes Side, med stolt Mine holdt Armen ligesom beskyttende om hendes Liv, sad hun selv med et uroligt, halvt fraværende Blik og modtog tavs Vennernes Lykønskninger.

Hele Eftermiddagen stod Stuen fuld af glade og stolte Skibberuppere. Man maatte efterhaanden lukke alle Vinduer og Døre op for at faa Luft i

den kvælende Hede, og ikke et Øjeblik var Kaffe-kedlen ude af Kog. Selv Væver Hansen indfandt sig og hilste paa det unge Par med sit skæve, tvetydige Smil.

Emanuel følte sig lidt underlig til Mode ved at modtage alle disse Menneskers Lykønskninger, endnu inden han havde faaet talt alvorligt med Hansine selv, ja uden at han egentlig endnu havde hørt Ja-Ordet af hendes egne Læber. Han begyndte næsten at blive skinsyg paa denne store, røde Ane, der havde plantet sig dér ved hendes Side som en Vogter og uafsladelig kærtegnede hendes Haand nede i sit Skød — akkurat som om det var de to, der var de Forlovede. Hele Tiden sad han og spekulerede paa, hvorledes han skulde bære sig ad for at faa Hansine ud af dette Menneskes Vold og komme til at tale med hende under fire Øjne.

Omsider fik han Lejlighed til at komme hende saa nær, at han — uden at andre hørte det — kunde spørge hende, om de ikke skulde spasere lidt sammen ude i Haven.

Hun rejste sig straks. Men Ane fulgte. Det var, som hun følte sig berettiget til som Hansines bedste Veninde at være meddelagtig i de to's Fortrolighed.

Emanuel havde denne Gang ondt ved at styre sin Utaalmodighed, og efter at de i et Par Minutter havde spaseret omkring i Haven, foreslog han at vende tilbage til Stuen.

Men idet de skulde til at gaa ind, lagde han Haanden paa Hansines Arm og sagde højt og bestemt:

„Der er for Resten noget, jeg gjerne vilde tale med dig om, Hansine.“

Han saa', at hun kom til at skælve. Hun havde denne Gang forstaaet Vinket. Efter et Øjeblik's Betænkning drog hun sin Haand bort fra Venindens Arm og sagde til hende:

„Vil du ikke gaa ind og hjælpe Mo'er med Kaffen. Jeg kommer straks.“

Ane saa' først forbavset paa dem bægge, hvor paa hendes Ansigt fik et Udtryk, der skulde vise, at hun følte sig højlig forurettet. Uden et Ord vendte hun sig om og forlod dem.

Hansine og Emanuel gik langsomt tilbage ad den samme Vej, de var kommen. Ingen af dem talte. Men da de naaede et Lysthus i den yderste Ende af Haven, hvor ingen kunde se dem uden en lille Stillids, der sad og pippede oppe i Løvet, tog han bægge hendes Hænder og stod længe tavs og betragtede hende. Hun var bleg og

saa' et Par Gange hurtigt og sky op paa ham. Hun ventede, han skulde tale. Men da han blot blev ved at stirre paa hende med sit ømme, spørgende Blik, lagde hun sig tilsidst frivilligt ind til ham og lukkede Øjnene, idet han trykkede det første Kys paa hendes Pande.

I.

Da Købmand Villing Søndagen efter Mødet i Skibberup Forsamlingshus om Morgenens aabnede sin Bod, stod der nedenfor Stentrappen den sædvanlige lille Forsamling af pjaltede og forkomne Skikkelser, baade Mænd og Kvinder, der med tomme Flasker skjulte under Frakker og Forklæder i Utaalmodighed havde ventet paa, at Døren skulde blive aabnet. Med en tavs og sky Morgenhilsen smuttede de én efter én ind bag Købmandens Ryg og lagde med rystende Hænder deres irrede Kobberskillinger paa Disken, mens Butiksdrengen fyldte Flaskerne henne ved Brændevinsankeret; hvorpaa de lige saa stille listede ud og hastede bort — hver sin Vej over Markerne.

Imidlertid var Villing bleven staaende udenfor paa Dørflisen, i broderede Morgensko og med en graa Lærredskasket trykket ned paa sit fede Hoved. Hans Tømmelfingre hang, som de plejede, i

Vestens Ærmegab; de øvrige Fingre trommede paa hans Bryst, og i denne Stilling lod han sit spejdende Blik foretage den sædvanlige Morgenvandring rundt i Byen, luske omkring i Gaardene og snige sig ind i Afkroge ligesom en Ræv efter Bytte. Han kunde fra sin Dør overse næsten hele Byen, kunde lugte, hvad der blev kogt og stegt paa alle Komfurerne, og øjeblikkeligt afgøre, om Kaffebønnerne eller Krydderierne var købte i hans Butik. Vejlby bestod nemlig kun af syv-otte Gaarde og nogle faa Smaahuse. Gaardene var alle nye og alle opførte efter en og samme Tegning, byggede af samme Slags nøgterne gule Sten, med en lang Række kedelige Vinduer ud imod Gadekæret, en høj Cementsokkel og et Skifertag. Foran eller ved Siden af hver Gaard fandtes en Strimmel Have med nyplantede Træer, der lignede lange Fejekoste og hverken gav Læ eller Skygge. En Ildsvaade havde nemlig for nogle Aar siden paa en eneste Nat lagt hele Byen i Aske og kun sparet Kirken, Præsteboligen og et Par Smaahytter, der laa et Stykke højere end den øvrige By.

Skønt Klokken ikke var mere en syv, brændte Solen ganske hedt. Der var ikke en Sky paa Himlen, og ved det mindste Vindpust rejste der sig en Taage af Støv over Byen og de tilstødende

Marker. Græsset paa Havedigerne og især Præstegaardens høje Tjørnehegn ud mod Vejen saa' ud, som om det var hvidtet; i det lille stensatte Gadekær laa Vandfladen overtrukket med en olieagtig Hinde af Fedt og Støv, der under Solens Straaler spillede i alle Regnbuens Farver. Inde i en af Portene stod en Mand og pudsede Seletøj; ved Gavlen af en anden Gaard var en fløjtende Karl i Færd med at banke og børste sine Helligdagssklæder. Rundt om sporedes Søndagens festlige Travlhed.

Købmand Villing lod sig imidlertid ikke skuffe af denne tilsyneladende Sorgløshed. I hans Kartoffelansigt med de smaa, smørgule Bakkenbarter, hvilede et spændt og uroligt Udtryk; de strittende Fingre trommede sørgmodige Melodier paa hans Vest, og han sendte ofte et bekymringsfuldt Øjekast op til Præstegaarden, hvis røde Tegltage lyste majestætisk mellem Parkens høje Trækroner.

Vidste han bare, hvad der i Dag vilde ske! Han gav gerne hundrede Kroner til de fattige, dersom han kunde faa Lov til at kigge blot et halvt Sekund ind i „Fremtidens dunkle Kaos“ — som Villing i Tankerne udtrykte sig, fordi han havde en Svaghed for højtidelige Talemaader. At det virkelig var Provst Tønnesens Hensigt nu at

opbyde al sin Magt for at kue Oprørsaanden i Menigheden — derom kunde der ikke længer tvivles, efter at han forleden ved Opslag paa Smedenens Porte havde bekendtgjort, at han fremtidigt agtede selv at tale i bægge Kirkerne og i Dag først i Skibberup. Men vilde det lykkes ham? Havde Forblindelsen ikke allerede vundet en saadan Udbredelse, at al Modstand var forgæves?

For syv Aar siden havde Købmand Villing nedsat sig her i Sognet, og han havde aabnet sin „Kolonial-, Speceri-, Delikatesse- & Diverse-Handel, en gros & en detail“ med det bestemte Forsæt, at han — for sin Handels Skyld — aldrig vilde blande sig i Befolkningens Stridigheder. Med en Beskedenhed, ved hvilken man i bægge Lejre lod sig afvæbne, erklærede han den Gang over for enhver, der søgte at tilegne sig ham for sit Parti, at han „kun var en simpel Købmand“, der meget vel indsaa', at han her i Sognet alene havde den underordnede Opgave at skaffe Befolkningen saa reelle og prisbillige Varer som muligt og ved prompte Ekspedition og lette Afviklingsvilkaar at tilfredsstille de Kunder, der vilde bære ham med deres Tillid. Men efter at Væver Hansen — trods disse Forsikringer — for et Par Aar siden havde faaet oprettet en saakaldet „Forbrugsforening“ i

Skibberup og derved berøvet ham mere end hans halve Kundekreds, havde han med ét indset, til hvilken Fordærvelse den nye Tids megen Folkeoplysning førte, og at det nu galdt for alle retsindige Borgere at slutte sig ubrydeligt sammen for at værne Landet mod Almuens Anmasselser.

Naar Samtalen i hans Butik nu faldt paa Skibberupperne og deres Fremfærd, og især naar der blandt de Tilstedeværende fandtes nogle af de smaa Boelsmænd ude fra Overdrevet, der mistænktes for at nære begyndende Tilbøjeligheder for Væver Hansens Forsamlingssal, optraadte han straks som deklamerende Agitator.

„Jeg er sandelig ingenlunde nogen Fjende af Friheden,“ kunde han saaledes sige, idet hans blege Ansigt straks blev rosenrødt af selvbehagelig Iver. „Paa ingen som helst Maade, mine herrer! Jeg tror tværtimod at kunne sige, at baade min Kone og jeg er oprigtige Venner af Friheden ... men af den sande og forstandige Frihed! Vi mener blot, at man overalt skal respektere Sagkundskaben, ikke sandt? Sagkundskaben, mine herrer, det er den, vi i alle Forhold skal og bør støtte os til. Det maa dog vist enhver forstandig Mand indrømme. Naar man vil købe sig et Par Brillor, gaar man dog ikke ind til en Skrædder,

og naar man vil have en Tand trukket ud, søger man en Læge og gaar ikke ind til en Prokurator eller en Skorstensfejer. Har jeg ikke Ret i disse Argumenter, mine herrer?“ udslyngede han og greb sig samtidigt i sin ene Bakkenbart ligesom for med mere Vægt at kunne lade sit triumferende Blik glide omkring paa Tilhørerne. Derefter fortsatte han: „Men naar nu til Dags enhver Arbejder mener, at han forstaar sig paa at drive Købmandshandel, eller naar den første den bedste Haandværker tror om sig selv, at han er i Stand til at være Sjælesørger for sin Næste, skønt der bevisligt hertil skal læres baade Latin og Græsk — er dette da ikke lige saa bagvendt, som om en Grosserer pludseligt vilde nedsætte sig som Skomager, eller en Præst give sig til at hugge Sten ved Vejene — og ser man vel nogen Sinde det?“ Atter en Kunstpavse og et triumferende Blik, under hvis Vægt de overbeviste Boelsmænd beskæmmet sænkede deres Øjne mod Gulvet. „Men hvad bliver da ogsaa Følgen? Hvad er det f. Eks. for Varer, disse saakaldte Brugsforeninger byder deres Kunder? Lutter Udskudsting naturligvis og halvfordærvede Sager, som ingen Grossist vilde vove at byde en udlært Købmand. Vil de herrer f. Eks. behage at kaste et Øje paa disse Risengryn,

af hvilke vi nylig har faaet et større Parti hjem. Jeg gad nok se den Brugsforening, der er i Stand til at levere en saadan Vare. Ikke sandt! Betragt kun nøje hvert enkelt Gryn. En enestaaende Kvalitet, skulde jeg mene. Lutter Fedme, ikke sandt? Skulde maaske nogle af de Herrer ønske et Par Pund til en Prøve?"

Købmand Villing havde i det sidste Par Aar hørt til Provst Tønnesens svorne Tilhængere; han havde indset, at med denne Mands Magt og Myndighed her i Sognet stod og faldt hans egen Eksistens. Efterretningen om Kapellanens Forlovelse havde derfor ramt ham som et Næveslag for Brystet, — han havde bogstaveligt maattet snappe efter Luft. Det stod ham øjeblikkeligt klart, at Skibberupperne hermed havde faaet højeste Trumf paa Haanden, og det varede heller ikke mange Dage, før han med Skræk mærkede, hvorledes der nu begyndte at gaa Gæring ogsaa i det før saa standhaftige Vejlbysfolk. Forskellige spydige og nedsættende Udtalelser om Kapellanen, der i Anledning af Forlovelsen var faldne i Butikken, blandt andre fra Sogneraadsformand Jensen, røbede Vejlbøbøndernes indeklemte Misundelse; og Villing havde levet længe nok paa Landet til at vide, at især hos Bønder er Misundelsen ofte det

første Skridt paa Vejen til Anerkendelse og Underkastelse. Han var derfor i de sidste Dage ligesom sunket ned i en Grav af Melankoli. Han saa' i Aanden, hvorledes Skibberuppernes forbryderiske Selvraadighed vilde blive ved at brede sig ud over Egnen, ja over det hele Land; hvorledes Forbrugsforeninger og Andelsforetagender vilde skyde op som giftige Paddehatte i hver en By, medens gamle, paa Fagdannelse og Paapasselighed grundede Forretninger sygnede hen og ubarmhjærtigt tilintetgjordes. Hvor langt var man ikke allerede kommen? Forleden havde en Handelsrejsende fortalt ham, at de københavnske Grosserere, der i Begyndelsen paa det bestemteste vægrede sig ved at handle med Forbrugsforeningernes Opkøbere, nu formelig sloges om dem paa Børsen? Og havde han ikke med egne Øjne set, hvorledes de store Handlende inde fra Købstaden kom kørende her forbi i deres Landauere, med Liberikusk paa Bukken, for at gøre Væver Hansen deres ærbødige Opvartning og personlig vise ham deres Prøver paa Foderstoffer, Kul og Brændevin? Og hvorledes stod det vel til i hele det offentlige Liv? Trængte ikke ogsaa dér Bønderne sig frem overalt og tiltvang sig Styret? Ovre i Kyndby havde de forleden kastet baade Præsten og to Proprietærer ud af Sogne-

raadet og i disses Sted valgt tre Mænd, der næppe kunde skrive deres Navne. Ved sidste Sparekasse-møde i Tommestrup havde de udstemt Godsforvalteren af Direktionen, skønt det særlig var ham, man kunde takke for Sparekassens gunstige Status. Og inde i Rigsdagen? Gud bedre det! Bønder og Bønder og ikke andet end Bønder!

Og endda blev de nede i Skibberup ved at synge „Frem, Bondemand, frem“, saa det kunde løbe én koldt ned ad Ryggen, naar man tænkte derpaa!

.... Han gik ind igen i Butikken og lod her som sædvanligt sit onde Lune gaa ud over Butiksdrengen Ludvig, et magert og kælderblegt Københavnerbarn, der „ved Guds Styrelse“ — som Villing med sit Hang til højtidelige Talemaader udtrykte sig, og hvormed han sigtede til et Avertissement i Adresseavisen — fornylig var bleven betroet til hans Varetægt.

„Snyd Næsen, Dreng!“ raabte han forarget til den fortunlet udseende Fyr, der som i rystende Angst havde forputtet sig inde i Bodens mørkeste Krog, hvor han sad med en Spølkumme Kaffe i den ene Haand og en Fedtebrødsskive i den anden. „Sidder du ikke dér med et helt Firskillingslys hængende ned fra Næbet! Og altid skal du sidde og mæske dig, saa det er ligefrem uappetitligt

at se paa. Ja, det er, som jeg har sagt dig — æde, det kan du til den store Ædemedaille; men veje et Pund Sukker af, saadan som det skal vejes, det lærer du aldrig i Evighed, Ulykkelige!“

Han blev afbrudt i sin Veltalenhed ved, at en Kunde traadte ind.

Lidt efter viste der sig én til, og i Løbet af de paafølgende Timer indtil Kirketid blev der i det hele et saa livligt Rykind af Byens Folk, at Butikken næsten uafbrudt stod fuldpakket. De fleste kom dog mere for at fordrive en ledig Time med Passiar end for at handle. Købmandens Bod var Mændenes sædvanlige Samlingssted, hvor man mindst én Gang om Dagen søgte hen for at spørge Sogneyt, hente Post og høre efter Dagspriserne.

Stemningen var i Dag ualmindelig trykket. Der var igen denne Morgen gaaet foruroligende Rygter om Provstens og Skibberuppernes Krigsforberedelser. Saa meget var foreløbigt sikkert, at Provsten havde indgivet en Klage over Kapellanen til Bispem og hos denne anmodet om Hr. Hansteds øjeblikkelige Forflyttelse; og man kunde sige sig selv, at Skibberupperne ikke vilde lade denne Udæskning ubesvaret. Efter nogles Paastand skulde Væver Hansen ogsaa med sit sædvanlige skadefro Smil have ytret, at nu blev der ikke Fred i

Sognet, før Provsten var jaget ud af Vejlbys Præstegaard, — og hvad Væveren smilende lovede, plejede han at holde.

Og dog var det mindre Skibberuppernes nye Fredsforstyrrelser end Foraarets vedholdende og særlig for alle højtliggende Jorder skæbnesvangre Tørke, der i disse Dage bevirkede Vejlbøbøndernes bitre Modfaldenhed. I flere Uger var der ikke faldet en Draabe Regn. Rundt om paa Bakketoppene var Sædspirerne allerede ganske gule, og Græsset visnede helt hen. Nede i Skibberuppernes dybe Dalsænkninger og paa deres smaa Engstykker ud mod Stranden stod derimod alt endnu grønt og kraftigt. Det var, som om Vorherre havde afpasset Vejret netop efter Skibberuppernes Behov.

Dersom Regnmangelen varede ved mange Dage endnu, kunde der frygtes for en formelig Misvækst i denne Del af Sognet; og det var ikke alle Vejlbøbønder, der sad saa trygt i deres Gaarde, som de nye Stuehuse og høje Lader lod formode. Hin frygtelige Ildebrandsnat havde rokket ved adskilliges Velfærd, ligesom den ikke var helt uden Skyld i den Sindets Fortrykthed og let vakte Modløshed, der hidtil havde gjort dem til saa viljeløse Redskaber i Provstens Hænder. Det var, som om de bestandig gik og rugede over Mindet

om det røde Flammehav, der i Løbet af et Par Timer havde forvandlet deres By og al deres rørlige Ejendom til en rygende Brandtomt, hvorover kun Husenes nøgne Skorstensmure og Havernes forkullede Træstammer spøgelseagtigt ragede op, — som om de bestandig saa' for sig de Dynger af døde og forbrændte Kroppe af Heste, Køer og Svin, de Bunker af sønderbrudt Bohave og sodede Bjælker, hele denne Mødding af Lig, Skrammel og Aske, hvorover Solen Morgenen efter kastede sine Straaler.

Omme bag sin Disk færdedes Købmand Villing med spidsede Øren for at følge de forskellige, halvhøje Samtaler, der førtes mellem Bønderne rundt om i Lokalet; og hans Knæ kom til at ryste under ham, hver Gang han syntes at høre Væver Hansens Navn nævnet. Ikke des mindre glemte hverken han selv eller hans Kone — der imidlertid havde aabenbaret sig i Butikken som en smilende Sol i lyserød Sirtses Kjole — at skøtte Forretningen og drage Fordel af de mange Menneskers Tilstedeværelse. Gennem det dumpe Mudder af tunge Støvler, Træsko og Menneskestemmer hørtes bestandig enten Villings Kommandoraab til den fortunlede Butiksdreng: „Ludvig! En Mellemskraa til Hans Olsen — af bedste Sort, fineste Kvalitet!

Og et halvt Pund Kandis! Men fuldt Maal, forstaar du! Ikke noget Kniberi til Hans Olsen, om jeg maa bede!“ — eller Fruens blide, overtalende Røst: „Jeg tror virkelig, jeg tør garantere, at De ikke noget Sted vil faa Mage til dette Bomuldstøj under den dobbelte Pris. Men det er nu en Gang vort Forretningsprincip, at naar vi selv har gjort en god Handel, skal ogsaa vore Kunder nyde godt af det.“

Henne ved Døren udbrød en Mand:

„Nu kommer Provsten!“

I samme Nu forstummede al Tale, og alle vendte sig mod Vinduerne.

Et Øjeblik efter rullede Tønnesen forbi i nedslaaet Kalesche. Han sad ene paa det brede Sæde, let tilbagelænet, med Haanden hvilende selvtillidsfuldt paa Vogndørens Kant. Villing, der var sprunget op paa en halvt udtrukken Skuffe for at komme til at se, brød ufrivilligt ud i et Beundringsraab. Synet af Provstens Kæmpeskikkelse, saadan som den dér præsenterede sig i det højtidelige Præsteskrud, bestraalet af Himlens Sol, fremkaldte i dette Øjeblik hos ham et saa overvældende Indtryk af ubetvingelig Styrke og gudebenaadet Majestæt, at han følte sig ganske varm om Hjærtet og atter begyndte at fatte Haab for Fremtiden. Det syntes

ham med ét umuligt, at en saadan Mand kunde bukke under i Kamp mod nogle elendige Bønder og Landsbyhaandværkere!

II.

Ude omkring Skibberups ensomt liggende Kirke havde der imidlertid samlet sig flere hundrede Mennesker.

Sjælden — maaske aldrig — havde den gamle Kirkeklokkes melankolske Bastoner runget over en saa talrig Forsamling; i hvert Fald ikke over en mindre højtidssstemt. Der rørte sig over den øde Kirkegaard et Liv som paa en Markedsplads. Rundtom stod og sad Klynger af Mænd og Kvinder, der alle var lige højroastede og røde i Hovedet af Iver og Spænding. Man havde lejret sig omkring paa Ligstenene; man raabte til hinanden over Gravene; og alle Vegne var der en Sammenstimlen, en Snakken i Munden paa hinanden, saa man næppe kunde høre Kirkeklokkerne.

I dette krigeriske Røre bevægede Væver Hansen sig stille og smilende omkring som en Kat i en Mælkestue. Han følte sig i Dag atter

som Stillingens Behersker. Til daglig kunde Skibberupperne nok smaaknurre over Væveren og hans sære, undertiden ganske uforstaaelige Væsen og Taktik. Men i urolige Tider samlede man sig atter om ham med urokkelig Tillid, — han havde jo hidtil ogsaa kun ført dem fra Sejr til Sejr.

Rygtet havde denne Morgen talt sandt; man forberedte sig virkelig i Dag paa et Hovedslag.

I første Øjeblik, efter at Provst Tønnesens Opslag paa Smedenens Porte havde gjort det klart for enhver, at han nu agtede at optage Kampen i fuld Rustning, havde der i Skibberup hersket nogen Uenighed om Maaden, hvorpaa man rettest skulde møde ham. Blandt de unge havde der været Stemning for, at man som i forrige Dage skulde holde sig ganske borte fra Kirken og lade Provsten udøse sit Raseri for de tomme Bænke; man kunde da efter Gudstjenesten forsamle sig ved Vejen, hvor Provsten skulde køre forbi, og maaske modtage ham med en Pibekoncert. Men paa et Møde af et „Menighedsraad“, som imidlertid var blevet dannet, havde man paa Forslag af Væver Hansen forandret denne Plan og besluttet, at man tværtimod denne Gang skulde møde fuldtalligt til Gudstjenesten for at have saa mange Vidner som muligt imod Provsten, i Fald han —

hvad der var at vente — skulde forløbe sig i sin Præken. Det var nu Meningen at paahøre ham med den fuldkomneste Ro og Opmærksomhed. Men overskred han i sin Tale en vis Sømmelighedsgrænse, skulde hele Menigheden paa et givet Tegn fra Væver Hansen rejse sig og forlade Kirken for siden at indsende en af alle tilstedeværende underskreven Klage til Stiftet.

Paa Slaget ni saas „Dødens“ Knokkelskikkelse at haste med lange Skridt over Gravene henne fra sin Udkigsplads ved Hjørnet af Kirkegaardsmuren. Provstens Kalesche var i Sigte ude mellem de nordre Bakker.

Et Øjeblik efter lod den gamle Melankoliker oppe i Taarnet atter sine Gravtoner høre, og Kvinderne begyndte at trække i Gaasegang ind i Kirken. Mændene derimod samlede sig efter forudgaaende Aftale paa bægge Sider af Indgangen for her at modtage Provsten i Flok og uden at hilse.

Dette skete ligeledes paa Forslag af Væveren. „Thi“ — som han sagde — „der staar ingen Steder skrevet, at Folk skal tage Hatten af for deres Præst.“

Denne lille Indlednings-Skærmydsel mislykkedes imidlertid. Uden at se hverken til højre eller

venstre gik Provsten fra sin Vogn lige ind i Kirken og syntes slet ikke at lægge Mærke til Demonstrationen. Rigtignok var der ogsaa at Par ældre Bønder, hvis Mod i det afgørende Øjeblik ganske svigtede dem, medens der var andre, hvis højre Haand ligesom under Paavirkning af et ubetvingeligt Instinkt fór halvvejs op til Huen.

Et Par Minutter efter, endnu før alle Mændene var kommen indenfor Kirkedøren, begyndte Salmesangen under Hjælpelærer Johansens Ledelse.

Sangen lød ikke ilde, skønt hele Menigheden, baade Mænd og Kvinder, straks istemte med udfordrende Kraft. Hvor meget ondt man end kunde sige om den gamle, skumle Munkekirke — og dens mugne Kælderluft og grønskimlede Hvælvinger var ofte blevet bravt spottet i Væver Hansens Forsamlingssal — den ejede i hvert Fald en velgørende Evne til at bryde og mildne Stemmernes raa Styrke. De høje Loftsbuer samlede det forvirrede Tonemyr i fredelige Harmonier og kastede det tilbage som Melodi. Selv Menighedens Hosten og Harken forlenedes i dette Rum med en egen Overjordiskhed, og naar Provsten med sin sædvanlige Kraft pudsede Næsen foran Alteret, gengav Hvælvingerne den derved frembragte Lyd med en Højtidelighed, der uvilkaarlig stemte til Andagt.

Efter at to Salmer var afsungne, trak Hjælpe-lærer Johansen sig ind i sin lukkede Stol. Med faste Skridt skred Tønnesen ned over Kirkegulvet og steg op ad Prækestolens Trappe, hvis Trin knagede under Vægten af hans svære Legeme.

I dette Øjeblik hørtes Lyden af en Vogn, der standsede udenfor paa Vejen; og netop som Provsten begyndte Indledningsbønnen, aabnedes Kirkedøren af en ældre, sortklædt Mand, der havde en hvid Lærreds Kørefrakke hængende over den ene Arm.

Synet af denne Skikkelse vakte i hele Kirken en Bevægelse, der ikke kunde have været meget større, om det havde været Vorherre selv, der pludselig aabenbarede sig for Menigheden. Endog Væver Hansen, der havde stillet sig op ad den midterste Pille, for at alle i Kirken skulde kunne se ham, syntes i første Øjeblik fuldstændig at tabe Fatningen; hans ellers saa beherskede og katte-kloge lille Ansigt fik et ganske enfoldigt maabende Udtryk af Forbavselse.

I det nederste Stolestade, hvor den fremmede søgte hen, rejste sig syv-otte Mænd, saa stive som Støtter, for straks at rømme Bænken. Men med en Haandbevægelse og et venligt Smil bad han dem ikke at lade sig forstyrre; hvorpaa han

roligt tog Plads ved Siden af en tyk Bonde-
mand i det ene Hjørne af den i Forvejen tæt
pakkede Stol.

Den eneste i hele Kirken, der hverken havde
lagt Mærke til den fremmede Mand eller til den
Opsigt, hans Ankomst vakte, var Provst Tønnesen.
Da han havde sluttet Indledningsbønnen, tog han
fat paa Alterbogen og gav sig til at oplæse
Dagens Tekst. Idet han samtidigt hævede Stem-
men, sporedes der i den en mørk, dirrende
Underklang, der mindede om en sig langsomt
nærmende Torden.

Derimod havde Hjælpelærer Johansen straks
opdaget den mærkelige Uro i Forsamlingen, og
da han ved at stikke Hovedet ud af sin lukkede
Stol fik Øje paa den fremmede, rejste alle hans
krøllede Lokker sig ret op i Vejret som en
Haandfuld Spaaner. Med et forfærdet Blik saa'
han op paa Provsten, som om han vilde give
ham et Tegn. Men Tønnesen vedblev uforstyrret
med sin Oplæsning, og da denne var færdig,
pudsede han atter Næsen, saa det gav Genlyd fra
alle Hjørner af Kirken, stemmede derpaa bægge
Hænderne mod Prækestolens Kant og begyndte
at tale.

III.

Paa samme Tid gik Emanuel muntert nynnende hen ad Fodstien, der førte fra Vejlbj Overdrev ned mod Skibberup.

Han havde ombyttet sin før saa uundværlige Silkeparaply med en landlig Egekæp, og i Stedet for sin forrige Hovedbedækning af mørkebrunt Plys bar han en simpel Halmhat med en mægtig Skygge. De sidste otte Dages brændende Foraarssol, hvori han fra Morgen til Aften havde færdedes, havde gjort hans Ansigt rødskjoldet og fyldt det med smaa, gulbrune Fregner paa Næse-ryggen og under Øjnene, mens hans blonde Kristus-Skæg var bleven bleget, saa det tegnede sig næsten hvidt mod den farvede Hud.

Om Beskaffenheden af den Uro og Gæring, han i Løbet af den sidste Uge havde fremkaldt i Sognet, havde han endnu kun uklare Forestillinger. Da han i Øjeblikket selv var Kampens Genstand, havde Skibberupperne — stadig paa Forslag af Væver Hansen — ikke indviet ham i deres Planer; og da hans Svigerforældre af samme Grund havde

undgaaet enhver Indblanding i Striden, vidste han kun, at man havde i Sinde paa en eller anden Maade at protestere i Anledning af hans Afsættelse. Selv afventede han rolig Provstens lovformelige Opsigelse, som nu umuligt kunde lade vente længe paa sig, efter at Tønnesen havde udelukket ham fra enhver kirkelig Virksomhed. I de første Dage efter Bruddet havde han tænkt paa selv at overklippe den sidste tynde Traad, der bandt ham til Præstegaarden, ved straks at fraflytte denne og leje sig ind hos en Skibberupfamilie, der havde tilbudt ham et Par Værelser. Men da han hørte, at Provsten virkelig havde indgivet Klage over ham til Bispen, bestemte han sig til at blive, for at det ikke skulde se ud, som om han frygtede for paa rette Sted at tage Ansvar for sine Handlinger.

Forøvrigt tilbragte han saa godt som hele Dagen hos sine Svigerforældre, hvorved han undgik ethvert Sammentræf med Tønnesen; og desuden var han endnu saa opfyldt af sin unge Kærlighedslykke og af hele den nye Verden, som Anders Jørgens Hjem og Stald og Mark og Kvæg havde aabnet for ham, at han kun halvt opfattede, hvad der ellers foregik omkring ham.

Endelig havde han sine egne Fremtidsplaner

at sysle med; og for disse glemte han ofte ganske Nuets Strid.

Han var allerførst fast besluttet paa at gifte sig, saasnart Forholdene paa nogen Maade tillod det. For sin Mødrenearv, der beløb sig til nogle tusind Kroner, vilde han købe sig en lille Bondejendom et eller andet Sted i Sognet og for Fremtiden ernære sig udelukkende som Jordbruger. For den Gærning, han mulig kunde komme til at øve i Menigheden som Præst og Lærer, vilde han ikke modtage noget Vederlag. Han vilde leve som fri og uafhængig Mand paa sin Gaard og i et og alt dele Liv og Kaar med sine Venner.

Han mente i Løbet af et halvt Aars Tid at kunne bringe sine Kundskaber i Landvæsen saa vidt, at han — med Hansine ved sin Side og forøvrigt med gode Venners Bistand — uden stor Risiko kunde overtage Styret af en saa lille Ejendom, som her var Tale om; thi til mere end en halv Snes Tønder Land, en Hest, et Par Køer og et Par Faar vilde hans Midler ikke kunne strække. Han var allerede begyndt at gaa i Lære hos sin Svigerfader og havde — som han selv syntes — i faa Dage gjort gode Fremskridt. Han havde sat sig ind i Jordens Behandlingsmaade, kunde

næsten køre et Par Heste, spænde baade for Vogn og Plov og fodre Kvæget.

Ude i Skibberup Egede laa en lille Ejendom, der for Tiden var tilfals, — den havde han allerede tænkt paa. Det var et lille Boelssted, der laa i idylliske Omgivelser paa Bunden af en lille grøn Dal umiddelbart ved Fjorden. Bygningerne var lidt smaa og affældige; men til Gengæld var der en ualmindelig stor og smuk Have omkring Huset, og op ad Muren paa bægge Sider af Forstuedøren voksede Stokroser og Gedeblad. En Aften talte han om Stedet til Hansine, som foreløbigt var den eneste, til hvem han havde betroet sine Hensigter; og da ogsaa hun syntes godt om det og i det hele ganske sluttede sig til hans Planer, slog han det næsten fast, at dér skulde deres Fremtidshjem være.

Han havde siden hver Dag maattet ud i Egedet for paa Afstand at betragte Stedet, og for hver Gang var han bleven mere indtaget i det. Naar Aftensolen kastede sit Purpurskær over de smaa Ruder, forgyldte Havens Løvkupler og Duerne hvide Vinger, idet de flagrede frem og tilbage over Straataget, syntes det ham et lille jordisk Eden, omsvævet af Fredens milde Engleskare. Han vidste allerede ganske nøjagtigt, hvorledes

Boligen skulde indrettes og udstyres, hvorledes deres Husholdning skulde føres og Dagens Arbejde fordeles. Først og fremmest skulde al Luksus, al Overdaadighed og Lediggang være banlyst i deres Hjem. Bohavet skulde bestaa af simple, rødmalede Fyrretræs Møbler, og deres Levevis skulde være saaledes, at ikke selv den fattigste kunde føle sig for ringe til at tage Plads ved deres Bord. Om Morgen skulde de rejse sig med Solen og Lærken, og om Aftenen, naar Dagens Arbejde var endt, skulde de samle Venner i deres Stue for sammen med dem at opbygges ved Sang, Samtale, Oplæsning eller Bøn. Han saa' sig allerede i Tanken gaa og pløje i Bondekofte op og ned ad Agrene; saa' sig ro ud paa Fjorden i stille Sommeraftener for at sætte Garn og stille Ruser, mens Hansine puslede derhjemme i Hytten og nu og da stillede sig ud i Forstuedøren for at se efter ham. Hvor levende saa' han ikke hendes lille, ranke Skikkelse staa dér under Tagskægget, med den venstre, udspilede Haand i Siden, saaledes som hun havde for Vane, og med den højre løftet op til Panden for at skygge for Øjnene, mens hun i Tanker smilte med dette lille, hjærtensgode Smil, der fik hende til at ligne Moderen, og som pludseligt kunde lyse op mellem Ansigtets

alvorlige Linier ligesom et Solglimt mellem en Skovtyknings Træstammer. Ja, endnu længere ud i Fremtiden søgte hans flyvende Tanker. Han saa' deres Børn løbe og lege paa Stranden som en Skare glade Fugle ... ingen kirtelblege Kultur-misfostre i Fløjlsbluser og med gammelkloge Træk, men en sund og stærk Friluftsyngel med Bonde-roser paa Kinderne og klare, bølgeblaa Øjne!

... Han var naaet op til Bakkekammen omkring Skibberup og saa' ned over den næsten mennesketomme By, hvis mange smaa Frugthaver endnu stod i halvvissent Blomsterflor. Da han var kommen et Stykke ned ad Skrænten, fik han Øje paa Hansine, der stod ude i et lille Vænge bag sine Forældres Hus, i Færd med at give et Lam Mælk af en Patteflaske. Hun var iført den kirsebærrøde Kjole, som hun havde haft paa den første Gang, han rigtig saa' hende, og hvori han fandt hende aller smukkest. Desuden bar hun en stor, hvid Solhætte, der ganske skjulte hendes Hoved.

I et pludseligt Anfald af Overgivenhed, der fik ham til at glemme, at det var Kirketid, satte han Hænderne for Munden og raabte: „Kukkuk!“ Hun saa' hurtigt op; og da hun opdagede ham, slap hun baade Lam og Flaske og løb ham i Møde.

Der fór i dette Øjeblik uvilkaarligt et lille Kuldepust hen over hans Hjærte, . . . hun løb ikke kønt. Men da de naaede hinanden, og da han holdt hende i sine Arme, blev han næsten vred paa sig selv fordi han overhovedet havde lagt Mærke dertil, og trykkede et Kys paa hendes varme, friske Kind. Hun var efterhaanden bleven temmelig fortrolig med deres Forhold men blev dog endnu rød, hver Gang han kyssede hende; og ligesom for at skjule sin Forlegenhed gav hun sig straks og ivrigt til at fortælle om alt, hvad der var sket i Hjemmet, siden de den foregaaende Aften saas, — om en So, der havde faret, om en Ko, der om Natten havde revet sig løs i Stalden, og om Fløden, der ved Kærningen ikke havde villet give Smør. Emanuels Optagethed af Marken og Stalden havde genvakt hendes egen Interesse for alle disse dagligdags Ting, havde ligesom forædlet dem og i det hele fornyet Hjemmet for hende.

Han havde imidlertid stukket sin Haand ind under hendes Arm, og i langsom, fortrolig Gang fulgtes de ned imod Gaarden.

Her stod Else halvt afklædt bag det aabentstaaende Sovekammervindu i Færd med at rede sit svære, staalgraa Haar. Saa langt fra at lade sig forstyrre af Emanuels Ankomst nikkede hun

endog ud til ham, idet hun blot trak et Haandklæde, som hun havde lagt over Skuldrene, tættere sammen foran Halsen.

„God Morgen, Svigermoder!“ hilste Emanuel muntert. Han havde hurtigt vænnet sig til denne Naturlighed i al Gøren og Laden, hvori han saa' et smukt Udslag af Bondens barnlige Kyskhed. „Hvordan staar det til i Dag?“

„Aa, jo Tak Den store So har faret i Nat.“

„Ja, jeg hører det. Hvor mange Grise blev det saa til?“

„Tolv Stykker, troer jeg.“

„Naa, det er jo al Ære værd.“ Han saa' sig omkring og tilføjede: „Hvor er Svigerfa'er? Er han i Kirke?“

Else kastede et stjaalent Blik paa ham og saa' derefter hen paa Hansine. Har du fortalt noget? spurgte hendes Øjne.

Baade Else og Hansine havde siden den foregaaende Dag vidst god Besked om, hvad der i dette Øjeblik skulde foregaa ude i Kirken; men de havde bestemt sig til ikke at fortælle Emanuel det, fordi de havde paa Fornemmelsen, at han ikke vilde synes rigtig om Væver Hansens Frem-

færd, og fordi navnlig Else alligevel ikke ønskede, at han skulde lægge sig hindrende imellem.

„Anders gik ud i Engen for at se til Ungkvæget,“ sagde hun saa, beroliget af Emanuels Udseende.

„Ja saa, — vi skulde vel ellers til at fodre nu.“

„Han kommer vist ogsaa straks tilbage. Men for Resten er du vel nu saa dygtig, at du kan fodre alene, om du ellers har Lyst.“

Emanuel smilte.

„Vi faar se!“ sagde han og gik over i Oles Kammer ved Siden af Stalden for at omklæde sig.

Hansine steg langsomt op ad Stentrappen til Bryggerset, mens hun løste Solhættens Baand under Hagen; hun skulde ind og passe Middagsmaden. Paa det øverste Trin standsede hun og kastede et uroligt spejdende Blik over den lille Laage mellem Længerne ud imod Kirkevejen.

„Endnu ingen Folk at se!“ sagde hun til Moderen, medens den eneste bitre Følelse, der var bleven tilbage i hendes Hjærte, den rettroende Skibberuppers Had til Provst Tønnesen, lyste ud af hendes smukke, mørkeblaa Øjne.

... Emanuel traadte ind i Kostalden, iført en

lang Sækkelærreds Kittel med Bælte og et Par Træsko med Læderkapper.

Det var første Gang, han foretog Fodringen uden Svigerfaderens Hjælp, og det var ikke frit for, at han i den Anledning følte sig lidt beklemt. Med største Samvittighedsfuldhed afvejede og udmaalte han de forskellige Rationer efter de lærte Forskrifter, opløste Rapskagerne i en Spand Vand og sammenrørte den derved opstaaede Jævning med en Blanding af Klid, Skraa og udhøvlede Gulerødder. Den samlede Masse fordelte han derpaa ligeligt mellem Malkekøerne. To Goldkøer gav han en Skæppe Kaalrabi, og tilsidst fik hver Ko en Gift Byghalm, som han hentede ned oppe fra Stænget.

Han blev hurtigt varm af Arbejdet og følte efter dets lykkelige Tilendebringelse den Tilfredshed med sig selv og det Velvære, som kun den legemlige Beskæftigelse kan give. Han havde allerede efter disse Par Dages Forløb kunnet mærke, hvorledes hans Muskler voksede, hvorledes Blodet rullede friskere og raskere gennem hans Legeme . . . Hvorfor havde han dog ikke for længe, længe siden ret forstaaet det gamle Ord om „Arbejdets Velsignelse“? spurgte han i denne Tid daglig sig selv. Han kom ofte til at tænke

paa sine forrige Fæller inde i Byen, der om Sommeren benyttede Landet til at „ligge paa“, og som i deres Blindhed troede at kunne finde Lægedom for deres syge Sjæle og kraftesløse Legemer ved at tilbringe Dagene med at spille Ring paa en Græsplæne eller ved at ligge henslængte i en Hængekøje og læse slibrige franske og dansk-franske Romaner. Disse Stakler mindede ham om saadanne Mennesker, der løb ulykkelige omkring og søgte efter noget, der laa lige for deres Næse. Under Lidelser og Klager slæbte man sig fra Badested til Badested, tyllede sig med Medicin, anstillede en hæseblæsende Jagt efter nye Medikamenter, nye Kure, nye Læger, nye Apotekere — og dog laa Lægemidlet lige for Haanden, det eneste, sande, jordiske Lægemiddel for den lidende Menneskehed. Hvor længe vilde man dog blive ved at bedrage sig selv for Livets Lykke? Hvilken Herlighed, hvilken Glæde vilde ikke opblomstre fra den Dag, da Sundhedens hellige Kilde, det legemlige Arbejde, blev genfundet af den hele Menneskehed! Hvilket Paradis vilde ikke opstaa, naar alle Hænder samlede sig for at frugtbargøre Jorden! Ørkener vilde blive opdyrkede, Sumpe udtørrede, Skove plantede, Korn og Frugter vilde vælte op af Mulden

Han havde imidlertid taget Skovl og Greb og var begyndt at muge under Køerne. Mens Sveden drev ham ned over Øjnene, læssede han den friske Gødning paa en Hjulbør og trillede den ud paa Møddingen, fejede derpaa Grebningen saa ren som et Stuegulv og lagde frisk Strøelse i Baasene, ja ikke fornøjet hermed tog han Strigletøjet fra et Søm paa en af Loftsbjælkerne og begyndte at rense Køernes Laarstykker for det indtørrede Snavs, der havde samlet sig dér i tykke Kager. Han havde bestandig en Trang til at beskæftige sig netop med det sværeste og urenlige Arbejde for at overbevise sig selv om, at han ganske havde frigjort sig for al taabelig Fordom og ikke holdt sine Hænder for gode til at tage fat paa hvad som helst.

Mens han var sysselsat paa denne Maade, kom han til at tænke paa sine Slægtninge og paa de Miner, disse vilde have sat op, ifald de havde kunnet se ham i dette Øjeblik. Han havde netop Dagen forud faaet Breve fra sin Fader og sine Søskende i Anledning af Forlovelsen; det vil sige, han havde modtaget en kort Tilkendegivelse af, at hans „overraskende Meddelelse“ var kommen dem i Hænde. Intet videre. Hansines Navn var

end ikke nævnet, ligesom der ikke fandtes et eneste Spørgsmaal hende angaaende.

Skønt han langt fra havde ventet nogen dybere Forstaaelse paa den Kant, havde dog særlig Faderens Kulde overrasket og bedrøvet ham. Saa langt havde de altsaa allerede nu skilt sig fra hinanden! Han forstod godt, at de med deres Tavshed havde villet betyde ham, at de fra nu af ansaa' ham for uophjælpeligt fortabt, og at de ikke ønskede paa nogen Maade at blive indblandede i hans nye Familieforbindelser. Han forstod, at de betragtede hans Forlovelse som en Art Selvmord, der ikke var mindre beskæmmende for den ansete Hanstedske Familie, end Moderens i sin Tid havde været. Derfor tvivlede han heller ikke om, at ogsaa hans Navn fra nu af vilde være som udslettet af Familiens Erindring.

IV.

Da Emanuel lidt efter traadte ud i Gaarden for at vadske sine Hænder ved Vandposten, fik han her Øje paa en svær Mand af et præsteligt

Udseende, der var i Færd med ved Hjælp af en Stok at stige op ad Flisetrappen foran Forstuen.

Da Manden hørte hans Træskotrin paa Stenbroen, vendte han sig omkring og strakte bægge sine Arme ud imod ham med et fornøjet Udraab.

Han var klædt i en langskødet, sort, ikke ganske pletfri Frakke og sorte Benklæder, der hang i Poser ud over de brede Støvler. Under en gul, smudsig Straahats brede Skygge faldt et mørkt og glinsende Nakkehaar i lange Krøller ud over Frakkekraven, og fra det fedladne, gullige Ansigt hang en Guds Velsignelse af rødbrunt Skæg ned over en mørk Vest, der med to Rækker Hornknapper var lukket helt op til Halsen, saa intet Spor af Linned var synligt.

Mens Emanuel, som slet ikke kendte denne Mand, i Forbavselse blev staaende ved Stalddøren, steg den fremmede med Besvær ned ad Trappetrinene; og skønt det saa' ud, som om hvert Trin voldte ham Smerte, hastede han med smaa Skridt og glædestraalende Ansigt hen over Gaardens spidse Brolægning, indtil han naaede Emanuel. Her udstrakte han atter bægge sine korte, tykke Arme, og mens han henrykt betragtede ham med et Par ungdommeligt spillende, lysebrune Øjne, der halvt begravedes af Ansigtets Fedtmasser,

udbrød han med en mærkelig spæd, men gennemtrængende Stemme:

„Naar Muhamed ikke vil komme til Bjerget, kommer Bjerget til Muhamed, staar der skrevet! For at du er Emanuel, kære — det behøver jeg ikke at spørge dig om. Du vil sandelig ikke have lèt ved at lyve dig en Moder til, kære Ven. Til Lykke! Til Lykke!“

Med disse Ord flyttede han sin brune Stok fra den højre Haand over i den venstre og hilste paa Emanuel med en Hjærtelighed, som var de gamle og nære bekendte.

Emanuel stod ganske raadvild. Hvad i Alverden var dette for et Menneske?

„Sandt at sige, kære!“ blev den anden ved at skrike op. „Vi har længe og med Længsel ventet dig ovre hos os. Næsten hver eneste Morgen i den sidste Tid har Jette sagt til mig: Gud véd, om ikke Emanuel skulde komme i Dag. Aa, hun er nu allerede helt forliebt i dig, er Jette! Da vi hørte om jeres dejlige Møde herovre i Søndags og om din Tale, kære — jeg kan ikke beskrive dig, hvor vi allesammen blev glade! Og at du nu helt har frigjort dig og fæstet dig en Brud af Folkets Midte! Ja, saadan skal det være! Saadan skal det være! Men du kan tro, vi blev

overraskede. Jette vilde i Begyndelsen slet ikke tro det, men bagefter blev hun saa rørt, at hun virkelig gav sig til at græde. Selv maatte jeg øjeblikkelig over i Skolen og fortælle Pigerne Nyheden. Aa, du kan tro, de blev henrykte! De blev ligefrem ellevilde, de Skælmer! De tænkte vel, at nu stod der en Præstemand parat til hver især. Ha, ha! Saa sang vi „Kærlighed fra Gud“ og bagefter en Mængde andre af vore Sange; ... for da de først var begyndt, vilde de slet ikke høre op igen. Vi kom saamænd den Aften ikke i Seng, før Klokken var over elleve. Men Maanen tittede ogsaa lige ind til os i Skolestuen. De Skælmer!“

I dette Øjeblik gik der et Lys op for Emanuel. Skønt han havde vanskeligt ved at forstaa det, kunde han ikke længer tvivle om, at det var Højskoleforstanderen fra Sandinge, han her havde for sig. Han genkendte nu ogsaa Ansigtet efter et Fotografi, som var meget udbredt blandt Befolkningen, og som ogsaa Hansine havde hængende over sin Kommode.

Han fik dog ikke Lejlighed til at forvisse sig om sin Formodnings Rigtighed. Den Fremmede vedblev ustandseligt at tale — alt mens han med sin store, bløde Haand klappede ham paa Skulderen

og ned over Armen eller i et Udbrud af Henrykkelse fattede bægge hans Hænder og rystede dem.

„Bravo! Bravo, kære Ven!“ vedblev han. „Ja, vi kan sandelig nok trænge til unge og friske Kræfter i vor Lejr. Vi gamle Fyre trænger snart til Afløsning. Se blot paa mig ... jeg er dog nu kun et sølle Vrag! Tiden har hærget mig, min Ven! Naa, vi gamle maa trøste os med, at vi ikke har sparet os, mens vi endnu havde de unges Kræfter. Og — Gud være højlovet! — vi har den Tilfredsstillelse at se, at vor Gærning ikke har været forgæves. Aa, du kan tro, det er vel-signet for os gamle at være Vidne til, hvor Folkesagen efterhaanden vinder Fremgang i alle Egne og i alle Samfundslag over det hele Land. Og nu ogsaa her! Ja, saadan skal det være! Saadan skal det være!“ blev han ved at gentage, og hans Stemme lød som en Sejrsfanfare. „Jeg kunde da heller ikke længere holde mig i Ro hjemme men sagde i Morges til Jette: Hør, nu vil jeg sandelig over til Skibberup og se, hvordan det staar til derovre, sagde jeg. Saa kan jeg med det samme paa Tilbagevejen se indenfor i Kyndby ... dér har vi nemlig ogsaa et lille Vennesamfund, som længe har haft Bud efter mig. Aa, det er en Forsamling af prægtige Hjertemennesker, kan du tro ... Jeg

var der sidste Høst og havde et dejligt stort Møde dér i Skoven sammen med Povl og Ernst fra Vallekilde. Povl og Ernst talte historisk, og jeg fortalte et Par Æventyr. Det var virkelig saa fornøjeligt!“

„Men — skal vi ikke gaa ind i Stuen,“ fik Emanuel endelig Lejlighed til at indskyde. Han var halvt forlegen over den andens overstrømmende Fortrolighed, følte sig desuden lidt trykket af at være i sine Arbejdsklæder, som ingen Fremmed endnu havde set ham i.

„Nej, kære ... ikke nu! Ikke nu! Men jeg kommer om lidt. Jeg vilde blot kigge her ind for at melde jer min Ankomst. Jeg traf nemlig her-nede ved Stranden Jens Iver, som I kalder ham. Han kom sejrende ovre fra den kloge Grethe paa Strynø. Hans gamle Moder ligger saa syg, den Stakkel, ... jeg lovede at komme ind og snakke lidt med hende; vi er jo Venner fra gammel Tid. Naa ... sig nu kun til Else, at hun kan vente mig til Middag; saa tager jeg maaske et Par af Vennerne med mig, og saa sidder vi og har det saa hyggeligt. Farvel saalænge, kære! Hvor jeg er glad ved at have set dig! Nu skal jeg rigtig hilse Jette fra dig, kan du tro. Aa, hun vil blive henrykt. Jeg havde haft Lyst til at tage hende

med herover i Dag; men hun maatte jo blive hjemme paa Skolen og tage sig lidt af Smaapigerne! For Resten var vi forleden inde i Kongens By ... du véd til „Nyt dansk Samfunds“ Foraarsmøde. Vi boede hos Adolf Evaldsen og havde det hele Tiden prægtigt. Den ene Aften var vi oppe hos Lene Gylling, hvor der, som du kan begribe, var fuldt af Mennesker, næsten alle Mødets Deltagere. Der var virkelig saa rart. Tyge Jakobsen var der ogsaa og holdt et herligt beaandede Foredrag om Baldersmyten. Det var i det hele dejlige Dage, kan du tro!“

„Men lad os dog gaa ind i Stuen,“ gentog Emanuel, denne Gang med mere Eftertryk.

„Nej, nej ... jag mig nu paa Porten, kære Ven, for ellers bliver jeg staaende her og snakke, til jeg har mistet Vejret. Altsaa, paa Gensyn, kære! Farvel! Farvel! ... Og hils fra mig derinde hos Familien!“

Han var næppe kommen ud af Gaarden, før Hansine viste sig i Bryggersdøren med opsmøgede Ærmer og en Skaal fuld af Køkkenaffald mellem Hænderne. Hun kom netop tidsnok til at se den Fremmedes brede Ryg, idet den forsvandt ud gennem Porten.

„Men!“ udbrød hun, satte Skaalen fra sig

paa Stenflisen og løb ned imod Emanuel. „Jeg synes . . . det var jo vores Højskoleforstander. Hvordan er det gaaet til? Har I to staaet her længe? Moder og jeg var nede i Kælderen, vi har ikke hørt jer . . . For det var jo ham, ikke?“

„Jo, det var det vist.“

Ved Tonen i hans Svar opdagede hun det skuffede Udtryk i hans Ansigt og blev ganske forskrækket.

„Synes du ikke om ham? Det er da ikke muligt! . . . For du er da ikke vred, fordi han sagde „du“ til dig? Det siger han til alle, selv om han aldrig har set dem før. Og det er jo da i Grunden ogsaa rigtigt; det har du jo ogsaa selv sagt Han er virkelig saa rar. Du maa ikke tro andet . . . hører du?“ endte hun helt indtrængende.

Hun saa' i dette Øjeblik saa kær ud med sin ængstelige Mine og sine opsmøgede Ærmer, at Emanuel, der desuden kendte hendes Hengivenhed for hendes gamle Lærer, ikke nænnede at modsige hende og derfor blot svarede ved med et lille Smil at lade sin Haand stryge hen over hendes Kind. Han var i Virkeligheden ogsaa mindre skuffet end forbavset, fortumlet, bedøvet af denne

ustandselige Ordstrøm, som han ikke havde forstaaet Halvparten af.

Der blev imidlertid ikke Lejlighed til lang Forklaring. Gennem den lille Laage mellem Længerne kom Ole styrtende ind — ildrød i Ansigtet og badet i Sved. Han havde, trods Moderens Forbud, ikke kunnet holde sig borte fra Guds-tjenesten, og var nu løbet lige fra Kirken hertil uden at standse.

„Bispen er kommen!“ raabte han, saasnart han havde sat den første Fod i Gaarden.

„Hvad siger du? ... Bispen!“ udbrød Emanuel og Hansine paa én Gang.

„Ja, det er ganske vist ... jeg har selv set ham. Han kom ind i Kirken, ligesom Provsten gik paa Prækestolen ... og nu kørte han med Provsten hjem til Præstegaarden.“

Emanuels Ansigt havde skiftet Farve.

„Saa maa jeg gaa,“ sagde han efter et Øjeblik's Betænkning og gik straks ind i Oles Kammer for at klæde sig om.

Da han vendte tilbage, var ogsaa Else kommen ud i Gaarden, hvor hun sammen med Hansine stod og hørte paa Oles Beretninger.

„Hvad kan Bispen dog ville?“ spurgte hun, idet hun med bekymret Mine vendte sig mod Emanuel.

„Jeg véd ikke . . . Vi faar se,“ svarede han, tog hurtigt Afsked og forlod dem.

Hansine fulgte ham, men ingen af dem talte. Hun var bleg om Munden og meget bevæget. Der var i det hele kommet noget fremmed-artet-forskræmt over hende siden hendes Forlovelse. Det var, som om denne Begivenhed havde forrykket noget i hendes Væsens Grundvold; som om hun bestandig følte Jorden usikker under sig. Da de naaede op paa Bakkerne, tog hun Afsked, idet hun sagde:

„Ja, saa kommer du jo nok i Aften og fortæller os, hvordan det er gaaet.“

Han smilte rørt, da han saa', hvor hun bestræbte sig for at skjule sin Ængstelse, kyssede hende paa Panden og sagde for at berolige hende:

„Vær ikke bange, min Ven! Hvorfor skulde man gøre os to noget ondt?“

V.

Inde i Præstegaardens Port stod Bispens Vogn, en lille, højst tarvelig Gig, der lignede Dyrlæge Aggerbølles som den ene Tvillingbroder ligner den anden.

Det var med dette, snart over hele Landet omtalte Køretøj, at Bispen, der altid selv var Kusk, rullede omkring i sit Stift, iført om Sommeren en hvid Lærredsfrakke, om Vinteren en sort Lammeskindspels, alene ledsaget af en halv-voksen Stalddreng med en blank Knap foran paa Kasketten. Uden at spare hverken sig selv eller sin hanespattede Hest fartede han i Sol og Slud milevidt omkring i Landet og overraskede sine Præster, naar de aller mindst tænkte paa ham, — ganske i Modsætning til sine højærværdige Kolleger, der altid fjorten Dage i Forvejen paa højtidelig Maade anmeldte deres Ankomst, for at alt kunde være beredt til en standsmaessig Modtagelse.

Da Emanuel naaede Præstegaarden, havde man allerede taget Plads omkring Frokostbordet, der mod Sædvane var dækket ude i Haven under et Par blomstrende Kastanietræer. Dette var sket efter Anmodning af Bispen, som havde erklæret, at for ham var et Maaltid i det grønne den kongeligste af alle Nydelser; og Frøken Ragnhild havde — rigtignok ikke videre beredvilligt — føjet sig efter hans Ønske.

Varmen var i Løbet af Formiddagen bleven næsten uudholdelig. Fra den stadig lige skyfri Himmel kastede Solen sine glohede Straaler ned

over Havens gnistrende Grusgange, som man ligefrem fik ondt i Øjnene af at se paa; inde i Skyggerne tumlede sig alle Slags stikkende Insekter; Græsplænerne og Blomsterbedene var — trods al overkommelig Vanding — saa blegede og forbrændte af Solen, at det var en Ynk at se. Naar der en sjælden Gang strøg en Smule Luftning gennem Haven, raslede Trærnes Blade med en metallisk Lyd ligesom vissent Løv. Ikke en Fugl sang.

Stemningen omkring Frokostbordet syntes i høj Grad paavirket af Luftens Lummervarme. Skønt Bispen udfoldede en ikke ringe Elskværdighed og øjensynligt bestræbte sig for at berolige den Mistænksomhed, som hans uformodede Ankomst havde vakt, bevarede baade Provsten og Frøken Ragnhild en tavs og kold Tilbageholdenhed. Mellem Bispen og Tønnesen var der endnu kun vekslet almindelige Talemaader. Paa Køreturen fra Kirken havde Bispen berømmet Kirkesangen og talt om Vejret og Høstudsigterne; senere, mens Frokostbordet dækkedes, havde han med tilsyneladende stor Interesse beset Haven, havde talt sagkyndigt om Blomster og Frugtavl, om en ny Art engelsk Plænegræs, der bedre end andre hidtil kendte Sorter skulde kunne taale Overvintringen, samt

om Kompostgødning — ganske, som om han blot havde til Hensigt at gøre dem et privat Besøg.

Provst Tønnesen vedblev ikke des mindre at være paa sin Post, endog fuldt kampberedt. Fra samme Øjeblik, han efter Gudstjenesten mødte Bispem paa Kirkegulvet, havde han været overbevist om, at denne Mand var kommen for at gøre fælles Sag med hans Fjender. Selve denne uanmeldte Ankomst netop paa dette Tidspunkt kunde han kun opfatte som et Forsøg paa at ydmyge ham over for Befolkningen; og han var fast besluttet paa eftertrykkeligt at tilbagevise denne Fornærmelse.

Han anede ikke, at han i Dag havde skabt sig en højst ubehagelig Stilling over for sin Overordnede, idet han under Prækenen havde ladet sig henrive til en saadan Voldsomhed i Udfaldene mod sine Tilhørere, at kun Bispens Tilstedeværelse havde forhindret den Masseudvandring fra Kirken, som Væver Hansen havde forberedt. Det faldt overhovedet ikke let Provst Tønnesen ind, at han ikke i enhver Henseende, og da navnlig i sit Forhold til det ham af Gud og Kongen betroede Embede, kunde bestaa for selv den strengeste Dom.

Bispen var en lille, bredbygget Mand med skraatstillede Øjenbryn og et kraftigt, graasprængt

Haar. Han var en forhenværende nationalliberal Minister og en af den afdøde Konges fornemste Raadgivere. Hans Væsen manglede da heller ingenlunde Værdighed, ja hans brede og fuldkomment skæg-løse Ansigt kunde til Tider antage et strengt alvorligt, gammeltestamentligt Præg. Men i denne Værdighed var der paa en besynderlig Maade iblandet Stænk af den lunefulde Skødesløshed i Optræden, den Rest af Studenterovermodet fra otteogfyrre, der havde faaet Næring ved Frederik den syvendes folkelige Hof, og som ogsaa siden blev ved at udmærke adskillige af de fremragende Mænd fra vore første Frihedsaar. Denne joviale Utvungenhed hidrog til at paadrage ham særlig Frøken Ragnhilds dybeste Unaade. Hun havde nu en Gang en uovervindelig Afsky for al Slags folkelig Familiaritet, og det imponerede hende ikke, at det i dette Tilfælde var en Bisp og forhenværende Minister, der kastede sig tilbage paa Stolen, som om han sad i sin egen Stue, begravede Haanden i Lommen for at rasle med sine Nøgler, vippede Kniven mellem Fingrene og sagde „pleje van“ og „lille Frøken“. Hun delte desuden ganske sin Faders Anskuelser med Hensyn til Bispens hele Embedsførelse. Hun fandt, at det var ganske upassende for en Mand i en saa overordnet Stilling at flakke omkring paa

Landevejene som en Slagter, og at hans idelige, uanmeldte Besøg rundt om i Kirker og Skoler var et uværdigt Spioneri, der absolut maatte virke nedbrydende paa Præsternes og Lærernes Anseelse hos Befolkningen.

Det, der særlig vakte Provst Tønnesens Uvilje mod Bispen, var dog dennes Stilling i det offentlige Liv og navnlig i Politiken, hvor hans Holdning unægtelig ogsaa røbede, at han trods sin fremrykkede Alder endnu lod sig ganske beherske af sin Ærgærrighed.

Efter at han nemlig i adskillige Aar havde balanceret mellem de to bittert kæmpende politiske Partier for at kvalificere sig til i det afgørende Øjeblik at overtage Styret som den mæglende og forsonende, var han — efterhaanden som Udsigterne til en mindelig Udjævning af Striden formindskedes — gledet mere og mere over i Demokraternes Lejr, hvor man da heller ikke havde forsømt nogen Smiger for at lokke ham til at smykke Folkets fremrykkende Rækker med sit historiske Navn. Endnu havde han dog bestemt vægret sig ved at proklamere sin Tilslutning til Partiet; men det var en offentlig Hemmelighed — som han heller ikke selv lagde Skjul paa — at han derimod ikke vilde have noget imod ved Hjælp af

demokratiske Stemmer at lade sig indvælge i Rigsdagen for igen at faa Foden indenfor i de styrendes Kreds.

Med stor og frimodig Aabenhjærtighed talte han selv om denne sin Svaghed for Politik og Magtbesiddelse; og man havde næppe sat sig ved Frokostbordet, før han af sig selv ledte Talen hen paa de Rygter om hans Rigsdagskandidatur, der igen i de sidste Dage havde svirret om i alle Bladene.

„Ja, hvad skal man gøre ved det?“ sagde han smilende. „Jeg tror, det gaar med Politikere, som det gaar med gamle Herskabskuske. Naar man én Gang har siddet oppe paa Bukken og holdt Tømmerne i sin Haand — og maaske svunget Pisken, naar det kneb! — saa kan man slet ikke finde sig i at gaa hjemme i Stalden og skære Hakkelse og blanke Seletøj. Jeg erindrer fra min Barndom en Postkusk, der i tredive Aar hver Nat kørte Deligencen fra min Fødeby til en af Nabo-byerne. Om ham fortaltes der, at da han blev gammel og maatte stige ned fra sin Buk, kunde han ingen Nat falde til Ro uden at have en Stump Reb eller i det mindste et Strømpebaand mellem Hænderne; og da han tilsidst blev saa aflægs, at han ikke længer kunde gøre sig forstaaelig for

sine Omgivelser, var han en Gang paa Nippet til at dø, fordi man havde glemt at give ham dette Beroligelsesmiddel. Derfor har jeg ogsaa sagt til min Kone, at dersom jeg en Dag skulde blive syg, maa hun ikke glemme at bilde mig ind, at jeg er bleven udnævnt til Konsejlspræsident; saa skal jeg nok hurtigt blive rask igen.“

Mens Bispen lo, forholdt Tønnesen sig stadig tavs og skød endog Underlæben frem ligesom for at give til Kende, at han ikke fandt mindste Anledning til at istemme denne Munterhed.

I dette Øjeblik viste Emanuel sig paa Verandaen og kom hen og hilste.

Bispen modtog ham saaledes, som en Bisp nødvendigvis maa modtage en ung Gejstlig, hvis Adfærd har givet hans Foresatte Anledning til Indsendelsen af en udførlig motiveret Besværing. Dog syntes hans afmaalte Hilsen noget indstuderet, og den formaaede da heller ingenlunde at formilde Provst Tønnesen. Tværtimod, da Bispen, mens Emanuel tog Plads ved Bordet, fortsatte sin Tale og med en vis parlamentarisk Selvbehagelighed udbredte sig om den politiske Situation; og da han ved denne Lejlighed ganske uforbeholdent udtalte sin Tilslutning til flere af Folkepartiets Bestræbelser for at omregulere det offentlige Liv og

dets Administration, kunde Tønnesen ikke længer bevare sin passive Holdning; han ønskede dog ikke, at Kapellanen skulde udlægge hans Tavshed som Frygt for at modsige Bispen.

„Det forekommer mig dog,“ sagde han, idet han med en Overlegenhed, der ligesom skulde overbyde Bispens, tørrede sig om Munden med sin Serviet, „det forekommer mig virkelig, at vi i Øjeblikket mindre føler Savnet af nye Bevægelser og nye Strømninger, saaledes som Deres Højærværdighed synes at formene, end netop Ro og Klarhed, for at Landets forskellige Institutioner, der siden Grundlovens Indstiftelse har maattet udstaa saa mange svære Rystelser, kan genvinde den Stabilitet, som de i høj Grad tiltrænger.“

„Aa, jeg er nu ikke bange for lidt Udluftning!“ udbrød Bispen med ungdommelig Munterhed. „En Hovedrengøring en Gang imellem har ethvert Hus godt af; og det kan saamænd aldrig skade, at der ogsaa kommer Folk med „Skrubbebørster“ . . . er det ikke saadan, den Slags Redskaber hedder, lille Frøken?“ henvendte han sig til Frøken Ragnhild, der svarede med et utrolig kort: „Det er nok muligt.“

„Jeg har paa ingen Maade gjort mig til Talsmand for nogen som helst Slags Urenlighed,“ sagde

Provst Tønnesen med urokkelig Alvor og i afvisende Tone. „For Resten er der et gammelt Ord, der siger, at man skal vogte sig for at kaste Barnet bort med Badevandet . . . og det kunde man maaske i vore Dage have godt af at indprente sig. Jeg tilstaar ærligt, at jeg er og i hele mit Liv har været konservativ, og at jeg aldeles ikke formaar at hylde de moderne Renskuringsprinciper. Naar man bestandig lever for aabne Vinduer og Døre, risikerer man altfor let at faa Huset oversvømmet af Eksistenser, der har deres rette Hjem paa Gaden; og det kan dog vist næppe benægtes, at der i de senere Aar er dukket Personer op i vort offentlige Liv, ja at hele Lag af Befolkningen er kommen til at spille en Rolle, som næppe vil blive Landet hverken til Ære eller Gavn. Naar Dannelse og Kundskaber ikke længer betragtes som nødvendigt for Virksomhed i det offentliges Tjeneste men næsten anses for et Onde; naar enhver Haandværkssvend eller Tjenestekarl skal have lige saa megen Indflydelse paa Rigets Styrelse som en Mand, der har anvendt hele sit Liv paa at udvikle sine Aandsevner og berige sin Erfaring, vil det snart gaa tilbage for et Folk, baade aandeligt og materielt — derpaa viser Historien tilstrækkeligt mange Eksempler.“

Bispen, der var færdig med at spise, sad tilbage lænet paa Stolen, med bægge Hænders Fingerspidser stukket ned i Vestelommerne over sin lille runde Mave. I denne Stilling havde han med tankefuld Opmærksomhed betragtet Provsten, mens denne talte. Nu anbragte han Armene overkors paa Brystet, lagde Hovedet lidt paa Siden og sagde med et lille ironisk Smil:

„Hvad De dér siger, Provst Tønnesen, minder mig om en Mand, der kun vilde bruge den højre Arm til Arbejde, fordi denne — enten det nu saaledes er bestemt af Naturen eller det skyldes dens mere udstrakte Benyttelse — er stærkere end den venstre, hvilken han bestandig bar i et stramt Bind, for at den saa lidt som muligt skulde hindre ham i hans Bevægelser, hvorved den mere og mere svandt hen og tilsidst helt lammedes. Ikke sandt . . . en saadan Fremgangsmaade vilde vi alle betragte som mildest talt temmelig aparte, ja ganske uforsvarlig. Men hvorfor skal da ikke ogsaa Statslegemet bruge baade sin højre og sin venstre Side, selv om den første — enten ved en Naturbestemmelse eller af anden Grund — for Øjeblikket er den mest udviklede? Var det dog ikke rimeligt, om vi ogsaa i det offentlige Liv bar os ad som en forstandig Mand, der skal bære en tung Byrde et langt

Stykke Vej — han flytter under Gangen idelig Byrden fra den ene Haand over i den anden. Derved sikrer han sig mod Udmattelse og opnaar en ligelig Udvikling af Organismens forskellige Dele. Jeg nægter ikke, jeg hylder ogsaa i Politiken den gode gamle Sætning: Et, to, Højre, Venstre — Højre, Venstre — Tysker og Svensker,“ sagde han og lo.

„Aa, jeg synes saamænd ikke, der for Øjeblikket er nogen Grund til at frygte for en Lammelse af Statslegemets venstre Lem,“ bemærkede Tønnenen. „Det forekommer mig tværtimod, at der er noget svært kejthaandet ved hele vort offentlige Liv for Tiden.“

Han syntes selv godt om denne Replik og kastede et Blik hen paa Emanuel.

„Aa ja — naturligvis — jeg indrømmer, at der har vist sig Fænomener paa vor politiske Horisont, som man kun kan beklage; men sligt undgaaes nu en Gang ikke i Tordenvejrstider som disse. Det gælder blot om ved klog Besindighed og streng Retfærdighed at aflede Lynene ... og dette er i vore Dage en ledende Politikers vigtigste Opgave. Men det maa heller ikke glemmes, at vi — navnlig overfor Bondestanden — har megen gammel Uret at gøre god igen; og dersom der maaske i Øjeblikket er en Tilbøjelighed til at ind-

rømme særlig Bonden en afgørende Indflydelse paa vor Udvikling, saa er dette kun en simpel Retfærdighedshandling, som vi alt for længe har skyldt ikke alene Hensynet til ham men til hele Landets Velfærd. Det kan nemlig vanskelig nægtes, at der har vist sig en beklagelig Stagnation i vort offentlige Liv i den senere Tid, en Brist paa ny Kraft, som det gælder om at afhjælpe. Vi trænger sikkert til at faa nye Befolkningslag opdyrkede for vor aandelige Ernæring, til — om jeg saa maa sige — at afdække ny, nærende Muld, hvoraf en livskraftig Fremtid kan gro op.“ — Og med sin Forkærlighed for at udtrykke sig i udførlige Billeder og belærende Anekdoter fortsatte han: „Som bekendt forsømmer ingen fornuftig Gartner med visse Aars Mellemrum at kulegrave sin Have . . . og han gør dette uden Frygt for det Ukrudt, der altid i Begyndelsen vil skyde op af en saadan ny og ukultiveret Jord, fordi han véd, at hans Planter med deres forøgede Styrke efterhaanden vil faa Bugt med Ugræsset og tilsidst ganske kvæle det. Jeg nærer da heller ikke nogen som helst Ængstelse for den Kulegravning af vor aandelige Jordbund, som vor Tid er i Færd med at iværksætte. Det skal nok vise sig, at den vil frembringe gode og sunde Frugter, naar efterhaanden en tilstrækkelig

inderlig Sammenblanding af de nye og gamle Lag er bleven fuldbyrdet. Enhver, der bidrager hertil, synes mig derfor at gøre en god Gærning baade mod vort Fædreland og for sin egen aandelige Udvikling.“

Provst Tønnesens Ansigt antog pludseligt den lergraa Farve, som det ofte fik, naar hans Blod kom i Kog. Disse Bispens Ord, udtalte i Kapellanens Nærværelse, kunde kun opfattes som en fuldkommen Godkendelse, ja en ligefrem Forherligelse af dennes Handlinger!

„Aa — jeg for min Del har nu ikke ringeste Tillid til denne saakaldte nye Muld,“ sagde han med en Stemme, der dirrede af indeklemt Harme. „Det forekommer mig tværtimod at være lutter goldt Sand eller endnu værre Bestanddele, som vore Dages Almueforherligelse ved Hjælp af den saa lovpriste almindelige Stemmeret graver op paa Overfladen. Bliver Galskaben ved, som den er begyndt, er jeg forberedt paa en skøn Dag at se vort Land regeret af en Samling Udskuds-Seminarister og Korøgttere.“

„Aa — det er jo bare Talemaader! Skulde det virkelig vise sig, at Folkets Masse skuffer vore Forventninger, eller — sandere udtrykt — at vi endnu ikke har fundet det rette Middel til at

vække Folkets slumrende Evner, saa er der derfor ikke sket nogen ubodelig Skade. Saa har vi i hvert Fald gjort et — nødvendigt — Forsøg.“

„Jeg synes saamænd, vi har eksperimenteret tilstrækkeligt under vor ny Forfatning. Vor ulyksalige Eksperimenteren med en tilfældig Folkestemning i 64 maatte vi dyrt nok betale.“

Ved denne uforblommede Hentydning til den sidste, ulykkelige Krig, for hvilken man almindeligt tilskrev netop Bispens Ministerium et væsentligt Ansvar, fór der ligesom et isnende Vindstød hen over Frokostbordet. Bispen, der ikke havde forandret Stilling, blegnede og skottede et Par Gange hen til Provsten med hurtige, usikre Blikke, som om han betænkte sig paa, hvorledes han skulde besvare denne Uforskammethed. Saa trak han tilsidst sin gammeltestamentlige Maske op for Ansigtet og sagde med fuldkommen behersket Stemme:

„De synes, Provst Tønnenen, i Deres forunderlige Mistillid til vor Tids Almue at glemme Ordet om, at meget er skjult for de Vise og Forstandige men aabenbaret for de Enfoldige.“

Provsten vilde gøre Indvendinger, men Bispen lod sig ikke længer afbryde og vedblev med stigende Styrke:

„Det er i denne Sammenhæng ogsaa værd at

mindes, at vor Herre Kristus, da han vandrede her paa Jorden, ikke søgte Medhjælperne til sin Frelsergærning blandt de Skriftkloge men i den — ogsaa i hin Tid — foragtede Arbejderklasse, med andre Ord blandt de Bønder, Fiskere og Smaahaandværkere, hvis Liv og Kaar han under hele sin jordiske Tilværelse i et og alt delte. Skulde dette dog ikke være alle Dages Kristne et Eksempel til Efterfølgelse? Var det dog ikke snart paa Tiden, om vi kom til Erkendelse af, at vor Frelser ikke alene var den guddommelige Forbereder af Vejen til de himmelske Boliger, men at han desuden, navnlig ved at bryde det hedenske Aandshovmod, lagde Grunden til et jordisk Retfærdighedsrige, et helligt Folkedømme, som det endnu er Fremtiden forbeholdt at virkeliggøre efter hans store Bud: Elsk din Næste som dig selv! Det Valgsprog „Frihed, Lighed, Broderskab“, som et vist, nydannet Parti — desværre i daarlig Hensigt — har bemægtiget sig, det er i faa Ord Kristi hele Samfundslære, som vi alle vilde gøre vel i dybt at indriste i vore Hjærter.“

Henne ved den anden Ende af Bordet sad Emanuel bøjet over sin Tallerken og fulgte med levende Deltagelse denne Samtale. Den Nedslaethed, som Bispens kølige Modtagelse i første Øjeblik

havde fremkaldt hos ham, især fordi den stod i saa skarp Modsætning til den overordentlige Velvilje, som den samme Mand i sin Tid havde vist ham i Anledning af Ordinationen, havde hurtigt fortaget sig, da han hørte Bispens tale. Hans Hjærte svulmede, mens han lyttede til disse Ord, der saa klart og fyndigt udtrykte hans egne Tanker og bestyrkede ham i Bevidstheden om, at han nu vandrede ret i Jesu Fodspor og var med til at bygge paa det Lyksalighedsland, som de kristnes Brodersamfund en Gang skulde udbrede over hele Jorden.

Provst Tønnesen forholdt sig efter Bispens sidste Ord atter fuldkommen tavs. Med Hentydningen til Bispens uheldige politiske Fortid havde hans Hjærte faaet Luft; og forøvrigt vilde han ikke nedværdige sig til at diskutere med et Menneske, en Bisp, der ikke undsaa' sig ved i en snever Vending at tage Verdens Frelser til Indtægt for sin Partipolitik, ja som ligefrem gjorde ham til Socialist.

I det samme bar Vinden en Række manende Klokketoner fra Vejlby Kirke ind over Haven. Tiden for Sidsttjenesten var inde.

Provst Tønnesen rejste sig og sagde, ikke uden Spydighed:

„Deres Højærværdighed maa undskylde mig; mine kirkelige Forretninger kalder mig. Forhaabentlig har jeg den Tilfredsstillelse at se Deres Højærværdighed igen, naar jeg kommer tilbage,“ — hvorpaa han, uden at afvente noget Svar, satte sin Stol ind under Bordet og bortfjernede sig med majestætiske Skridt.

Et Øjeblik efter rejste ogsaa de andre sig. Med alvorlig Mine gav Bispen baade Frøken Ragnhild og Emanuel Haanden, og til den sidste sagde han i en Tone, der slet ikke længer syntes paavirket af nogen Erindring om en udførlig motiveret Klage:

„Jeg kunde have Lyst til at se mig lidt omkring i Egnen. Har De noget imod, Hr. Kapellan, at være min Ledsager paa en Spadseretur, indtil Provst Tønnesen vender tilbage. Vi har vel nok et eller andet at kunne tale om under Vejs.“

Emanuel blev rød og bukkede.

Frøken Ragnhild, der var bleven staaende henne ved Bordet, iagttog i dette Øjeblik de to Mænd med et Par Øjne, der straaede af Foragt. Hun var klædt i en lys, klar Sommerkjole med indvævede Silkestriber, bar en finstraæt Straahat med Strudsfjer, og saa' ualmindelig godt ud. Da Bispen vendte sig imod hende for „at anbefale

sig“, antog hendes Ansigt straks sit sædvanlige ligegyldige Udtryk; og da bægge Herrerne løftede deres bløde Hatte — Emanuel havde faaet ombyttet sin Halmhat med den gamle af Plys — bøjede hun sit Hoved netop saa meget, som den formelleste Høflighed krævede det.

VI.

Bispen og Emanuel gik gennem Haven og ud af den lille Laage i dennes yderste Ende, hvorfra man kom ud paa fri Mark. Bispen, der havde tændt sig en Cigar og knappet sin Vest op, stødte uafbrudt svære Røgskyer ud i Luften, saaledes som en Mand, der er stærkt optaget af sine Tanker; nu og da henkastede han en Bemærkning om en eller anden Genstand, som hans Blik tilfældigt faldt paa.

Emanuel gik tavs ved hans Side. Han havde øjeblikkeligt forstaaet, at Bispen havde en bestemt og alvorlig Hensigt med denne Spadseretur, og han var fast besluttet paa at benytte Lejligheden til at

give ham en fuld og klar Redegørelse for sin Stilling og for sit Forhold til Menigheden.

Da de naaede op paa Toppen af „Præstebakken“, standsede Bispen og gav sig til med fraværende Mine at betragte Udsigten, spurgte om Navnene paa enkelte af de mange Kirker, hvis hvide Taarne lyste som Fyr i den tætte Soldis, sagde et Par Ord om Naturskønhedens Magt over Menneskets Sind, om Bylivets Melankoli, og gav sig tilsidst til at tale om Tørken og de slette Høstudsigter.

„Jeg hører fra forskellige Sider,“ — sagde han tankespredt — „at man er begyndt at nære alvorlige Bekymringer. Det vilde i Sandhed være sørgeligt, om der virkelig skulde være Grund til Frygt.“

„Det er der vist egentlig heller ikke ... i det mindste ikke foreløbigt,“ bemærkede Emanuel, hvem Emnet gjorde veltalende. „Ganske vist har Vaarsæden lidt en Del, navnlig den seksradede Byg, og Græsmarkerne paa de høje Jorder er jo ogsaa blevne en Del ødelagte; men endnu klarer Rugen sig de fleste Steder godt, hvor den da ikke er bleven for meget skadet af Foraarsfrosten.“

Ligesom vækket op af sine Tanker vendte Bispen Ansigtet op imod ham.

„Ej, ej!“ sagde han derpaa og smilte. „De er jo allerede bleven en hel udlært Landmand, Hr. Kapellan!“

Emanuel blev atter rød, og hans Hjærte begyndte at banke. Nu kommer det, tænkte han.

Men Bispen fortsatte sin Vej ned over Bakken og gav sig igen til at tale om Bylivets Besværligheder og Naturskønhedernes Indflydelse paa det menneskelige Sind.

Med ét standsede han sig selv i Talen og sagde, som om det var noget, han tilfældigt kom til at tænke paa:

„Sig mig ... De er jo en Søn af Departementschef, Etatsraad Hansted, ikke sandt?“

„Jo.“

„Ja, jeg syntes det jo nok,“ tilføjede han og holdt fra nu af helt op at tale.

I flere Minutter fulgtes de to Mænd i dyb Tavshed hen ad den lille Sti, der over de øde Udmarker førte ud imod Stranden. En Flok Krager, som deres Skridt havde jaget op fra en Brakmarks Agerfurer, kredsede skrigende over deres Hoveder; og foran paa Stien, ikke tre hundrede Alen fra dem, luntede en Ræv roligt afsted, idet den nu og da standsede og saa' sig tilbage efter de to

alvorlige Mennesker, der slet ikke syntes at lægge Mærke til den.

„Har De, Hr. Hansted“ — tog Bispen endelig igen til Orde uden at se op — „Har De i Deres Studentertid, eller muligt allerede før, følt Dem særligt tiltrukket af bestemte, aandelige Strømninger indenfor den akademiske Verden . . . eller maaske udenfor denne?“

„Jeg? . . . Nej,“ sagde Emanuel langtrukket og saa' overrasket op. „Det kan jeg egentlig ikke sige. Jeg har under hele min Opvækst, og navnlig under min Studietid, levet meget ensomt og tilbages trukket. I det sædvanlige Studenterliv har jeg saa at sige aldrig deltaget.“

„Men De har dog blandt Deres Kammerater haft Venner, der har øvet Indflydelse paa Dem . . . De har været Medlem af religiøse, literære eller maaske politiske Diskussionsklubber, ikke sandt?“

„Nej, det har jeg ikke . . . nogen virkelig Ven har jeg vel overhovedet aldrig haft. Jeg har, siden jeg blev voksen, næsten udelukkende været henvist til mig selv og til Selskab med Bøger. For det politiske Liv har jeg altid været fuldkommen fremmed.“

„Ja saa,“ sagde Bispen kort og rømmede sig; der kom noget skuffet i hans Tone.

„Men hvorledes er det da egentlig gaaet til,“ til-

føjede han lidt efter, idet han standsede og saa' op paa Emanuel med et kunstlet fornøjet Smil. „Hvorledes har De da egentlig faaet Deres, om jeg saa maa sige, i forskellige Retninger temmelig yderliggaaende Anskuelser? En Livsanskuelse erhverver man sig dog ikke alene gennem Læsning af Bøger, selv om disse — hvad jeg indrømmer — kan bidrage til at gøre Sindet modtageligt for den personlige Paavirkning eller hjælpe til at stadfæste dennes Resultater Naturligvis,“ afbrød han pludselig sig selv og fortsatte sin Gang. „Jeg forstaar . . . Deres Hjem, Deres afdøde Moder har selvfølgelig ikke været uden Indflydelse paa Deres Udvikling. Jeg erindrer nu ogsaa, at De nævnede noget saadant, da vi i sin Tid talte sammen i Anledning af Deres Ordination. Ja, Deres Moder var en mærkelig Kvinde, saa fuld af Begejstring og opofrende Iver. Jeg kendte hende jo — hvad jeg den Gang vistnok ogsaa sagde Dem — meget godt i min Ungdom; vi tilhørte jo, om jeg saa maa sige, samme Kreds. Hendes Død gik mig derfor ogsaa i sin Tid meget nær til Hjertet. Hun var et Menneske, der ligesom var for god til denne Verden; og hvad der knækkede hende, var vel ogsaa det, at hun paa et afgørende Punkt af sit Liv manglede den Modstandskraft, den

aandelige Haardhændethed, som netop alle ædle og opofrende Naturer saa ofte maa begræde Savnet af. Jeg taler saa frit herom, fordi jeg jo véd, at alt dette ikke er Dem ubekendt; jeg erindrer, hvorledes De selv angav Misforhold i Deres Hjem som en af Aarsagerne til, at De bestemte Dem for en præstelig Virksomhed paa Landet. Jeg røber vel heller ikke nogen Hemmelighed for Dem, naar jeg siger, at Deres Moder kun paa Grund af sin Families aarelange Overtalelser og Forestillinger, ja maaske Trusler — og vel ogsaa under Indflydelse af et Øjeblikks kvindelig Modfaldenhed — gav efter i Spørgsmaalet om et Ægteskab, som maatte være hele hendes Natur imod; og det var sikkert navnlig Følelsen af at have ladet sig forlede til Troløshed mod sine Idealer, der kastede de bestandig mørkere Skygger over hendes senere Liv og tilsidst helt slukkede hendes Aands Lys. De kan derfor forstaa, kære Ven, hvilket forunderligt Indtryk det gjorde paa mig, da jeg hørte, at De, hendes Søn, nu havde knyttet den Traad, som hun havde maattet slippe, og var begyndt at føre de Tanker ud i Livet, der for hende stod som Tidens største.“

Emanuel gik tavs og saa' ufravendt mod Jorden. Bestandig, naar man i den senere Tid

talte til ham om hans Moder, ja blot han selv kom til at tænke paa hende, blev han grebet af en saa heftig Bevægelse, at han næsten maatte anvende Vold paa sig selv for ikke at briste i Graad.

Bispen vedblev:

„Men lad nu mig, som Deres Moders gamle Ven — for det tør jeg nok kalde mig — lad nu mig give Dem et godt Raad, Hr. Hansted. Eller ... fortæl De mig hellere først, hvad De tænker paa, og hvorledes De i det hele stiller Dem til Spørgsmaalet om Deres fremtidige Stilling paa dette Sted. At De har fæstet Dem en Brud her ude, har jeg allerede erfaret gennem en privat Meddelelse, ligesom det er mig bekendt, at Deres Anskuelser og hele Deres Forhold til en vis begrænset Del af Menigheden i høj Grad har vakt Provst Tønnesens Misbilligelse. Vi staar altsaa her overfor en Konflikt af meget alvorlig Natur. Hvorledes har De egentlig tænkt Dem denne løst?“

Emanuel betroede aabent Bispen sine Hensigter; han fortalte om det lille Sted ude ved Stranden, som han tænkte paa at købe, og hvor han vilde leve som fri og uafhængig Agerbruger, idet han forøvrigt vilde virke som Præst og Lærer mellem sine Venner.

Bispen hørte opmærksomt til og saa' et Par Gange hurtigt og overrasket op paa ham, mens han talte. Efter at Emanuel havde sluttet, gik han endnu en Tid tavs og syntes grundigt at overveje.

Derpaa løftede han Hovedet og sagde:

„Hvad De dér har fortalt mig, kan jo være meget smukt tænkt og i visse Maader ogsaa rigtigt set . . . men jeg vil ikke des mindre paa det bestemteste fraraade Dem at foretage et saadant Skridt. Jeg vil ærligt tilstaa for Dem, at jeg anser det for en Ubesindighed, som De før eller senere vil komme til at fortryde. Vil De lyde mit Raad, saa forlad ikke den gejstlige Vej. Kirken har i vore Dage Brug for alle unge og friske Kræfter som Deres; og det gælder ogsaa i dette Forhold om — til Værn mod fælles Fjender — at samle og ikke at adsprede. Lov mig derfor, at De vil slaa de Tanker ud af Hovedet.“

„Deres Højærværdighed, . . . det kan jeg ikke. Jeg føler, at det er her paa dette Sted, jeg har min Gærning, og jeg er allerede knyttet til Egnen og til Befolkningen med saa stærke Baand, at jeg ikke længer kan løsrive mig.“

„Nu ja — hvem siger ogsaa, at De skal løsrive Dem?“

Emanuel saa' forbavset op.

„Men jeg troede . . . jeg troede, Bispen vidste, at Provst Tønnesen ønsker min Forflyttelse. Der staar altsaa ingen anden Udvej aaben for mig.“

„Ja, dette er netop, hvad jeg gjerne vilde tale et Ord med Dem om . . . Men lad os vende om. Solen brænder alligevel for varmt nu i Middagsstunden . . . Hvad var det nu, vi talte om? Naa jo, det var altsaa det, jeg vilde sige Dem, eller rettere betro Dem . . . for hvad jeg her meddeler Dem, er i Grunden en Embedshemmelighed, som De ikke paa nogen Maade maa bringe videre. Kort og godt: Provst Tønnesen vil efter al Sandsynlighed i den nærmeste Fremtid søge sin Afsked fra dette Embede.“

„Provst Tønnesen!“ udbrød Emanuel og standsede af Forbavselse midt paa Stien med opspærret Mund.

„Ja, som sagt . . . efter al Sandsynlighed,“ vedblev Bispen, idet han lod, om som han ikke mærkede den andens Overraskelse. „Der er tilbudt ham . . . der vil rimeligvis blive tilbudt Provst Tønnesen en betroet Post udenfor den egentlige Præstegærning, en Post, der just passer for hans særegne Evner; jeg tvivler ikke om, at han vil modtage den, især da hans Stilling her

i Sognet aabenbart ikke tilfredsstiller ham, ja maaske endog rent ud er bleven uholdbar. — Jeg ønsker derfor alene af den Grund meget, at De foreløbig forbliver her i Embedet. Der vil jo nemlig nu opstaa en Vakance, under hvilken De altsaa vil blive konstitueret; og sandsynligvis vil denne komme til at udstrække sig over et længere Tidsrum, idet det er Hensigten at benytte Lejligheden til at foretage en længe paatænkt Omregulering af Embedet. Som De maaske véd, har Beboerne i Sognets nordlige Spids i mange Herrens Aar klaget over den lange Vej, de har til deres Kirke og Skole; der er nu al Grund til at imødekomme deres Ønsker om at blive overflyttede til Nabsognet, især da dette — efter hvad de altid selv har paastaaet, og hvad der mærkeligt nok netop nu er bleven godtgjort — virkelig er deres gamle Modersogn. Fuldbyrnelsen af en saadan Omregulering kræver nu altid adskillige Forberedelser; der vil maaske hengaa et Par Aar, og hvilke Udsigter der til den Tid og under de forandrede Omstændigheder — der jo nemlig ogsaa vil faa Indflydelse paa Embedsindtægterne — kan blive for Dem her, det skal jeg ikke udtale mig om, men ganske overlade til Dem selv at tænke paa. Jeg skal i det hele ikke fordybe mig mere

i Emnet; det finder jeg ingen Anledning til, ja jeg har maaske næppe en Gang Ret til det; jeg har kun betroet Dem saa meget, som jeg allerede har, fordi jeg har villet forhindre, at De gjorde noget overilet Skridt. Jeg skal blot tilføje, at ogsaa efter min Mening er det netop her, De i det mindste foreløbigt bør og skal have Deres Gærning; men De vil forhaabentlig nu have indsét, at der netop i Deres nuværende Stilling aabner sig en stor og betydningsfuld Virksomhed for Dem her ... i hvert Fald for en Aarrække. Som jeg sagde Dem før, vi har i vore Dage Brug for alle Kirkens unge og friske Kræfter ... og dette gælder maaske ikke mindst for denne Egn, der længe har haft Ord for at være meget langt tilbage i aandelig Henseende ... ja, endogsaa Politikerne kalder nok dette for et af deres „døde“ Punkter,“ tilføjede han smilende, som om det var noget, der i Øjeblikket faldt ham ind.

De var imidlertid naaet tilbage til den lille Laage i den yderste Ende af Præstegaardsparken. Bispens standsede og rakte Emanuel Haanden.

„Ja, her vil vi skilles. Tænk nu over, hvad jeg har sagt, og opsæt i hvert Tilfælde at træffe nogen Afgørelse før om en Uges Tid eller saa.

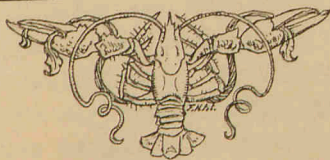
Skulde De til den Tid ønske en Samtale med mig, véd De jo, hvor De altid kan træffe mig.“

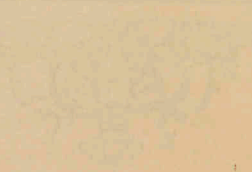
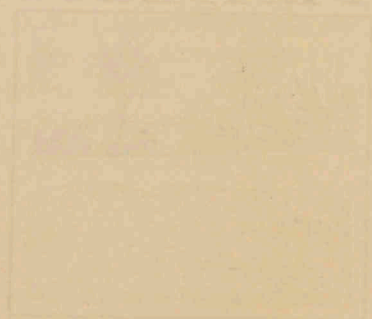
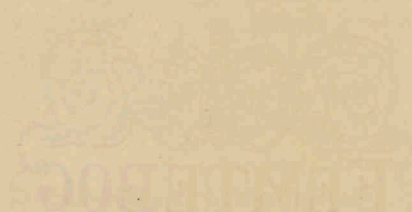
Han trykkede flygtigt Emanuels Haand og bortfjernede sig gennem Haven.

Overvældet af Bispens Ord blev Emanuel staaende og stirrede efter ham med det forstumlede Udtryk, som Mennesker faar, naar de med ét ser alle deres Fremtidsplaner kuldkastede af en uventet Lykke og derfor i første Øjeblik ikke ret véd, om de skal le eller græde.

FEMTE BOG

I.

Der var gaaet fem Dage siden Bispens Besøg, og endnu var den længselsfuldt ventede Regn ikke kommen. Derimod havde der rejst sig en tør Østenstorm, som var faret hen over de næsten stenhaarde Marker og i to Dage havde indhyllet Egnen i en Sky af askeagtigt Støv. I Vejlbj var man fuldt forberedt paa en Katastrofe. Den sidste Rest af Vinterfoderet var ved at slippe op, og med Vejlbjbøndernes sædvanlige Hang til at overdrive alle Uheld talte man allerede om at rive Straaet ned fra Udhusenes Tage for at holde Liv i Kreaturerne. Man havde for længe siden opgivet at raadspørge Barometeret og tage Varsel af Hanernes Middagsgalen eller Myggesværmenes Aftensummen. Hver Morgen flængede Solen Nattedisens Slør ligesom med Guldklinger, splittede hver en Sky og rev hver Taagestump bort fra Enge og Moser.

Da hændte det en Formiddag, at Himmelranden i Sydvest et Øjeblik blev næsten blodrød, derefter

hvidgul, gulbrun, tilsidst ganske sorteblaa, ... en mægtig Tordensky hævede sig som et uformeligt, elefantagtigt Himmeldyr tungt op over Horisonten. I Vejlbys kom Folk straks ud af Husene, da man hørte den første, underjordiske Rullen fra det fjerne. Selv Sogneraadsformand Jensen, der ellers ikke plejede at vise sig mellem Folket, traadte ud i sin Port i hvide Skjorteærmer, dampende paa en Cigar, der stod oprejst i et kunstfærdig udskaaret Mer-skumsrør. Han betragtede for Resten Naturfænomenet med overlegen Ligegyldighed; han havde sine Kapitaler anbragte i det Slaraffenland, hvor man hverken pløjer eller harver, og hvor man aarlig høster sine fire Procent, enten Vorherre giver Varme eller Væde.

Trods Solen kunde man flere Gange tydeligt se Lynene i den mørke Skymasse, der bestandig skød sig højere op paa den blaa Himmel, mens Lyden af Tordenen nærmede sig for hvert Minut. Ikke des mindre rystede Vejlbøbønderne mistvivlende paa Hovedet. „Den kommer saamænd ikke til os; den faar vi ingen Glæde af.“ „Nej, den gaar ad Øster; de faar den ovre i Lyndby Sogn.“ „Og Skibberupperne faar vel ogsaa et Stænk.“ „Ja, begribeligvis; de Folk skal nok faa, hvad de behøver. Og det er jo intet Under, om det da

er sandt, at de fik Bispen til Morbro'er forgangen.“

Efterhaanden lagde der sig dog en Taage for Solen, saa det var, som om den skinnede gennem et rødligt Slør. Pludselige Vindstød fór hen over de ophedede Marker; Hanerne galede rundt om i Gaardene, og Svalerne fløj som i Dødsens Angst hid og did over Gadekæret. Endelig bragede det i Skyerne lige over Byen, og nu fulgte Lynene saa hurtigt oven paa hinanden, at man næppe kunde tælle dem. Man hørte dem undertiden slaa ned paa Markerne rundt omkring. Et Faar, der havde revet sig løs ude paa en af Bakkerne, kom forvildet styrtende ind i Byen med en død Kammerat slæbende efter sig i Støvet. Hele Himlen var en kulsort Sky, og der herskede et saadant Mørke, at man inde i Stuerne næppe kunde se, hvad Klokken var. Men endda faldt der ikke en Draabe vaadt. En sveden, svovlagtig Lugt sporedes overalt; og da Atmosfæren ikke afsvaledes af nogen Regn, blev Luften efterhaanden saa gennemglødet af Lynene, at man ved hvert Nedslag kunde føle den brænde paa Kinderne som Ild. Ovre paa den modsatte Fjordbred saa' man en Gaard staa i Flamme, og i den fuldkomment stille Luft kunde man høre Brandhornets Tuden derovre fra.

Da Bygen næsten var drevet over, faldt der hist og her en stor, tung Vanddraabe, der spredte sig i Landevejsstøvet som en Stjerne. Folk begyndte allerede igen at vise sig udenfor paa Dørfliserne, da Himmel og Jord med ét rystedes af et Tordenskrald saa voldsomt, at flere Personer faldt om af Skræk. I samme Øjeblik brød Regnen løs. Som en Hagl af Ærter slog den ind imod Ruderne og stænkede Jordens tørre Støv højt op paa Husmurene.

... Endnu den næste Dags Eftermiddag faldt Regnen i Strømme, og Himlen hang lige sort og tung ned over Egnen.

Paa denne Tid, hen imod Aften, sad Emanuel midt ude paa Fjorden i Bagstavnen af en Baad, som Tømrer Nielsen roede med et Par smaa Jolleaarer. Emanuel var kun beskyttet af en tynd Overfrakke og et Dækken, som han havde kastet over Hovedet. Regnen havde gennemblødt ham til Skindet, men han mærkede det næppe; dertil var han alt for opfyldt af, hvad han i de sidste Dage havde set og oplevet.

Han kom ovre fra Sandinge, hvortil han Morgen efter Bispens Besøg havde fulgt Højskoleforstanderen. Han vilde derved slippe væk fra de mange Spørgsmaal angaaende Bispens, hvormed man

i Skibberup straks havde bestormet ham, og som han ikke havde Lov til at besvare. Desuden havde han trængt til for sin egen Skyld at komme lidt bort for i Ro at overveje, hvorledes han skulde stille sig til Bispens Forslag. Tømrer Nielsen havde ledsaget ham som en Slags Adjudant, og Rejsen havde efterhaanden faaet Karakteren af et formeligt Triumftog.

Emanuel forstod nu, hvorfor de unges Øjne skinnede, hver Gang Sandinge Højskole nævnedes. Han var selv saa betaget af, hvad han havde set, at han i enkelte Øjeblikke var tilbøjelig til at antage det hele for en smuk Drøm. Den storslaaede Skolebygning, der var opført af røde Sten og overgroet med Vedbend og Gedeblad, saa den mindede om et gammelt Herresæde; den mægtige Foredrags-sal, bygget som en oldnordisk Hal, med tavlet Træloft og udskaarne Bjælkehoveder; de firsindstyve unge, friske Bønderpiger, der for Tiden var Skolens Elever; den ejendommelige Undervisning, der førtes i Form af fornøjelige Samtaler, Foredrag, Oplæsning og Sang, for ikke at tale om de daglige Aftenmøder, hvortil Egnens Befolkning strømmede efter endt Arbejde, Husmændene i deres Uldskjortearmer, Haandværkerne i deres Arbejdsbluser — alt havde fra den allerførste Dag begejstret ham.

Ogsaa Befolkningens Hengivenhed for Højskoleforstanderen forstod han nu, efter at han havde set ham i hans rette Element, i hans Skole, hvor han med sin Stok stolprede om mellem Elever og Lærere som en Fader for dem alle, uddelende Opmuntringer, Kærtegn og milde Tilrettevisninger overalt. Navnlig begreb han denne Mands mærkelige Magt over de unges Sind, da han første Gang saa' ham staa paa en Talerstol, saa fuld af ungdommelig Begejstring, saa varm i sin Tro, saa henreven af sine Følelser, at Taarerne stod ham i de lysebrune Øjne, mens han talte med vidt udbredte Arme, som om han i sin Næstekærlighed vilde favne den hele Verden.

Dagen efter Emanuels Ankomst havde der været afholdt et stort Folkemøde paa Skolen, hvor han var optraadt som Hovedtaleren, idet han efter Opfordring havde gentaget sit Foredrag fra Skibberup Forsamlingshus. De paafølgende Dage havde han sammen med Forstanderen gæstet forskellige Vennekredse rundt om i Nabolaget, og alle Vegne var han bleven modtaget med Henrykkelse og havde faaet mange nye Venner.

Men særlig havde dette Besøg haft Betydning for hans Bestemmelser med Hensyn til Fremtiden. Han indsaa' nu, at Bispen havde Ret, og at det

lille Boelssted ude i Egedet, som han havde tænkt paa at købe, ikke egnede sig for en Idé som den, der var virkeliggjort i Sandinge Højskole. Han indsaa', at der fordredes store Lokaler, mange Rum, Plads til Heste og Vogne for de Tilrejsende, o. s. v., ... at med andre Ord netop Vejlbys Præstegaard var som skabt til et saadant stort Fælleshjem for Menigheden, som han ønskede at oprette.

Han havde derfor besluttet at følge Bispens Raad og lade sig konstituere i Embedet, naar Provsten blev forflyttet. Men med Hensyn hertil var han begyndt at nære nogen Ængstelse. Han var kommen til at tænke paa, at det egentlig kunde ligne Provst Tønnesen af Trods eller af falsk Stolt-hedsfølelse at modsætte sig Bispens Vilje.

Han længtes efter at komme til at tale med Hansine om Sagen. Han havde bestemt sig til overfor hende at bryde det Tavshedsløfte, han havde givet Bispen. Hans Hjærte var saa fuldt af Lykke, hans Hoved saa fuldt af Planer, at han maatte have Luft.

Han havde haabet at kunne være i Skibberup inden Aften; men nu gik Solen ned, og endnu var Baaden ikke kommen halvvejs over Fjorden. Strømmen her i Snevingen gik strid; og skønt han og Tømreren skiftedes til at ro, havde de ofte Møje

med at tvinge Baaden fremad. Tilsidst tog de hver sin Aare, og idet de af fulde Lunger istemte en Sang, halede de ud med al deres Kraft, mens Regnen ustandseligt blev ved at strømme ned over dem.

Først henimod Titiden naaede de Land. Det var da saa mørkt, at de havde Møje med at finde det Hjulspor, der fra Skibberups lille Baadehavn førte mellem Bakkerne ind til Byen. Emanuel tog Afsked med sin Rejsefælle og skyndte sig hen til sine Svigerforældres Hus.

Her skinnede der Lys ud fra Dagligstuevinduerne; og næppe havde han betraadt Stentrappen foran Forstuen, før Døren reves op af Hansine, der straks raabte til ham:

„Véd du det?“

„Hvilket, kære?“

„Provsten skal bort herfra ... Det staar i Bladet i Dag.“

„Er det sandt!“

Et Øjeblik efter stod han inde i Stuen med Egnens „Folkeblad“ mellem Hænderne; og uden at agte paa, at Vandet fra hans dyngvaade Klæder dannede en hel Sø omkring ham paa Lergulvet, læste han tre Gange i Træk følgende Meddelelse:

„Efter sikkert Forlydende er Hr. Provst Tønnesen, Præst for Vejlbj og Skibberup, udsæt til at beklæde Posten som Forstander for det nyoprettede Statsseminarium i Søborg ved København. Den officielle Udnævnelse kan ventes en af Dagene.“

II.

Skønt Provst Tønnesens Forflyttelse i Virkeligheden maatte betragtes som en Forfremmelse, og skønt han selv langt fra søgte at give den Udseende af andet, idet han tværtimod omtalte sin Udnævnelse med en vis Selvfølelse, opfattede Skibberupperne den straks som en Sejr for deres Parti. Væver Hansen havde holdt sit Ord; om faa Uger vilde Provsten være ude af Vejlbj Præstegaard.

Sandheden var da ogsaa den, at Bispem havde maattet anvende al sin diplomatiske Kløgt for uden større Skandale at sætte sin Vilje igennem overfor Provsten, der meget godt forstod den egentlige Mening med denne farisæiske Manøvre. Men han havde tillige indsæt, at han baade for sin egen og sin Datters Skyld ikke burde afslaa et Tilbud, som paa en

tilsyneladende saa hæderfuld Maade udløste dem af et Forhold, der efterhaanden var blevet dem bægge til daglig Lidelse. Desuden havde han følt sig smigret ved at mærke sin pædagogiske Fortid erindret og sine administrative Evner anerkendte; det var saaledes med en ikke ringe Tilfredshed, at han i Anledning af Udnævnelsen havde set sig omtalt i Aviserne som „den ansete Pædagog“.

I Skibberup fik man travlt med at smede, mens Jærnet var varmt. Der blev straks sendt en Deputation ind til Bispen med en Adresse, hvori der udtaltes Haabet om, at der „ved Embedets Nybesættelse vilde blive taget Hensyn til de Ønsker, der i saa Henseende næredes af Befolkningens Fler-tal“. Emanuels Navn nævntes vel ikke i Adressen; men denne var forfattet paa en saadan Maade, at dens egentlige Mening — Kapellanens Indsættelse i Embedet — ikke kunde misforstaaes. Bispen modtog Deputationen og særlig dens Ordfører, Væver Hansen, med største Velvilje; han berørte den forestaaende Omregulering af Embedet, der foreløbigt vilde nødvendiggøre en længere Vakance, og udtalte forøvrigt, at han altid med største Glæde søgte at imødekomme Menighedernes berettigede Ønsker. Derpaa blev Deputationen indbudt til Frokost, og i

næsten fire Timer drak man Kaffe med Hs. Højærværdighed ude i hans Have.

Faa Dage efter kunde Byens Avis meddele, at Bispen endelig havde besluttet sig til ved det forestaaende Folketingsvalg at lade sig opstille som Demokratiets Kandidat i Amtets tiende Kreds, hvortil Vejlbj og Skibberup Sogne netop hørte.

Imidlertid gik Frøken Ragnhild hjemme i Præstegaarden og ventede i Utaalmødighed paa den Dag, da hun kunde forlade den for stedse. Skønt hun følte sig for gammel til at turde vente noget af Fremtiden, brændte hun af Længsel efter at komme bort fra denne Egn, hvor hun havde forspildt sin Ungdom, og hvor der ikke fandtes én Plet, ikke ét Menneske, som hun ikke vilde skilles fra med Glæde. Selv Synet af Kapellanen havde i den sidste Tid været hende ligefrem imod, et saa bittert nedslaaende Indtryk gjorde det altid paa hende. Det var ikke alene, fordi han var bleven skødesløs med sit Ydre, fordi hans Haar og Klæder lugtede af Stald og Sved, saa hun kunde mærke det tværs over Bordet, naar han en enkelt Gang spiste i Præstegaarden. Men hun syntes, at der var foregaaet en tilsvarende Forvandling i hans Indre, at hans oprindelige Noblesse allerede var ved at gaa til Grunde under hans Bestræbelser for at

tilegne sig et bredt, „folkeligt“ Væsen. Navnlig efter at han havde været ovre i Sandinge, var der — syntes hun — kommen et Skær af seminaristisk Selvgodhed over hans Tale og hele Optræden. Han havde faaet en vis kluntet Maade at ironisere paa, naar han talte om hendes Toiletter og ørkesløse Liv, og hun fandt ham ganske uudholdelig med hans evige, belærende Foredrag.

Hun følte i det hele en dyb Lede ved Tilværelsen, nedtryktes for hver Dag mere af en uendelig Sørgmodighed. For at blive lidt opmuntret var hun for nogen Tid siden taget ind til København, som hun ikke havde besøgt i det sidste Par Aar. Men ogsaa hertil havde Melankolien fulgt hende. Hun vidste ikke, om det skyldtes Øjeblikkets Stemning hos hende, men hun fik en Fornemmelse af, at Bondskheden ogsaa dérinde begyndte at fejre Triumfer paa alle Omraader. Om det saa var Butikkernes Vindusudstillinger, syntes de hende med deres smagløse Godtkøbsvarer udelukkende beregnede paa Almuen. Det forekom hende, at al fornem Smag var ved at forsvinde fra Verden; Literaturen beskæftigede sig med lutter Bønder og Haandværkere; Kunstnerne paa Charlottenborg-Udstillingen syntes alle at have forelsket sig i Motiver som „I en Bondestue“, „Grise paa en Mødding“, „En Skomager

ved sin Læst“; ja, selv i Teatrene havde man ikke længer Fred; dér sad Rigsdagsbønderne paa deres Fripladser og spyttede i Parkettet. En Dag havde hun paa Gaden truffet en Ungdomsveninde, en Doktorfrue, som hun ikke havde set eller hørt om i flere Aar. De havde næppe talt ti Ord med hinanden, før Veninden, der selv var paa-klædt som et Fugleskræmsel, begyndte at komme med Bemærkninger om hendes Toilette og give sig til at fylde hendes Øren med et helt Foredrag om „Folkesagen“, som hun absolut vilde have hende til at interessere sig for; Ragnhild havde ikke faaet Fred, før hun fulgte med hen til en ældre Dame, en vis Fru Gylling, der holdt et Slags folkeligt Hof i Hovedstaden. I over en Time havde hun her maattet sidde mellem en Samling af snakkesalige Højskolefolk, af Bønder og skrækelige Seminarister, hvis store Skæg stank af Tobak. Nogle ældre Damer, der alle bar smaa Fløjls-huer af Form som Bønderkonernes, omringede hende straks med en nærgaaende Familiaritet, og en ung Dame med mælkeblaa Teint og to lange gule Fletninger ned ad Ryggen sad i en drømmende Stilling og lagde Armen beskyttende om en stor, opstadset Bondepige, som hun smægtende kaldte sin „bedste Veninde“.

Hvad der dog næsten havde nedtrykt hende allermest, var den Tale om et muligt forestaaende Ministerskifte, som hun hørte overalt. Man snakkede for Alvor om, at nu skulde Bønderne til Magten. Man udpegede rent ud en forhenværende Landsbylærer som vordende Konsejlspræsident. Selv Folk, der slet ikke kunde forsone sig med Tingenes Tilstand, sagde hovedrystende, at „der nu næppe længer var andet at gøre.“ Hun forstod det slet ikke. Havde man da ikke altid vidst, at Bønderne var i Flertal her i Landet? Hvorfor da pludseligt denne Underkastelse? „Bønderne er jo dog ogsaa Mennesker“, havde hun overalt hørt som Svar paa sine Indvendinger. Men det var jo netop det, de ikke var! Maaske var de det ifølge Naturhistorien, regnet efter Antallet af Knusetænder og Tarmvindinger. Men en Røgter paa Landet stod ikke des mindre i aandelig Henseende Faaret eller Studen langt nærmere, end han stod et blot jævnt begavet Intelligensmenneske. Og Faaret og Studen tænkte man dog ikke paa at give Stemmeret. Skulde det da virkelig kaldes Retfærdighed at lade alt Stort og Ædelt her i Verden blive lagt øde, blot fordi Naturen havde skabt nogle Individer med samme Antal Knusetænder og Tarmvindinger som Mennesket? Vilde der dog ikke snart opstaa en

Mand, der havde Mod og Mandshjærte til at hævde Menneskets gamle Herskerret over Jorden og mane dette Bondetrolldøj ned igen i de Møddinger, hvor det hørte hjemme? — —

Endelig i Midten af Juli kunde Tønnesens pakke deres Sager sammen og rejse. Vejlbybønderne og Egnens tre Proprietærer havde haft i Sinde til Afsked at hædre Provsten med et Festmaal og en Sølvkaffekande; men dette fandt Tønnesen sig dog foranlediget til at forhindre, navnlig efter Tilskyndelse af Frøken Ragnhild.

Uden andre end de aller nødvendigeste Formaliteter, men tilsyneladende ogsaa uden særlig Bitterhed, skiltes da Provsten fra sin Menighed. Kun overfor Emanuel røbede han en Gang sin sande Sindsstemning, da han ved Afskeden koldt trykkede hans Haand og sagde, at det vel var overflødigt at ønske de Folk til Lykke, der var saa heldige at have „Tidens Vind“ i deres Sejl.

Saasnart Provstens var borte, flyttede Emanuel ned fra sit Kvistkammer med sine faa Møbler og indrettede sig i Tønnesens Studereværelse og i et af Soveværelserne. Hele den øvrige Lejlighed kom til at staa tom undtagen Pigekammeret, hvor den gamle, halte Lone foreløbigt blev boende i Egenkab af Emanuels Husholderske. Der var for Resten

ingen, der havde anmodet hende derom; men hun lod, som om hun hørte til Husets nagelfaste Inventar, og Emanuel var godmodig nok til at gaa ind paa denne Betragtningssmaaade. „Maren“ var derimod fulgt med Provsten sammen med Hestene og Kaleschevognen, og nogen ny Karl var der ingen Anledning til at anskaffe sig; til Emanuels Sorg var Præstegaardsjorden nemlig bortforpagtet til en af Vejlbybønderne, og før om et Aarstid vilde Forpagtningskontrakten ikke udløbe.

Han tilbragte derfor nu som før den Tid, hans Præstegærning levnede ham, i Skibberup hos Svigerforældrene, hvor han daglig deltog i al Slags Arbejde. Han pløjede, lugede Roeplanterne og kørte Gødning ud paa Brakmarken. Om Aftenen sad han sammen med Hansine ude paa Havediget og saa' paa Solnedgangen og talte om Fremtiden, eller de fulgtes Haand i Haand ud over Markerne for at se paa Sæden og det græssende Kvæg. Nu, da hans Livsvej laa banet for ham, fik han mere Ro til at ofre sig for sin Kærlighed, og han hengav sig til den med stedse større Inderlighed.

Da Høsten kom med sit brogede Liv over de gulnende Agre, med Leernes Blinken og Strygespaanernes klingende Musik, kastede han sin Frakke og drog i Spidsen for Anders Jørgens Folk ud i

Marken med sit Mejerede over Skulderen; og da han havde gjort sit første Bed til Svigerfaderens Tilfredshed, var han mere stolt, end da han i sin Tid bar sit *Laud* hjem fra Attestats.

III.

Saaledes gik Tiden lykkeligt, indtil Efteraaaret meldte sig med korte, stormfulde Dage og lange, mørke Nætter.

Da blev det Emanuel for hver Aften mere svært at sige Hansine Godnat og tage bort fra Svigerforældrenes lune og hyggelige Stue for at vandre den lange Vej ad vaade Stier hjem til Præstegaardens store og tomme Rum, hvori ethvert af hans Skridt vakte en hult klingende Genlyd som i en Gravkælder. Han krøb altid straks i Seng; men skønt han var træt af Dagens Arbejde, blev han ofte holdt længe vaagen af disse mange uforklarlige Lyd, som ved Nattetid spøger i ubeboede Huse, eller han laa og lyttede til Stormsuset ude fra Haven, der lød, som om tunge Bølger væltede sig om hinanden.

En Nat blev han vækket af en langtrukken Klagelyd, som han i Begyndelsen slet ikke kunde forklare sig, indtil det gik op for ham, at det var Brandhornets Tuden. Han sprang i Hast op af Sengen, og næppe havde han faaet nogle Klæder paa sig, før han hørte Støj i Huset: Døren gik op, og den halte Lone viste sig i Vadmelsklokke og med et tændt Lys mellem sine kramperystende Hænder.

„Hr. Pastor! . . . Der er Ild!“ skreg hun, ganske blaa i Ansigtet; — som alle andre, der havde oplevet Vejlbys Brand, kunde hun ingensinde høre Brandhornet uden at blive helt forvildet af Skræk.

Overalt i Byen var man kommen op af Sengene og løb hid og did med Lygter ude paa Gaden. Det viste sig imidlertid snart, at det blot var et lille Hus øvre i Nabosognet, der brændte; og da Sprøjten var kommen vel afsted sammen med fornødent Mandskab, faldt Byen atter til Ro.

Men den skete Forstyrrelse havde indjaget Emanuel en saadan Følelse af Uhygge, at han endnu samme Nat tog en afgørende Beslutning. Han vilde gøre Alvor af at gifte sig hurtigst muligt. Han følte, at han ikke vilde kunne udholde at leve en lang, mørk Vinter i denne triste Ensomhed. Hvad havde han ogsaa at vente efter,

da der dog ikke — i hvert Fald ikke foreløbigt — vilde ske nogen Forandring i hans Stilling?

Straks den næste Dag talte han med Hansine om Sagen.

Hun blev i første Øjeblik temmelig forskrækket. Hun havde i Stilhed haabet paa, at Emanuel i det mindste ikke i det første Aar vilde tale om at holde Bryllup. Jo dybere hun havde set i sine nye Forhold, navnlig efter at der havde aabnet sig Udsigt til, at Vejlbys store Præstepalæ vilde blive hendes fremtidige Hjem, des ængsteligere var hun bleven for, at hun ikke skulde kunne gøre Fyldest paa den Plads, hvorpaa hendes Giftermaal vilde stille hende. Men da hun saa', hvor glad og forhaabningsfuld Emanuel bestandig var, og hvor meget det var ham om at gøre at fremskynde Brylluppet, nænnede hun ikke at modsætte sig hans Ønske eller blot at forurolige ham med sine Bekymringer, og efter at ogsaa Forældrene var bleven raadspurgte, fastsloges det i et Familieraad, at Vielsen skulde finde Sted den sjette Oktober, der var Fredrik den syvendes Fødselsdag.

Men nu opstod der en lille Tvist, hvis Udfald man rundt om i Byen afventede i Spænding. Mens Hansine ønskede, at Brylluppet skulde foregaa i al Stilhed, var det Moderens Mening, at de skyldte

Emanuel at fejre Dagen med saa stor Højtidelighed, som de formaaede. Han kunde ellers let faa det Indtryk, at de endnu ikke var fuldt ud glade ved Forbindelsen, og hun havde Trang til en Gang i Gærning at vise ham sin Taknemlighed.

Emanuel selv holdt sig ganske udenfor Forhandlingerne og lod endog, som om han ikke mærkede dem; han havde for sit Vedkommende intet imod at samles med alle Vennerne paa sin Bryllupsdag; men han ønskede ikke at indvirke paa de andres Bestemmelser. Derimod hændte det for første Gang i Elses tre og tyve aarige Ægteskab, at Anders Jørgen ikke bifaldt hendes Anskuelse. Han indsaa' nemlig, at om Else fik sin Vilje, vilde det komme til at gaa betænkeligt ud over deres lille sammensparede Kapital, en Sum paa seks hundrede Kroner, som altid havde været bestemt til Anskaffelsen af den Tærskemaskine, hvorom Anders Jørgen i mere end ti Aar havde drømt. Ved Hjælp af mange Forklaringer søgte han at faa hende til at indse, hvor urimeligt det var for en enkelt Dags Skyld at borttødsle en Sum, som de kunde faa deres Sæd tærsket for i hele Resten af deres Liv; Emanuel vidste saamænd nok, at de allesammen holdt af ham, og han vilde maaske ikke en Gang sætte Pris paa at se saa mange

Penge kastet ud for Vinden. Else var da ogsaa paa Nippet til at give Køb, da hun en Dag fik Undsætning fra en Kant, hvorfra hun mindst havde ventet det.

En Søndag Eftermiddag gjorde Købmand Villing med Frue en højtidelig Visit for at ønske til Lykke i Anledning af Forlovelsen; der var nemlig samme Dag bleven „lyst“ første Gang i Kirken, og Forbindelsen var saaledes nu fuldt ud officiel. Fruen var i Silkekjole og Krepshavl og bar et forklaret Smil i sit nonneblide Ansigt; Villing havde sort Cylinder, Figurfrakke med udstoppede Skuldre og hvid Vest med kuglerunde Glasknapper; hans op-pustede Hænder, hvorover de lange Manchetter faldt ud, var bedækkede med rødbrune Handsker.

Siden Forbrugsforeningens Oprettelse havde Villings ikke sat deres Ben i Skibberup; men de sidste Tidens Begivenheder havde paa en mærkelig Maade formildet deres Sind. De var kommen til at indse, at de havde bedømt Skibberupperne uretfærdigt; og da det var deres Natur imod at leve i Fjendskab med noget Medmenneske, benyttede de denne Lejlighed til at gøre deres Uret god igen.

Kun Else og Anders Jørgen var til Stede under Besøget, og Samtalen drejede sig i Begyndelsen om

forskellige ligegyldige Ting. Men pludseligt henkastede Købmanden et Spørgsmaal angaaende det forestaaende Bryllup, og med sin sædvanlige Aabenhjærtighed omtalte Else da sin og Mandens forskellige Mening om dets Festligholdelse.

Købmand Villing, der hidtil havde siddet med temmelig fraværende Mine og vugget sin Cylinderhat paa sit fede Knæ, fór ved disse Ord op og begyndte at blive veltalende.

Han maatte bekende, — sagde han — at han ikke forstod Anders Jørgens Standpunkt i denne Sag. Det forekom ham, at en saa betydningsfuld Begivenhed absolut burde fejres paa standsmaæssig Maade, ja at det ligefrem var en Ærespligt for Anders Jørgens Hus at gøre Dagen til en Jubelfest for alle Folkesagens Venner. Han vidste, tilføjede han, at man i hele Egnen havde en stærk Trang til ved denne Lejlighed at lægge sine venlige Følelser for Brudeparret for Dagen, og han var overbevist om, at Befolkningens Deltagelse vilde give Højtideligheden Karakteren af en sand Folkefest.

Mens han talte, krøb Anders Jørgen sammen som en Snegl paa sin Stol og skottede ængsteligt hen til sin Kone; og da Villing mærkede, at hans Ord gjorde Indtryk, blev han ved at tale. Det viste

sig da, at han havde et helt Festarrangement fuldt færdigt i sit Hoved.

Han anbefalede at rejse et stort Telt paa Vænget bag ved Gaarden, hvor der kunde spises; desuden foreslog han dem at søge Tilladelse til at gøre Brug af Forsamlingssalen, der da skulde festligt dekoreres og benyttes til at danse i. Af Omkostningerne skulde de endelig ikke lade sig skræmme; dersom de vilde gøre ham den Ære at lægge Ledelsen i hans Haand og betro ham at gøre de forskellige Indkøb, skulde han love dem, at Udgifterne ikke kom til at overstige et Par hundrede Kroner. Han vidste jo nok, at Skibberupperne i de senere Aar havde unddraget ham deres Tillid; men han ønskede at kunne benytte denne Lejlighed til at vise, at de havde taget fejl af ham, og at baade han og hans Kone var deres sande og uegennyttige Venner, — en Udtalelse, hvortil Fru Villing sluttede sig ved at lægge sin Haand paa Elses Arm og se paa hende med et Blik fuldt af trofast Hengivenhed.

Købmandens Veltalenhed besejrede endelig Anders Jørgens Betænkeligheder, og efter at Else endnu en Gang havde talt med sin Datter om Sagen, faldt tilsidst ogsaa Hansine til Føje og lod Moderen raade.

Villing havde virkelig ogsaa haft Ret. Der var overalt i Sognet en voksende Trang til ved denne Lejlighed at hædre Emanuel, som ved sit milde Væsen, sin Ligefremhed og sin altid redbonne Vilje til at imødekomme alles Ønsker efterhaanden havde indtaget endog Vejlbybønderne, saa disse hver Søndag fyldte Kirken indtil sidste Plads. Selv en Mand som Sogneraadsformand Jensen begyndte at gøre ham ærefulde Tilnærmelser, og Dyr læge Aggerbølle havde allerede for længe siden erklæret ham for at være en herlig ung Mand og „en Satans dejlig Prædikant“.

Men ét Bondemenneske var der dog, der endnu ikke havde ladet sig formilde. Det var Maren Smeds, — den lille hæsle Kone, der i sin Tid optraadte ved Emanuels første Møde i Forsamlingshuset. Dette Menneske havde følgende Historie:

Paa Grund af, at hun i sin Ungdom havde tjent som Køkkenpige paa en Herregaard, var hun i lange Tider bleven benyttet som Kogekone ved alle Egnens større Gilder, en Stilling, der skaffede hende baade Ære og gode Dage, indtil den Beskæmmelse overgik hende, at hun kom for Skade at brandsvide Grøden ved en stor Barselfærd, hvor henved hundrede Mennesker var forsamlede. Skønt hendes dalevende Mand, der ved den samme

Lejlighed gjorde Tjeneste som Skafter, straks gennempryggede hende for hele Selskabets Øjne, lod Folk sig ikke formilde men tog fremtidigt deres Kogekoner inde fra Staden.

Herfra stammede det Samfundshad, der havde gjort dette stakkels Kvindemenneske til Egnens eneste Socialist, og efter det omtalte Møde i Forsamlingshuset var hendes Forbitrelse navnlig gaaet ud over Emanuel.

Men Hansine, der i disse Dage havde en underlig Trang til at forsone, og som i sin bange Lykke gjerne vilde sprede enhver Sky, der kunde komme til at true hendes Fremtids Himmel, gik en Eftermiddag ud til den faldefærdige Rønne langt ude i Egedet, hvor Maren boede, for at bede hende om at koge til hendes Bryllup. Den arme Kone blev som sønderknust af Rørelse. Efter et Øjeblik's Kamp med sin Stolthed brød hun ud i en hylende Graad og bøjede sig tilsidst — til Hansines store Forskrækkelse — ned i Knæene og kyssede hendes Haand.

IV.

Bryllupsdagen oprandt med høj, stille Luft og næsten sommerlig Varme. I otte Dage og indtil langt ud paa den sidste Nat havde man braset og kogt i Brudehuset, hvis Kældere var overfyldte med store Stege og mægtige Skinker, med Grisesylte og røgede Faarelaar, med Baljer fulde af Pølser, med Kurve fulde af kogte Æg, hugget Sukker, Oksetunger og stegte Sild, med Stabler af Smørstykker og møllestensstore Svedsketærter, som Husets nærmeste Venner efter gammel Skik havde sendt i Bryllupsgave.

Ude i det lille grønne Vænge bag Gaarden var Tømrer Nielsen og et Par Medhjælpere i Færd med at lægge den sidste Haand paa Oprejsningen af det store Spisetelt, og inde i Forsamlingshuset havde en halv Snes unge Piger travlt med at op-pynte Væggene med Granguirlander og malede Vaabenskjolde. Overalt i Byen saas Flag, og foran Brudehusets Port var der rejst to Stænger, omvundne med grønt, mellem hvilke der øverst oppe var udspændt et Stykke Sejldug med Ordene: „Velkommen“.

Vielsen skulde foregaa Klokken tolv; men allerede Klokken ti begyndte Gæsterne at vise sig.

Lidt efter ankom ogsaa Emanuel, der efter forskellige Overvejelser havde bestemt sig til at lade sig vie i Ornat. Frokostbordene var dækkede inde i den blaakalkede „Sal“, hvor ingen ringere end Købmand Villing gjorde Tjeneste som Skaffer og i denne Egenskab modtog alle Mændene med Snaps og Øl.

Det var efter Emanuels Ønske, at der ikke paa noget Punkt blev brudt med Egnens gamle Bryllupsskik. Selv afslog han dog Snapsen og nøjedes med at drikke af Brudeøllet.

I Løbet af en Timestid fyldtes baade Stuerne og Haven af pyntede Mennesker, og stadig strømmede der nye Gæster til. Santalen drejede sig næsten overalt om det Spørgsmaal, hvem der skulde forrette Vielsen. Emanuel havde for nogen Tid siden været inde hos Bispen for at tale med ham derom, og Bispen havde da berørt det som en Mulighed, at han selv vilde indfinde sig, idet han havde sagt, at han som Fru Hansteds gamle Ven jo paa en Maade var nærmest dertil. Man var nu spændt paa at erfare, om en saa stor Ære virkelig skulde blive Menigheden til Del.

Klokken halvtolv kom Bøndernes Køretøjer, i alt nogle og tredive, og man begyndte at stige til Vogns. Vognene for Brudeparret og den nærmeste

Familie holdt inde i Gaarden; de andre dannede udenfor paa Vejen en Række, der strakte sig fra Brudehuset og helt hen til den modsatte Ende af Byen.

Imidlertid sad Hansine inde i sit Kammer, fordi ingen Gæst maatte se Bruden, før de alle var steget til Vogns. Da dette var sket, viste hun sig paa Stentrappen ved Siden af Emanuel, klædt i en sort ulden Kjole med smalle Kniplingsstrimler omkring Hals og Haandled. Under Brudesløret og Myrtekransen saas en perlestukken og guldbroderet Hue, der havde hørt til hendes Oldemoders Bryllupsdragt, og som hun i Dag bar efter Emanuels Ønske.

Paa Vejen ud til Kirken lød der munter Snakken fra de fleste af Vognene; Frokosten havde allerede oplivet Stemningen hos adskillige af de ældre Mænd. Først da man kunde høre Kirkeklokkernes Kimen, forstummede Talen, og Else faldt i Graad. Hansine derimod bevarede hele Tiden det ubevægelige og tillukkede, næsten haarde Udtryk, som hendes Ansigt gerne antog under stærke Sindsrørelser.

Kirken, Næsset, Fjordens blaa Flade og Genbo-landets Brinker — alt laa badet i gyldent Sollys. Hen under Himlen fór lette Flors-Skyer af Stære, og ude over Vandet skreg de skumhvide Maager.

Udenfor Kirkegaardsmuren skimtedes Bispens Gig, og da Brudefølget var naaet helt over paa Næsset, saa' man Bispen selv staa foran Kirkedøren i sit Silkeornat og med Ordner paa Brystet. Det blev et højtideligt og uforglemmeligt Øjeblik for dem alle, da denne store Mand — idet han blottede sit hvide Hoved — ærbødigt gik Brudeparret i Møde og derpaa i Spidsen for Skaren drog ind i Kirken.

Brudetalen var kort og lignede egentlig mest af alt en almindelig Skaaltale. Bispen hørte til de moderne gejstlige Prædikanter, der benyttede en let Konversationstone og udtalte Ord som „Kristus“ og „den hellige Aand“ ganske med samme kammeratlige Ligefremhed som den, hvormed man omtaler en gammel Omgangsven. Forøvrigt var hans Tale nærmest en Gentagelse af, hvad han i sin Tid havde udviklet ved Frokostbordet i Vejlbys Præstegaards-have; endog de samme Billeder og Udtryk gik her igen. Han sammenlignede først Emanuel med en Plante, der havde søgt sig en ny Jordbund, dernæst Menigheden med et stort Træ, i hvis Skygge og Læ Planten skulde vokse op; hvorefter han endte med at nedbede Herrens Velsignelse over den nye Pagt, som her blev sluttet.

Da Højtideligheden var til Ende, forsamlede man sig ude paa Kirkegaarden, hvor Bispen hilste

paa forskellige af Følget, idet han ogsaa ved denne Lejlighed viste Væver Hansen særlig Udmærkelse. Else takkede bevæget Bispen for den Ære, han havde vist hendes Datter og Svigersøn, og indbød ham til at deltage i deres Bryllupsgilde; men Bispen undskyldte sig med, at han maatte være i sit Hjem inden Aften; og da han havde faaet Ornatet ombyttet med sin Lærreds Kørefrakke inde i Sakristiet og endnu en Gang havde trykket Brudeparret og andre af de Tilstedeværende i Haanden, satte han sig op paa sin Gig og rullede afsted.

Straks efter steg alle til Vogns, og under Piskesmæld fór Brudetoget hjemad. Mens man kørte ind i Byen, knaldede Geværskudene rundt om fra Gaarde og Vænger, Hestene stejlede, og Kvinderne paa Vognene udstødte smaa Skrig af Angst og Glæde. Udenfor Brudehuset stod fire Musikanter med Violiner og Horn og spillede op, hver Gang en ny Vogn standsede ved Porten for at aflæsse Gæster. Der var gamle, stive Bedstefædre, og der var tykke, tunge Koner, som tre Mænd maatte hjælpe ned af Vognen, mens unge smilende Piger med røde Flagrebaand i Nakken hoppede ned i Favnen paa den første Karl, der bød sig til.

Alle Vennerne baade fra selve Skibberup og fra Omegnen var bleven indbudte, Størsteparten af

Ungdommen dog kun til Dansen. Selv „Gammel-Erik“ saas at humpe om paa sin Søndagskrykke, mens han med livsalig Mine indsnuste den Duft af nystegte Stege, der gennemtrængte hele Huset. Ogsaa Højskoleforstanderen, der paa Grund af Vindstille var bleven forsinket over Fjorden, havde nu indfundet sig tilligemed sin Jette, en høj, knokkelstærk Kvinde med blodrødt Ansigt og Briller. Som et eneste stort, hjærtevarmt Smil færdedes han ved Hjælp af sin Stok omkring mellem Gæsterne, klappede Mændene paa Skulderen, greb Konernes Hænder under høje Henrykkelsesudbrud og nappede skælmisk de unge Piger i Kinden. Væver Hansen derimod gik tavs omkring med Hænderne paa Ryggen og flyttede uafsladelig sit tvetydige Smil fra den ene Side af Ansigtet over til den anden.

Da alle Gæsterne vare samlede, viste Købmand Villing sig paa Forstuetrappen med hvide Handsker paa og klappede i Hænderne. Med de fire Musikanter og Brudeparret i Spidsen drog Bryllupskaren i et højtideligt Optog ind i det flagsmykkede Telt, hvor det lange Brudebord stod dækket med dampende Grødfade, store Ølkrus og enkelte Glas med Rødvin. Midt paa Bordet ragede en alenhøj Tærte op som et Taarn, og foran den øverste Ende, hvor Brudeparret tog Plads, bredte sig et helt

Blomsterbed omkring en Lagkage med de Nygiftes Navnetræk i Hindbærmarmelade.

Efter at Villing fra den nederste Bordende havde budt Velkommen og bedt en Bøn, kom Skeerne i Bevægelse, og alle blev hurtigt enige om, at Maren Smeds denne Gang havde skilt sig fra sit Værk med Ære. For dem, der endnu brugte at tage Varsel af Bryllupsgrøden, blev der i Dag ikke noget at skumle over, og de ti Husmandskoner, der besørgede Opvartningen, fór ustandseligt omkring med fyldte Skaale i de opløftede Hænder, for at ikke den Skam skulde overgaa dem, at nogen af Gæsterne gav sig til at banke med sin Ske paa et tomt Fad.

Da ogsaa Stegene var kommen paa Bordet, begyndte Talernes Række. Først holdt Højskoleforstanderen den egentlige Bryllupstale, hvorunder alle saa' andægtigt ned i Skødet. Derefter talte Emanuel, som nu havde aflagt sit Ornat. Han takkede Vennerne for den Tillid, hvormed de havde optaget ham — en fremmed — i deres Samfund, og henvendte særlig denne Tak til sine Svigerforældre, i hvis Hus han havde fundet et nyt Hjem. Herefter rejste Anders Jørgen sig med forfjamsket Mine, fremstammede med uhørlig Stemme nogle Ord og satte sig igen. Det oplystes at have været en Skaal for Fædrelandet, og Hurraerne fulgte klatvis rundt

omkring Bordet. Senere sagde Væveren et Par tørre Ord om „den nye Aand“, og Købmand Villing, der som Festtaler gerne slog sig paa det rørende, opfordrede med bevæget Stemme til at „mindes de afdøde“, hvormed han nærmest sigtede til Emanuels Moder. Mellem hver Tale blev der afsunget Sange under Ledelse af Tømrer Nielsens rungende Bas.

Imidlertid var det bleven næsten mørkt, og henne i den festlig oplyste Forsamlingssal begyndte Ungdommen at blive utaalmodig. Man længtes efter at komme til at danse Bruden ud af Pige-laget. Men endnu en Gang rejste Villing sig og udbragte i begejstrede Ord og under larmende Tilslutning et Leve for „Folkesagen“, idet han udtalte det Haab, at den snart vilde trænge sejrrigt frem over den hele Verden. Efter at Emanuel derpaa havde bedt en Bøn og bekendt Troen, brød man op og begav sig hen i Forsamlingshuset.

Her vekslede Dans og Sang lystigt til den lyse Morgen. — —

Emanuel og Hansine brød dog allerede ved Midnat op fra Gildet og kørte til deres nye Hjem i en Vogn, der var smykket med Blomster og Grønt. Ved Bortkørslen samlede alle Gæsterne sig omkring dem og tog Afsked i et dundrende Hurra.

Kort forinden var der sendt et Ilbud til Vejlbj, hvis Ungdom i sidste Øjeblik havde bestemt sig til at berede det unge Par et festligt Velkommen. Saasnart Emanuel om Formiddagen havde forladt Præstegaarden, var man gaaet i Gang med at oprejse en Æreport foran Indkørslen, for ved Brudeparrets Hjemkomst at oplyse den med Lygter og kulørte Lamper. Desuden havde man langs med Vejen plantet en Række Begfakler, der i den stille Nat og under den mørke Skyhimmel afgav et fantastisk Skue.

Da Emanuel ude fra Sognevejen havde set det røde Lysskær og var kommen sig af sin første Forbavselse, greb han fast om Hansines Haand. Det tog sig for hans Øjne ud, som om Præstebjærgets mørke, tunge Masse havde løftet sig op paa Ildsøjler, — og han kom ved dette Syn til at mindes, hvorledes han en Gang havde drømt om at finde det Trylleord, der kunde bringe Muldhøjene til at aabne sig for ham

Nu kørte han med sin Bondebrud ind i Bjærgtet.

Læsere af denne Bog vil kunne genfinde dens
Personer i: „DET FORJÆTTEDE LAND“. Et Tidsbillede
af *Henrik Pontoppidan*.

Udkommen er af

HENRIK PONTOPPIDAN:

- LANDSBYBILLEDER, Fortællinger. 1883.
FRA HYTTERNE, nye Landsbybilleder. 1887.
SKYER, Skildringer fra Provisoriernes Dage. 1890.
KRØNIKER, Smaafortællinger. 1890.
MULD. Et Tidsbillede. Andet Oplag. 1892.
DET FORJÆTTEDE LAND. Et Tidsbillede. 1892.
SMAA ROMANER:
 Ung Elskov, Idyl. 1885.
 Mimoser, Et Familieliv. 1886.
 Isbjørnen, Et Portræt. 1887.
 Spøgelse, En Historie. 1888.
 Natur (Vildt. En Bonde.) 1890.
-

